

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Μέθοδοι άτυπης εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης - ξένης σε
ενήλικες μετανάστες: Το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα «Μέτοικος» - Μία μελέτη
περίπτωσης**

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ : ΕΥΘΥΜΙΑ ΣΤΕΡΓΙΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΕΡΡΙΚΟΣ ΧΛΑΠΑΝΗΣ

ΑΘΗΝΑ 2014

“When planning for a year, plant corn.

When planning for a decade, plant trees.

When planning for life, train and educate people.”

Chinese proverb

2

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η μαθησιακή διαδικασία, σύμφωνα με το Rogers (2003) είναι ένα αχανές πεδίο. Οι ενήλικοι δεν σταματούν να μαθαίνουν όταν ολοκληρωθεί ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα, αλλά η μάθηση είναι συστατικό στοιχείο της ανθρώπινης υπόστασης. Τα τελευταία χρόνια έχει επικρατήσει ο όρος «Διά Βίου Μάθηση», στον οποίο εντάσσονται όλες οι μορφές μάθησης, ενώ ιδιαίτερη έμφαση δίνεται και στην άτυπη μάθηση, που βασίζεται σε μη δομημένες μαθησιακές δραστηριότητες.

Αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να διερευνήσει τη σημασία της άτυπης μάθησης στους ενήλικους και συγκεκριμένα την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας σε μετανάστες με άτυπη μεθοδολογία στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος «Μέτοικος. Το πρόγραμμα «Μέτοικος» υλοποιήθηκε κατά τα έτη 2012-2013 και συμμετείχαν σ’ αυτό δύο οργανισμοί από την Ελλάδα και άλλοι από την Ευρώπη.

Εξετάζοντας την περίπτωση του προγράμματος «Μέτοικος» στο πλαίσιο αυτής της διπλωματικής εργασίας, διαπιστώθηκε ότι παρουσίαζε στοιχεία καινοτομίας. Βασική καινοτομία του είναι ότι συνίσταται σε μια διαφορετική μεθοδολογία, η οποία δεν έχει εφαρμοστεί ευρέως στην Ελλάδα για την εκμάθηση μιας γλώσσας, όπως είναι το καφέ γλωσσών (language café). Μία άλλη καινοτομία του αφορά στην ομάδα – στόχο, που ήταν ενήλικοι μετανάστες και τέλος, άλλο καινοτόμο στοιχείο του προγράμματος ήταν ότι επεδίωκε να εξασφαλίσει τη βιωσιμότητά του.

Για τη συγκεκριμένη διπλωματική εργασία μελετήθηκε βιβλιογραφία σχετικά με την άτυπη μάθηση και σχετικές έρευνες για την άτυπη μεθοδολογία εκμάθησης γλωσσών. Χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της τριγωνοποίησης και η σύγκριση των αποτελεσμάτων της ποιοτικής έρευνας που διεξήχθη στους εκπαιδευτές και στους εκπαιδευόμενους με ερευνητικά εργαλεία τη συνέντευξη και τη σχάρα παρατήρησης.

Με βάση την προβληματική και το θεωρητικό πλαίσιο που παρουσιάζεται στο πρώτο μέρος της διπλωματικής εργασίας, τα ερευνητικά της ερωτήματα διερευνούν το βαθμό κατά τον οποίο οι μέθοδοι άτυπης εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας που εφαρμόστηκαν στο πλαίσιο του

προγράμματος «Μέτοικος» βοήθησαν στη βελτίωση της επικοινωνιακής ικανότητας και των κοινωνικών δεξιοτήτων των μεταναστών. Τέλος, στη διπλωματική εργασία διερευνάται ο ρόλος του εκπαιδευτή στις μαθησιακές διαδικασίες, στις οποίες εφαρμόζονται άτυπες μέθοδοι εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας για ενήλικους μετανάστες.

Τα ευρήματα της έρευνας έδειξαν ότι η άτυπη μεθοδολογία μπορεί να βοηθήσει τους ενήλικους μετανάστες να βελτιώσουν τις επικοινωνιακές και κοινωνικές τους ικανότητες μέσω της γνώσης της γλώσσας της χώρας υποδοχής τους, ενώ ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων στη μαθησιακή διαδικασία που αφορά στους μετανάστες διαπιστώθηκε ότι είναι ιδιαίτερα σημαντικός, πιο σημαντικός σε σχέση με άλλη ομάδα ενηλίκων εκπαιδευομένων.

Τα ευρήματα της εργασίας μπορούν να αξιοποιηθούν από φορείς που παρέχουν γλωσσική εκπαίδευση σε μετανάστες βοηθώντας τους να προσεγγίσουν τη μάθηση με έναν ευχάριστο και ενδιαφέροντα τρόπο.

ABSTRACT

According to Rogers (2003), the learning process is a vast field of study. Adults do not stop learning when they complete a training program, but learning is a basic ingredient of human existence. In recent years, the term "Lifelong Learning" has been used to describe the context in which all learning takes place, with a special emphasis on informal learning based on non-structured learning activities.

4

This thesis investigates the importance of non-formal adult learning, specifically non-formal language learning by immigrants within the European program "Metoikos". This program was implemented in 2012-2013 with participation from two Greek organizations along with others from elsewhere in Europe.

This thesis finds that this program had important innovative elements. The main innovation was that it introduced new methodologies for learning languages, such as the language café, which had not previously been widely applied in Greece. A further innovation was the target group consisting of adult immigrants. Finally, the program also sought to establish its longer-term viability and to ensure a scientific evaluation of its effectiveness.

This thesis examined the literature on informal learning, including other relevant investigations of informal learning methodologies conducted in Greece and abroad. [A methodology was used to triangulate and compare the results of qualitative surveys of participants and trainers, together with interviews and direct observation grid tools.].

On the basis of the problem description and the theoretical framework presented in the first part of this thesis, the research questions investigate the extent to which the methods of informal learning of the Greek language implemented within the "Metoikos" program helped to improve the communication skills and the social skills of immigrants. Finally, the thesis also explores the role of the facilitator in the overall learning process using informal methods of learning the Greek language for adult immigrants.

The findings of this study show that the informal methodology can help adult immigrants to improve significantly their communication and social skills through better knowledge of the language of their host country. In this process, the role of the adult educator is found to be crucial for a program involving immigrant learning, more than for learning by other adult learners.

The findings of this work can help other organizations that provide language training to immigrants to improve their courses and to enable learning in a fun and interesting way.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	2
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	10
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	12
ΜΕΡΟΣ Α' – ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: Η ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ ΚΑΙ Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΗΜΕΡΑ	14
1.1 Μάθηση και Διά Βίου Μάθηση	14
1.2. Ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων στη Διά Βίου Μάθηση	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΑΤΥΠΗ ΜΑΘΗΣΗ	19
2.1 Η άτυπη μάθηση και τα χαρακτηριστικά της	19
2.2 Η αξία και η αναγκαιότητα της άτυπης μάθησης στη σημερινή εποχή	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΕΣ ΑΤΥΠΗΣ ΕΚΜΑΘΗΣΗΣ ΓΛΩΣΣΩΝ.....	23
3.1 Προγράμματα στο πλαίσιο της άτυπης μάθησης	23
3.2 Προγράμματα γλωσσικής εκμάθησης με άτυπη μεθοδολογία.....	24
3.2.1 Η μέθοδος Peer and Tandem Learning	24
3.2.2 Το καφέ γλωσσών (language café).....	27
3.2.3 Προγράμματα γλωσσικής εκμάθησης με άτυπη μεθοδολογία	28
3.2.4 Συμπεράσματα κεφαλαίου	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: Η ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ.....	31

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΜΕΤΟΙΚΟΣ» - ΜΙΑ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ	37
5.1 Το σκεπτικό για την υλοποίηση του προγράμματος.....	37
5.2 Η περιγραφή του προγράμματος.....	38
5.3 Η μεθοδολογία του προγράμματος	39
5.3.1 Καφέ γλωσσών (language café)	40
5.3.2 Η μέθοδος Tandem και e – tandem	41
5.3.3 «Cyber Cafe»	42
5.3.4 Γενικά συμπεράσματα του θεωρητικού μέρους.....	43
ΜΕΡΟΣ Β΄ - ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	45

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ: ΕΠΙΛΟΓΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ - ΠΕΔΙΟ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑΣ.....	46
6.1 Εισαγωγή.....	46
6.2 Μελέτη περίπτωσης - Μεθοδολογία διεξαγωγής της έρευνας - Μέθοδος..	46
6.3 Πεδίο διεξαγωγής της ερευνητικής εργασίας.....	49
6.4 Δυσκολίες και περιορισμοί κατά την ερευνητική διαδικασία	50
6.5 Μέθοδος δειγματοληψίας - Επιλογή δείγματος	50

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ: ΕΠΙΛΟΓΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ.....	52
7. 1. Η συνέντευξη των εκπαιδευτών.....	52
7.2. Η συνέντευξη των εκπαιδευομένων	55
7.3. Το φύλλο παρατήρησης	58

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΟΟ: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	60
8.1. Οι ερωτήσεις της συνέντευξης που παρουσιάζουν το προφίλ των εκπαιδευτών των language café.....	60
8.2. Ανάλυση συνεντεύξεων εκπαιδευτών για κάθε ερευνητικό ερώτημα.....	62

8.3 Γενικά συμπεράσματα από την ανάλυση των συνεντεύξεων των εκπαιδευτών.....	96
8.4. Παρουσίαση και ανάλυση ευρημάτων από τις συνεντεύξεις των εκπαιδευομένων.....	97
8.6 Αποτελέσματα του φύλλου παρατήρησης.....	111
8.7. Γενικά συμπεράσματα από το φύλλο παρατήρησης.....	114
Γ' ΜΕΡΟΣ: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΣΥΖΗΤΗΣΗ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	115
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΣΥΖΗΤΗΣΗ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	116
9.1 Συμπεράσματα.....	116
9.2 Συζήτηση.....	117
9.3 Προτάσεις.....	120
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	122
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1	130
ΑΞΟΝΕΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ.....	130
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2	132
ΑΞΟΝΕΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ	132
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3	134
ΦΥΛΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗΣ.....	134
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4	135
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5	178
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ	178

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6 205

**METHODOLOGY FOR INFORMAL LANGUAGE LEARNING FOR
IMMIGRANTS 205**

**GUIDE FOR THE FACILITATORS AND ORGANISERS OF THE SESSIONS
..... 205**

(DRAFT VERSION)..... 205

1. INTRODUCTION 211

2. PRINCIPLES UNDERLYING THE LANGUAGE CAFÉ METHOD 212

3. SETTING UP OF A LANGUAGE CAFÉ 214

4. ACTIVITIES..... 221

5. EVALUATION..... 227

6. CULTURAL AWARENESS..... 230

7. FACILITATION OF DISCUSSION. USEFUL TIPS AND TECHNIQUES..... 231

8. BUILDING CONFIDENCE 233

9. CORRECTION TECHNIQUES..... 234

10. CONFLICT RESOLUTION..... 235

11. PUBLICITY 236

12. FINANCIAL ISSUES..... 241

1. INTRODUCTION 244

2. BASICS.....	247
3. IDENTIFICATION OF POSSIBLE PARTICIPANTS AND REGISTRATION.....	250
4. STARTING A TANDEM ®.....	256
5. MONITORING OF A TANDEM ®.....	262
1. INTRODUCTION	264
2. TECHNOLOGY	265
3. EXAMPLES OF ACTIVITIES DURING ONLINE SESSIONS.....	266
4. CRITICAL SUCCESS FACTORS	267
5. ROLE OF THE FACILITATOR.....	268
6. CREATING A FRIENDLY ATMOSPHERE.....	269

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία εντάσσεται στο πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων και υλοποιείται στο πλαίσιο του προγράμματος «Εκπαίδευση Ενηλίκων» του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Η εκπαίδευση ενηλίκων είναι ένα ευρύ πεδίο και περιέχει δραστηριότητες μέσα από τις οποίες οι ενήλικοι μαθαίνουν και περιλαμβάνει όλες τις μορφές εκπαίδευσης και κατάρτισης, τυπικές ή άτυπες που αφορούν ενήλικους εκπαιδευόμενους.

Η εκπαίδευση ενηλίκων αναπτύσσεται στην Ελλάδα κατά τις τελευταίες δεκαετίες με ταχύτατους ρυθμούς. Τα προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων που υλοποιούνται, ανταποκρίνονται στις ανάγκες της διά βίου μάθησης και συμβάλλουν στην οικονομική και κοινωνική ενίσχυση, γενικότερα. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσονται και τα προγράμματα γλωσσικής εκμάθησης σε μετανάστες, ύστερα από την εισροή μεταναστών κυρίως από τη δεκαετία του 1990 και εξής. Σύμφωνα με τη Γεωργιάδου (2004), η ανάγκη για παροχή γλωσσικής εκπαίδευσης σε ξενόγλωσσους ενηλίκους έγινε φανερή κατά τη δεκαετία του 1990 και μετά, όταν έφτασε στην Ελλάδα μεγάλος αριθμός αλλοδαπών εργαζομένων, οι οποίοι αδυνατούσαν να χειριστούν την ελληνική γλώσσα.

Η συγκεκριμένη εργασία συνιστά μία προσπάθεια να εξεταστεί και να αναλυθεί ο τρόπος και ο βαθμός επιτυχίας της άτυπης μεθοδολογίας που χρησιμοποιήθηκε από το ευρωπαϊκό πρόγραμμα «Μέτοικος» για τη γλωσσική εκμάθηση των μεταναστών που ζουν και εργάζονται στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στην Αθήνα, στη Θεσσαλονίκη και στην Κόρινθο.

Οφείλω ευχαριστίες στον επιβλέποντα αυτής της εργασίας Καθηγητή Σύμβουλο, κ. Γεώργιο – Ερρίκο Χλαπάνη, για την υποστήριξη, την ενθάρρυνση, τις οδηγίες και τις χρήσιμες παρατηρήσεις του κατά τη διάρκεια της συγγραφής και ολοκλήρωσης της διπλωματικής εργασίας.

Επίσης, ευχαριστίες οφείλω στη διευθύντρια του Κέντρου Ελληνικού Πολιτισμού, κα Ι. Γεωργιάδου και στη διευθύντρια της Action Synergy, κα Α. Μπαλάσκα, οι οργανισμοί των οποίων συμμετείχαν στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα «Μέτοικος». Οι διευθύντριες αυτών των οργανισμών μου παρείχαν το απαραίτητο υλικό που αφορούσε στο πρόγραμμα και με διευκόλυναν στη συγγραφή της διπλωματικής μου εργασίας. Ευχαριστίες, ακόμα, οφείλω στο διευθυντή του 48^{ου} Δημοτικού Σχολείου Αθήνας, κο Β. Γλάρο για την υποστήριξη και τη διευκόλυνση για τη συγγραφή της διπλωματικής μου εργασίας.

Τέλος, ευχαριστίες οφείλω στους εκπαιδευτές που συμμετείχαν στην έρευνα για την άψογη συνεργασία και κυρίως στην εκπαιδευτρια και υπεύθυνη των ευρωπαϊκών προγραμμάτων στο

Κέντρο Ελληνικού Πολιτισμού, κα Χριστιάνα Κατσαρού. Κλείνοντας, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους εκπαιδευόμενους μετανάστες για τη βοήθεια και τη συνεργασία τους και κυρίως τους μαθητές στην Ένωση Αφρικανών Γυναικών που με δέχτηκαν με ευγένεια στο μάθημά τους.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με την παρούσα διπλωματική εργασία επιχειρείται η διερεύνηση της αποτελεσματικότητας της άτυπης μεθοδολογίας για τη γλωσσική εκμάθηση σε μετανάστες στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος «Μέτοικος» που υλοποιήθηκε με τη συμμετοχή φορέων που παρέχουν εκπαίδευση ενηλίκων στην Ελλάδα και στην Ευρώπη.

12

Στο πρώτο μέρος της εργασίας καθορίζεται το θεωρητικό πλαίσιο, στο οποίο βασίστηκε η έρευνα. Στο κεφάλαιο 1 προσδιορίζονται οι έννοιες της μάθησης και της διά βίου μάθησης και αποτυπώνεται η κατάσταση στη Διά Βίου Μάθηση και στην Εκπαίδευση Ενηλίκων στην Ελλάδα και στην Ευρώπη. Στο κεφάλαιο 2 ορίζεται η άτυπη μάθηση, τα χαρακτηριστικά της και η αναγκαιότητά της στη σημερινή εποχή. Στο κεφάλαιο 3 παρουσιάζονται τα προγράμματα που έχουν υλοποιηθεί στο πλαίσιο της άτυπης μάθησης στην Ελλάδα με έμφαση σε αυτά που αναφέρονται στην γλωσσική εκμάθηση και αναλύονται οι μεθοδολογίες γλωσσικής εκμάθησης στο πλαίσιο της άτυπης μάθησης. Το κεφάλαιο 4 περιέχει την προβληματική και τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν στη διπλωματική εργασία, ενώ στο κεφάλαιο 5 παρουσιάζεται η μελέτη περίπτωσης του ευρωπαϊκού προγράμματος «Μέτοικος» που εφάρμοσε μεθοδολογία άτυπης εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας σε μετανάστες στην Ελλάδα.

Το δεύτερο μέρος της διπλωματικής εργασίας περιλαμβάνει τη μεθοδολογία της έρευνας. Παρουσιάζεται η μέθοδος της έρευνας, τα ερευνητικά εργαλεία και το πεδίο δειγματοληψίας. Συγκεκριμένα, στο κεφάλαιο 6 ορίζεται το τι είναι «μελέτη περίπτωσης», παρουσιάζεται η μεθοδολογία διεξαγωγής της έρευνας, το πεδίο διεξαγωγής της ερευνητικής εργασίας, οι δυσκολίες και οι περιορισμοί κατά την ερευνητική διαδικασία, η μέθοδος δειγματοληψίας και η επιλογή του δείγματος. Στο κεφάλαιο 7 επιλέγονται και παρουσιάζονται τα ερευνητικά εργαλεία της διπλωματικής εργασίας και συγκεκριμένα οι ερωτήσεις των συνεντεύξεων στους εκπαιδευτές του προγράμματος «Μέτοικος», στους εκπαιδευόμενους και η σχάρα παρατήρησης. Τέλος, στο κεφάλαιο 8 παρουσιάζονται και αναλύονται τα ευρήματα της έρευνας, ενώ στο τρίτο μέρος περιλαμβάνονται τα συμπεράσματα, η συζήτηση και οι προτάσεις για το μέλλον.

ΜΕΡΟΣ Α' – ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: Η ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ ΚΑΙ Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΗΜΕΡΑ

1.1 Μάθηση και Διά Βίου Μάθηση

Στην αρχή της διπλωματικής εργασίας, σ' αυτό το υποκεφάλαιο θα οριστούν δύο βασικές έννοιες που απαντώνται στο κυρίως σώμα της και αυτές είναι η «μάθηση» και η «Διά Βίου Μάθηση» (ΔΒΜ στο εξής). Ο λόγος που γίνεται η εννοιολογική οριοθέτηση είναι διότι υπάρχουν διαφορετικές προσεγγίσεις που υιοθετούν οι μελετητές σχετικά με τη φύση της μάθησης.

Οι ενήλικοι μαθαίνουν από διάφορες πηγές είτε παρακολουθώντας σεμινάρια, συνέδρια, συζητώντας με έμπειρους συναδέλφους, αναζητώντας πηγές στο internet, συμμετέχοντας σε συλλόγους ή σε κοινωνικές δράσεις. Η δυσκολία για τη διατύπωση σαφούς ορισμού για τη «μάθηση», οδήγησε πολλούς μελετητές της εκπαίδευσης ενηλίκων να διατυπώσουν διαφορετικές θεωρίες για τη φύση της, αφού σύμφωνα με το Rogers (2003, σ. 112) η μάθηση είναι ένα «αχανές πεδίο, γεμάτο κινδύνους και πολυπλοκότητες».

Μια σειρά θεμελιωτών της εκπαίδευσης ενηλίκων, όπως ο Lewin (1951), ο Dewey (1993), ο Freire (1972), ο Mezirow (1981), ο Jarvis (2004) θεωρούν ότι η μάθηση είναι μια συνεχής διεργασία. Οι ενήλικοι δε σταματάνε να μαθαίνουν όταν υπάρξει ένα μαθησιακό αποτέλεσμα, αλλά επεξεργάζονται τις εμπειρίες και την αλληλεπίδραση με το κοινωνικό τους περιβάλλον. Για τον Kolb (1984) η μάθηση είναι μια διεργασία κατά την οποία η γνώση δημιουργείται μέσα σε έναν αέναο κύκλο, που αρχίζει από μια συγκεκριμένη εμπειρία. Στη συνέχεια, ακολουθεί ο κριτικός στοχασμός επάνω στην εμπειρία που θα οδηγήσει, όπως υποστήριξε ο David Kolb (1984), στη συναγωγή συμπερασμάτων, στη «σύλληψη αφηρημένων εννοιών», όπως την ονομάζει (ο κύκλος του Kolb).

Παρόμοια είναι και η άποψη του Jarvis (2004, σ. 50), ο οποίος υποστηρίζει ότι «Μάθηση είναι η διεργασία του μετασχηματισμού της εμπειρίας σε γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις, αξίες, συναισθήματα» (Jarvis, 2004). Τέλος, ο Mezirow (1990, σ. 2) δίνει έμφαση στη μάθηση ως μια διεργασία συνεχούς επανερμηνείας των εμπειριών, που βοηθάει τον άνθρωπο να κατανοήσει πληρέστερα τα φαινόμενα, με αποτέλεσμα να ενεργοποιείται μέσα από το κοινωνικό γίνεσθαι.

Η μάθηση αποτελεί συστατικό στοιχείο της ανθρώπινης υπόστασης, επειδή επιτρέπει στα άτομα να καταλαβαίνουν όσα συμβαίνουν στο κοινωνικό περιβάλλον, στον εαυτό τους και έτσι να πορεύονται μέσα στην πραγματικότητα που διαρκώς μεταβάλλεται. Όταν η μάθηση είναι συνειδητή και σχετίζεται με ορισμένους στόχους, τότε αναφέρεται σε κάποιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Σ'

αυτήν την περίπτωση που η μάθηση είναι συνειδητή, οργανωμένη και σχεδιασμένη από κάποιο φορέα, αποτελεί «εκπαίδευση».

Σύμφωνα με το Rogers (1999), η εκπαίδευση αποτελεί σχεδιασμένη μαθησιακή δραστηριότητα που προϋποθέτει την ύπαρξη του εκπαιδευτή – φορέα, του εκπαιδευόμενου, την ύπαρξη στόχων και επιδιώξεων και τέλος, την ύπαρξη μεθόδου που θα δώσει την ικανότητα στους συμμετέχοντες να μάθουν τα βήματα για την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων.

Σύμφωνα με τον Κόκκο (2007), εκπαίδευση είναι δυνατόν να θεωρηθεί ακόμα και η αυτομόρφωση, στο μέτρο που «άτομα έμπειρα στη μαθησιακή διαδικασία αναλαμβάνουν τα ίδια το έργο του σχεδιαστή της και καταστρώνουν για τον εαυτό τους ένα πρόγραμμα συστηματικής μάθησης».

Ο όρος «διά βίου μάθηση» είναι ευρύτερος από την «εκπαίδευση» και περιλαμβάνει όλες τις μορφές μάθησης, ανεξαιρέτως. Η διά βίου μάθηση περιλαμβάνει τη Διά Βίου Εκπαίδευση και τη Διά Βίου Κατάρτιση. Ο επίσημος ορισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη δια βίου μάθηση αναφέρεται σε: *«Κάθε μαθησιακή δραστηριότητα η οποία αναλαμβάνεται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής με σκοπό τη βελτίωση των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των εφοδίων, στο πλαίσιο μιας προσωπικής, κοινωνικής οπτικής και/ή μιας οπτικής που σχετίζεται με την απασχόληση»* (European Commission, Com (2001) 678. *Making a European Area of Lifelong Learning a Reality*. [<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2001:0678:FIN:EN:PDF>]).

Ο όρος «Διά Βίου Μάθηση» (ΔΒΜ) έχει επικρατήσει διεθνώς, γιατί πρωτίστως υποδηλώνει τη διαρκή ανάγκη για επικαιροποίηση και ανανέωση των γνώσεων και των δεξιοτήτων των ατόμων και διότι, σύμφωνα με το Jarvis (2004), «πολλαπλασιάζονται οι ευέλικτες μορφές μάθησης που επιτρέπουν στα άτομα να μελετάνε με το δικό τους ρυθμό, στο δικό τους χώρο και χρόνο παρακολουθώντας προγράμματα εκπαίδευσης από απόσταση». Βεβαίως, σήμερα στη διά βίου εκπαίδευση εφαρμόζεται και η εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση του e-learning.

Μέσα σε όλη αυτήν τη μαθησιακή διαδικασία ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων σκιαγραφείται ως ιδιαίτερα σημαντικός, έτσι ώστε να είναι από μόνος του το πιο σημαντικό στοιχείο και να δίνει τον τόνο σε ολόκληρη τη μαθησιακή ομάδα. Στην επόμενη υποενότητα γίνεται εκτεταμένη αναφορά στο ρόλο του εκπαιδευτή ενηλίκων, έτσι όπως έχει προσδιοριστεί από σημαντικούς θεωρητικούς της εκπαίδευσης ενηλίκων.

1.2. Ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων στη Διά Βίου Μάθηση

Ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων προσδιορίζεται με ποικίλους τρόπους στη σχετική βιβλιογραφία: εμψυχωτής, συντονιστής, διευκολυντής, διαμεσολαβητής, συνεργάτης και βοηθός

των εκπαιδευομένων, υποκινητής και καταλύτης της εκπαιδευτικής διεργασίας, ειδικός, σύμβουλος, μέντορας, ακτιβιστής. Τα καθήκοντά του διαφοροποιούνται και αυξάνονται διαρκώς, ακολουθώντας τις εξελίξεις στο πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων. Ωστόσο, σημαντικοί θεωρητικοί και μελετητές συγκλίνουν στην άποψη σχετικά με το ρόλο του εκπαιδευτή ως εμπνευστή και συντονιστή της μάθησης, παρά ως μεταβιβαστή γνώσεων και αξιών (Κόκκος, 2005).

Τα προσόντα που χρειάζεται να διαθέτει ένας εκπαιδευτής ενηλίκων, για να ανταποκρίνεται στο ρόλο του, καθορίζονται από τη βιβλιογραφία (Jarvis, 2004). Έτσι, ο εκπαιδευτής θα πρέπει να γνωρίζει στοιχεία για τη δυναμική της ομάδας, να έχει αναπτυγμένες επικοινωνιακές δεξιότητες για να δημιουργεί το κατάλληλο μαθησιακό κλίμα (Jaques, 2004) και έτσι, η επιτυχής άσκηση του ρόλου του προϋποθέτει συνδυασμό γνώσεων, δεξιοτήτων, στάσεων, αλλά και προσωπικών και κοινωνικών ικανοτήτων.

Σημαντικοί στοχαστές της εκπαίδευσης ενηλίκων έχουν εκφράσει τις απόψεις τους για το ρόλο του εκπαιδευτή ενηλίκων. Ο Knowles, θεωρώντας τη διδασκαλία ως διαδικασία σχεδιασμού και διαχείρισης των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, προσδιορίζει δεκαέξι αρχές της που συνεπάγονται συγκεκριμένα καθήκοντα του εκπαιδευτή (Knowles, 1998). Στις αρχές αυτές αντικατοπτρίζεται το εμπνευστικό είδος διδασκαλίας ενός ανθρωπιστή εκπαιδευτή ενηλίκων (Jarvis, 2007 α). Ο Knowles θεωρεί σημαντικό για την ενεργητική συμμετοχή των εκπαιδευομένων το «εκπαιδευτικό συμβόλαιο» (Knowles, 1998, κεφ. 13) και αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στη δημιουργία του κατάλληλου μαθησιακού κλίματος, το οποίο χαρακτηρίζεται από αλληλοσεβασμό, ελευθερία έκφρασης και συνεργασία. Αναγνωρίζει ως τη βασικότερη συνιστώσα του μαθησιακού κλίματος την αλληλεπίδραση μεταξύ εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων, η οποία μπορεί να επιτευχθεί με την αξιοποίηση ενεργητικών εκπαιδευτικών τεχνικών από τον εκπαιδευτή (Κόκκος, 2005).

Ο Freire κάνει λόγο για μια «προβληματίζουσα» εκπαίδευση, όπου οι άνθρωποι μπορούν να αποκτήσουν συνείδηση της παρουσίας τους μέσα στον κόσμο. Ο Freire υποστηρίζει ότι ο ρόλος του «προβληματίζοντος παιδαγωγού» είναι να βοηθήσει τους μαθητές του να πετύχουν σταδιακά κριτική αντίληψη της πραγματικότητάς τους και να αναλάβουν δράση για να την αλλάξουν (Freire, 1977β).

Τα ουσιαστικά προσόντα του «προβληματίζοντος παιδαγωγού» που προσδιορίζει ο Freire (2006) είναι η ταπεινοφροσύνη, η μαχητική αγάπη για τον άνθρωπο και τη διδασκαλία, το θάρρος, η ανεκτικότητα, η αποφασιστικότητα, η ανυπόμονη υπομονή, η χαρά της ζωής, η επιστημονική κατάρτιση, η συνέπεια μεταξύ λόγων και έργων και η διαρκής αξιολόγηση της σχέσης του και της εκπαιδευτικής διεργασίας.

Κατά το Freire (1986), μόνο εξειδικευμένοι εκπαιδευτές μπορούν να αναλάβουν το ρόλο του «προβληματίζοντος παιδαγωγού», η εκπαίδευση των οποίων αποτελεί πρόκληση. Φυσικά, οι απόψεις του Freire δεν μπορούν να εφαρμοστούν στις σημερινές δυτικές κοινωνίες, όπου οι άνθρωποι μπορούν να αποκτήσουν κριτική αντίληψη της πραγματικότητας χωρίς τη βοήθεια του «προβληματίζοντος παιδαγωγού», δεχόμενοι ερεθίσματα από διάφορες πηγές της σύγχρονης ζωής.

Ο Mezirow (2007) με τη θεωρία του για τη μετασχηματίζουσα μάθηση προσπαθεί να εξηγήσει τη μαθησιακή διεργασία των ενηλίκων έχοντας ως βασική αρχή το ότι ο τρόπος που οι ενήλικοι ερμηνεύουν την πραγματικότητα καθορίζεται από το προσωπικό αντιληπτικό σύστημα που εσωτερικεύουν μέσω της διαδικασίας της κοινωνικοποίησης. Σύμφωνα με τον Mezirow (2007, σ. 54-69), οι εκπαιδευτές δίνουν ευκαιρίες και ενισχύουν την ελεύθερη, ολοκληρωμένη και ισότιμη συμμετοχή των εκπαιδευομένων στο διάλογο, στην αλληλεπίδραση και στη δόμηση σχέσεων, δημιουργούν «προστατευμένα μαθησιακά περιβάλλοντα» μέσα στα οποία ενισχύονται οι απαραίτητες «συνθήκες κοινωνικής δημοκρατίας».

Ταυτόχρονα, οι εκπαιδευτές πρέπει να ενισχύουν την αυτοδυναμία της σκέψης των εκπαιδευομένων, όχι όμως ως «διδακτικός στόχος», αλλά ως συνεχής κίνηση προς τη βαθύτερη κατανόηση των προσωπικών τους παραδοχών και των παραδοχών των άλλων. Οι εκπαιδευτές υποστηρίζουν τους εκπαιδευόμενους ώστε να πετύχουν τους προσωπικούς τους μαθησιακούς στόχους και τους βοηθούν να συνειδητοποιήσουν τις δυνατότητές τους, προκειμένου σταδιακά να γίνονται αυτοδύναμοι μαθησόντες. Επιπλέον, οι εκπαιδευτές πρέπει να διαθέτουν συγκεκριμένες προσωπικές και κοινωνικές ικανότητες, όπως υψηλή «συναισθηματική νοημοσύνη» (Goleman, 2000) που συνεπάγεται συνειδητοποίηση, αυτοέλεγχο και ενσυναίσθηση. Τέλος, πρέπει οι ίδιοι να αποτελούν παράδειγμα και πρότυπο μάθησης μέσω του κριτικού στοχασμού (Mezirow, 2007).

Η προσέγγιση του Jarvis τοποθετεί τον εκπαιδευόμενο στο επίκεντρο της εκπαιδευτικής διεργασίας και υποστηρίζει ότι «ο ρόλος του εκπαιδευτή και οι εκπαιδευτικές μέθοδοι που χρησιμοποιεί δεν πρέπει να υπονομεύουν την αξιοπρέπεια και την ανθρώπινη υπόσταση των εκπαιδευομένων, αλλά πρέπει να στοχεύουν στην ενίσχυσή της. [...]» (Jarvis, 2004, σ. 155). Ο Jarvis (2005) αναγνωρίζει ως βασικό προσόν του εκπαιδευτή ενηλίκων το «να είναι καλός άνθρωπος» και τοποθετεί αυτή του την άποψη στο πλαίσιο της αντίληψής του για την εκπαίδευση, την οποία χαρακτηρίζει ανθρωπιστική πράξη. Επίσης, ο Jarvis αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στο προσωπικό στυλ του εκπαιδευτή, στην ικανότητά του να σχετίζεται με τους εκπαιδευομένους του και στο να έχει ερευνήσει σε βάθος το γνωστικό του αντικείμενο. Τέλος, θεωρεί σημαντικό ο εκπαιδευτής να γνωρίζει και να χρησιμοποιεί ποικίλες εκπαιδευτικές μεθόδους στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Συμπερασματικά, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι η ανθρωπιστική προσέγγιση της εκπαίδευσης σύμφωνα με τους Jarvis και Knowles τοποθετεί τον εκπαιδευόμενο στο κέντρο της εκπαιδευτικής διεργασίας. Τα χαρακτηριστικά του σύγχρονου εκπαιδευτή ενηλίκων συγκλίνουν περισσότερο με τις απόψεις των θεωρητικών Jarvis, Knowles και Mezirow, αφού ο σύγχρονος εκπαιδευτής πρέπει να δίνει έμφαση στις μαθησιακές ανάγκες των εκπαιδευομένων, να τους υποστηρίζει στην επίτευξη των προσωπικών τους στόχων και όσον αφορά στα στοιχεία της προσωπικότητάς του είναι καλό να διαθέτει σε ικανοποιητικό βαθμό κοινωνικές και προσωπικές ικανότητες προκειμένου να ανταποκριθεί στο δύσκολο ρόλο του. Είναι και ο ίδιος ένας διαρκώς μανθάνων είτε μέσα από την ομάδα των ενηλίκων που εκπαιδεύει κάθε φορά είτε συμμετέχοντας σε εκπαιδευτικά προγράμματα είτε μέσω της άτυπης μάθησης ή ακόμα και μέσω της αυτομόρφωσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΑΤΥΠΗ ΜΑΘΗΣΗ

2.1 Η άτυπη μάθηση και τα χαρακτηριστικά της

Σύμφωνα με τους Jeffs and Smith (1990), η άτυπη μάθηση είναι η διαδικασία με την οποία κάθε άτομο, σε όλη τη διάρκεια της ζωής του, μαθαίνει και αποκτά στάσεις, αξίες, ικανότητες – δεξιότητες και γνώσεις, από την καθημερινή εμπειρία και τις επιδράσεις που δέχεται από το περιβάλλον του (εργασία, οικογένεια, γειτονιά, ελεύθερες ασχολίες, βιβλιοθήκες, μέσα μαζικής ενημέρωσης). Είναι η μάθηση που προκύπτει από δραστηριότητες της καθημερινής ζωής, οι οποίες σχετίζονται με την εργασία, την οικογένεια ή τον ελεύθερο χρόνο. Η άτυπη μάθηση δεν είναι διαρθρωμένη από άποψη μαθησιακών στόχων, χρόνου μάθησης ή διδακτικής υποστήριξης, γι' αυτό και τυπικά δεν οδηγεί σε επίσημη πιστοποίηση. Παραδείγματα μορφών άτυπης εκπαίδευσης είναι τα ελεύθερα προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, τα προγράμματα κατά του ρατσισμού ή τα προγράμματα μουσειοπαιδαγωγικής εκπαίδευσης.

Με αυτόν τον ορισμό για την άτυπη μάθηση συμφωνεί και ο ορισμός του Cedefop, ότι δηλαδή η άτυπη μάθηση προκύπτει από καθημερινές δραστηριότητες που σχετίζονται με την εργασία, την οικογένεια ή τον ελεύθερο χρόνο. Η άτυπη μάθηση δεν είναι οργανωμένη ή δομημένη σε σχέση με τους στόχους, το χρόνο ή την υποστήριξη της εκπαίδευσης και δεν είναι σκόπιμη από την πλευρά του εκπαιδευόμενου (Cedefop, (2009).

Σύμφωνα με τον Κόκκο (2007), στις περισσότερες περιπτώσεις μαθαίνουμε κατά φυσικό τρόπο, μέσα από την καθημερινή εμπειρία, την εκτέλεση ενός έργου, την παρατήρηση μιας δραστηριότητας, την αλληλεπίδραση με άλλους. Ο Livingstone (2000 σ. 3) σημείωσε ότι ως άτυπη μάθηση μπορεί να οριστεί «κάθε δραστηριότητα που περιλαμβάνει την αναζήτηση της κατανόησης, της γνώσης ή της δεξιότητας και η οποία συμβαίνει έξω από τα αναλυτικά προγράμματα των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ή τα μαθήματα ή τα εργαστήρια που προσφέρονται από εκπαιδευτικούς και κοινωνικούς οργανισμούς.

Η μάθηση που αποκτάται άτυπα δεν πιστοποιείται και έτσι δεν αναγνωρίζεται ούτε από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα ούτε από την αγορά εργασίας. Τα τελευταία χρόνια η Ευρωπαϊκή Ένωση κάνει βήματα προς αυτή την κατεύθυνση, καθώς αναφέρεται στα επίσημα κείμενά της η ανάγκη αναγνώρισης των γνώσεων και των προσόντων που αποκτώνται μέσω της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης με αρχή το Συμβούλιο της Κοπεγχάγης το 2002 (Ευρωπαϊκή Ένωση. *Declaration of the European Ministers of Vocational Education and Training, and the European Commission, convened in Copenhagen on 29 and 30 November 2002, on enhanced European cooperation in vocational education and training. "The Copenhagen Declaration"*. http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/doc/copenhagen-declaration_en.pdf. σ. 2-3).

Σύμφωνα με τον Livingstone (2001) η άτυπη μάθηση μπορεί να διακριθεί σε τρεις τύπους: την «αυτό-κατευθυνόμενη μάθηση», την «τυχαία μάθηση» και την «κοινωνικοποίηση».

Αυτό-κατευθυνόμενη μάθηση θεωρείται η μάθηση που συμβαίνει από τα άτομα χωρίς την παρεμβολή κάποιου εκπαιδευτή. Είναι τόσο σκόπιμη όσο και συνειδητή. Είναι σκόπιμη γιατί το άτομο έχει σκοπό να μάθει κάτι πριν ακόμη ξεκινήσει καν η διαδικασία μάθησης, και είναι συνειδητή γιατί το άτομο γνωρίζει ότι μαθαίνει κάτι. Η τυχαία μάθηση αναφέρεται στις μαθησιακές εμπειρίες που συμβαίνουν στο άτομο, χωρίς το άτομο να έχει πρόθεση να μάθει κάτι από αυτές. Γνωρίζει ότι η μάθηση συνέβη μετά τις εμπειρίες.

Η κοινωνικοποίηση (ή σιωπηρή μάθηση) αναφέρεται στην εσωτερίκευση αξιών, στάσεων, συμπεριφορών, δεξιοτήτων που συμβαίνουν κατά τη διάρκεια της καθημερινής ζωής. Όχι μόνο δεν υπάρχει εκ των προτέρων πρόθεση για μάθηση αλλά ούτε και μετά τη μάθηση το άτομο έχει συναίσθηση ότι έμαθε κάτι.

Συμπερασματικά, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι η άτυπη μάθηση μπορεί να συμβεί οπουδήποτε και σε οποιαδήποτε ηλικία. Τα άτομα μπορούν να μάθουν με διάφορους τρόπους, όπως τα βιβλία, τα μουσεία, τις βιβλιοθήκες, τις εφημερίδες, την τηλεόραση, το διαδίκτυο, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, το κοινωνικό περιβάλλον, την οικογένεια, τους συγγενείς και τους φίλους.

2.2 Η αξία και η αναγκαιότητα της άτυπης μάθησης στη σημερινή εποχή

Είναι γεγονός ότι η ευρωπαϊκή ήπειρος αντιμετωπίζει τεράστιες κοινωνικοοικονομικές και δημογραφικές προκλήσεις που σχετίζονται με τη γήρανση του πληθυσμού, το μεγάλο αριθμό ενηλίκων με χαμηλή ειδίκευση και τα υψηλά ποσοστά ανεργίας στους νέους. Από την άλλη πλευρά, οι μεγαλύτερες ηλικιακά ομάδες θα συνεχίσουν να παραμένουν στον εργασιακό χώρο, καθώς θα εντείνεται η ανάγκη ή η επιθυμία για εργασία και θα παρατείνεται ο εργασιακός βίος. Σ' αυτό συντελεί και η κατάργηση των μέτρων της πρόωρης συνταξιοδότησης, η αυξημένη ανάγκη για επιμόρφωση των εργαζομένων και των ανέργων άνω των 50 ετών, υπό το πρίσμα και της σημαντικής αύξησης του προσδόκιμου μέσου όρου ζωής.

Ταυτόχρονα, οι επιταχυνόμενες τεχνολογικές αλλαγές επιφέρουν την απαξίωση των γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων που είχαν αποκτηθεί, ενώ προβάλλουν επιτακτική την ανάγκη να δημιουργηθούν μέθοδοι πιστοποίησης και αναγνώρισης κάθε μορφής μάθησης, όπως της μη τυπικής ή της άτυπης. Η κοινωνία της γνώσης αναδεικνύεται ως κυρίαρχη ανάγκη για τη σημερινή εποχή, καθώς η γνώση παίζει πρωτεύοντα ρόλο για την προσωπική εξέλιξη και την κοινωνική ανάπτυξη. Έτσι, τα εκπαιδευτικά συστήματα για να μπορέσουν να ανταποκριθούν σ' αυτές τις προκλήσεις θα πρέπει να δώσουν προτεραιότητα στη βελτίωση της ποιότητας της

εκπαίδευσης και κατάρτισης, να προσεγγίσουν τη μάθηση ως διά βίου ανάγκη και να δώσουν μεγαλύτερη έμφαση στην μη τυπική και άτυπη μάθηση παρέχοντας μεγαλύτερη διαφάνεια και αναγνώριση των μαθησιακών τους αποτελεσμάτων.

Η αξία της άτυπης μάθησης είναι σημαντική στη σύγχρονη εποχή για τον εμπλουτισμό και την ανανέωση των γνώσεων, την επαγγελματική και προσωπική ανάπτυξη των ατόμων. Πολλοί θεωρητικοί της εκπαίδευσης ενηλίκων και της ΔΒΜ στο εξωτερικό, και κυρίως στην Αγγλία, τόνισαν το αυξανόμενο ενδιαφέρον για την άτυπη μάθηση ήδη από τη δεκαετία του 1990. Κάποιοι από αυτούς, όπως ο Bentley (1998) είχε ασχοληθεί με τη μάθηση έξω από την τάξη, η McGivney (1999) ασχολήθηκε με την άτυπη μάθηση και την επίδρασή της στην κοινωνία και ο Coffield (2000) εξέτασε την ανάγκη για άτυπη μάθηση.

Η άτυπη μάθηση μπορεί να βοηθήσει στην ανανέωση των γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων των ατόμων, προκειμένου να ανταποκριθούν στις προκλήσεις στο σύγχρονο εργασιακό περιβάλλον. Έτσι, ο Eraut (2000), αναφέρει ότι η ανάπτυξη των οργανισμών επιτυγχάνεται με την ανάπτυξη των εργαζομένων τους στο χώρο εργασίας και αυτό φέρνει στο προσκήνιο όχι μόνο την τυπική εκπαίδευση ή κατάρτιση, αλλά και την άτυπη μάθηση. Επίσης, κατά τον ίδιο, η άτυπη μάθηση προσφέρει μεγαλύτερη ευελιξία στους εργαζόμενους, συντελείται συνήθως μέσα στον εργασιακό χώρο και αποτελεί συνδυασμό της μάθησης από άλλους (αναγνώριση της κοινωνικής σημασίας της μάθησης) και της μάθησης από την προσωπική εμπειρία (Eraut, 2004).

Από την άλλη πλευρά, οι ενήλικοι, για να ανταποκριθούν στις σύγχρονες προκλήσεις, από προσωπικό ενδιαφέρον, ανάγκη για μόρφωση και προσωπική ανάπτυξη, μπορεί να ενταχθούν σε μία μαθησιακή διαδικασία με άτυπη μάθηση. Οι ενήλικοι, ανάλογα με τα ενδιαφέροντα και τα εσωτερικά τους κίνητρα, μπορούν να αξιοποιήσουν εκπαιδευτικά προγράμματα στο πλαίσιο της άτυπης μάθησης προκειμένου να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους και να ανανεώσουν τις γνώσεις τους. Οι γνώσεις, οι δεξιότητες, η κριτική ικανότητα και η δυνατότητα δράσης πρέπει να βρίσκονται σε διαρκή εξέλιξη, ώστε οι ενήλικοι να μπορούν να διαδραματίσουν αποτελεσματικά το ρόλο τους στην εργασία και στην κοινωνία.

Πολλοί θεωρητικοί της εκπαίδευσης ενηλίκων αναφέρονται στα κίνητρα που αναπτύσσουν οι ενήλικοι για τη συμμετοχή τους σε μία μαθησιακή διαδικασία (Lindeman, 1926, Yaxlee, 1929). Κατά τον Knowles (1970) τα κίνητρα συναρτώνται άμεσα με την έννοια της εκπαιδευτικής ανάγκης. Έτσι, οι ενήλικοι συμμετέχουν σε προγράμματα σε συνάρτηση με την κάλυψη συγκεκριμένων αναγκών, τις οποίες, ο Knowles διακρίνει σε φυσιολογικές, αναπτυξιακές, ασφάλειας, εμπλουτισμού εμπειριών και αποδοχής - αναγνώρισης.

Στο επόμενο κεφάλαιο γίνεται προσπάθεια καταγραφής των σημαντικότερων προγραμμάτων που έχουν υλοποιηθεί στην Ελλάδα στο πλαίσιο της άτυπης μάθησης,. Η μεγαλύτερη έκταση της καταγραφής επικεντρώνει κυρίως, σε προγράμματα γλωσσικής εκμάθησης, αφού στη σημερινή εποχή έχει διαμορφωθεί ένα νέο οικονομικό και κοινωνικό πλαίσιο, στο οποίο οι δεξιότητες διαπολιτισμικής επικοινωνίας και κυρίως η απόκτηση γλωσσικών δεξιοτήτων αποτελεί κομβικό σημείο στην κινητικότητα των πολιτών και στην παροχή ίσων ευκαιριών για προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη. Στη συνέχεια της ενότητας παρουσιάζονται οι μεθοδολογίες που έχουν αναπτυχθεί κυρίως στο εξωτερικό και χρησιμοποιούνται για την άτυπη εκμάθηση γλωσσών στο πλαίσιο ευρωπαϊκών προγραμμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΕΣ ΑΤΥΠΗΣ ΕΚΜΑΘΗΣΗΣ ΓΛΩΣΣΩΝ

3.1 Προγράμματα στο πλαίσιο της άτυπης μάθησης

Στην Ελλάδα η νοοτροπία, η οποία κυριαρχεί στο εκπαιδευτικό σύστημα δείχνει ότι η γνώση θεωρείται ως ετοιμοπαράδοτο αγαθό το οποίο μεταβιβάζεται από τον δάσκαλο στο μαθητή, ενώ το παιδαγωγικό ενδιαφέρον επικεντρώνεται στη διδακτέα ύλη και στην απερίεγκλητη εφαρμογή του αναλυτικού σχολικού προγράμματος. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει αξιοσημείωτες μεταρρυθμιστικές απόπειρες, οι οποίες στοχεύουν στον επαναπροσανατολισμό της εκπαίδευσης, στη σύνδεσή της με τη μαθησιακή διαδικασία και στην υιοθέτηση εναλλακτικών μορφών εκπαίδευσης. Η ανάγκη να συνδεθεί η εκπαίδευση με τη μαθησιακή διαδικασία και κυρίως με τη διά βίου μάθηση, οδηγεί στην ανάγκη να σχεδιαστεί και να εφαρμοστεί κάποια άλλη μορφή εκπαίδευσης, η οποία θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες της σημερινής εποχής. Έτσι, μία άλλη μορφή μάθησης που μπορεί να συνδεθεί με τη διά βίου μάθηση, είναι η άτυπη.

Τα τελευταία χρόνια, στην Ελλάδα, παραδείγματα προγραμμάτων που προωθούν την άτυπη μάθηση είναι η μουσειοπαιδαγωγική εκπαίδευση, που παρέχεται από συγκεκριμένα μουσεία, όπως το Μουσείο Μπενάκη και το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας. Τα μουσειοπαιδαγωγικά προγράμματα εντάσσονται στην άτυπη μάθηση, καθώς ο χώρος του μουσείου προσφέρει ένα εξειδικευμένο περιβάλλον άτυπης μάθησης, το οποίο επιτρέπει στον επισκέπτη να μάθει και να αξιολογήσει τη νέα γνώση.

Ένα άλλο παράδειγμα άτυπης μάθησης είναι η κοινοτική δράση «ΝΕΟΛΑΙΑ» (<http://www.eu2003.gr/gr/cat/171/>), που θεσπίστηκε το 2000 με απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η κοινοτική αυτή δράση στοχεύει στη δημιουργία ενός πλαισίου συνεργασίας για την ανάπτυξη πολιτικών για τη νεολαία, βασισμένων στην άτυπη εκπαίδευση. Επιπλέον, η Κοινοτική Πρωτοβουλία EQUAL (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. *Ανακοίνωση της επιτροπής στα κράτη μέλη για τη θέσπιση των κατευθυντήριων γραμμών για την Κοινοτική Πρωτοβουλία EQUAL που αφορά τη διακρατική συνεργασία για την προαγωγή νέων μεθόδων καταπολέμησης των διακρίσεων και ανισοτήτων πάσης φύσεως σε σχέση με την αγορά εργασίας.* <http://www.equal-greece.gr/view/cont/GLel.pdf>) που είχε προκηρυχθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την περίοδο 2000-2006, επεδίωκε να συμβάλει στην αύξηση της απασχολησιμότητας, κυρίως ευάλωτων κοινωνικά ομάδων, να αναπτύξει το επιχειρηματικό πνεύμα, να ενισχύσει την

κοινωνική οικονομία, να προωθήσει τη διά βίου μάθηση και τις ίσες ευκαιρίες για άντρες και γυναίκες που εγκατέλειψαν την αγορά εργασίας.

Ένα ευρωπαϊκό διαγενεακό πρόγραμμα, που υλοποιήθηκε κατά την περίοδο 2010 - 2012 από τα ΚΕΚ των εταίρων που συμμετείχαν στο πρόγραμμα, ονομάζεται «TANDEM - Πώς να θεμελιωθεί δια-γενεακή και πολιτισμική επικοινωνία και πώς παρέχεται η μεταφορά και η διαφάνεια ικανοτήτων στο πλαίσιο της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης» (<http://www.tandem-project.eu/greek/welcome>). Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε με τη συμμετοχή τεσσάρων χωρών (Ολλανδία, Νορβηγία, Ελλάδα και Βουλγαρία) για να καλύψει το κενό της έλλειψης προγραμμάτων για τη διαγενεακή μάθηση. Το πρόγραμμα βασίστηκε στη «διαγενεακή και διαπολιτισμική μάθηση». Η διαγενεακή μάθηση συμβαίνει μεταξύ δύο γενεών και αναφέρεται στο διαμοιρασμό πληροφοριών, σκέψεων, αισθημάτων και εμπειριών μεταξύ τους που εμπλουτίζουν το περιεχόμενο της δια βίου μάθησης.

Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε για να ευαισθητοποιήσει κυρίως καθηγητές επαγγελματικής εκπαίδευσης ώστε να φέρουν σε επικοινωνία κυρίως τους νέους με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και τους ηλικιωμένους μετανάστες, καθώς σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες αυτές οι δύο κοινωνικές ομάδες πλήττονται περισσότερο από τη χαμηλή συμμετοχή στην αγορά εργασίας και από τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Εκτός όμως από τα προγράμματα άτυπης μάθησης που προαναφέρθηκαν, στην Ελλάδα υλοποιήθηκαν και προγράμματα που αφορούσαν στη γλωσσική εκμάθηση στο πλαίσιο της άτυπης μάθησης και απευθύνονταν σε ξενόγλωσσους μαθητές, καθηγητές γλωσσών και μετανάστες. Στην επόμενη ενότητα παρουσιάζονται τα σημαντικότερα από αυτά και η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για την υλοποίησή τους.

3.2 Προγράμματα γλωσσικής εκμάθησης με άτυπη μεθοδολογία

Από την έρευνα και τη μελέτη των προγραμμάτων που χρησιμοποίησαν άτυπες μεθόδους για την εκμάθηση γλωσσών, προέκυψε ότι οι μεθοδολογίες που χρησιμοποιήθηκαν κυρίως, είναι η μέθοδος Tandem, e – mail tandem και e – tandem, το καφέ γλωσσών (language café) και το cyber γλωσσικό καφέ (cyber language café).

3.2.1 Η μέθοδος Peer and Tandem Learning

Η μέθοδος Peer and Tandem Learning, σύμφωνα με τη Vassallo (2006), «περιλαμβάνει ζευγάρια φυσικών ομιλητών, στόχος των οποίων είναι ο ένας να μάθει τη γλώσσα του άλλου». Κάποιοι συγγραφείς (Wolf, 1982), (Brammerts and Little, 1996), (Glasmann & Calvert, 2001),

άρχισαν να αναπτύσσουν μία μέθοδο για την εκμάθηση της ξένης γλώσσας που ονομάστηκε «πρόσωπο – με – πρόσωπο Tandem».

Η μέθοδος Tandem εφαρμόστηκε ήδη από τη δεκαετία του 1960 όταν οργανώθηκαν μαθήματα μεταξύ νέων από τη Γαλλία και τη Γερμανία (Brammerts, 1993, Brammerts & Calvert, 1996, Calvert, 1992, Herfurth, 1993), ενώ στη δεκαετία του 1980 οργανώθηκαν μαθήματα με την ίδια μέθοδο μεταξύ φοιτητών πανεπιστημίων με διαφορετικές μητρικές γλώσσες (Muller, Schneider & Wertenschlag, 1988).

Αρχικά, αυτή η μέθοδος χρησιμοποιήθηκε για φοιτητές πανεπιστημίων που συμμετείχαν σε εντατικά προγράμματα γλωσσικής εκμάθησης και ο κύριος στόχος της ήταν φοιτητές με διαφορετική μητρική γλώσσα να συνεργαστούν για να βελτιώσουν τις γλωσσικές τους ικανότητες στην εκμάθηση της ξένης γλώσσας, να γνωριστούν μεταξύ τους και να επωφεληθούν από τη γνώση και την εμπειρία του συμμαθητή τους (Brammerts, 2003: 28-29).

Σύμφωνα με τον Brammerts (2003: 29), αυτή η μέθοδος βασίζεται στην αρχή της αμοιβαιότητας και της αυτονομίας. Η αμοιβαιότητα ορίζεται ως η προσπάθεια που κάνει ο καθένας από τους δύο συμμετέχοντες στο Tandem να αποκτήσει ικανότητες και δεξιότητες στη γλώσσα που μαθαίνει, ενώ και οι δύο συμμετέχοντες προσπαθούν να βοηθήσει ο ένας τον άλλον όσο το δυνατόν περισσότερο μέσα από την ομαδική συνεργασία. Η αρχή της αυτονομίας αναφέρεται στο ότι οι συμμετέχοντες στο Tandem είναι υπεύθυνοι για τη μάθησή τους αποφασίζοντας οι ίδιοι τι θέλουν να μάθουν, με ποιο τρόπο και πότε.

Από την άλλη πλευρά, η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας με τη μέθοδο Tandem συνδέεται με τη συνεργατική εκμάθηση της γλώσσας (collaborative language learning) και αυτή συμβαίνει όταν δύο άνθρωποι έχουν ως κοινό στόχο να βελτιώσουν την επικοινωνιακή τους ικανότητα στην ξένη γλώσσα και να συμφωνήσουν από κοινού για το πώς θα ανταποκριθούν στις δραστηριότητες που έχουν να εκπονήσουν. Αυτή η προσέγγιση της μεθόδου Tandem βοήθησε φοιτητές από διαφορετικές χώρες και κοινωνίες να αναπτύξουν τη διαπολιτισμική τους ικανότητα (Stickler & Lewis, 2003: 97-98), αφού η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας δεν αφορά μόνο στη φωνολογική και γραμματική της κατάκτηση, αλλά σχετίζεται και με τη γνώση του πολιτισμού των φυσικών ομιλητών της. Αυτή η προσέγγιση της ξένης γλώσσας μπορεί να οδηγήσει στην ανάπτυξη της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας (Byram, 1997).

Σύμφωνα με τον Brammerts (1996), η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας με τη μέθοδο Tandem δεν αντικαθιστά τα συμβατικά μαθήματα, αντίθετα τα συμπληρώνει. Τα εκπαιδευτικά μέσα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σ' αυτή τη μέθοδο είναι βιβλία, εφημερίδες, ραδιοφωνικές εκπομπές, τηλεόραση, βίντεο και επικοινωνία με φυσικούς ομιλητές. Ο φυσικός ομιλητής

διορθώνει τον άλλο συμμετέχοντα στο Tandem, ο οποίος μαθαίνει τη γλώσσα του και τον βοηθάει να εκφραστεί. Η αποτελεσματικότητα όμως της επικοινωνίας εξαρτάται από τις επικοινωνιακές στρατηγικές και τις μαθησιακές τεχνικές που μπορεί να αναπτύξει ο μαθητής ανεξαρτήτως από το επίπεδο κατοχής της γλώσσας που μαθαίνει, αφού στα μαθήματα Tandem, οι μαθητές δεν είναι απαραίτητο να βρίσκονται στο ίδιο γλωσσικό επίπεδο.

Με το πέρασμα των ετών, η μέθοδος Tandem εμπλουτίστηκε με τη βοήθεια των νέων τεχνολογιών. Ήδη από τη δεκαετία του 1990 με την εξάπλωση των ΤΠΕ, το e – mail Tandem άρχισε να εφαρμόζεται στην Ευρώπη (Alvarez et al., 1996). Σ' αυτήν την περίπτωση με την ανταλλαγή e – mail οι φοιτητές έρχονται πιο κοντά στη γλώσσα και στον πολιτισμό της γλώσσας που εξασκούν διαπιστώνοντας ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στη μητρική και στην ξένη γλώσσα, οπότε κατ' αυτόν τον τρόπο μπορούν να γίνουν και αυτόνομοι μαθητές.

Τέλος, η τρίτη μορφή της μεθόδου Tandem είναι το Teletandem. Σύμφωνα με τον Telles (2012), αυτός ο σχετικά νέος τρόπος μάθησης διευκολύνει τη διαπολιτισμική επαφή ανθρώπων διαφορετικών χωρών και γλωσσών. Ο Telles μελέτησε τις ιδέες που έχουν οι συμμετέχοντες σε ένα Teletandem σχετικά με τη μαθησιακή διαδικασία, την αξία της ηλεκτρονικής μάθησης και εκμάθησης μιας γλώσσας και την επίδραση των πολιτιστικών διαφορών των συμμετεχόντων. Τα συμπεράσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι δυνατότητες του Teletandem, η τεχνολογία και η εικονικότητα δημιουργούν ένα ευνοϊκό περιβάλλον και διευκολύνουν την εκμάθηση της γλώσσας. Αυτό συμβαίνει επειδή οι συμμετέχοντες ζουν σε διαφορετικούς πολιτισμούς και πιθανώς η εκμάθηση ξένων γλωσσών με τη μέθοδο Teletandem «μειώνει τους φόβους και τους κινδύνους της επαφής τους με έναν άλλο πολιτισμό, διευκολύνει την ανοχή και παρέχει χρόνο για στοχασμό και βαθύτερη κατανόηση των μεταξύ τους διαφορών» http://conference.pixel-online.net/ICT4LL2012/common/download/Paper_pdf/321-IBT62-FP-Telles-ICT2012.pdf.

Η έρευνα του Brinckwirth (2012) μελέτησε ένα Teletandem για αγγλικά – πορτογαλικά που οργάνωσε το τμήμα Ξένων Γλωσσών ενός πανεπιστημίου της Αμερικής και της Βραζιλίας. Δέκα φοιτητές της αγγλικής γλώσσας στη Βραζιλία έκαναν Teletandem μέσω skype για δέκα εβδομάδες με δέκα φοιτητές που σπούδαζαν πορτογαλικά στο πλαίσιο της διεθνούς συνεργασίας του πανεπιστημίου. Η έρευνα εξέτασε τη συμπεριφορά, τις απόψεις και τις στάσεις των καθηγητών και των φοιτητών που συμμετείχαν στο πρόγραμμα. Τα ευρήματα της έρευνας έδειξαν ότι το Teletandem είναι μια καινοτόμα, με χαμηλό κόστος αλλά με μεγάλο αντίκτυπο μαθησιακή δραστηριότητα που λειτούργησε συμπληρωματικά με τα τυπικά μαθήματα και βοήθησε τους φοιτητές στην Αμερική και στη Βραζιλία να επιταχύνουν την εκμάθηση της ξένης γλώσσας και να δημιουργήσουν κοινωνικές επαφές με φυσικούς ομιλητές στο εξωτερικό. Επιπλέον, τα

αποτελέσματα έδειξαν ότι για πολλούς μαθητές το Teletandem ενίσχυσε την εμπιστοσύνη τους στην ξένη γλώσσα, την οποία χρησιμοποιούσαν με ευχέρεια.

Συμπερασματικά, στην επίσημη ιστοσελίδα του πανεπιστημίου Bochum στη Γερμανία όπου αναπτύχθηκε κυρίως η μέθοδος Tandem για την εκμάθηση ξένων γλωσσών, από την έρευνα που έγινε, διαπιστώθηκε ότι έχουν υλοποιηθεί ευρωπαϊκά προγράμματα με αυτή τη μέθοδο, όπως το International E-Mail Tandem Network το 1994-1996 (<http://www.cisi.unito.it/tandem/learning/lingua-eng.html>) με συμμετοχή πολλών πανεπιστημίων, το Telematics for Autonomous and Intercultural Tandem Learning το 1996-1999 (<http://www.cisi.unito.it/tandem/learning/odl-eng.html>), όπου δημιουργήθηκε μια ελεύθερης πρόσβασης βάση δεδομένων, το Language Learning Partnerships for Engineers το 1996-2000 (<http://www.cisi.unito.it/tandem/learning/lpe-eng.html>) για τους φοιτητές που σπούδαζαν μηχανολογία σε άλλη χώρα, το Tandem Language Learning Partnerships for Schools (<http://www.cisi.unito.it/tandem/learning/lingua-d-eng.html>) το 1998-2000 του οποίου ο στόχος ήταν να εφαρμοστεί η ίδια μέθοδος, η μέθοδος tandem σε μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Το πρόγραμμα Kooperatives Lernen von Fremdsprachen im Tandem via Videokonferenzschaltungen που υλοποιήθηκε το 2000-2001, (<http://www.cisi.unito.it/tandem/learning/tris-deu.html>) αφορούσε στην εκμάθηση γλωσσών μέσω τηλεδιάσκεψης. Το πρόγραμμα TestDaF-Vorbereitung durch eTandem-Lernpartnerschaften (<http://www.cisi.unito.it/tandem/learning/daad-testdaf-deu.html>) υλοποιήθηκε το 2001-2002 και αφορούσε στην προετοιμασία υποψηφίων για γλωσσικές εξετάσεις με την εφαρμογή της μεθόδου Tandem και τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων, κυρίως τηλέφωνο, βίντεο. Τέλος, το πρόγραμμα eTandem Europa (<http://www.cisi.unito.it/tandem/etandem/etindex-en.html>) υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού έτους γλωσσών 2001 και στόχος του ήταν να δώσει τη δυνατότητα σε όσο το δυνατόν περισσότερους ευρωπαίους πολίτες να μάθουν μία ξένη γλώσσα με τη μέθοδο eTandem.

3.2.2 Το καφέ γλωσσών (language café)

Η μεθοδολογία του καφέ γλωσσών (language café), όπως περιγράφεται στο εγχειρίδιο του καφέ γλωσσών (επίσημος διαδικτυακός τόπος: <http://www.languagecafe.eu/downloads/en/intro.pdf>) που χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση για το πρόγραμμα «Socrates Lingua 1» και υλοποιήθηκε από το πανεπιστήμιο του Southampton (επίσημος διαδικτυακός τόπος του προγράμματος: <http://www.languagecafe.eu/en/intro.html>), αναφέρει πως «το καφέ γλωσσών είναι ένας κοινωνικός και φιλικός τρόπος να εξασκήσει κανείς μία ξένη γλώσσα χωρίς να παρακολουθεί τυπικά

μαθήματα». Το καφέ γλωσσών δίνει την ευκαιρία στους ανθρώπους να συναντηθούν, να μιλήσουν και να μάθουν ξένες γλώσσες με έναν άτυπο και κοινωνικό τρόπο, αφού μπορεί να πραγματοποιηθεί σε καφετέριες, καταστήματα, βιβλιοθήκες.

Η συμμετοχή στο καφέ είναι δωρεάν, είναι ελεύθερη, δεν υπάρχει περιορισμός στις παρακολουθήσεις των μαθημάτων, οπότε, ο καθένας μπορεί να συμμετάσχει. Ο κάθε συμμετέχων πρέπει να είναι σίγουρος ότι μπορεί να μιλήσει σε κάποιο επίπεδο τη γλώσσα που εξασκείται στο καφέ ή αν δεν μπορεί να γίνει αυτό, έχει τη δυνατότητα απλώς να παραβρίσκεται και να ακούει. Στο καφέ γλωσσών συμμετέχουν άνθρωποι από διαφορετικές χώρες, πολιτισμούς και ενδιαφέροντα. Κάθε μέλος της ομάδας του καφέ γλωσσών είναι καλό να διαθέτει ανοιχτούς πνευματικούς ορίζοντες (open minded), να έχει την ικανότητα να ακούει και να μιλάει, να ενδιαφέρεται για τους ανθρώπους και τις άλλες κουλτούρες και να θέλει να βοηθήσει για την επιτυχία του καφέ γλωσσών. Η ομάδα των συμμετεχόντων είναι μικρή και οι συναντήσεις γίνονται μία φορά την εβδομάδα για μία ώρα.

Γενικά, το καφέ γλωσσών είναι ένας ευχάριστος τρόπος εκμάθησης μίας ξένης γλώσσας και μία ευκαιρία επαφής με άλλους ανθρώπους, φορείς μίας διαφορετικής κουλτούρας και πολιτισμού. Από την έρευνα που έγινε στο διαδίκτυο διαπιστώθηκε ότι υπάρχει και το cyber language café που υλοποιήθηκε από το ευρωπαϊκό πρόγραμμα «Μέτοικος» (επίσημος διαδικτυακός τόπος: <http://cybercafe.metoikos.eu/>). Τέλος, στην ενότητα που ακολουθεί παρουσιάζονται προγράμματα γλωσσικής εκμάθησης με άτυπη μεθοδολογία.

3.2.3 Προγράμματα γλωσσικής εκμάθησης με άτυπη μεθοδολογία

Από την έρευνα που έγινε, στην Ελλάδα υλοποιήθηκαν τρία ευρωπαϊκά προγράμματα που χρησιμοποίησαν άτυπη μεθοδολογία για την εκμάθηση ξένων γλωσσών. Ένα τέτοιο πρόγραμμα είναι το «The SuN.Com Project, μία Βιώσιμη Διαδικτυακή Κοινότητα Γλωσσών» (<http://www.sun-languagecommunity.eu/index.php/el/>). Το Κέντρο Ελληνικού Πολιτισμού είχε την πρωτοβουλία να αναπτύξει το 2011 και να συμμετάσχει ως εταίρος στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα The SuN.Com Project / Su(stainable) N(etworking) Com(munity), το οποίο αφορούσε στη δημιουργία μιας βιώσιμης διαδικτυακής κοινότητας γλωσσών, δημιουργώντας μια άτυπη κοινότητα σπουδαστών ξένων γλωσσών, με εστίαση σε μη διαδεδομένες γλώσσες. Η διαδικτυακή κοινότητα παρείχε ελεύθερη πρόσβαση και η κοινότητα ήταν ανοιχτή στους χρήστες. Κάποιοι από τους σκοπούς και τους στόχους του προγράμματος ήταν να διαπιστώσει πώς αναπτύσσεται μια άτυπη κοινότητα γλωσσών, να εφεύρει ένα μοντέλο για διαδικτυακή εκμάθηση γλωσσών σε μία άτυπη κοινότητα και να συνδέσει την άτυπη, την μη τυπική και την τυπική γλωσσική εκπαίδευση.

Οι μέθοδοι, οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν σ' αυτό το πρόγραμμα περιελάμβαναν, εκτός της εκπαίδευσης από απόσταση και πρόσωπο-με πρόσωπο εκπαίδευση, και την Αλληλοδιδασκαλία (Peer and Tandem Learning) αξιοποιώντας, επίσης, τη συμμετοχή των φυσικών ομιλητών.

Ένα άλλο πρόγραμμα που εντοπίστηκε και αφορούσε στην άτυπη εκμάθηση γλωσσών είναι το ευρωπαϊκό πρόγραμμα Joyn 2.0 Q Language Learning Champions in Social Networks and on-line Media (<http://www.joynlanguages.eu/>). Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε πάλι από το Κέντρο Ελληνικού Πολιτισμού από το Νοέμβριο του 2010 μέχρι τον Απρίλιο του 2013 και σ' αυτό συμμετείχαν έξι εταίροι από έξι ευρωπαϊκές χώρες. Οι γενικότεροι σκοποί του προγράμματος ήταν οι εκπαιδευόμενοι να αναπτύξουν τη δεξιότητα «μαθαίνω πώς να μαθαίνω», να ενδυναμώσει τη συνεργασία ανάμεσα σε επιχειρήσεις που προσφέρουν διαδικτυακές πηγές και σεμινάρια για τους επαγγελματίες καθηγητές γλωσσών, να ενθαρρύνει τους καθηγητές να παίξουν το ρόλο των άτυπων καθοδηγητών μάθησης (facilitators) στη διαδικτυακή εκμάθηση γλωσσών και τέλος, να παράσχει ανατροφοδότηση από εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενους σχετικά με την αποτελεσματικότητα του προγράμματος. Ο ειδικός του στόχος ήταν να προωθήσει την ανεξάρτητη και άτυπη εκμάθηση γλωσσών, να προωθήσει την on-line μάθηση και τις on-line πηγές μάθησης (Facebook, skype, Webex, Edmodo, Google, blogs) χάρη στις δυνατότητες που παρέχουν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τα εργαλεία λογισμικού του Web 2.0.

Τέλος, ένα άλλο ευρωπαϊκό πρόγραμμα που υλοποιήθηκε στην Ελλάδα με ομάδα στόχο μετανάστες που μαθαίνουν ελληνικά είναι το πρόγραμμα «Μέτοικος». Το ευρωπαϊκό πρόγραμμα «Μέτοικος – Ανεπίσημη Εκμάθηση Γλωσσών για τους μετανάστες», (<http://www.metoikos.eu/>) υλοποιήθηκε από το 2011 - 2013 με συμμετέχοντες οργανισμούς από έξι ευρωπαϊκές χώρες. Από την Ελλάδα συμμετείχαν το Κέντρο Ελληνικού Πολιτισμού (www.hcc.edu.gr) και η Action Synergy (http://www.action.gr/new_site/index.php/el/). Ο στόχος του προγράμματος ήταν να προσαρμόσει τις μεθοδολογίες της άτυπης μάθησης (Καφέ Γλωσσών, tandem-ομάδα γλωσσικής ανταλλαγής, εικονικό/ cyber γλωσσικό καφέ) για να ικανοποιηθούν οι ιδιαίτερες γλωσσικές ανάγκες των μεταναστών. Επίσης, το πρόγραμμα στόχευε να αναπτύξει περιφερειακά δίκτυα ενδιαφερομένων μερών στις περιφέρειες των εταίρων, τα οποία θα προωθήσουν και θα υποστηρίξουν τη διαδικασία στις τοπικές κοινότητες αλλά και μέσω online δικτύωσης, σε ολόκληρη την Ευρώπη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα δικτύωσης για την εξασφάλιση της βιωσιμότητας του προγράμματος «Μέτοικος» αποτελεί η συνέχιση των μαθημάτων με τη μέθοδο του καφέ γλωσσών στην Ένωση των Αφρικανών Γυναικών στην Αθήνα, τα οποία, σύμφωνα με το Κέντρο Ελληνικού Πολιτισμού, υλοποιήθηκαν και μετά το τέλος του προγράμματος, δηλαδή μέχρι τον Ιούνιο του 2014.

Μετά από ανταλλαγή εμπειριών για τη μεθοδολογία και το σχεδιασμό συγκεκριμένων υλικών, οι εταίροι του προγράμματος οργάνωσαν Καφέ Γλωσσών, tandems (ομάδες γλωσσικής ανταλλαγής) και

διαδικτυακά καφέ. Έτσι, οργανώθηκαν 5 καφέ γλώσσας (Language Cafes), 5 ζευγάρια για ανταλλαγή γλώσσας με τη μέθοδο Tandem, ενώ 2 από αυτά συμμετείχαν σε e- tandem, και cyber café. Τα καφέ γλώσσας υλοποιήθηκαν στην Αθήνα, στην Κόρινθο και στη Θεσσαλονίκη. Στο πρόγραμμα συμμετείχαν μετανάστες με μικρή παραμονή στη χώρα, κυρίως φοιτητές, αλλά και μετανάστες που μένουν χρόνια στην Ελλάδα με διαφορετικό επίπεδο γνώσης της ελληνικής γλώσσας και διαφορετικό κίνητρο για την εκμάθησή της.

3.2.4 Συμπεράσματα κεφαλαίου

Όπως προκύπτει από στοιχεία που παρουσιάστηκαν στην ενότητα, τα ευρωπαϊκά προγράμματα για την εκμάθηση γλωσσών που υλοποιήθηκαν στην Ελλάδα έχουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά. Το πρώτο κοινό στοιχείο είναι ότι υλοποιήθηκαν με ευρωπαϊκή χρηματοδότηση, είχαν σύντομη διάρκεια ζωής, αφού η περίοδος υλοποίησής τους ήταν δύο έως τρία χρόνια και δεν προβλεπόταν η συνέχισή τους, αν και η μεθοδολογία τους ήταν πρωτότυπη συνδυάζοντας μεθόδους της άτυπης εκμάθησης γλωσσών και την ηλεκτρονική μάθηση.

Από τα προγράμματα που παρουσιάστηκαν, το ευρωπαϊκό πρόγραμμα «Μέτοικος» διαφοροποιείται σε σχέση με τα άλλα προγράμματα. Το πρώτο διαφορετικό στοιχείο του προγράμματος αφορούσε στην ομάδα στόχο, η οποία ήταν μετανάστες που μένουν στην Ελλάδα και ενδιαφέρονταν να μάθουν την ελληνική γλώσσα με διαφορετικό τρόπο από τα συμβατικά μαθήματα σε τυπικά προγράμματα γλωσσικής εκμάθησης. Το δεύτερο στοιχείο είναι ότι το πρόγραμμα εφάρμοσε πρωτότυπη και καινοτόμο μεθοδολογία που δεν έχει εφαρμοστεί ευρέως ακόμα στην Ελλάδα αλλά ούτε και σε ειδική ομάδα, όπως οι μετανάστες. Τέλος, το πρόγραμμα «Μέτοικος» φιλοδοξούσε να επιτύχει τη βιωσιμότητά του μέσω της ανάπτυξης δικτύων για την υποστήριξη των μεταναστών στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας. Η βιωσιμότητα ήταν εφικτή για ορισμένες δράσεις του προγράμματος, όπως το Καφέ γλωσσών των Αφρικανών Γυναικών, το Καφέ γλωσσών στο Παγκράτι, τα μαθήματα με τη μέθοδο Tandem και δραστηριότητες e-tandem.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: Η ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Τις τελευταίες δεκαετίες, οι μεταβολές στο διεθνές σκηνικό που ξεκίνησαν κυρίως από τη δεκαετία του 1990, μετέτρεψαν τις χώρες του ευρωπαϊκού Νότου σε χώρες υποδοχής μεγάλων μεταναστευτικών ρευμάτων από την Κεντρική, Ανατολική Ευρώπη και Βαλκάνια. Έτσι, η Ελλάδα από χώρα αποστολής μεταναστών μετατράπηκε σε χώρα υποδοχής μεταναστών από όλες σχεδόν τις ηπείρους. Οι Ruud van der Veen & Danny Wildemeersch (2012) υποστηρίζουν ότι υπό το πρίσμα της παγκοσμιοποίησης, οι μεταναστευτικές ροές επέφεραν ποικιλομορφία στις πόλεις, καθώς οι μετανάστες εγκαταλείπουν τη χώρα τους αναζητώντας εργασία και άσυλο, πράγμα το οποίο δημιουργεί νέες συνθήκες και προκλήσεις στις αστικές κοινωνίες. Συνεπακόλουθα, η πολυγλωσσία δεν αποτελεί ένα νέο φαινόμενο. Ακόμα και κοινωνίες που θεωρούνταν μονοπολιτισμικές και μονογλωσσικές, ένα ευρύτατο μέρος του πληθυσμού χρησιμοποιεί δύο ή και περισσότερες γλώσσες.

Σύμφωνα με το Δαμανάκη (2001) (http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_b6/index.html), εξωτερική μετανάστευση θεωρείται η μετακίνηση ενός ατόμου ή μιας ομάδας ατόμων από μια χώρα σε μια άλλη. Αυτή η μετακίνηση ισοδυναμεί με την μετακίνηση από ένα γνωστό κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό, πολιτιστικό σύστημα σε ένα άλλο άγνωστο σύστημα. Για να μπορέσει το άτομο να αντεπεξέλθει στη νέα πραγματικότητα και να επικοινωνήσει με τους ανθρώπους του νέου περιβάλλοντος, είναι απαραίτητο να διαθέτει επικοινωνιακές δεξιότητες και κυρίως γλωσσικές δεξιότητες. Η γνώση της κυρίαρχης – επίσημης γλώσσας της χώρας υποδοχής είναι σημαντική, ενώ η άγνοιά της διογκώνει τα προβλήματα που καλείται να αντιμετωπίσει ο μετανάστης στην καθημερινότητά του. Αυτό συμβαίνει, διότι η επίσημη γλώσσα χρησιμοποιείται από όλους τους δημόσιους και κρατικούς φορείς, με τους οποίους πολύ συχνά συναλλάσσεται και από το γηγενή πληθυσμό της χώρας υποδοχής.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, η παρουσία των μεταναστών είναι αυξημένη, ενώ η πλειοψηφία τους δε διαθέτει ως μητρική γλώσσα την ελληνική. Η ελλιπής γνώση της ελληνικής γλώσσας επηρεάζει τους μετανάστες κυρίως στον κοινωνικό και εργασιακό τομέα. Η γλώσσα του μετανάστη δεν έχει κάποια χρηστική αξία στον ελλαδικό χώρο, καθώς δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε οικονομικές, πολιτικές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες (Αρχάκης & Κονδύλη, 2004, σ. 133). Η χρήση της περιορίζεται μόνο στις διαπροσωπικές επαφές των ατόμων που προέρχονται από το ίδιο κράτος ή ατόμων με κοινή μητρική γλώσσα από διαφορετικά κράτη. Στην περίπτωση που ο μετανάστης δε γνωρίζει την επίσημη γλώσσα της χώρας υποδοχής, δεν

μπορεί να ανταποκριθεί σε καθημερινές επικοινωνιακές καταστάσεις, δεν αναπτύσσει γέφυρες επικοινωνίας με το γηγενή πληθυσμό, απομονώνεται και περιορίζεται μόνο στην ομάδα των ομοεθνών του.

Εξίσου σημαντικό είναι οι μετανάστες να γνωρίζουν τη γλώσσα της χώρας υποδοχής και για την εύρεση εργασίας. Ο μετανάστης έχει ως πρώτο του μέλημα την εύρεση εργασίας, προκειμένου να εξασφαλίσει την επιβίωσή του. Οι τρόποι αναζήτησης εργασίας (τύπος, διαδίκτυο) απαιτούν τη γνώση της επίσημης γλώσσας της χώρας. Όπως υποστηρίζει η Ματθαιουδάκη (2005), ο μετανάστης ακόμα και στην περίπτωση που καταφέρει να βρει εργασία, αλλά δε γνωρίζει την επίσημη γλώσσα, δεν μπορεί να επικοινωνήσει αποτελεσματικά στον εργασιακό του χώρο. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να αισθάνεται πραγματικά αποκλεισμένος. Σύμφωνα πάλι με την ίδια, η γλωσσική του αδυναμία έχει επιπτώσεις αφενός στην αμοιβή του, που είναι συνήθως χαμηλή και αφετέρου στις επαγγελματικές του επιλογές, που είναι περιορισμένες (Ματθαιουδάκη, 2005). Συνεπώς, η γλωσσική εκμάθηση είναι πολύ σημαντική για να αποφευχθεί τόσο η εργασιακή όσο και η κοινωνική περιθωριοποίηση των μεταναστών, καθώς η γλώσσα είναι το όχημα που βοηθάει στην κοινωνική ένταξη και στη βελτίωση της εργασιακής τους κατάστασης.

Στην Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια υλοποιήθηκαν προγράμματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας σε μετανάστες, είτε με πρωτοβουλία του κράτους, όπως το πρόγραμμα «Οδυσσέας» είτε με πρωτοβουλία ενώσεων μεταναστών ή μη κυβερνητικών οργανώσεων. Τα προγράμματα αυτά παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον και αποτέλεσαν αντικείμενο μελέτης, καθώς από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, εντοπίστηκαν σχετικές έρευνες που αφορούσαν στον τρόπο λειτουργίας και στην αποτελεσματικότητά τους.

Έτσι, η Παπαβασιλείου-Αλεξίου (2005) στη διπλωματική της εργασία είχε διερευνήσει τη σημασία των αρχών της Εκπαίδευσης Ενηλίκων στη δόμηση προγραμμάτων για την εκμάθηση της Ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας σε πληθυσμούς, όπως η περίπτωση των παλιννοστούντων, μεταναστών και προσφύγων. Ως βασική προϋπόθεση για την κοινωνική και επαγγελματική ενσωμάτωση αυτών των ομάδων προβάλλει την επαρκή γνώση και χρήση της ελληνικής γλώσσας. Κατά την ίδια, για την υλοποίηση αποτελεσματικών προγραμμάτων εκμάθησης της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας είναι απαραίτητο να συνεκτιμώνται οι αρχές Εκπαίδευσης Ενηλίκων σε όλες τις φάσεις των προγραμμάτων, κυρίως η ανάγκη του ενήλικου για αυτοκαθορισμό, η αξιοποίηση προηγούμενης γνώσης και εμπειρίας, η αποδόμηση φόβων και άγχους, και τέλος η ενίσχυση της συμμετοχικότητας με επικοινωνιακές τεχνικές.

Η Λευθεριώτου (2005) διερεύνησε την αποτελεσματικότητα του προγράμματος εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας και συγκεκριμένα τις επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτών στα Κ.Ε.Ε.

και στο «Πρόγραμμα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης σε εργαζόμενους Μετανάστες», που υλοποιήθηκε από το ΙΔΕΚΕ (Τώρα ΙΝΕΔΙΒΙΜ) στο νομό Αττικής. Η Λευθεριώτου διερεύνησε αυτήν την παράμετρο, διότι ο εκπαιδευτής είναι σημαντικός παράγοντας για την αποτελεσματική μάθηση των εκπαιδευομένων. Η έρευνα έγινε την περίοδο Ιανουάριος-Μάρτιος 2005 και τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι εκπαιδευτές του συγκεκριμένου φορέα ήταν αποτελεσματικοί, ενώ καθοριστικής σημασίας παράγοντες στο εκπαιδευτικό έργο των εκπαιδευτών είναι η διδακτική εμπειρία στο αντικείμενο διδασκαλίας και τέλος, η αντίστοιχη επιμόρφωση στην εκπαίδευση ενηλίκων.

Με την έρευνα που διεξήγαγε στη διπλωματική του εργασία ο Σιμόπουλος (2006) διερεύνησε τις πολιτισμικές παραδοχές εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων στη μαθησιακή διεργασία για την εκμάθηση της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας σε ομάδα ενηλίκων μεταναστών από «χώρες χαμηλής ανάπτυξης». Τα ευρήματα της έρευνας έδειξαν ότι οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν ορισμένοι σπουδαστές στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας εστιάζονται, σύμφωνα με τους εκπαιδευτές τους, στα κίνητρα μάθησης της γλώσσας, ενώ η αποτυχία τους συνδέεται με το πολιτισμικό τους κεφάλαιο, τη χώρα προέλευσης, την έλλειψη παιδείας και τα διαφορετικά γλωσσικά συστήματα από τα οποία προέρχονται. Οι εκπαιδευτές συσχέτισαν τις «κοντινές κουλτούρες», για παράδειγμα τις βαλκανικές με την ευκολία εκμάθησης της γλώσσας και διαπίστωσαν μεγαλύτερη δυσκολία στους οικονομικούς μετανάστες. Τέλος, σημαντικό εύρημα της ερευνητικής διαδικασίας ήταν ότι η πλειονότητα των εκπαιδευτικών της έρευνας δεν υιοθέτησε διαπολιτισμικές στάσεις και αντιλήψεις.

Τέλος, η Μαργαρώνη (2008) μελέτησε το ρόλο του εκπαιδευτικού υπόβαθρου του ενήλικα μετανάστη και κυρίως αυτού που προέρχεται από την Αλβανία δεδομένου ότι οι μετανάστες αυτοί αποτελούν την πλειοψηφία των μεταναστών στην Ελλάδα. Η Μαργαρώνη εξέτασε το ρόλο του εκπαιδευτικού υπόβαθρου δείχνοντας πώς επηρεάζει την εκπαιδευτική πορεία του μετανάστη στη χώρα υποδοχής, τη σχέση του με το εκπαιδευτικό σύστημα και τη γλωσσική του εκπαίδευση στη χώρα υποδοχής. Όπως διαπιστώνει, πολλές φορές η μετανάστευση συνδέεται με την απότομη διακοπή της εκπαίδευσης των μεταναστών στη χώρα προέλευσης και την αδυναμία συνέχισής της στη χώρα υποδοχής για ποικίλους λόγους (επιβίωση, γραφειοκρατία, αδυναμία γλωσσικής επικοινωνίας). Μετά το 1994 με τη νομοθέτηση για τη νομιμοποίηση των μεταναστών άρχισε να εκδηλώνεται το ενδιαφέρον τους για επανασύνδεση με την εκπαιδευτική διαδικασία και η διάθεσή τους για ένταξη στο νέο τόπο διαμονής.

Ένα σημαντικό στοιχείο που αναφέρεται στη στάση των μεταναστών απέναντι στη γλωσσική και περαιτέρω εκπαίδευσή τους είναι ότι θετική στάση έχουν όσοι μετανάστες

επιδιώκουν την κοινωνική τους άνοδο, ενώ αρνητική έχουν όταν η εκπαίδευση αυτή συγγέεται με την αποδοχή της κυρίαρχης ελληνικής κουλτούρας και επομένως, θεωρείται επισφαλής για τη διατήρηση της δικής τους εθνικής ταυτότητας.

Από την παρουσίαση όλων των παραπάνω στοιχείων προκύπτει το συμπέρασμα ότι έχουν υλοποιηθεί κυρίως έρευνες που μελέτησαν τα προγράμματα γλωσσικής εκμάθησης σε μετανάστες στο πλαίσιο ενός οργανισμού, ενώ δεν έχουν μελετηθεί τα προγράμματα που έχουν υλοποιηθεί στην Ελλάδα στο πλαίσιο της άτυπης μάθησης. Έτσι, από τη μελέτη των προγραμμάτων που υλοποιήθηκαν για τη γλωσσική εκμάθηση σε μετανάστες στο πλαίσιο της άτυπης μάθησης προέκυψε ότι το πρόγραμμα «Μέτοικος», ήταν ένα πρόγραμμα που παρουσίαζε καινοτόμα στοιχεία, αφού το συγκεκριμένο πρόγραμμα προσάρμοσε τις μεθοδολογίες άτυπης εκμάθησης γλωσσών έχοντας ως ομάδα – στόχο τους μετανάστες που ζουν και εργάζονται στην Ελλάδα, με σκοπό να βελτιώσουν τις γλωσσικές και επικοινωνιακές τους δεξιότητες για την ομαλότερη ένταξη και διαβίωση στη χώρα υποδοχής τους.

Τα μαθήματα που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος ακολούθησαν την άτυπη μεθοδολογία, σε συνδυασμό με την ηλεκτρονική μάθηση, αφού στο πλαίσιο του προγράμματος είχαν υλοποιηθεί δράσεις με τη βοήθεια των νέων τεχνολογιών, όπως το e-tandem και το cyber café. Επίσης, διαφορετικός ήταν και ο χώρος υλοποίησης των μαθημάτων, αφού διεξήχθησαν σε ένα ευχάριστο περιβάλλον, δηλαδή, καφέ, βιβλιοθήκες, χώροι διαφορετικοί από τη συμβατική τάξη. Τέλος, στόχος του προγράμματος ήταν να εξασφαλίσει τη βιώσιμότητά του και μετά το τέλος της χρηματοδότησής του αναπτύσσοντας δίκτυα με οργανώσεις και φορείς μεταναστών που θα ήθελαν να συνεχίσουν την υλοποίηση των μαθημάτων, όπως συνέβη με την Ένωση Αφρικανών Γυναικών στην Αθήνα.

Η μεθοδολογία του προγράμματος έχει ενδιαφέρον να μελετηθεί, διότι αφενός υλοποιούνταν στο πλαίσιο της άτυπης μάθησης και αφετέρου συνδύαζε την ηλεκτρονική μάθηση. Ο συνδυασμός αυτός των μεθόδων ήταν μία πρόκληση για να μελετηθεί ο τρόπος λειτουργίας τους στην ομάδα των μεταναστών. Επίσης, μέσα από τη μελέτη της αποτελεσματικότητας και της λειτουργικότητας των άτυπων μεθόδων για τη γλωσσική εκμάθηση θα είχε ενδιαφέρον να εξεταστεί αν τα αποτελέσματα θα μπορούσαν να γενικευτούν εφαρμόζοντάς τα και σε άλλα εκπαιδευτικά αντικείμενα.

Από την έρευνα που διεξήχθη, εντοπίστηκαν έρευνες στο εξωτερικό που αφορούσαν στη γλωσσική εκμάθηση με τη χρήση άτυπης μεθοδολογίας (Κεφάλαιο 3.2.1), στην Ελλάδα, όμως, υπάρχει ερευνητικό κενό όσον αφορά στη μελέτη αντίστοιχων προγραμμάτων. Από τη μελέτη της βιβλιογραφίας δεν έχουν εντοπιστεί έρευνες στην Ελλάδα σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο

μπορεί να εφαρμοστεί η άτυπη μεθοδολογία (tandem, language café) για να καλύψει γλωσσικές και επικοινωνιακές ανάγκες των μεταναστών. Επίσης, δεν έχουν εντοπιστεί έρευνες, οι οποίες να εξετάζουν ποια διδακτικά υλικά μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη διδασκαλία της γλώσσας σε ένα περιβάλλον άτυπης μάθησης σε μετανάστες.

Η διεθνής βιβλιογραφία και πολλοί θεωρητικοί της εκπαίδευσης ενηλίκων, (Jarvis, 2004, Mezirow, 2007, Brookfield, 1995), όπως αναφέρθηκε και στο Κεφάλαιο 1.2.4, έχουν περιγράψει διεξοδικά το ρόλο και τα χαρακτηριστικά του εκπαιδευτή ενηλίκων στο πλαίσιο της τυπικής μάθησης. Όσον αφορά στο θέμα αυτό, δεν έχουν εντοπιστεί σχετικές έρευνες για το ρόλο του εκπαιδευτή σε ένα κύκλο μαθημάτων, στα οποία χρησιμοποιούνται άτυπες μέθοδοι εκμάθησης της γλώσσας. Έτσι, θα ήταν εξαιρετικά ενδιαφέρον να μελετηθούν τα προσόντα και οι δεξιότητες που θα πρέπει να διαθέτει ο εκπαιδευτής σε ένα πρόγραμμα άτυπης μάθησης.

Επομένως, λαμβάνοντας υπ' όψιν όλα αυτά τα δεδομένα, ο γενικός σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να μελετήσει την περίπτωση του προγράμματος «Μέτοικος» για την άτυπη εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας σε ενήλικους μετανάστες. Σύμφωνα με τους Cohen και Manion (1994), σε μια μελέτη περίπτωσης, ο ερευνητής, κατά κανόνα, παρατηρεί τα χαρακτηριστικά μιας μονάδας, μιας παρέας, μιας κοινότητας. Ο σκοπός της παρατήρησης είναι να εξερευνήσει βαθιά και να αναλύσει συστηματικά τα πολυσχιδή φαινόμενα που συνθέτουν τον κύκλο ζωής της μονάδας της κοινότητας, προκειμένου να κάνει γενικεύσεις σχετικά με τον ευρύτερο πληθυσμό στον οποίο ανήκει αυτή η μονάδα - κοινότητα.

Οι ειδικότεροι στόχοι της έρευνας είναι να εξετάσουν το βαθμό στον οποίο οι άτυπες μέθοδοι που εφαρμόστηκαν στο πρόγραμμα «Μέτοικος» βοήθησαν να βελτιωθούν οι επικοινωνιακές και κοινωνικές δεξιότητες των μεταναστών που παρακολούθησαν τα μαθήματα, με στόχο την ομαλή κοινωνική ένταξη και συμβίωση στη χώρα υποδοχής. Επίσης, μέσα στους στόχους της εργασίας είναι να διερευνηθεί ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων σε ένα άτυπο μαθησιακό πλαίσιο και να εξεταστεί η σπουδαιότητά του. Η επίτευξη των στόχων αυτών θα γίνει με τη διεξαγωγή ποιοτικής έρευνας χρησιμοποιώντας ως ερευνητικά εργαλεία την συνέντευξη και τη σχάρα παρατήρησης.

Έτσι, τα ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας διαμορφώνονται ως εξής:

1. Οι μέθοδοι άτυπης εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας που εφαρμόστηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος» βοήθησαν στη βελτίωση της επικοινωνιακής ικανότητας των μεταναστών, και αν ναι, σε ποιο βαθμό;

2. Οι μέθοδοι άτυπης εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας που εφαρμόστηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος» βοήθησαν στην ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων (social skills) των μεταναστών, και αν ναι, σε ποιο βαθμό;
3. Ποιος είναι ο ρόλος του εκπαιδευτή στις μαθησιακές διαδικασίες, στις οποίες εφαρμόζονται άτυπες μέθοδοι εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας για ενήλικους μετανάστες, στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος»;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΜΕΤΟΙΚΟΣ» - ΜΙΑ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

5.1 Το σκεπτικό για την υλοποίηση του προγράμματος

37

Η ανάγκη για το σχεδιασμό και την υλοποίηση του Ευρωπαϊκού προγράμματος «Μέτοικος» προέκυψε από τις νέες συνθήκες που έχουν δημιουργηθεί στην Ευρώπη και στον κόσμο, γενικότερα, σχετικά με το θέμα της μετανάστευσης. Όπως αναφέρεται στην επίσημη ιστοσελίδα του προγράμματος (“Metikos project”. <http://www.metoikos.eu/index.php/el/>), μία από τις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι να προστατεύσει κοινωνικές ομάδες που απειλούνται περισσότερο από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό, όπως οι μετανάστες και να αναλάβει δράσεις προς αυτήν την κατεύθυνση, όπως είναι η εκμάθηση της γλώσσας της χώρας υποδοχής. Το ποσοστό της ανεργίας, της φτώχειας, της εγκατάλειψης του σχολείου, της έλλειψης στέγης και του οικονομικού αποκλεισμού εντοπίζεται να είναι μεγαλύτερο όσον αφορά στους μετανάστες σε σχέση με τους αυτόχθονες πληθυσμούς μιας χώρας.

Ένα σημαντικό εμπόδιο για την ένταξη των μεταναστών στην τοπική κοινωνία και στην αγορά εργασίας αποτελεί η ελάχιστη ή καμία δυνατότητα επικοινωνίας στη γλώσσα της χώρας υποδοχής. Οι μετανάστες, ακόμα και αν αποφασίσουν να ενταχθούν σε κάποιο πρόγραμμα γλωσσικής εκμάθησης, σύμφωνα με τη Ματθαιουδάκη (2005), αυτά τα προγράμματα δε διακρίνονται από ευελιξία, από την άποψη της διδακτέας ύλης, του χρονοδιαγράμματος και του γενικότερου σχεδιασμού τους. Αρχικά, οι μετανάστες δείχνουν μεγάλο ενδιαφέρον για αυτά τα μαθήματα, κυρίως για όσα παρέχονται δωρεάν, αλλά έχουν αδυναμία να τα παρακολουθήσουν (Ματθαιουδάκη, 2005).

Ένα άλλο ζήτημα που αναφέρεται στο σκεπτικό του προγράμματος ως λόγος για τη δυσκολία κατάκτησης της γλώσσας είναι το ότι οι μετανάστες δεν μιλάνε τη γλώσσα της χώρας υποδοχής έξω από την τάξη, όταν παρακολουθούν μαθήματα ελληνικών, μειώνοντας έτσι τις ευκαιρίες για να κοινωνικοποιηθούν με τον ντόπιο πληθυσμό. Αυτό μπορεί να οφείλεται είτε σε εξωγενείς παράγοντες (πολύωρη εργασία, διακριτική συμπεριφορά του αυτόχθονος πληθυσμού) ή σε παράγοντες που σχετίζονται με το άτομο και την προσωπικότητά του (διαφορετικό πολιτιστικό υπόβαθρο, εσωτερικά εμπόδια). Η έρευνα που πραγματοποίησε ο Σιμόπουλος (2006), με ερευνητικό δείγμα τους αλλοδαπούς που προέρχονται από «χώρες χαμηλής ανάπτυξης», δείχνει ότι

η αποτυχία τους στην εκμάθηση της γλώσσας συνδέεται με το πολιτισμικό τους κεφάλαιο, τη χώρα προέλευσης, την έλλειψη παιδείας και τα γλωσσικά συστήματα από τα οποία προέρχονται.

Εκτός από τους λόγους που αναφέρονται στο σκεπτικό του προγράμματος, οι μετανάστες, ως ενήλικοι μαθητές, έχουν να αντιμετωπίσουν εμπόδια στη μάθηση, όπως είναι οι προκαταλήψεις, τα παγιωμένα λάθη στη χρήση της γλώσσας, αφού δεν παρακολούθησαν συστηματικά μαθήματα για την εκμάθηση της γλώσσας με την άφιξή τους στη χώρα. Επίσης, κατά τον Bachelard (1970), σύμφωνα με τη θεωρία των επιστημολογικών εμποδίων, οι γνώσεις κατασκευάζονται διαλεκτικά, στηριζόμενες στις προηγούμενες γνώσεις, ταυτόχρονα όμως είναι συγκρουόμενες μεταξύ τους. Έτσι, αρχίζει η διαδικασία οικοδόμησης αυτών που ο Bachelard (1970) ονομάζει *παιδαγωγικά εμπόδια* και κυρίως το εμπόδιο της γλώσσας, μέσω του οποίου οικοδομούνται τα άλλα εμπόδια (της πρώτης παρατήρησης, της γενίκευσης). Έτσι, είναι δύσκολο να επιτευχθεί η απομάθηση, δηλαδή να ξεμάθουν όσα έχουν μάθει, αφού σύμφωνα με το Rogers, «οι ενήλικοι έχουν τόσα πολλά να ξεμάθουν, όση είναι η καινούργια ύλη που πρέπει να μάθουν» (Rogers, 1999). Στην επόμενη ενότητα της διπλωματικής εργασίας περιγράφεται αναλυτικά το πρόγραμμα «Μέτοικος».

5.2 Η περιγραφή του προγράμματος

Το ευρωπαϊκό πρόγραμμα «Μέτοικος – Ανεπίσημη Εκμάθηση Γλωσσών για τους μετανάστες», είχε ως στόχο να προωθήσει τη χρήση μεθοδολογιών άτυπης εκμάθησης γλωσσών για την εκπαίδευση των μεταναστών πρώτης γενιάς. Όπως αναφέρεται στην επίσημη ιστοσελίδα του προγράμματος (<http://www.metoikos.eu/>), στόχος του ήταν να προσαρμόσει στις ανάγκες των μεταναστών άτυπες μεθόδους μάθησης που έχουν ήδη εφαρμοστεί (language café, tandem, e-tandem, virtual language café). Το έργο συγχρηματοδοτήθηκε από το Πρόγραμμα Διά Βίου Μάθησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Grundtvig) και συμμετείχαν σ' αυτό εννέα εταίροι από έξι χώρες (Ελλάδα, Ιταλία, Γαλλία, Ισπανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Γερμανία) που εκπροσωπούσαν όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς του κλάδου (ΜΚΟ που ασχολούνται με τους μετανάστες, όπως Ενώσεις Μεταναστών, οργανισμοί εκμάθησης γλωσσών, τοπικές εταιρικές σχέσεις, οργανισμοί με εμπειρία στην κατάρτιση με Νέες Τεχνολογίες). Το πρόγραμμα είχε διάρκεια δύο χρόνων, άρχισε τις εργασίες του τον Οκτώβριο του 2011 και ολοκληρώθηκε το 2013.

Ο γενικός στόχος του προγράμματος, όπως περιγράφεται στην επίσημη ιστοσελίδα (<http://www.metoikos.eu/>), «είναι να προωθήσει την κοινωνική ένταξη των μεταναστών στις κοινωνίες της ΕΕ, ενώ ο ειδικός στόχος είναι οι μετανάστες να αυξήσουν τις γνώσεις τους στη γλώσσα της χώρας υποδοχής τους». Για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος χρησιμοποιήθηκε η άτυπη μεθοδολογία εκμάθησης γλωσσών, προσαρμοσμένη στις ιδιαίτερες ανάγκες των μεταναστών.

Επίσης, το πρόγραμμα επεδίωκε να προωθήσει τη χρήση των ΤΠΕ στην άτυπη εκμάθηση γλωσσών, προκειμένου να διευκολύνει την εκμάθηση της γλώσσας της χώρας υποδοχής για τους μετανάστες, που για πρακτικούς λόγους δεν μπορούν να παρακολουθούν ακόμα και τα μαθήματα που διεξάγονται με μεθόδους άτυπης μάθησης της γλώσσας.

Η χρήση των ΤΠΕ στις κοινότητες των μεταναστών έχει διευρυνθεί, κυρίως για την επικοινωνία με τις οικογένειές τους στη χώρα καταγωγής τους, όπως φαίνεται και από το ευρωπαϊκό πρόγραμμα Bridge-it (<http://www.bridge-it-net.eu/>) για την προώθηση της ένταξης των μεταναστών και την πολιτιστική διαφορετικότητα στην Ευρώπη. Από τη διεύρυνση της χρήσης των νέων τεχνολογιών από τους μετανάστες έχει δημιουργηθεί ο όρος «συνδεδεμένος μετανάστης» (connected immigrant), που χρησιμοποιείται και στην έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ένταξη των μεταναστών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τις νέες τεχνολογίες (Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2013) (<http://ftp.jrc.es/EURdoc/JRC71583.pdf>)).

Τα προϊόντα του προγράμματος πέρα από τη διεξαγωγή μαθημάτων με μεθόδους άτυπης εκμάθησης της γλώσσας, ήταν και διαδικτυακά εργαλεία που θα υποστηρίζουν τους μετανάστες στη μαθησιακή διαδικασία. Έτσι, δημιουργήθηκε μια διαδικτυακή βάση "Cyber Language Cafe" και μία online γλωσσική κοινότητα μάθησης για τους μετανάστες, στην οποία οι ίδιοι και οι φυσικοί ομιλητές θα επικοινωνούν με τη βοήθεια των εργαλείων του Web 2.0 (<http://cybercafe.metoikos.eu/el>).

Τέλος, μέσω του προγράμματος, αναπτύχθηκε σε περιφερειακό επίπεδο ένα δίκτυο μεταναστών για την άτυπη εκμάθηση γλωσσών, που περιελάμβανε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, οι οποίοι υποστήριζαν την εκμάθηση γλωσσών για τους μετανάστες πέρα από τα μαθήματα. Αυτοί οι φορείς είχαν ως έργο τους να προωθήσουν, να διευκολύνουν τις επαφές μεταξύ των μεταναστών και να δημιουργήσουν ένα θετικό αποτέλεσμα που θα έκανε την όλη διαδικασία βιώσιμη, στοιχείο που ήταν και το ζητούμενο για το συγκεκριμένο πρόγραμμα.

5.3 Η μεθοδολογία του προγράμματος

Το πρόγραμμα «Μέτοικος», συνδύαζε, όπως έχει ήδη αναφερθεί, πολλές και διαφορετικές μεθοδολογίες άτυπης εκμάθησης της γλώσσας. Στις επόμενες ενότητες παρουσιάζεται αναλυτικά η μεθοδολογία του προγράμματος, έτσι όπως περιγράφεται στο εγχειρίδιο μεθοδολογίας (Methodology for informal language learning for immigrants, Παράρτημα 6) που εκπονήθηκε από τον έναν από τους δύο εταίρους του προγράμματος στην Ελλάδα, την Action Synergy (επίσημος διαδικτυακός τόπος: http://www.action.gr/new_site/index.php/el/).

5.3.1 Καφέ γλωσσών (language café)

Σύμφωνα με τη μεθοδολογία του προγράμματος (Methodology for informal language learning for immigrants, Παράρτημα 6) αρχικά, το καφέ γλωσσών (language café) είναι ένας κοινωνικός και φιλικός τρόπος για να εξασκήσει κανείς μία γλώσσα, χωρίς να παρακολουθεί μαθήματα σε τυπική τάξη. Οι χώροι διεξαγωγής του μπορεί να είναι καφέ, βιβλιοθήκες, βιβλιοπωλεία, σινεμά, σχολεία, εστιατόρια. Στο καφέ γλωσσών συμμετέχουν πολλοί άνθρωποι που μαθαίνουν μία γλώσσα και ένας διευκολυντής (facilitator) που βοηθάει στην οργάνωση του μαθήματος. Στο καφέ γλωσσών δεν είναι απαραίτητο να συμμετέχουν φυσικοί ομιλητές. Αρχικά, η συγκεκριμένη μεθοδολογία δε χρησιμοποιήθηκε για την εκμάθηση γλώσσας σε μετανάστες, αλλά σε ανθρώπους που ήθελαν να μάθουν μια ξένη γλώσσα στη χώρα που ζουν ή να ξαναθυμηθούν μια ξένη γλώσσα που έμαθαν παλιότερα (<http://www.metoikos.eu/index.php/el/->).

Σύμφωνα με τη μεθοδολογία του προγράμματος (Methodology for informal language learning for immigrants, Παράρτημα 6) το πρώτο χαρακτηριστικό του καφέ γλωσσών είναι ότι μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά με τα επίσημα μαθήματα γλώσσας. Το δεύτερο χαρακτηριστικό είναι η άτυπη μορφή του (informality) και το τρίτο είναι η ευελιξία του (flexibility), δίνοντας έμφαση στη συζήτηση, στην οποία ο καθένας από τους συμμετέχοντες μπορεί να συμμετέχει περισσότερο ή λιγότερο (Methodology for informal language learning for immigrants, Παράρτημα 6). Το καφέ διεξάγεται μέσα σε μια φιλική ατμόσφαιρα χωρίς αποκλεισμούς των ατόμων που θα συμμετέχουν και την ευθύνη για την επιτυχία του την αναλαμβάνει όλη η ομάδα. Στο καφέ οι συναντήσεις γίνονται μια φορά την εβδομάδα και στην περίπτωση που συμμετέχει και φυσικός ομιλητής, γίνεται πιο αποτελεσματικό για την εκμάθηση της γλώσσας. Η ενημέρωση των συμμετεχόντων για τις συναντήσεις μπορεί να γίνει με γραπτό μήνυμα (sms) ή ακόμα και με μία ανακοίνωση σε μια κλειστή ομάδα στο facebook.

Η οργάνωση ενός καφέ γλωσσών είναι πολύ απλή. Ο τόπος διεξαγωγής του πρέπει να είναι κοντά στον τόπο διαμονής των μεταναστών, ο χώρος να είναι άνετος και ήσυχος για να εξυπηρετεί τους συμμετέχοντες. Δεν είναι απαραίτητο να γίνει κάποια αίτηση συμμετοχής στο καφέ, η προσέλευση είναι ελεύθερη και ο αριθμός των συμμετεχόντων είναι καλό να είναι μεταξύ 5 έως 10.

Η μεθοδολογία του προγράμματος (Methodology for informal language learning for immigrants, Παράρτημα 6) αναφέρεται στη μεγάλη σημασία που έχει ο ρόλος του διοργανωτή του καφέ, καθώς θα πρέπει να διαθέτει κάποια χαρακτηριστικά που θα συμβάλουν στην επιτυχία του, όπως να έχει ανοιχτό πνεύμα (open – mindedness), να τον ενδιαφέρουν οι άνθρωποι, να διαθέτει την ικανότητα όχι μόνο να μιλάει αλλά και να ακούει, να είναι φυσικός ομιλητής της γλώσσας που εξασκείται ή να την κατέχει σε αρκετά καλό επίπεδο και φυσικά, να έχει τη διάθεση να αναλάβει

την ευθύνη για την επιτυχία του καφέ. Επίσης, θα πρέπει να διαθέτει διαπολιτισμική ικανότητα και γνώσεις για θέματα σχετικά με τους μετανάστες, όπως να γνωρίζει βασικά στοιχεία για τις χώρες καταγωγής τους, για τον πολιτισμό τους, τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στη χώρα υποδοχής, τις γλωσσικές τους ανάγκες και τη μεταναστευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γενικά.

Κατά την έναρξη του καφέ, ο διοργανωτής θα πρέπει να είναι αυτός που θα δίνει ώθηση στη συζήτηση, θα πρέπει να γνωρίζει τεχνικές για το «σπάσιμο του πάγου» (ice breakers) και τη δημιουργία ομαδικού πνεύματος (team building), να φροντίζει να έχει ο καθένας από τους συμμετέχοντες το χρόνο του να μιλήσει, να υλοποιεί ενδιαφέρουσες δραστηριότητες για την εκμάθηση της γλώσσας, να αυτοαξιολογείται, να καλεί εξωτερικούς ομιλητές και να φροντίζει να δημιουργήσει ένα δίκτυο επικοινωνίας ανάμεσα στους μετανάστες και τους ανθρώπους της τοπικής κοινωνίας, στην οποία διεξάγεται το καφέ, ώστε να συμμετέχουν και φυσικοί ομιλητές σ' αυτό.

Η πρώτη συνάντηση με τους συμμετέχοντες στο καφέ είναι πολύ σημαντική, αφού δίνονται πληροφορίες για την οργάνωσή του και άλλα διαδικαστικά θέματα. Επίσης, είναι πολύ σημαντική για να γνωριστούν τα μέλη της ομάδας και να εκφράσουν τις γλωσσικές τους ανάγκες. Τα θέματα συζήτησης επιλέγονται από τους συμμετέχοντες και εστιάζουν στις ανάγκες των μεταναστών, όπως η συναλλαγή σε δημόσιες υπηρεσίες, η παροχή βοήθειας στα παιδιά τους ή θέματα σχετικά με την εργασία τους. Τα θέματα είναι δυνατό να επιλέγονται εκ των προτέρων, να προετοιμάζονται από τους μετανάστες ή και όχι. Τα υλικά που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για το καφέ μπορεί να προέρχονται από το ίντερνετ, από τις εφημερίδες, μπορεί να είναι βίντεο ή φωτογραφίες από περιοδικά, υλικό από ιστοσελίδες για τη διδασκαλία γλωσσών, λίστες λεξιλογίου.

5.3.2 Η μέθοδος Tandem και e – tandem

Η δεύτερη μεθοδολογία άτυπης εκμάθησης γλώσσας σε μετανάστες που εφαρμόστηκε στο πρόγραμμα «Μέτοικος» είναι η μέθοδος Tandem. Σύμφωνα με την ιστοσελίδα του οργανισμού από την Ισπανία που συμμετέχει στο πρόγραμμα «Μέτοικος» και ασχολείται με τη συγκεκριμένη μεθοδολογία (<http://www.tandem-fundazioa.info/index.php?menuid=1>), Tandem είναι ένα διπλό ποδήλατο για δύο ποδηλάτες, οι οποίοι προσπαθούν και οι δύο μαζί να προχωρήσουν μπροστά. Έτσι, η μέθοδος Tandem είναι κατάλληλη για την εκμάθηση μιας γλώσσας με ανταλλαγή, κατά την οποία δύο ομιλητές προσπαθούν ο ένας να μάθει τη γλώσσα του άλλου και τον βοηθάει να προχωρήσει στη γλώσσα που εξασκεί. Η μεθοδολογία Tandem έχει εφαρμοστεί κυρίως σε πανεπιστημιακό περιβάλλον με τις ανταλλαγές των φοιτητών και σε άλλες περιπτώσεις, όπως Tandem για τις λιγότερο διαδεδομένες γλώσσες, Tandem μεταξύ των αστυνομικών και προσφύγων (Methodology for informal language learning for immigrants, σ. 39. Παράρτημα 6).

Οι συμμετέχοντες σε ένα Tandem εναλλάσσονται στους ρόλους του μαθητή και του δασκάλου, ενώ η βάση για ένα καλό Tandem είναι να υπάρχει γνήσιο ενδιαφέρον και αμοιβαία κατανόηση μεταξύ των συμμετεχόντων, καθώς σύμφωνα με τη Vassallo (2006), το Tandem βασίζεται σε τρεις αρχές: την αυτονομία, την αμοιβαιότητα και στο ότι δεν αναμειγνύονται οι γλώσσες των συμμετεχόντων.

Αυτοί που συμμετέχουν σε ένα Tandem θέλουν να επωφεληθούν και να μάθουν ο ένας από τον άλλο, καθώς οι συμμετέχοντες δεν είναι πιστοποιημένοι καθηγητές ξένων γλωσσών, μόνο βοηθούν ο ένας τον άλλο για να μάθουν (Brammerts, 2003). Στην περίπτωση που υπάρχουν δυσκολίες στην επικοινωνία μεταξύ των συμμετεχόντων, υπάρχει δυνατότητα να αλλάξει ο ένας συμμετέχων. Γι' αυτό το λόγο, είναι απαραίτητη να γίνει από το διαμεσολαβητή μια προσεκτική επιλογή τους και κατόπιν να γνωριστούν σε προσωπικό επίπεδο. Κριτήρια επιλογής τους μπορεί να είναι η ηλικία, τα ενδιαφέροντα, το φύλο, το γλωσσικό επίπεδο, τα κίνητρα εκμάθησης της γλώσσας. Ένα Tandem μπορεί να διαρκεί από τρεις έως έξι μήνες, υπάρχουν όμως και πολυετή Tandem, ενώ οι συναντήσεις γίνονται τρεις φορές την εβδομάδα.

Η δυσκολία για τη διοργάνωση ενός Tandem για μετανάστες βρίσκεται στο ότι δεν υπάρχουν αρκετοί φυσικοί ομιλητές της γλώσσας της χώρας υποδοχής που να ενδιαφέρονται να μάθουν τη γλώσσα των μεταναστών. Αλλά είναι σημαντικό να γίνει κάποια έρευνα για την εξεύρεση συμμετεχόντων, τόσο στον πληθυσμό των μεταναστών, όσο και στο γηγενή πληθυσμό. Όπως αναφέρεται στο εγχειρίδιο της μεθοδολογίας, γενικά, τα Tandem για τους μετανάστες χρειάζονται περισσότερη παρακολούθηση από το διαμεσολαβητή, ο οποίος πρέπει να επικοινωνεί πιο συχνά με τους συμμετέχοντες για να συζητάνε δυσκολίες και προβλήματα.

5.3.3 «Cyber Cafe»

Η τρίτη μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για το πρόγραμμα είναι το «Cyber Cafe». Ο όρος αναφέρεται στην ιστοσελίδα του cyber café στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος» (επίσημος διαδικτυακός τόπος: <http://cybercafe.metoikos.eu/el>) και με αυτήν την μεθοδολογία, όπως περιγράφεται στο εγχειρίδιο μεθοδολογίας του προγράμματος (Methodology for informal language learning for immigrants, σ. 56. Παράρτημα 6), μπορεί κάποιος να εξασκήσει μια γλώσσα, είτε με τη μέθοδο Tandem είτε συμμετέχοντας σε μία εικονική τάξη με τη χρήση οπτικοακουστικών μέσων. Επίσης, μπορεί να βρει υλικό για αυτόνομη εκμάθηση της γλώσσας, να βρει ηλεκτρονικά εργαλεία, όπως ηλεκτρονική γραμματική ή ηλεκτρονικό λεξικό και να κάνει νέους διαδικτυακούς φίλους. Η μεθοδολογία του έχει τις ίδιες αρχές με τις δύο παραπάνω μεθοδολογίες (καφέ γλωσσών, Tandem) με τη διαφορά ότι το μάθημα εδώ είναι σύγχρονο και γίνεται με τηλεδιάσκεψη.

Όπως αναφέρεται στο εγχειρίδιο μεθοδολογίας του προγράμματος (Methodology for informal language learning for immigrants, σ. 56. Παράρτημα 6), με αυτή τη μεθοδολογία δίνεται έμφαση στην ανάπτυξη του προφορικού λόγου, ενώ οι συμμετέχοντες εκπονούν δραστηριότητες παραγωγής γραπτού λόγου. Στο εγχειρίδιο της μεθοδολογίας αναφέρονται παραδείγματα ασκήσεων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατά τη διάρκεια της τηλεδιάσκεψης, λαμβάνοντας πάντα υπ' όψιν το τι μπορούν να κάνουν οι μετανάστες που συμμετέχουν. Έτσι, επιλέγονται παιχνίδια ρόλων, κείμενα για συμπλήρωση κενών, ή ένα κουίζ για εξάσκηση στο λεξιλόγιο ή ακόμα, οι συμμετέχοντες στο cyber café μπορούν να μοιραστούν με τους άλλους ένα αγαπημένο τους τραγούδι.

Όπως αναφέρεται στη μεθοδολογία του προγράμματος (Methodology for informal language learning for immigrants, σ. 59. Παράρτημα 6), όταν κάποιος μετανάστης στη συγκεκριμένη περίπτωση, παρακολουθεί ένα online cyber café, η πρόοδος που θα κάνει ή δε θα κάνει στη γλώσσα εξαρτάται μόνο από τον ίδιο και από το κατά πόσο κινητοποιείται, καθώς δεν υπάρχει ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα που πρέπει να ακολουθηθεί ή κάποια εξωτερική πίεση, οπότε είναι ορατός ο κίνδυνος να εγκαταλείψει το μάθημα. Επίσης, η δυσκολία χειρισμού των ηλεκτρονικών εργαλείων μπορεί να είναι ένας επιπλέον λόγος για την εγκατάλειψη της ηλεκτρονικής τάξης.

Για όλους αυτούς τους λόγους ο ρόλος του διοργανωτή (facilitator) του online cyber café είναι κρίσιμος, καθώς θα πρέπει να έχει την ικανότητα να προτείνει, να οργανώνει και να παρουσιάζει με κάποια σειρά τις ασκήσεις που θα κάνουν οι συμμετέχοντες ανάλογα με τις ανάγκες τους. Η μάθηση στην περίπτωση του online cyber café είναι άτυπη και ηλεκτρονική, επομένως ο διαμεσολαβητής θα πρέπει να έχει τη δεξιότητα να εντοπίζει χρήσιμες ηλεκτρονικές πηγές και ηλεκτρονικά διδακτικά υλικά, να μπορεί να επιλύει κάποιο τεχνικό πρόβλημα και να είναι ικανός να δημιουργεί, κατά τη διάρκεια του μαθήματος αλλά και εκτός, μια φιλική ατμόσφαιρα, είτε προτρέποντας τους συμμετέχοντες να μοιραστούν φωτογραφίες είτε δημιουργώντας μια ιστοσελίδα στο facebook ή σε άλλο μέσο κοινωνικής δικτύωσης.

5.3.4 Γενικά συμπεράσματα του θεωρητικού μέρους

Το πρώτο μέρος της συγκεκριμένης εργασίας εκτείνεται σε πέντε κεφάλαια και αποτελεί το θεωρητικό οικοδόμημα, πάνω στο οποίο οργανώνεται και στηρίζεται το εμπειρικό μέρος της ερευνητικής εργασίας, το οποίο ακολουθεί στο δεύτερο μέρος. Στο πρώτο μέρος παρουσιάστηκε αναλυτικά η κατάσταση στην εκπαίδευση ενηλίκων στην Ευρώπη και στην Ελλάδα και έγινε αναφορά στο ρόλο του εκπαιδευτή ενηλίκων στη διά βίου εκπαίδευση. Στο δεύτερο κεφάλαιο ορίστηκε η άτυπη μάθηση, παρουσιάστηκαν τα χαρακτηριστικά της και η αξία της για την επαγγελματική και προσωπική ανάπτυξη των ατόμων στη σημερινή εποχή. Στο τρίτο κεφάλαιο της

εργασίας παρουσιάστηκαν τα προγράμματα που έχουν υλοποιηθεί στο πλαίσιο της άτυπης μάθησης, με έμφαση σε αυτά που υλοποιήθηκαν για τη γλωσσική εκμάθηση, ενώ έγινε αναλυτική παρουσίαση της μεθοδολογίας για τη γλωσσική διδασκαλία στο πλαίσιο της άτυπης μάθησης. Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάστηκε η προβληματική, ο σκοπός, ο στόχος και τα ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας. Τέλος, στο πέμπτο κεφάλαιο της εργασίας παρουσιάστηκε μία μελέτη περίπτωσης, το ευρωπαϊκό πρόγραμμα «Μέτοικος», το οποίο ξεχώρισε από τα υπόλοιπα προγράμματα που υλοποιήθηκαν για τα καινοτόμα στοιχεία του και την επιδίωξή του να εξασφαλίσει τη βιωσιμότητά του.

Στο δεύτερο μέρος της διπλωματικής ακολουθεί το ερευνητικό της μέρος, στο οποίο παρουσιάζεται η ερευνητική της μέθοδος, τα ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για τη συλλογή των δεδομένων και η ανάλυση των ευρημάτων.

ΜΕΡΟΣ Β΄ - ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ: ΕΠΙΛΟΓΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ - ΠΕΔΙΟ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑΣ

6.1 Εισαγωγή

Σ' αυτό το κεφάλαιο περιγράφεται το πλαίσιο της έρευνας που πραγματοποιείται στη διπλωματική εργασία. Το θέμα της εργασίας είναι η εξέταση ενός ευρωπαϊκού προγράμματος γλωσσικής εκμάθησης σε ενήλικους που υλοποιήθηκε στην Ελλάδα και αποτελεί μια μελέτη περίπτωσης. Ακόμα, στο συγκεκριμένο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι τρόποι άντλησης των ερευνητικών δεδομένων και στη συνέχεια ακολουθεί η ανάλυσή τους.

46

6.2 Μελέτη περίπτωσης - Μεθοδολογία διεξαγωγής της έρευνας - Μέθοδος

Η ερευνητική μεθοδολογία της μελέτης περίπτωσης στηρίζεται στην αρχή της οικοδόμησης μιας θεωρητικής θέσης αναδεικνύοντας το κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο συμβαίνει κάτι. Θεωρείται κατάλληλο μοντέλο για έρευνα μιας εκπαιδευτικής καινοτομίας, δεδομένου ότι μια εκπαιδευτική κατάσταση δεν μπορεί να γίνει κατανοητή, αν ο ερευνητής δεν μπορεί να την τοποθετήσει μέσα στο πλαίσιο που την παράγει (May, 1993).

Η έρευνα της διπλωματικής εργασίας ακολούθησε την ποιοτική προσέγγιση, η οποία στοχεύει σε μια βαθύτερη κατανόηση κοινωνικών διαδικασιών (Πηγιάκη 1988, Voigt 1990, Μουζάκης, 2003) μέσα από την αναλυτική περιγραφή, τη διεύθυνση και τελικά την ερμηνεία του υπό εξέταση φαινομένου. Η ποιοτική έρευνα έχει επεξηγηματικό χαρακτήρα και επιτρέπει να εξετάσουμε το «γιατί συμβαίνει». Έτσι, επιδίωξή της είναι «να ανακαλύψει τις απόψεις του ερευνώμενου πληθυσμού, εστιάζοντας στις οπτικές γωνίες υπό τις οποίες τα άτομα βιώνουν και αισθάνονται τα γεγονότα» (Bird, & συν., 1999). Η ποιοτική έρευνα προσπαθεί να ανακαλύψει φαινόμενα και σχέσεις μεταξύ τους, αιτίες, παράγοντες που επηρεάζουν, αντιδράσεις των ανθρώπων και αποτελέσματα από τις δράσεις τους.

Η επιλογή αυτής της ερευνητικής μεθόδου έγινε διότι εξυπηρετούσε τις ανάγκες της εργασίας, οι οποίες ήταν να διερευνηθούν τις απόψεις και τις στάσεις των συμμετεχόντων μεταναστών σε ένα καινοτόμο πρόγραμμα γλωσσικής εκμάθησης. Ήταν σημαντικό επίσης, να διερευνηθεί η σχέση και η επίδραση της άτυπης μάθησης στη βελτίωση των γλωσσικών και γενικότερα επικοινωνιακών δεξιοτήτων ανθρώπων που δεν είναι φυσικοί ομιλητές της ελληνικής γλώσσας αν και διαμένουν πολλά χρόνια στην Ελλάδα. Τέλος, η ποιοτική μέθοδος έρευνας επιλέχθηκε για να εξετάσει τον τρόπο που γίνεται η πρόσληψη της νέας γνώσης σε γλωσσικό επίπεδο με μεθοδολογίες που συνδυάζουν την άτυπη εκμάθηση (καφέ γλωσσών, μέθοδος tandem) με την ηλεκτρονική μάθηση (e-tandem, cyber café).

Η μέθοδος που χρησιμοποιείται για τη διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας είναι η ημιδομημένη συνέντευξη και η παρατήρηση. Σύμφωνα με τον Willig ((Willig, 2001), κριτήριο για την επιλογή της μεθόδου της συνέντευξης αποτελεί το γεγονός ότι πρόκειται για μια τεχνική που χρησιμοποιείται ευρέως και διευκολύνει τη συλλογή αρκετών πληροφοριών, όπως είναι η καταγραφή των εμπειριών, των συναισθημάτων μέσα από σχόλια και ερωτήσεις που προκύπτουν από τη συζήτηση των δύο μερών (συνεντευκτής - ερωτώμενος).

Όπως αναφέρει ο Robson (2007), με αυτή την τεχνική αυξάνεται η πιθανότητα να αναδειχθούν από τη συζήτηση απαντήσεις και δεδομένα, που διαφορετικά δε θα γίνονταν γνωστά. Η ημιδομημένη συνέντευξη είναι ο τύπος της ερευνητικής συνέντευξης που ο Patton (1987) αποκαλεί «συνέντευξη βάσει γενικού οδηγού» ή «δομημένη συνέντευξη με ανοικτές απαντήσεις». Είναι ένα ερευνητικό εργαλείο που επιτρέπει στον ερευνητή να συλλέξει πληροφορίες, να ελέγξει και να ερμηνεύσει τα ερευνητικά ερωτήματα μιας έρευνας.

Όσον αφορά στη μέθοδο της παρατήρησης, σύμφωνα με τους Cohen και Manion (1994), υπάρχουν δύο βασικοί τύποι ή μέθοδοι παρατήρησης: η συμμετοχική παρατήρηση και η μη συμμετοχική παρατήρηση. Στην πρώτη περίπτωση, οι παρατηρητές εμπλέκονται στις ίδιες τις δραστηριότητες που επιχειρούν να παρατηρήσουν. Οι μη-συμμετοχικοί παρατηρητές, από την άλλη πλευρά, δεν αναμιγνύονται στις δραστηριότητες της ομάδας που ερευνούν και αποφεύγουν την ιδιότητα του μέλους της.

Η μη συμμετοχική παρατήρηση πραγματοποιήθηκε για τις ανάγκες της έρευνας της διπλωματικής εργασίας στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος» στην Ένωση Αφρικανών Γυναικών στην Αθήνα, ενώ με τις ατομικές συνεντεύξεις στους εκπαιδευόμενους και στους εκπαιδευτές που συμμετείχαν στο πρόγραμμα, διερευνήθηκε το πώς λειτούργησαν οι εκπαιδευόμενοι μετανάστες μαθαίνοντας ελληνικά έξω από μια συμβατική τάξη, καθώς και ο ρόλος των εκπαιδευτών – συντονιστών των δράσεων του προγράμματος.

Οι άξονες των συνεντεύξεων (βλ. Παράρτημα 1) καθορίστηκαν μετά από πιλοτική δοκιμή. Οι συνεντεύξεις μαγνητοφωνήθηκαν με την έγκριση των ερωτώμενων, προκειμένου να υπάρξει αξιόπιστη καταγραφή των απαντήσεων. Η επεξεργασία των δεδομένων που προέκυψαν από τη συνέντευξη έγινε με τη μέθοδο της ανάλυσης περιεχομένου απ' όπου προέκυψαν οι συσχετισμοί μεταξύ των δεδομένων και των στοιχείων.

Στη συνέχεια, με τη μέθοδο της παρατήρησης επετεύχθη η συλλογή δεδομένων (για το ρόλο, τις επικοινωνιακές δεξιότητες των εκπαιδευτών και τις δραστηριότητες), τα οποία με τη μέθοδο της τριγωνοποίησης διασταυρώθηκαν με εκείνα που είχαν προκύψει από τις συνεντεύξεις (π.χ. ο εκπαιδευτής χρησιμοποιεί τις εκπαιδευτικές τεχνικές που δήλωσε ότι προτιμά στη

συνέντευξη;). Η τριγωνοποίηση στηρίζεται στην αρχή ότι μία και μοναδική μέθοδος δεν μπορεί να αποδώσει την πολυδιάστατη κοινωνική πραγματικότητα. Για να γίνει αυτό, χρειάζεται ο συνδυασμός πάνω από μίας μεθόδου. Έτσι, για παράδειγμα, η ημι-δομημένη συνέντευξη, δεν αποκλείει τη συλλογή στατιστικών στοιχείων, και το αντίθετο. Σύμφωνα με το Bujra (2001), αυτά τα δύο εργαλεία μπορούν να λειτουργήσουν συμπληρωματικά. Ο Silverman (1997) υποστηρίζει ότι: «κοιτώντας το ίδιο αντικείμενο έρευνας από διαφορετικές οπτικές, ο ερευνητής έχει μία πιο ολοκληρωμένη εικόνα για αυτό που ερευνά. Επίσης, η μέθοδος παρέχει ευρύτερη και βαθύτερη κατανόηση του ερευνητικού προβλήματος (Feilding, 1986). Συνδυάζοντας πολλαπλές μεθόδους, πηγές και θεωρίες, είναι δυνατό να αναδειχτούν διαφορετικές διαστάσεις του ερευνητικού αντικειμένου.

Ο πιο σημαντικός τύπος της τριγωνοποίησης είναι η μεθοδολογική (methodological triangulation) (Morse, 1991). Η μεθοδολογική τριγωνοποίηση μπορεί να χρησιμοποιήσει περισσότερα του ενός εργαλεία που παράγουν τον ίδιο τύπο δεδομένων στη μελέτη του ίδιου φαινομένου ή να χρησιμοποιήσει δύο ή περισσότερες μεθόδους συμπληρωματικά, για τη μελέτη του ίδιου δείγματος για την απάντηση των ίδιων ερευνητικών ερωτημάτων. Επίσης, έχει φανεί ότι η μίξη πολλών μεθόδων εξισορροπεί τις αδυναμίες και τα δυνατά στοιχεία των διαφορετικών μεθόδων (Mitchel, 1986).

Η παρατήρηση που διεξήχθη για τις ανάγκες της παρούσας έρευνας αφορούσε στο ρόλο του εκπαιδευτή στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διεργασίας σε ένα πρόγραμμα άτυπης μάθησης και συγκεκριμένα στην εφαρμογή στην πράξη εκ μέρους του δραστηριοτήτων που ενισχύουν την αυτενέργεια των μεταναστών και την ανάπτυξη των επικοινωνιακών τους δεξιοτήτων. Δεν εξετάστηκε η επάρκεια του εκπαιδευτή στο αντικείμενο που διδάσκει, άλλωστε, δεν ήταν αυτός ο στόχος της παρατήρησης. Αντιθέτως, ο στόχος της ήταν να διαπιστωθεί αν και κατά πόσο είναι εφικτό μία άτυπη μεθοδολογία και συγκεκριμένα το καφέ γλωσσών, όπου οι ενήλικοι κάθονται σε ένα τραπέζι πίνοντας καφέ και μιλάνε στα ελληνικά, να τους βοηθήσει να βελτιώσουν τις γλωσσικές τους ικανότητες.

Η παρατήρηση είχε την ίδια χρονική διάρκεια κάθε φορά (δίωρη εκπαιδευτική συνάντηση χωρίς διάλειμμα) και πραγματοποιούνταν κάθε Τετάρτη στο χώρο της Ένωσης Αφρικανών Γυναίκων στην Αθήνα. Στις συναντήσεις συμμετείχαν μέχρι πέντε εκπαιδευόμενοι. Ο αριθμός τους δεν αποτελεί πρόβλημα στην εκπόνηση της έρευνας, αφού πρόκειται για ένα πρόγραμμα άτυπης μάθησης και η εκπαιδευτική συνάντηση μπορεί να πραγματοποιηθεί ακόμα και με έναν συμμετέχοντα. Η διαμόρφωση του φύλλου παρατήρησης (Παράρτημα 2) έγινε μετά από πιλοτική παρατήρηση, στη διάρκεια της οποίας καταγράφηκαν σημειώσεις πεδίου.

Εκτός από τη «μεθοδολογική τριγωνοποίηση» (Cohen & Manion, 1994, σ. 321-328), έγινε προσπάθεια να επιτευχθεί η εγκυρότητα και η αξιοπιστία της έρευνας.

Η “αξιοπιστία” (credibility) σε μια ποιοτική έρευνα αναφέρεται στην ισχύ του μεθοδολογικού σχεδιασμού, στην ποιότητα των δεδομένων τα οποία συλλέχθηκαν κατά τη διάρκειά της και στο πώς αυτός ο σχεδιασμός και τα συγκεκριμένα δεδομένα οδηγούν σε αληθινά και άξια εμπιστοσύνης ευρήματα, υπό την έννοια ότι αναπαριστούν την πραγματικότητα (Levin & O’Donnel, 1999· Lincoln, 2001).

Η πρώτη μεθοδολογική στρατηγική που ακολουθήθηκε στη συγκεκριμένη έρευνα είναι η μεθοδολογική τριγωνοποίηση. Συγκεκριμένα, επιχειρήθηκε τριγωνοποίηση τόσο των μεθόδων όσο και των δεδομένων. Τα δεδομένα των συνεντεύξεων έτυχαν τριγωνοποίησης με τα δεδομένα της παρατήρησης, ενώ παράλληλα οι συνεντεύξεις έτυχαν τριγωνοποίησης η μία με την άλλη, δηλαδή οι συνεντεύξεις των εκπαιδευτών με αυτές των συνεντεύξεων των εκπαιδευομένων και αντίστροφα.

6.3 Πεδίο διεξαγωγής της ερευνητικής εργασίας

Το πεδίο που διεξήχθη η έρευνα ήταν οι οργανισμοί στους οποίους υλοποιήθηκε το πρόγραμμα «Μέτοικος» και εφαρμόστηκε το καφέ γλωσσών στο Παγκράτι, στην Κόρινθο και στο δήμο Συκεών της Θεσσαλονίκης. Ένας από τους δύο εταίρους από την Ελλάδα που συμμετείχε στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα «Μέτοικος», το Κέντρο Ελληνικού Πολιτισμού (www.hcc.edu.gr), αξιοποιώντας το δίκτυό του, υλοποίησε το πρόγραμμα στην Αθήνα, που συγκεντρώνει υψηλό αριθμό μεταναστών, στην Κόρινθο, όπου υπάρχει οργανωμένη αλβανική κοινότητα και στη Θεσσαλονίκη, όπου επίσης υπάρχει μεγάλος αριθμός μεταναστών.

Ο πληθυσμός της έρευνας ήταν οι ενήλικοι μετανάστες εκπαιδευόμενοι που παρακολουθούσαν τα μαθήματα του καφέ γλωσσών στις πόλεις που προαναφέρθηκαν. Γενικά, τα μαθήματα υλοποιήθηκαν κατά τη χρονική περίοδο Ιούνιος 2013 – Δεκέμβριος 2013. Εξαίρεση αποτέλεσαν οι μετανάστες που παρακολούθησαν μέχρι και τον Ιούνιο του 2014 τα μαθήματα στην Ένωση Αφρικανών Γυναικών στην Αθήνα.

Για την υλοποίηση της ερευνητικής διαδικασίας πραγματοποιήθηκαν μια σειρά από επικοινωνίες και συνεννοήσεις (τηλεφωνικές και κατ’ ιδίαν). Κατ’ αρχάς, κατόπιν συμφωνίας με τη διευθύντρια του Κέντρου Ελληνικού Πολιτισμού, εξασφαλίστηκε άδεια για τη διεξαγωγή της έρευνας στο καφέ γλωσσών της Ένωσης Αφρικανών Γυναικών στην Αθήνα, όπου προηγήθηκε επίσκεψη της ερευνήτριας για να εξηγήσει στους εκπαιδευόμενους τους στόχους της έρευνας, να επιλύσει τυχόν απορίες τους για τη διαδικασία και την αξιοποίηση των δεδομένων. Στη συνέχεια, ξεκίνησαν οι επικοινωνίες με τους εκπαιδευτές που ήταν οι συντονιστές των καφέ στην Αθήνα,

στην Κόρινθο και στη Θεσσαλονίκη, προκειμένου να επιτρέψουν και να διευκολύνουν τη διαδικασία της λήψης των συνεντεύξεων με τους εκπαιδευόμενους στον φορέα τους. Η διεξαγωγή της έρευνας έγινε κατά το διάστημα Φεβρουάριος – Μάρτιος 2014, ενώ η υλοποίηση του προγράμματος ολοκληρώθηκε το Δεκέμβριο του 2013, με εξαίρεση το καφέ της Θεσσαλονίκης που ολοκληρώθηκε το καλοκαίρι του 2013.

Η αναφορά στο χρονικό διάστημα έχει σημασία από την άποψη ότι δεν μεσολάβησε μεγάλο χρονικό διάστημα από τη λήξη του προγράμματος μέχρι τη διεξαγωγή της έρευνας, ώστε τόσο οι εκπαιδευόμενοι όσο και οι εκπαιδευτές τους μπορούσαν να ανακαλέσουν εύκολα από τη μνήμη τους και να καταθέσουν πληροφορίες και λεπτομέρειες σημαντικές και χρήσιμες για την έρευνα. Αξίζει να αναφερθεί ότι εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενοι έδειξαν μεγάλη προθυμία να συμμετάσχουν στην έρευνα και να βοηθήσουν στη διεξαγωγή της. Το σύνολο του δείγματος της έρευνας ήταν 38 εκπαιδευόμενοι και 4 εκπαιδευτές.

6.4 Δυσκολίες και περιορισμοί κατά την ερευνητική διαδικασία

Στη διάρκεια της διεξαγωγής της έρευνας εντοπίστηκαν κάποιες κύριες δυσκολίες και οδήγησαν σε περιορισμούς, κυρίως στη συλλογή των δεδομένων. Βασικός περιορισμός της ερευνητικής διαδικασίας ήταν η έλλειψη χρόνου των εκπαιδευομένων και των εκπαιδευτών για τη λήψη της συνέντευξης, αφού και οι δύο ομάδες είχαν πολύωρη απασχόληση και άλλες υποχρεώσεις. Άλλος περιοριστικός παράγοντας ήταν η προσωπικότητα των εκπαιδευομένων, αφού οι περισσότεροι διακατέχονταν από έλλειψη αυτοπεποίθησης και αντιμετώπισαν μία σχετική δυσκολία να χρησιμοποιήσουν σωστά την ελληνική γλώσσα. Η επιλογή τους έγινε καθ' υπόδειξη και κατόπιν συζήτησης με τους εκπαιδευτές, διότι ήταν απαραίτητο οι ερωτώμενοι να μπορέσουν να εκφραστούν ικανοποιητικά στα ελληνικά, ώστε να δώσουν όσον το δυνατόν πιο ολοκληρωμένες απαντήσεις, που θα εξυπηρετούσαν καλύτερα την έρευνα. Τέλος, οι περιορισμοί και οι προσωπικές δυνατότητες του ερευνητή επηρέασαν την εγκυρότητα και την αξιοπιστία των δεδομένων. Έτσι, υπήρξε πλήρης επίγνωση και εκτίμηση όλων των παραπάνω παραμέτρων, ενώ καταβλήθηκε προσπάθεια σε όλη τη διάρκεια της έρευνας, στο μέτρο του δυνατού, τα αποτελέσματα της έρευνας να είναι πλήρη και αντιπροσωπευτικά, ενώ δεν μπορούν να είναι γενικεύσιμα λόγω των προαναφερθέντων περιορισμών.

6.5 Μέθοδος δειγματοληψίας - Επιλογή δείγματος

Το δείγμα της έρευνας διαμορφώθηκε με δειγματοληψία σκοπιμότητας (Cohen & Manion, 1994, σ. 130), κατά την οποία οι περιπτώσεις που πρόκειται να συμπεριληφθούν στο δείγμα σταχυολογούνται με βάση το κατά πόσο ικανοποιούν τις ανάγκες της έρευνας. Οι εκπαιδευόμενοι

που συμμετείχαν στην έρευνα ήταν μετανάστες με μακρόχρονη διαμονή στην Ελλάδα, στην πλειοψηφία τους εργαζόμενες γυναίκες και οι περισσότερες δεν είχαν παρακολουθήσει κάποιο πρόγραμμα εκμάθησης ελληνικής γλώσσας σε κάποιον οργανισμό.

Οι εκπαιδευτές ήταν τέσσερις, τρεις γυναίκες και ένας άντρας. Μία από τις εκπαιδευτριες ήταν αλβανικής καταγωγής, καθηγήτρια αγγλικής γλώσσας και με πολύ καλό επίπεδο γνώσης της ελληνικής γλώσσας, η οποία για πρώτη φορά συμμετείχε ως συντονίστρια ομάδας ενηλίκων. Οι υπόλοιποι εκπαιδευτές είχαν μεγάλη διδακτική εμπειρία στην εκπαίδευση ενηλίκων και στο αντικείμενό τους. Είχαν κάνει ανθρωπιστικές σπουδές, εξειδικεύσεις στη διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης γλώσσας με την επικοινωνιακή μέθοδο και με την ενσωμάτωση των ΤΠΕ στη διδασκαλία της, ενώ έχουν παρακολουθήσει σεμινάρια επιμόρφωσης στην εκπαίδευση ενηλίκων.

Στο επόμενο κεφάλαιο παρουσιάζονται και αναλύονται τα ερευνητικά εργαλεία της διπλωματικής εργασίας, η συνέντευξη και η μη συμμετοχική παρατήρηση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ: ΕΠΙΛΟΓΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ

7. 1. Η συνέντευξη των εκπαιδευτών

Τα ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για τη διπλωματική εργασία είναι η συνέντευξη και η μη συμμετοχική παρατήρηση. Η συνέντευξη από τους εκπαιδευτές πραγματοποιήθηκε με άξονες 14 ερωτήσεις, οι οποίες παρατίθενται στο Παράρτημα 1. Πριν από τις βασικές ερωτήσεις (άξονες), προηγήθηκαν 4 προκαταρκτικές ερωτήσεις, με τις οποίες διερευνήθηκαν τα τυπικά προσόντα των εκπαιδευτών (επιμόρφωση, διδακτική εμπειρία στην εκπαίδευση ενηλίκων και στο αντικείμενο, είδος σπουδών) και στοιχεία σχετικά με το «προφίλ» των εκπαιδευτών (π.χ. φύλο, ηλικία, εθνικότητα). Επίσης, οι δύο πρώτες ερωτήσεις της συνέντευξης τέθηκαν στους εκπαιδευτές για να διερευνήσουν τη συμμετοχή τους σε άλλα ευρωπαϊκά προγράμματα.

Οι ερωτήσεις της συνέντευξης των εκπαιδευτών διερεύνησαν το ρόλο και τη συμβολή του εκπαιδευτή ενηλίκων στη γλωσσική εκμάθηση στο πλαίσιο ενός προγράμματος, στο οποίο εφαρμόστηκε άτυπη μεθοδολογία. Οι ερωτήσεις της συνέντευξης παρουσιάζονται με άξονες τα ερευνητικά ερωτήματα που έχουν καθοριστεί για τις ανάγκες της έρευνας. Στον πίνακα σχεδίου έρευνας που ακολουθεί παρουσιάζονται οι ερωτήσεις της συνέντευξης σε αντιστοιχία με τα ερευνητικά ερωτήματα:

Ερευνητικό ερώτημα	Πώς δικαιολογείται στην προβληματική η ανάγκη ύπαρξης	Ερωτήσεις της συνέντευξης
<p>1. Οι μέθοδοι άτυπης εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας που εφαρμόστηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος» βοήθησαν στη βελτίωση της επικοινωνιακής ικανότητας των μεταναστών, και αν ναι, σε ποιο βαθμό;</p>	<p>Η γλωσσική ικανότητα εμπεριέχει και την επικοινωνιακή ικανότητα. Η ανάπτυξη της επικοινωνιακής ικανότητας για τους χρήστες μιας ξένης / δεύτερης γλώσσας είναι πολύ σημαντική και δείχνει την ικανότητα να επιτελούν με αποτελεσματικό τρόπο μία γλωσσική πράξη για να εκφράσουν απορία, παράκληση, αμφισβήτηση και αυτή να γίνει αντιληπτή από τους ακροατές. Η κατανόηση της γλωσσικής πράξης από τους ακροατές είναι δείκτης για την αποτελεσματική εκμάθηση της γλώσσας.</p>	<p>4^η Ερώτηση:</p> <p>Ποιοι είναι οι παράγοντες που, κατά τη γνώμη σας, βοηθούν έναν ενήλικο να μαθαίνει; Ιεραρχήστε τους παράγοντες αυτούς, επιλέγοντας από έναν έως τρεις σημαντικότερους.</p> <p>5^η Ερώτηση:</p> <p>Πόσο βοηθάει, κατά τη γνώμη σας, η άτυπη μεθοδολογία, όπως αυτή που εφαρμόστηκε στο πρόγραμμα «Μέτοικος», τους ενήλικους μετανάστες να βελτιώσουν την επικοινωνιακή τους ικανότητα ;</p> <p>6^η Ερώτηση:</p> <p>Οι επικοινωνιακές γλωσσικές ικανότητες πραγματώνονται μέσω επικοινωνιακών γλωσσικών δραστηριοτήτων. Μπορείτε να αναφέρετε κάποιες επικοινωνιακές γλωσσικές δραστηριότητες που χρησιμοποιήσατε και θεωρείτε ότι βοήθησαν τους εκπαιδευόμενους;</p>
<p>2. Οι μέθοδοι άτυπης εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας που εφαρμόστηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος» βοήθησαν στην ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων (social skills) των μεταναστών, και αν ναι, σε ποιο βαθμό;</p>	<p>Η επαρκής γνώση της επίσημης γλώσσας της χώρας υποδοχής είναι όχημα για την κοινωνική ένταξη, την καθημερινή επικοινωνία με το γηγενή πληθυσμό, την εργασιακή ζωή των μεταναστών και την καταπολέμηση του αποκλεισμού.</p>	<p>7^η Ερώτηση:</p> <p>Με ποιους τρόπους βοηθήσατε ως εκπαιδευτής να διαμορφωθεί κατάλληλο για την επικοινωνία περιβάλλον;</p> <p>8^η Ερώτηση:</p> <p>Με ποιους τρόπους βοηθήσατε τους εκπαιδευόμενους να συνειδητοποιήσουν της ιδιότητα του μέλους της συγκεκριμένης ομάδας ενηλίκων;</p> <p>9^η Ερώτηση:</p> <p>Με ποιες τεχνικές προσπαθήσατε να βοηθήσετε τους μετανάστες να κατανοήσουν χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας που θα τους βοηθήσουν στην κοινωνική τους ζωή;</p> <p>10^η Ερώτηση:</p> <p>Είδατε κάποιο θετικό αποτέλεσμα με τη χρήση κάποιας από τις τεχνικές; Αν ναι, πώς και σε ποια φάση;</p>
<p>3. Ποιος είναι ο ρόλος του εκπαιδευτή στις μαθησιακές διαδικασίες, στις οποίες εφαρμόζονται άτυπες μέθοδοι εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας για ενήλικους μετανάστες, στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος»;</p>	<p>Όπως προέκυψε από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, ο ρόλος του εκπαιδευτή είναι σημαντικός στις τάξεις των ενηλίκων και ειδικότερα των μεταναστών. Η διεθνής βιβλιογραφία και πολλοί θεωρητικοί της εκπαίδευσης ενηλίκων (Jarvis, 2004, Mezirow, 2007, Brookfield, 1995) έχουν αναφερθεί διεξοδικά στο ρόλο και στα χαρακτηριστικά του εκπαιδευτή ενηλίκων. Όμως, υπάρχει και εδώ ένα ερευνητικό κενό σχετικά με το ρόλο του εκπαιδευτή σε ένα κύκλο μαθημάτων, στα οποία</p>	<p>11^η Ερώτηση</p> <p>Για την επιτυχία ενός εκπαιδευτικού προγράμματος σε ενήλικους, ο ρόλος του εκπαιδευτή είναι πολύ σημαντικός. Ποιος είναι, κατά τη γνώμη σας, ο ρόλος του εκπαιδευτή σε ένα πρόγραμμα άτυπης εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας σε μετανάστες;</p> <p>12^η Ερώτηση</p> <p>Οι εκπαιδευτές ενηλίκων, ανάλογα με το στυλ, την προσωπικότητα που διαθέτουν και την ομάδα που εκπαιδεύουν, υιοθετούν κάποιους ρόλους (δυσκολυντικός, εμπυχωτικός, καθοδηγητικός). Πώς θα χαρακτηρίζατε το ρόλο σας, ως εκπαιδευτή, κατά τη</p>

	<p>χρησιμοποιούνται άτυπες μέθοδοι εκμάθησης της γλώσσας.</p>	<p>διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος»;</p> <p>13^η Ερώτηση:</p> <p>Ποια διδακτικά υλικά από αυτά που χρησιμοποιήσατε κατά τη διάρκεια των μαθημάτων σας, ήταν βοηθητικά και κάλυψαν τις μαθησιακές ανάγκες των εκπαιδευομένων;</p> <p>14^η Ερώτηση:</p> <p>Έχοντας ως δεδομένο την πολυπολιτισμική σύνθεση της ομάδας που παρακολουθούσε τα μαθήματα στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος», υπήρξε κάποια συγκρουσιακή κατάσταση; Αν ναι, μπορείτε να αναφερθείτε σύντομα σ' αυτή; Πώς τη χειριστήκατε; Αν όχι, τι πιστεύετε ότι θα μπορούσατε να κάνετε; Αν όχι, γιατί δεν υπήρξε;</p>
--	---	--

Πίνακας Σχεδίου Έρευνας 1

Στη συνέχεια δικαιολογείται η ανάγκη ύπαρξης των ερωτήσεων της συνέντευξης και το τι διερευνούν. Έτσι:

- Με τις ερωτήσεις 1-2 διερευνήθηκε η συμμετοχή και η εμπειρία των εκπαιδευτών σε προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων, γενικότερα, και ειδικότερα, σε προγράμματα γλωσσικής εκμάθησης στο πλαίσιο της άτυπης μάθησης.
- Με την ερώτηση 3 διερευνήθηκε η άποψη των εκπαιδευτών σχετικά με τα στοιχεία εκείνα που οι ίδιοι έκριναν ότι διαφοροποιούν το πρόγραμμα «Μέτοικος» από τα προηγούμενα προγράμματα στα οποία συμμετείχαν ως εκπαιδευτές.
- Με την ερώτηση 4 διερευνήθηκε η προσωπική άποψη των εκπαιδευτών σχετικά με τους παράγοντες εκείνους που διευκολύνουν και βοηθούν τους ενηλίκους να μαθαίνουν.
- Με την ερώτηση 5 διερευνήθηκε αν κατά τη γνώμη των εκπαιδευτών, οι εκπαιδευόμενοι μετανάστες βοηθήθηκαν με την άτυπη μεθοδολογία (καφέ γλώσσας, tandem, e-tandem) του προγράμματος «Μέτοικος», όσον αφορά στην καθημερινή τους επικοινωνία.

- Με την ερώτηση 6 ζητήθηκε ο εκπαιδευτής να στοχαστεί, να κάνει κριτική αποτίμηση του διδακτικού του έργου σκεπτόμενος δραστηριότητες που εφάρμοσε και βοήθησαν τις επικοινωνιακές ικανότητες των μεταναστών και να προσδιορίσει με ποιον τρόπο συνέβη αυτό.
- Με την ερώτηση 7 διερευνήθηκαν οι ενέργειες που έκανε ο εκπαιδευτής ώστε να εξασφαλίσει την ισότιμη και αποτελεσματική επικοινωνία ανάμεσα στα μέλη της ομάδας και στον ίδιο.
- Με την ερώτηση 8 διερευνήθηκε το κατά πόσο ο εκπαιδευτής βοήθησε στη δημιουργία ομαδικού κλίματος (team building).
- Με τις ερωτήσεις 9 – 10 διερευνήθηκε η μέθοδος που εφάρμοσε ο εκπαιδευτής ώστε να βοηθήσει τους εκπαιδευομένους να κατανοήσουν χαρακτηριστικά και ιδιαιτερότητες της ελληνικής κοινωνίας που θα τους διευκολύνουν στην κοινωνική τους ζωή.
- Με τις ερωτήσεις 11-12 διερευνήθηκαν οι προσωπικές απόψεις των εκπαιδευτών σχετικά με το ρόλο του εκπαιδευτή ενηλίκων σε ένα πρόγραμμα άτυπης γλωσσικής εκμάθησης σε μετανάστες.
- Με την ερώτηση 13 διερευνήθηκε η αποτελεσματικότητα των διδακτικών υλικών του εκπαιδευτή όσον αφορά στην κάλυψη των μαθησιακών αναγκών των εκπαιδευομένων μεταναστών.
- Με την ερώτηση 14 διερευνήθηκε η πιθανότητα να υπήρξε κάποια συγκρουσιακή κατάσταση στην ομάδα τους, δεδομένου ότι αποτελούνταν από ανθρώπους διαφορετικών πολιτισμών και χωρών.

7.2. Η συνέντευξη των εκπαιδευομένων

Οι ερωτήσεις της συνέντευξης που έγινε στους εκπαιδευόμενους μετανάστες διερεύνησαν το βαθμό βελτίωσης των γλωσσικών δεξιοτήτων τους στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος».

Η συνέντευξη των εκπαιδευομένων πραγματοποιήθηκε με άξονες 12 ερωτήσεις, οι οποίες παρατίθενται στο Παράρτημα 2 και διατυπώθηκαν με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα. Οι δύο πρώτες ερωτήσεις διερευνούν την πιθανότητα οι μετανάστες να έχουν συμμετάσχει κατά το παρελθόν σε πρόγραμμα γλωσσικής εκμάθησης. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται ο πίνακας σχεδίου έρευνας των ερωτήσεων προς τους εκπαιδευόμενους:

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ερευνητικό ερώτημα	Πως δικαιολογείται στην προβληματική η ανάγκη ύπαρξης	Ερωτήσεις της συνέντευξης
<p>1. Οι μέθοδοι άτυπης εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας που εφαρμόστηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος» βοήθησαν στη βελτίωση της επικοινωνιακής ικανότητας των μεταναστών, και αν ναι, σε ποιο βαθμό;</p>	<p>Η γλωσσική ικανότητα εμπεριέχει και την επικοινωνιακή ικανότητα. Η ανάπτυξη της επικοινωνιακής ικανότητας για τους χρήστες μιας ξένης / δεύτερης γλώσσας είναι πολύ σημαντική και δείχνει την ικανότητα να επιτελούν με αποτελεσματικό τρόπο μία γλωσσική πράξη για να εκφράσουν απορία, παράκληση, αμφισβήτηση και αυτή να γίνει αντιληπτή από τους ακροατές. Η κατανόηση της γλωσσικής πράξης από τους ακροατές είναι δείκτης για την αποτελεσματική εκμάθηση της γλώσσας.</p>	<p>1^η Ερώτηση: Έχετε συμμετάσχει σε εκπαιδευτικό πρόγραμμα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας; Αν ναι, για πόσον καιρό;</p> <p>2^η Ερώτηση: Έχετε συμμετάσχει στο παρελθόν σε παρόμοιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, όπως είναι το πρόγραμμα «Μέτοικος»;</p> <p>3^η Ερώτηση: Πιστεύετε ότι το language café σας βοηθάει να μαθαίνετε ή είναι καλύτερα για σας τα μαθήματα σε κανονική τάξη και με βιβλία; Γιατί;</p> <p>4^η Ερώτηση: Πιστεύετε ότι η μεθοδολογία του προγράμματος σας βοήθησε να ανταποκρίνεστε καλύτερα στις καθημερινές επικοινωνιακές καταστάσεις; Πώς το καταλάβατε; Πότε; Με ποιο τρόπο το είδατε να συμβαίνει στην καθημερινή σας ζωή;</p> <p>5^η Ερώτηση: Πιστεύετε ότι η μεθοδολογία του προγράμματος σας βοήθησε να βελτιώσετε την επικοινωνιακή σας ικανότητα σε επίσημες επικοινωνιακές καταστάσεις; Αν, ναι, με ποιον τρόπο;</p>

<p>2. Οι μέθοδοι άτυπης εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας που εφαρμόστηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος» βοήθησαν στην ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων (social skills) των μεταναστών, και αν ναι, σε ποιο βαθμό;</p>	<p>Η επαρκής γνώση της επίσημης γλώσσας της χώρας υποδοχής είναι όχημα για την κοινωνική ένταξη, την καθημερινή επικοινωνία με το γηγενή πληθυσμό, την εργασιακή ζωή των μεταναστών και την καταπολέμηση του αποκλεισμού.</p>	<p>6^η Ερώτηση:</p> <p>Πώς νιώσατε ως μέλος της ομάδας που συμμετέχει σε ένα καφέ γλώσσας;</p>
		<p>7^η Ερώτηση:</p> <p>Μετά τα μαθήματα που παρακολουθήσατε στο πρόγραμμα αυτό, αισθάνεστε ότι οι Έλληνες σας αποδέχονται περισσότερο, ως μέλη της τοπικής κοινωνίας;</p>
		<p>8^η Ερώτηση:</p> <p>Τα μαθήματα που παρακολουθήσατε στο πλαίσιο του προγράμματος σας βοήθησαν να κάνετε περισσότερους Έλληνες φίλους;</p>
<p>3. Ποιος είναι ο ρόλος του εκπαιδευτή στις μαθησιακές διαδικασίες, στις οποίες εφαρμόζονται άτυπες μέθοδοι εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας για ενηλίκους μετανάστες, στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος»;</p>	<p>Όπως προέκυψε από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, ο ρόλος του εκπαιδευτή είναι σημαντικός στις τάξεις των ενηλίκων και ειδικότερα των μεταναστών. Η διεθνής βιβλιογραφία και πολλοί θεωρητικοί της εκπαίδευσης ενηλίκων (Jarvis, 2004, Mezirow, 2007, Brookfield, 1995) έχουν αναφερθεί διεξοδικά στο ρόλο και στα χαρακτηριστικά του εκπαιδευτή ενηλίκων. Όμως, υπάρχει και εδώ ένα ερευνητικό κενό σχετικά με το ρόλο του εκπαιδευτή σε ένα κύκλο μαθημάτων, στα οποία χρησιμοποιούνται άτυπες μέθοδοι εκμάθησης της γλώσσας.</p>	<p>9^η Ερώτηση:</p> <p>Τα μαθήματα που παρακολουθήσατε στο πρόγραμμα «Μέτοικος» σας βοήθησαν να καταλάβετε καλύτερα τη σύγχρονη ελληνική κοινωνική πραγματικότητα (κοινωνική δομή της χώρας, πολιτισμός, κοινωνικά θέματα);</p>
		<p>10^η Ερώτηση</p> <p>Σε ποιες από τις μεθοδολογίες (καφέ γλώσσας, tandem, e-tandem, cyber café) συμμετείχατε και για πόσο διάστημα;</p>
		<p>11^η Ερώτηση</p> <p>Ποια μεθοδολογία σας έκανε να βελτιωθείτε περισσότερο; Γιατί και με ποιο τρόπο; Τι ήταν αυτό που σας άρεσε περισσότερο στη συγκεκριμένη μεθοδολογία;</p>
		<p>12^η Ερώτηση</p> <p>Ο εκπαιδευτής σας πόσο σας βοήθησε στη διάρκεια των άτυπων μαθημάτων; Με ποιον τρόπο σας βοήθησε;</p>

Πίνακας Σχεδίου Έρευνας 2

Στη συνέχεια δικαιολογείται η ανάγκη ύπαρξης των ερωτήσεων της συνέντευξης και το τι διερευνούν. Έτσι:

- Με τις ερωτήσεις 1-2 διερευνήθηκε το ενδεχόμενο οι μετανάστες να συμμετείχαν κατά το παρελθόν τόσο σε ένα συμβατικό πρόγραμμα γλωσσικής εκμάθησης όσο και σε ένα πρόγραμμα άτυπης γλωσσικής εκμάθησης.

- Με την ερώτηση 3 διερευνήθηκε το αν η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας με άτυπη μεθοδολογία ταίριαζε με το μαθησιακό στυλ των εκπαιδευομένων.
- Με τις ερωτήσεις 4-5 διερευνήθηκαν οι προσωπικές απόψεις των εκπαιδευομένων σχετικά με το βαθμό που οι ίδιοι διαπίστωσαν αλλαγή όσον αφορά στη χρήση της γλώσσας σε επίσημες και καθημερινές επικοινωνιακές καταστάσεις.
- Με τις ερωτήσεις 6-9 διερευνήθηκαν οι προσωπικές απόψεις των εκπαιδευομένων ως προς τις κοινωνικές τους δεξιότητες, τόσο ως μέλη της ομάδας που συμμετείχε στα μαθήματα, όσο και ως μέλη της τοπικής κοινωνίας, στην οποία ζούσαν.
- Με τις ερωτήσεις 10 – 11 διερευνήθηκε η συμμετοχή των εκπαιδευομένων στις μεθοδολογίες του προγράμματος «Μέτοικος», όπως επίσης και τα στοιχεία εκείνα που τους φάνηκαν ενδιαφέροντα και χρήσιμα από κάθε μεθοδολογία.
- Με την ερώτηση 12 διερευνήθηκαν οι προσωπικές απόψεις των εκπαιδευομένων για το ρόλο και τη συνολική παρουσία του εκπαιδευτή στην ομάδα τους.

7.3. Το φύλλο παρατήρησης

Με το φύλλο παρατήρησης διερευνήθηκε ο ρόλος του εκπαιδευτή στην ομάδα των Αφρικανών μεταναστών που παρακολούθησαν τα μαθήματα μετά τη λήξη του προγράμματος στην Ένωση Αφρικανών Γυναικών στην Αθήνα. Το φύλλο παρατήρησης συντάχθηκε από την ερευνήτρια έτσι ώστε να εξυπηρετούνται οι ανάγκες της έρευνας και να διερευνηθούν ζητήματα που εξετάζονται και στις συνεντεύξεις.

Από τη μελέτη της μεθοδολογίας του προγράμματος «Μέτοικος» και από τις σημειώσεις πεδίου κατά τη διάρκεια της πιλοτικής φάσης της παρατήρησης, προέκυψαν οι ακόλουθες κατηγορίες του φύλλου παρατήρησης, οι οποίες οργανώνονται με άξονα τα ερευνητικά ερωτήματα.

Για το πρώτο ερευνητικό ερώτημα :

Οι μέθοδοι άτυπης εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας που εφαρμόστηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος» βοήθησαν στη βελτίωση της επικοινωνιακής ικανότητας των μεταναστών, και αν ναι, σε ποιο βαθμό;

Κατηγορίες φύλλου παρατήρησης:

1. Με ποιο τρόπο ο εκπαιδευτής προσπαθεί να ενεργοποιήσει το ενδιαφέρον των εκπαιδευομένων του;
2. Με ποιον τρόπο ο εκπαιδευτής ενθαρρύνει την αυτενέργεια των εκπαιδευομένων του;

3. Με ποιον τρόπο ο εκπαιδευτής συνδέει τις γνώσεις με τις ανάγκες, τις εμπειρίες και τα ενδιαφέροντα των εκπαιδευομένων του;

Για το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα:

Οι μέθοδοι άτυπης εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας που εφαρμόστηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος» βοήθησαν στην ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων (social skills) των μεταναστών, και αν ναι, σε ποιο βαθμό;

59

Κατηγορίες φύλλου παρατήρησης:

1. Ποιες δραστηριότητες εκτελούνταν για την ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων των μεταναστών;
2. Με ποιον τρόπο ο εκπαιδευτής αξιοποιεί το εκπαιδευτικό υλικό για να αναπτύξει τις κοινωνικές δεξιότητες των μεταναστών;
3. Με ποιον τρόπο ο εκπαιδευτής φροντίζει το «κοινωνικό κλίμα» της ομάδας και με ποιον τρόπο βοηθάει τους εκπαιδευομένους του να γνωρίσουν στοιχεία της ελληνικής κοινωνικής πραγματικότητας;

Για το τρίτο ερευνητικό ερώτημα:

Ποιος είναι ο ρόλος του εκπαιδευτή στις μαθησιακές διαδικασίες, στις οποίες εφαρμόζονται άτυπες μέθοδοι εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας για ενηλίκους μετανάστες, στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος»;

Κατηγορίες φύλλου παρατήρησης:

1. Διαθέτει ο εκπαιδευτής επικοινωνιακές ικανότητες;
2. Διαθέτει ο εκπαιδευτής διαπολιτισμικές ικανότητες;
3. Ποιες είναι οι σχέσεις εκπαιδευτή- εκπαιδευομένων;
4. Ποιες είναι οι σχέσεις μεταξύ των εκπαιδευομένων;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΩΟ: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

8.1. Οι ερωτήσεις της συνέντευξης που παρουσιάζουν το προφίλ των εκπαιδευτών των language café

Στην υποενότητα αυτή παρουσιάζεται η ανάλυση των δεδομένων που προέκυψαν από τις συνεντεύξεις που έγιναν στους τέσσερις εκπαιδευτές του προγράμματος «Μέτοικος». Και οι τέσσερις εκπαιδευτές συντόνισαν καφέ γλωσσών (language café), που οργανώθηκαν σε διάφορα μέρη της Ελλάδας, στην Αθήνα, στην Κόρινθο και στη Θεσσαλονίκη. Αρχικά, οργανώθηκε ένας πίνακας σχεδίου έρευνας για καθεμία από τις συνεντεύξεις, δηλαδή των εκπαιδευτών και των εκπαιδευομένων. Έτσι, για κάθε ερευνητικό ερώτημα θα παρουσιάζονται οι απαντήσεις των εκπαιδευτών που το διερευνούν και στο τέλος οι αντίστοιχες ερωτήσεις της συνέντευξης.

Οι τρεις πρώτες ερωτήσεις της συνέντευξης (ερ.1-3) τέθηκαν για να διερευνήσουν το επαγγελματικό προφίλ των εκπαιδευτών που αφορά στην πείρα τους στο διδακτικό αντικείμενο, στην εκπαίδευση ενηλίκων και σε ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά προγράμματα ενηλίκων, αφού το πρόγραμμα «Μέτοικος» ήταν ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται αναλυτικά οι ερωτήσεις 1-3 και η ανάλυση των απαντήσεων των εκπαιδευτών.

ΠΡΟΦΙΛ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ

Με την ερώτηση 1 διερευνήθηκε η συμμετοχή τους σε κάποιο ευρωπαϊκό πρόγραμμα. Οι απαντήσεις των εκπαιδευτών σχετικά με τη συμμετοχή τους σε ευρωπαϊκό πρόγραμμα ήταν μοιρασμένες. Από τους τέσσερις εκπαιδευτές που συμμετείχαν σε μία από τις δράσεις του ευρωπαϊκού προγράμματος «Μέτοικος» (language café), οι δύο συμμετείχαν σε ευρωπαϊκό πρόγραμμα για δεύτερη φορά. Ο εκπαιδευτής Ε1 συμμετείχε στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα «Γλώσσα», ενώ ο εκπαιδευτής Ε3 συμμετείχε στο πρόγραμμα για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης/ξένης γλώσσα στο πλαίσιο της Δράσης 4 του έργου «Ελλάδα, διεθνές σχολείο πολιτισμού και επικοινωνίας». Το στοιχείο αυτό είναι σημαντικό, διότι αποδεικνύει την πολύπλευρη επαγγελματική δραστηριότητα των εκπαιδευτών και η πρότερη εμπειρία σε συμμετοχή σε ευρωπαϊκά προγράμματα τους βοήθησε να ανταποκριθούν καλύτερα στις απαιτήσεις του προγράμματος «Μέτοικος».

Ε1: - Δεν είναι η πρώτη φορά που συμμετέχω σε ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα εκπαίδευσης ενηλίκων. Συμμετείχα στο πρόγραμμα «Γλώσσα», το οποίο ήταν ένα πρόγραμμα που στόχευε στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης / ξένης γλώσσας, επίσης σε ενηλίκους, στα επίπεδα Γ1 και Γ2[...]

E2: - [...] είναι η δεύτερη φορά που συμμετέχω σε ένα παρόμοιο ευρωπαϊκό πρόγραμμα, καθώς τον Απρίλιο του 2011 υπήρξα μεσολαβήτρια στο πρόγραμμα για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης/ξένης γλώσσα στο πλαίσιο της Δράσης 4 του έργου «Ελλάδα, διεθνές σχολείο πολιτισμού και επικοινωνίας» [...]

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: Ως εκπαιδευτής / εκπαιδευτρια ενηλίκων, είναι η πρώτη σας φορά που συμμετέχετε σε αντίστοιχο ευρωπαϊκό πρόγραμμα, όπως το πρόγραμμα «Μέτοικος»;

Οι απαντήσεις στην ερώτηση 2 δείχνουν ότι οι εκπαιδευτές έχουν προηγούμενη εμπειρία σε δραστηριότητες στο πλαίσιο της άτυπης μάθησης. Τρεις από τους τέσσερις εκπαιδευτές έχουν συμμετάσχει στο παρελθόν σε δραστηριότητες άτυπης μάθησης. Ο εκπαιδευτής E1 διδάσκει χορό σε ενηλίκους, ο εκπαιδευτής E2 και ο εκπαιδευτής E4 έχουν διδάξει ελληνικά σε μετανάστες εθελοντικά στο πλαίσιο των μη κυβερνητικών οργανώσεων. Επομένως, διαθέτουν εμπειρία και σε μετανάστες και σε εργασία στο πλαίσιο της άτυπης μάθησης.

E1: -[...] Γενικότερα, ως εκπαιδευτρια ενηλίκων, έχω συμμετάσχει σε πολλά σεμινάρια και εργαστήρια ελληνικού πολιτισμού και ελληνικού χορού στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, κάτι που εντάσσεται στην άτυπη μάθηση, αλλά δεν έχει να κάνει με τη διδασκαλία της γλώσσας[...]

E2: -[...] προηγουμένως δούλεβα εθελοντικά για μια μη κυβερνητική οργάνωση, όπου δίδασκα τα ελληνικά ως ξένη γλώσσα και στο πλαίσιο αυτής της μη κυβερνητικής οργάνωσης θεωρώ ότι ήταν μια μορφή άτυπης μάθησης[...]

E4: Σε πρόγραμμα άτυπης μάθησης θα έλεγα πως δεν είναι η πρώτη φορά, με την έννοια ότι κάνω μαθήματα σε μια εθελοντική οργάνωση, μαθήματα ελληνικής γλώσσας, τα οποία δεν είναι απλώς και μόνο μαθήματα, δεν περιορίζονται εκεί. Είναι ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο συμπεριλαμβάνονται επισκέψεις, εκδρομές, πάρτι.[...] Οι άνθρωποι που μαθαίνουν τη γλώσσα, οι μετανάστες, συμμετέχουν και εκεί μαθαίνοντας τη γλώσσα ακόμα καλύτερα μέσα από το θέατρο. Οπότε, θα έλεγα ναι, έχω μία εμπειρία στον τομέα αυτό.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: Είναι η πρώτη φορά που συμμετέχετε σε ένα πρόγραμμα άτυπης μάθησης;

Οι απαντήσεις των εκπαιδευτών στην ερώτηση 3 ως προς τα διαφορετικά χαρακτηριστικά που διέκριναν κατά τη γνώμη τους στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα «Μέτοικος» δίνουν έμφαση κατ' αρχάς στην ειδική ομάδα των μεταναστών που έχει διαφορετικές ανάγκες και χαρακτηριστικά σε σχέση με άλλες ομάδες ενηλίκων εκπαιδευομένων. Όλοι οι εκπαιδευτές αναφέρουν ως διαφορετικό στοιχείο σε σχέση με άλλα προγράμματα την ευελιξία του προγράμματος «Μέτοικος», η οποία

έγκειται στην απουσία αναλυτικού προγράμματος και στη χρήση οποιωνδήποτε υλικών και στρατηγικών ικανοποιούν τις μαθησιακές ανάγκες των μεταναστών.

Επίσης, ως διαφορετικό στοιχείο του προγράμματος αναφέρεται από τους εκπαιδευτές ο χώρος διεξαγωγής του μαθήματος και η χαλαρή ατμόσφαιρα που βοηθάει στην αποτελεσματικότερη γνώση, αφού μειώνει τα συναισθήματα άγχους και ανησυχίας που προκαλεί στους ενήλικους οποιαδήποτε μαθησιακή δραστηριότητα. Τέλος, «εντυπωσιακό και πρωτόγνωρο» χαρακτηρίζει ο εκπαιδευτής E4 την πηγαία συζήτηση και την αυθεντική επικοινωνία που διεξαγόταν στο καφέ γλωσσών, το οποίο συντόνιζε στη Θεσσαλονίκη, που μπορούσε να ανατρέψει τον οποιοδήποτε σχεδιασμό της εκπαιδευτικής συνάντησης. Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει συγκεντρωτικά τις απόψεις των εκπαιδευτών για τα διαφορετικά στοιχεία του προγράμματος «Μέτοικος».

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: Τι διαφορετικό χαρακτηριστικό, κατά τη γνώμη σας, διαπιστώνετε στο πρόγραμμα «Μέτοικος» σε σχέση με τα άλλα προγράμματα στα οποία συμμετείχατε ως εκπαιδευτής / εκπαιδευτρια ενηλίκων;

E1	E2	E3	E4
<p>1.Διαφορετική ομάδα – στόχος (μετανάστες)</p> <p>2.Ευελιξία στη χρήση υλικών, μεθόδων, στρατηγικών για την ικανοποίηση των μαθησιακών αναγκών της ομάδας</p>	<p>1.Διαφορετική προσέγγιση και μεθοδολογία</p> <p>2.Απουσία αναλυτικού προγράμματος</p> <p>3.Συμμετοχικό και δημοκρατικό κλίμα</p> <p>4.Ανάπτυξη αληθινών ανθρώπινων σχέσεων</p> <p>5.Διαφορετικοί μαθητές (μετανάστες)</p>	<p>1.Χαλαρό πλαίσιο και απουσία άγχους</p> <p>2.Διαφορετικός τόπος διεξαγωγής του μαθήματος (καφέ – κουλτούρα του καφέ)</p> <p>3.Ευελιξία (δεν υπήρχαν βιβλία, εργασίες για το σπίτι, αναλυτικό πρόγραμμα)</p> <p>4.Καλή οργάνωση</p>	<p>1.Η μετανάστευση και η ανάγκη εκμάθησης της γλώσσας</p> <p>2.Ο χώρος (καφέ)</p> <p>3.Ο χρόνος (καλοκαίρι)</p> <p>4.Χαλαρή ατμόσφαιρα που βοηθάει στην αποτελεσματικότερη γνώση</p> <p>5. Η πηγαία συζήτηση - επικοινωνία</p>

Πίνακας 1: Διαφορετικά χαρακτηριστικά του προγράμματος «Μέτοικος»

8.2. Ανάλυση συνεντεύξεων εκπαιδευτών για κάθε ερευνητικό ερώτημα

Ύστερα από την παρουσίαση του προφίλ των εκπαιδευτών, εξετάζονται στη συνέχεια οι απαντήσεις τους για να διαπιστωθεί αν απαντήθηκαν τα ερευνητικά ερωτήματα της διπλωματικής εργασίας.

Σύμφωνα με τον πίνακα σχεδίου έρευνας, για τη διερεύνηση του 1^{ου} ερευνητικού ερωτήματος που αφορούσε στη βελτίωση της επικοινωνιακής ικανότητας των μεταναστών που

συμμετείχαν στο πρόγραμμα, μελετήθηκαν οι απαντήσεις των εκπαιδευτών στις ερωτήσεις 4, 5, 6 της συνέντευξης.

Οι απαντήσεις των εκπαιδευτών στην ερώτηση 4 για τους παράγοντες που θεωρούν ότι επηρεάζουν τη μάθηση των ενηλίκων δείχνουν ότι για τρεις εκπαιδευτές σημαντικός παράγοντας είναι τα κίνητρα μάθησης (E2, E3, E4). Γενικά, και οι 4 εκπαιδευτές θεωρούν σημαντικούς παράγοντες τον εκπαιδευτή, τις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ εκπαιδευτή – εκπαιδευόμενων μέσα στην ομάδα των ενηλίκων, γενικότερα. Μόνο ο εκπαιδευτής E3 αναφέρει ως σημαντικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη μάθηση τις κοινωνικές και πολιτικές καταστάσεις που ωθούν τους μετανάστες να παρακολουθήσουν κάποιο πρόγραμμα γλωσσικής εκμάθησης και για τυπικούς λόγους (άδεια παραμονής, ασφάλιση, φοίτηση των παιδιών τους στο σχολείο).

E1	E2	E3	E4
1. Η απουσία του άγχους 2. Η σχέση εμπιστοσύνης με τον εκπαιδευτή 3. Η αντιμετώπιση του μαθησιακού στίλ του κάθε μαθητή και των εμποδίων που μπορεί να έχει ως μαθητής	1. Τα κίνητρα μάθησης 2. Το ευχάριστο μαθησιακό περιβάλλον 3. Οι σχέσεις που αναπτύσσονται στην ομάδα των ενηλίκων	1. Τα κίνητρα μάθησης 2. Οι κοινωνικές και πολιτικές καταστάσεις 3. Ο εκπαιδευτής – οι γνώσεις του – ο τρόπος του να κάνει το μάθημα ενδιαφέρον	1. Η θετική στάση του μαθητή απέναντι στην εκμάθηση της γλώσσας 2. Καλή διάθεση 3. Συστηματική και συνειδητή προσπάθεια για την επίτευξη του στόχου

Πίνακας 2: Παράγοντες που προωθούν τη μάθηση των ενηλίκων

ΕΡΩΤΗΣΗ 4

Ποιοι είναι οι παράγοντες που, κατά τη γνώμη σας, βοηθούν έναν ενήλικο να μαθαίνει; Ιεραρχήστε τους παράγοντες αυτούς, επιλέγοντας από έναν έως τρεις σημαντικότερους

Οι απαντήσεις των εκπαιδευτών στην ερώτηση 5 σχετικά με την αποτελεσματικότητα της άτυπης μεθοδολογίας (language café, tandem, e-tandem) για τη βελτίωση της επικοινωνιακής ικανότητας των μεταναστών διαφέρουν. Οι εκπαιδευτές E1 και E4 θεωρούν ότι η άτυπη μεθοδολογία βοήθησε **πάρα πολύ** τους μαθητές τους να βελτιώσουν την επικοινωνιακή τους ικανότητα και αυτό φάνηκε από το ότι άρχισαν να παραγάγουν προφορικό λόγο, να αρθρώνουν λέξεις έχοντας ξεπεράσει το φόβο με τη γλώσσα.

E1: *-[...] παρότι όταν τελειώσαμε το καφέ δεν μιλούσαν πάρα πολύ καλά, το γεγονός ότι είχε σπάσει ο πάγος με τη γλώσσα και άρθρωναν λέξεις, προσπαθούσαν να πουν αυτά που είχαν μέσα τους αλλά δεν τολμούσαν να πουν, ήταν πολύ σημαντικό, νομίζω.*

E4: *-[...]. Με το τέλος του γλωσσικού καφέ και κάνοντας μία συζήτηση γενικά για όλα αυτά που περάσανε, για την πρόοδό τους, μπορώ να πω ότι βοηθήθηκαν πάρα πολύ.[...] Νομίζω ότι όλα αυτά ήταν πράγματα τα οποία τους βοήθησαν πάρα πολύ στο να αρχίσουν να χρησιμοποιούν τη γλώσσα, λεξιλόγιο, γλωσσικές δομές με μεγαλύτερη άνεση, χωρίς να το σκέφτονται.[...]*

Ο εκπαιδευτής E2 θεωρεί ότι η άτυπη μεθοδολογία μπορεί να βοηθήσει **πολύ** τους μετανάστες να βελτιώσουν την επικοινωνιακή τους ικανότητα, κυρίως τις «κλειστές» ομάδες μεταναστών. Έτσι, η γλώσσα γίνεται γέφυρα προσέγγισης με το γηγενή πληθυσμό που βοηθάει στην κοινωνική τους ένταξη. Ο ίδιος εκπαιδευτής διατηρεί τις επιφυλάξεις του σχετικά με την αποτελεσματικότητα της μεθοδολογίας για τη διδασκαλία μορφολογικών δομών της γλώσσας και λεξιλογίου.

E2: *-[...] Θεωρώ ότι πραγματικά μπορεί να τους βοηθήσει πολύ, γιατί πολλές φορές ανάλογα και την ομάδα των μεταναστών, δηλαδή από πού είναι και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Υπάρχουν ομάδες μεταναστών οι οποίες είναι πολύ κλειστές και δεν έχουν επαφή με την ελληνική κοινωνία, οπότε ένα language café είναι μια πολύ καλή ευκαιρία γι' αυτούς να μιλήσουν στα ελληνικά. [...]. Οπότε, σε ένα language café θα μπορούσε να λυθεί αυτό το πρόβλημα, δηλαδή, να νιώσουν άνετα, καλά, σιγά σιγά να λυθεί η γλώσσα τους και σε μία – δύο περιπτώσεις το έχω δει. [...]. Ένα language café μπορεί να βοηθήσει σ' αυτό, την καθημερινή γλώσσα, τις καθημερινές εκφράσεις και θέματα που αφορούν την ελληνική κοινωνία. [...] Εκεί που ακόμη δεν έχω την εμπειρία και έχω αμφιβολίες για το κατά πόσο μπορεί να βοηθήσει είναι στο επίπεδο του να διδάξει τις μορφολογικές δομές και τη γραμματική.*

Τέλος, ο εκπαιδευτής E3 θεωρεί ότι η άτυπη μεθοδολογία μπορεί να βοηθήσει **αρκετά** στη βελτίωση της επικοινωνιακής ικανότητας των μεταναστών, κυρίως αυτούς που δε συμμετέχουν σε άλλες μορφές εκπαίδευσης. Επομένως, η συμμετοχή τους σε ένα πρόγραμμα άτυπης μάθησης μπορεί να φανεί αποτελεσματική, αφού εξασκούν τον προφορικό λόγο κάνοντας χρήση της γλώσσας ενώ συμμετέχουν σε εκπαιδευτικό πρόγραμμα.

E3: *- Βοηθάει αρκετά. Άλλωστε το language café σχεδιάστηκε έτσι ώστε να είναι ωφέλιμο κυρίως σε μετανάστες, οι οποίοι για τον έναν ή τον άλλο λόγο δε συμμετέχουν σε άλλες μορφές εκπαίδευσης, αλλά από την άλλη θέλουν να έχουν μια ευκαιρία να εξασκήσουν τα ελληνικά τους. [...]*

ΕΡΩΤΗΣΗ 5:

Πόσο βοηθάει, κατά τη γνώμη σας, η άτυπη μεθοδολογία, όπως αυτή που εφαρμόστηκε στο πρόγραμμα «Μέτοικος», τους ενήλικους μετανάστες να βελτιώσουν την επικοινωνιακή τους ικανότητα ;

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ	ΒΑΘΜΟΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ	ΤΡΟΠΟΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ
E1	Πάρα πολύ	-Παραγωγή προφορικού λόγου. -Είχε σπάσει ο πάγος με τη γλώσσα και άρθρωναν λέξεις
E2	Πολύ	-Μπορεί να βοηθήσει «κλειστές» ομάδες μεταναστών -Σε ένα language café οι μετανάστες μπορούν να νιώσουν άνετα, καλά και σιγά σιγά να λυθεί η γλώσσα τους -Ένα language café μπορεί να βοηθήσει στην καθημερινή γλώσσα, στις καθημερινές εκφράσεις και σε θέματα που αφορούν την ελληνική κοινωνία -Υπάρχουν αμφιβολίες για το κατά πόσο μπορεί να βοηθήσει στο επίπεδο των μορφολογικών δομών και της γραμματικής
E3	Αρκετά	- Ωφέλιμο κυρίως σε μετανάστες που δε συμμετέχουν σε άλλες μορφές εκπαίδευσης -Κάνουν εξάσκηση στον προφορικό λόγο -Εκμάθηση της γλώσσας κάνοντας χρήση της
E4	Πάρα πολύ	-Διάθεση για συζήτηση. Όλοι έρχονταν χαλαροί και πρόθυμοι να κουβεντιάσουν -Οι δραστηριότητες εκτός «τάξης» του language café βοήθησαν στην ανάπτυξη του λεξιλογίου, στη χρήση της γλώσσας με μεγαλύτερη άνεση

Πίνακας 3: Αποτελεσματικότητα άτυπης μεθοδολογίας για τη βελτίωση της επικοινωνιακής ικανότητας των εκπαιδευομένων

Οι απαντήσεις των εκπαιδευτών στην ερώτηση 6 ως προς τις επικοινωνιακές γλωσσικές δραστηριότητες που εφάρμοσαν κατά τη διάρκεια του προγράμματος «Μέτοικος» ποικίλουν. Ο εκπαιδευτής E1 χρησιμοποίησε τη συζήτηση, τις ερωτήσεις και απαντήσεις με το μπαλάκι, κυρίως ως παιχνίδι γνωριμίας και αυτοπαρουσίασης, κάρτες με καθημερινές δραστηριότητες και

φωτογραφίες ή άλλα αντικείμενα για την ανάπτυξη του σχετικού λεξιλογίου. Η αποτελεσματικότητα των δραστηριοτήτων, όπως ανέφερε στη συνέντευξη, άρχισε να φαίνεται σταδιακά κυρίως από το ότι οι εκπαιδευόμενοι (γυναίκες με παιδιά στο ελληνικό σχολείο) άρχισαν να καταλαβαίνουν περισσότερα για τα δρώμενα του σχολείου και τα θέματα που αφορούν τα παιδιά τους στο σχολικό περιβάλλον.

E1: *-Καταρχάς, το πολύ απλό, δηλαδή το να γίνεται μία συζήτηση στα ελληνικά [...]. Χρησιμοποιώ αρκετά το μπαλάκι στα πρώτα μαθήματα για να κάνω ερωτήσεις και απαντήσεις, τις οποίες απαντάω εγώ πρώτη. [...]. Μετά χρησιμοποιούσαμε, όσο μπορούσαμε και το πρακτικό στοιχείο του καφέ ή του τσαγιού. [...] Πρωτούσε η μία την άλλη: « Θέλεις λίγο ζάχαρη, δε θέλεις ζάχαρη, θέλεις γάλα» και έτσι μέσα από αυτό το παιχνίδι του σερβιρίσματος η μία μιλούσε στην άλλη. [...] Τώρα, ως προς άλλες επικοινωνιακές τεχνικές χρησιμοποιούσα πολύ κάποια παιχνίδια με κάρτες, ας πούμε κάρτες καθημερινών δραστηριοτήτων. [...] Χρησιμοποιούσα φωτογραφίες από περιοδικά που τις κόβαμε και αρχίσαμε να κάνουμε ιστορίες ή περιγραφές προσώπων. [...] Προσπαθούσα με άλλα αντικείμενα να χτίσουμε μία επικοινωνία, να αποκτήσουν ένα λεξιλόγιο που ίσως δεν το είχαν και μετά να κάνουμε κάποιες ερωταποκρίσεις, να το εμπεδώσουμε. [...] Είδα ότι σιγά σιγά καταλάβαιναν περισσότερα, τα χρησιμοποιούσαν περισσότερο στον προφορικό λόγο και γενικά αισθάνονταν χαρά μ' αυτό, δηλαδή περίμεναν πώς και πώς το καφέ. [...]*

Ο εκπαιδευτής E2 χρησιμοποίησε κυρίως τη συζήτηση, το διάλογο, ώστε οι εκπαιδευόμενοι να μπορέσουν να εκφράσουν τις προσωπικές τους απόψεις, να μιλήσουν για τον εαυτό τους και την ταυτότητά τους, γιατί όπως είπε ο εκπαιδευτής, έβλεπε ότι ήταν μία από τις ανάγκες τους αυτή, να επικοινωνήσουν και να μοιραστούν προσωπικά τους βιώματα και εμπειρίες τονίζοντας έτσι και την αξία της δικής τους πολιτιστικής ταυτότητας. Άλλα εκπαιδευτικά υλικά που χρησιμοποιούσε για να υποκινήσει τη συζήτηση ήταν τα επιτραπέζια παιχνίδια, οι εικόνες, με τις οποίες μπορούσαν να συνθέσουν μια φανταστική ιστορία και οι κάρτες με ερωτήσεις.

E2: *-[...] Γλωσσικές δραστηριότητες που έχουν ένα τέτοιο επικοινωνιακό στοιχείο, δηλαδή να μιλήσεις για τα βιώματά σου, για τον εαυτό σου και να επικοινωνήσεις ουσιαστικά με τους άλλους, είναι ένα πολύ καλό στοιχείο για να μιλήσεις. [...] Θεματάκια, χαρτάκια που είχαν θέματα τέτοιου τύπου, όπου ένας μαθητής έπαιρνε καρτούλες με τέτοιες ερωτήσεις που είχαν σχέση με τη ζωή τους και ρώταγε ο ένας τον άλλον, είναι μια επικοινωνιακή γλωσσική δραστηριότητα. [...] Το στοιχείο της φαντασίας και της δημιουργικότητας, να φτιάξουν ή να έχουμε κάρτες με εικόνες, ή ζάρια με εικόνες ή επιτραπέζια παιχνίδια, τα οποία ως στόχο είχαν να φτιάξουν μία ιστορία δημιουργικά με την αξιοποίηση της φαντασίας, επίσης ήταν μια επικοινωνιακή δραστηριότητα που τους άρεσε και συμμετείχαν και είχαν να πούνε. Στοιχεία που αφορούν τον πολιτισμό και πολιτισμικά*

χαρακτηριστικά, όπως είναι η κουζίνα, η μαγειρική και να μιλήσουμε για συνταγές και για το πώς μπορούμε να τα φτιάξουμε όλα αυτά και να τα γράψουμε κάτω και να ανταλλάξουμε συνταγές, ήταν επίσης ένα στοιχείο που τους κινητοποιούσε ή πολιτισμικά στοιχεία [...].

Ο εκπαιδευτής E3 προσπάθησε να αναπτύξει τον προφορικό λόγο των εκπαιδευόμενων χρησιμοποιώντας πολιτιστικά θέματα και ανιχνεύοντας ομοιότητες και διαφορές μεταξύ της Αλβανίας και της Ελλάδας, δεδομένου ότι ο συγκεκριμένος εκπαιδευτής καταγόταν από την Αλβανία. Επίσης, με την τεχνική της συζήτησης, η οποία γινόταν με βάση την προβολή ενός βίντεο ή με τη βοήθεια των ειδήσεων στην τηλεόραση, προσπαθούσε να κινητοποιήσει τους εκπαιδευόμενους να σχολιάσουν και να συζητήσουν για τα θέματα της επικαιρότητας. Τέλος, όπως και ο εκπαιδευτής E1 και E2, χρησιμοποίησε άλμπουμ με φωτογραφίες και εικόνες με σκοπό οι εκπαιδευόμενοι να εργαστούν σε ομάδες, να φανταστούν μία ιστορία καλλιεργώντας έτσι τον προφορικό λόγο.

E3: - *Εμείς χρησιμοποιούσαμε περιγραφή εικόνων από φωτογραφίες με διάφορα θέματα, κάτι το οποίο βοήθησε τους συμμετέχοντες να φτιάξουν ομάδες [...]. Είχαμε τηλεόραση στην καφετέρια που κάναμε τις συναντήσεις μας, κάτι το οποίο μπορούσαν και μπορούσαμε γενικά να το εκμεταλλευτούμε για να ανοίξουμε συζήτηση. [...] Είχα φέρει ένα φώτο άλμπουμ, [...] έφτιαξαν ομάδες, περιγράφανε τις εικόνες, εκφράζανε την άποψή τους και έτσι ήταν ένα πάρα πολύ ενδιαφέρον μάθημα εκείνη την ώρα. Σαφώς οι ειδήσεις παίζανε σημαντικό ρόλο, όταν τις σχολιάζαμε. Επίσης, όταν είχαμε κάποια βίντεο με παραδοσιακούς χορούς, εκεί μιλούσαμε για την παράδοση και την κουλτούρα του ελληνικού λαού, εκεί είχαμε πολλή συζήτηση [...].*

Τέλος, ο εκπαιδευτής E4 χρησιμοποίησε οπτικοακουστικά μέσα, όπως το βίντεο και βιωματικά μέσα, όπως την επιτόπια επίσκεψη σε χώρο εκπαιδευτικού και ιστορικού ενδιαφέροντος με σκοπό να προβάλει το διαχρονικό και πανανθρώπινο φαινόμενο της προσφυγιάς και της μετανάστευσης δημιουργώντας έτσι δεσμούς μεταξύ των εκπαιδευόμενων μεταναστών και του νέου τόπου διαμονής τους, τη Θεσσαλονίκη, που ως πόλη έχει μεγάλη προσφυγική ιστορία. Η διαφορετική επικοινωνιακή δραστηριότητα που εφάρμοσε ο εκπαιδευτής E4 ήταν να προσκαλέσει στην τάξη έναν καλεσμένο και φυσικό ομιλητή, ώστε οι εκπαιδευόμενοι να έχουν την ευκαιρία να συζητήσουν μαζί του και να εξοικειωθούν με το λόγο φυσικών ομιλητών της ελληνικής γλώσσας.

E4: - *Αν σκεφτείς ότι ήταν δέκα συνολικά οι συναντήσεις μας, τις δύο από αυτές τις αφιερώσαμε στο θέμα των προσφύγων, θεωρώντας ότι η μετανάστευση και η προσφυγιά και γενικά το γεγονός ότι η περιοχή που ήταν το γλωσσικό καφέ και η περιοχή όπου κατοικούν οι συγκεκριμένοι συμμετέχοντες στο καφέ είναι μία περιοχή της Θεσσαλονίκης που δέχτηκε κύματα προσφύγων μετά το '22*

θεωρώντας ότι μπορεί να δημιουργήσει συνδέσμους ή συμπάθεια με το νέο χώρο διαμονής τους [...]. Ξεκινήσαμε δείχνοντας ένα βίντεο για την προσφυγική ιστορία της Θεσσαλονίκης, συνολικά. Μετά μας επισκέφτηκε η πρόεδρος της περιοχής, η οποία έμενε στην περιοχή, είχε μνήμες από τις ιστορίες των παππούδων της και μας μίλησε για το παρελθόν της πόλης. Κατόπιν κάναμε και μία βόλτα για να δούμε από κοντά αυτά τα ίχνη του προσφυγικού παρελθόντος της περιοχής [...]. Γενικά, ήταν τόσο ζωντανές αυτές οι συζητήσεις που πολλές φορές ήταν αδύνατο να μπει ένα φρένο στην απίστευτη διάθεση των γυναικών να μιλήσουν για διάφορα θέματα και πολλές φορές δεν μπορούσε να κρατηθεί ούτε καν ένας τυπικός προγραμματισμός που γινόταν [...].

Συμπερασματικά, όπως προκύπτει από τα δεδομένα των συνεντεύξεων, και οι τέσσερις εκπαιδευτές προσπάθησαν με διάφορα εκπαιδευτικά υλικά να δώσουν εναύσματα για συζήτηση μεταξύ των εκπαιδευομένων, με σκοπό την ανάπτυξη του προφορικού λόγου, υλοποιώντας έτσι το στόχο της συγκεκριμένης μεθοδολογίας, του καφέ γλωσσών. Οι δύο πρώτοι εκπαιδευτές χρησιμοποίησαν κυρίως εικόνες και φωτογραφίες ενώ οι δύο τελευταίοι εκπαιδευτές (E3, E4) ενσωμάτωσαν στη διδασκαλία τους και οπτικοακουστικά υλικά, όπως το βίντεο, την τηλεόραση, τη μουσική. Τέλος, μόνο ένας εκπαιδευτής (E4) κάλεσε σε μία εκπαιδευτική συνάντηση φυσικό ομιλητή, πράγμα που είναι επιθυμητό και επιδιώκεται από το συγκεκριμένο πρόγραμμα («Μέτοικος») να προσκαλούνται στις συναντήσεις φυσικοί ομιλητές και να αναπτύσσεται έτσι ένα δίκτυο μεταξύ του γηγενούς πληθυσμού και των μεταναστών.

ΕΡΩΤΗΣΗ 6:

Οι επικοινωνιακές γλωσσικές ικανότητες πραγματώνονται μέσω επικοινωνιακών γλωσσικών δραστηριοτήτων. Μπορείτε να αναφέρετε κάποιες επικοινωνιακές γλωσσικές δραστηριότητες που χρησιμοποιήσατε και θεωρείτε ότι βοήθησαν τους εκπαιδευόμενους; Αν ναι, με ποιο τρόπο μπορείτε να πείτε ότι είδατε ένα θετικό αποτέλεσμα προς αυτήν την κατεύθυνση;

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΕΣ ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ
E1	<ul style="list-style-type: none"> -Συζήτηση στα ελληνικά -Ερωτήσεις – απαντήσεις με το μπαλάκι κυρίως ως παιχνίδι γνωριμίας -Το πρακτικό στοιχείο του καφέ -Παιχνίδια με κάρτες καθημερινών δραστηριοτήτων -Φωτογραφίες από περιοδικά -Άλλα αντικείμενα για ανάπτυξη λεξιλογίου 	<ul style="list-style-type: none"> -Η αυτοπαρουσίαση του εκπαιδευτή ήταν ένας τρόπος με τον οποίο οι εκπαιδευόμενοι μπορούσαν να παραγάγουν προφορικό λόγο -Οι εκπαιδευόμενοι καταλάβαιναν περισσότερα για θέματα σχετικά με το σχολείο των παιδιών τους
E2	<ul style="list-style-type: none"> -Συζήτηση για να εκφράσουν προσωπικά βιώματα, για να μιλήσουν για τον εαυτό τους, για να επικοινωνήσουν με τους άλλους -Κάρτες με ερωτήσεις για προσωπικά θέματα -Ερωτήσεις – απαντήσεις -Κάρτες με εικόνες -Ζάρια με εικόνες -Επιτραπέζια παιχνίδια -Συζήτηση για ανταλλαγή πολιτιστικών και ιστορικών στοιχείων 	<ul style="list-style-type: none"> -Εξέφραζαν την ανάγκη να μιλήσουν για τον εαυτό τους, την ταυτότητά τους αξιοποιώντας και ανταλλάσσοντας πολιτιστικά στοιχεία - Έμαθαν στοιχεία για την ελληνική πραγματικότητα και την ιστορία
E3	<ul style="list-style-type: none"> -Άλμπουμ με φωτογραφίες - Εικόνες -Οι ειδήσεις στην τηλεόραση -Βίντεο -Μουσική – τραγούδια -Συζήτηση 	<ul style="list-style-type: none"> - Οι φωτογραφίες και οι εικόνες ήταν κατάλληλες για εργασία σε ομάδες - Οι ειδήσεις στην τηλεόραση έδιναν αφορμή για συζήτηση - Τα βίντεο προσφέρονταν για συζήτηση και ανταλλαγή πολιτιστικών στοιχείων
E4	<ul style="list-style-type: none"> -Βίντεο -Επίσκεψη φυσικού ομιλητή -Επίσκεψη σε χώρο -Συζήτηση 	<ul style="list-style-type: none"> -Η προβολή του βίντεο έδωσε το έναυσμα για συζήτηση σχετικά με το θέμα της προσφυγιάς και της μετανάστευσης για να διαφανεί ο διαχρονικός και πανανθρώπινος χαρακτήρας του -Μέσω της συζήτησης καλλιεργούνταν η παραγωγή προφορικού λόγου και η ανάγκη για έκφραση απόψεων

Πίνακας 4: Επικοινωνιακές γλωσσικές δραστηριότητες

Για το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα της εργασίας μελετήθηκαν οι απαντήσεις των εκπαιδευτών στις ερωτήσεις 7, 8, 9, 10 της συνέντευξης.

Οι απαντήσεις των εκπαιδευτών στην ερώτηση 7 αφορούν στις ενέργειές τους με σκοπό να εξασφαλίσουν ένα καλό για την επικοινωνία περιβάλλον διευκολύνοντας έτσι τη μάθηση των εκπαιδευομένων τους. Οι απαντήσεις των εκπαιδευτών δίνουν έμφαση στην ισότιμη και ενεργό συμμετοχή των εκπαιδευομένων στο διάλογο και αυτό διότι η μεθοδολογία του καφέ γλωσσών στηρίζεται στη συζήτηση, την οποία ο εκπαιδευτής πρέπει να φροντίσει ώστε να μην μετατραπεί σε μια απλή κουβέντα ή σε έναν μονόλογο.

Έτσι, ο εκπαιδευτής E1, όπως προκύπτει από την ανάλυση της συνέντευξης, εξασφάλισε ένα καλό ψυχολογικό και παιδαγωγικό κλίμα τονίζοντας την ανάγκη ύπαρξης σεβασμού και ευγένειας μεταξύ των εκπαιδευομένων, προσπαθώντας ο ίδιος ταυτόχρονα να «σπάσει τον πάγο» ανάμεσα στον ίδιο και στους εκπαιδευόμενους, δημιουργώντας την αίσθηση ότι η παρουσία του είναι διαρκής και υποστηρικτική. Τέλος, με τη μη λεκτική επικοινωνία, τη γλώσσα του σώματος και με τη σύναψη του μαθησιακού συμβολαίου με τα μέλη της ομάδας, προσπάθησε να δημιουργήσει ένα καλό και ευχάριστο μαθησιακό περιβάλλον.

E1: *-[...] χρησιμοποίησα τεχνικές κυρίως για το σπάσιμο του πάγου ice breakers που λένε στην εκπαίδευση ενηλίκων [...]. Πρόσεξα πάρα πολύ τη γλώσσα του σώματός μου, δηλαδή το body language [...]. Φρόντισα πάρα πολύ το ψυχολογικό και το παιδαγωγικό κλίμα. Έκανα ξεκάθαρο από την αρχή, το εκπαιδευτικό και το μαθησιακό συμβόλαιο. Είμαστε ευγενικοί ο ένας με τον άλλον, ότι δεν πειράζει που είμαστε από διαφορετικές χώρες, με διαφορετικές γλώσσες, διαφορετικές θρησκείες, θα βοηθήσει ο ένας τον άλλον να μάθει χωρίς να προσβάλλει ο ένας τον άλλον [...]. Προσπάθησα όσο μπορούσα με τον τρόπο μου, γιατί δεν μπορούσα και να τα εξηγήσω όλα, δεν είχαμε δεύτερη γλώσσα κοινή [...]. Για παράδειγμα, όταν κάποιος έκανε λάθος, ή μπορεί να μιλούσε πολύ λίγο, εγώ με τη ματιά μου ή τον τόνο της φωνής μου έδινα να καταλάβει ότι δε θέλω να γελάμε, γιατί όλοι κάνουμε λάθη, έτσι περνούσα το μήνυμα του σεβασμού του ενός προς τον άλλον. Έτσι, νομίζω, ότι διασφάλισα ένα καλό παιδαγωγικό κλίμα για μάθηση, να καταλαβαίνουν ότι είμαστε εδώ, πίνουμε καφέ, περνάμε ωραία, αλλά προσπαθούμε να μάθουμε κιόλας κάποια πράγματα και με έναν ωραίο τρόπο ο ένας προς τον άλλον, με σεβασμό.*

Ο εκπαιδευτής E2 είχε μία ομάδα τα μέλη της οποίας γνωρίζονταν εκ των προτέρων μεταξύ τους, οπότε δε χρειάστηκε να οριοθετήσει τη θέση του, αλλά να τον γνωρίσει και να τον αποδεχτεί η ομάδα. Όπως προκύπτει από τη συνέντευξη του εκπαιδευτή, οι ίδιοι οι εκπαιδευόμενοι φρόντισαν να δημιουργήσουν ένα φιλικό και ευχάριστο κλίμα. Ο ίδιος, όπως αναφέρει στη συνέντευξη,

χρειάστηκε να θέσει τον όρο ότι κατά τη διάρκεια του language café η γλώσσα επικοινωνίας είναι η ελληνική. Ο εκπαιδευτής E3, όπως προκύπτει από την ανάλυση της συνέντευξής του, είχε ως μέλημά του να εξασφαλίσει ένα καλό επικοινωνιακό περιβάλλον, να πετύχει την ενεργό συμμετοχή και ανάμειξη όλων των εκπαιδευομένων κατά τη διάρκεια του καφέ. Ο ίδιος παρότρυνε ακόμα και τους πιο ανασφαλείς και ντροπαλούς μαθητές να συμμετάσχουν στη συζήτηση απευθύνοντάς τους το λόγο και θέτοντάς τους συχνά ερωτήσεις.

Τέλος, ο εκπαιδευτής E4 προσπάθησε να διαμορφώσει ένα κατάλληλο για την επικοινωνία περιβάλλον δίνοντας έμφαση ακόμα και σε βασικές λεπτομέρειες, όπως η ύπαρξη καφέ για όλους, μιας και συμμετείχαν σε ένα καφέ γλωσσών, φρόντισε να προετοιμάζει τα θέματα που ενδιέφεραν περισσότερο τους εκπαιδευόμενους και προσπαθούσε να εμπλέκει όλους τους εκπαιδευόμενους στη συζήτηση τηρώντας τις ισορροπίες του διαλόγου και έχοντας καλή διάθεση.

E2: - *Ήταν άνθρωποι που γνώριζαν ο ένας τον άλλον εκ των προτέρων, δηλαδή γνωρίζονταν από πριν και είχαν ήδη διαμορφωμένο ένα καλό κλίμα [...]. επειδή στην αρχή ήμαστε περισσότεροι του ενός οι διευκολυντές που ήξεραν την μητρική γλώσσα, είχαν τα ελληνικά ως μητρική γλώσσα, ήταν εμείς που πήγαμε εκεί και ήμαστε οι καινούργιοι [...]. Το μόνο που χρειάστηκε να γίνει ήταν να τεθούν, δηλαδή δε χρειάστηκε να θέσω κάποια όρια, το μόνο που χρειάστηκε ήταν να τεθεί το όριο κάποιες φορές ότι κατά τη διάρκεια του language café έχουμε το στόχο να χρησιμοποιήσουμε τα ελληνικά, οπότε χρησιμοποιούμε μόνο ελληνικά [...].*

E3: - *Παρότρυνα ακόμα και τους πιο ανασφαλείς και ντροπαλούς να εκφραστούν στα ελληνικά απευθύνοντάς τους το λόγο και κάνοντάς τους διάφορες ερωτήσεις επί του θέματος [...]. Αυτό προσπαθούσα, δηλαδή να είναι όλοι μέσα στη συζήτηση και να έχουν την ευκαιρία να μιλάνε.*

E4: - *Εκτός από την προετοιμασία, το να υπάρχει ένας καφές για να είναι όντως ένα γλωσσικό καφέ και όλα τα συναφή, προσπαθούσα κάθε φορά να βεβαιώνομαι ότι όλοι ισότιμα συμμετέχουν σ' αυτό [...]. εγώ έπρεπε πάντα να ελέγχω και να είμαι σίγουρη ότι δεν εξελίσσεται αυτό σε έναν μονόλογο ή σε έναν διάλογο και μένουν οι υπόλοιποι απ' έξω. Αυτό νομίζω ότι είναι σημαντικό για οποιοδήποτε θέμα εκπαίδευσης, αλλά ήταν μία ισορροπία που έπρεπε να κρατώ και να μην αφήνω να εξελίσσεται σε μονόλογο ή διάλογο μία συνάντηση. Από κει και πέρα νομίζω ότι με την καλή διάθεση βοήθησα να διαμορφωθεί ένα κατάλληλο περιβάλλον και με την προετοιμασία κάποιων θεμάτων [...].*

ΕΡΩΤΗΣΗ 7

Με ποιους τρόπους βοηθήσατε ως εκπαιδευτής να διαμορφωθεί κατάλληλο για την επικοινωνία περιβάλλον;

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ : Τρόποι και ενέργειες για την εξασφάλιση κατάλληλου επικοινωνιακού περιβάλλοντος στην ομάδα	
E1	<ul style="list-style-type: none"> -Τεχνικές για το σπάσιμο του πάγου - Η γλώσσα του σώματος -Εκπαιδευτικό και μαθησιακό συμβόλαιο -Μιμόγλωσσα λόγω έλλειψης ενδιάμεσης γλώσσας -Εκφράσεις προσώπου (μη λεκτική επικοινωνία) -Μάθηση με σεβασμό στη διαφορετικότητα
E2	<ul style="list-style-type: none"> -Οι εκπαιδευόμενοι γνωρίζονταν από πριν, ο εκπαιδευτής ήταν το καινούργιο πρόσωπο -Το όριο που τέθηκε κυρίως στους εκπαιδευόμενους είναι ότι «μιλάμε στα ελληνικά»
E3	<ul style="list-style-type: none"> -Η παρότρυνση του εκπαιδευτή για συμμετοχή και ενεργητικότητα μέσα στην ομάδα
E4	<ul style="list-style-type: none"> -Προετοιμασία (η ύπαρξη καφέ για όλους τους εκπαιδευόμενους) -Προσπάθεια για ισότιμη συμμετοχή όλων στη συζήτηση -Τήρηση ισορροπιών για να μην εξελιχθεί η συζήτηση σε μονόλογο ή διάλογο που αφήνει εκτός κάποιους εκπαιδευόμενους -Καλή διάθεση -Προετοιμασία θεμάτων προς συζήτηση που είχαν ανάγκη

Πίνακας 5: Τρόποι και ενέργειες για την εξασφάλιση κατάλληλου επικοινωνιακού περιβάλλοντος στην ομάδα

Από τις απαντήσεις των εκπαιδευτών στην ερώτηση 8 προκύπτει ότι προσπάθησαν να βοηθήσουν τους εκπαιδευόμενους να συνειδητοποιήσουν ότι είναι μέλη της συγκεκριμένης ομάδας που παραβρίσκεται σε ένα καφέ γλωσσών και μαθαίνει ελληνικά με ποικίλους τρόπους. Ο εκπαιδευτής E1 έδωσε έμφαση στην αυτοπαρουσίαση του κάθε μέλους της ομάδας και στην έκφραση των προσωπικών μαθησιακών αναγκών, ενώ επέτρεπε στον κάθε εκπαιδευόμενο να μοιραστεί με την ομάδα προσωπικές πληροφορίες που αφορούσαν κυρίως στην πολιτιστική του ταυτότητα. Τέλος, η συμμετοχή των εκπαιδευομένων σε ομαδικές δραστηριότητες και η αλληλοεπιβράβευση, τους έκανε να αισθάνονται καλά ως μέλη μιας ευρύτερης ομάδας.

E1: - Προσπαθούσα να δίνω χρόνο στον καθένα και για την αυτοπαρουσίασή του και με το να μας λέει για το θέμα που θα τον ενδιέφερε πιο πολύ να συζητήσουμε [...]. Έβλεπα, δηλαδή, ότι από τα πολιτιστικά στοιχεία και την καθημερινότητα που έβγαιναν από παιχνίδια που κάναμε, καθώς ο

καθένας έδινε το στίγμα του, για την οικογένειά του, για τη θρησκεία του, για τη σχέση με τον άντρα της [...]. Ο καθένας μέσα από αυτό, έπαιρνε το χώρο του στο μάθημα και αναπτυσσόταν μια σχέση ισότιμη στο μάθημα. Δηλαδή, προσπαθούσα να τους διευκολύνω, να τους ενθαρρύνω, να τους δώσω κίνητρο να μιλήσουν για τον εαυτό τους και την πολιτισμική τους ταυτότητα [...]. Αυτό τις έκανε, νομίζω, να αισθάνονται πολύ καλά και ως μέλος της ευρύτερης ομάδας του καφέ [...].

Ο εκπαιδευτής E2 στην ερώτηση για το πώς βοήθησε τους εκπαιδευόμενούς του να συνειδητοποιήσουν ότι είναι μέλη της ομάδας, αναφέρθηκε στο ήδη υπάρχον φιλικό κλίμα, καθώς και στο κοινό μέλημα του ίδιου και της ομάδας του να το διατηρήσουν. Το φιλικό κλίμα δημιουργήθηκε χάρη στο γεγονός ότι οι άνθρωποι που παρακολουθούσαν το συγκεκριμένο καφέ ήταν και είναι μέλη της Ένωσης Αφρικανών Γυναικών στην Αθήνα με έντονη συμμετοχή στις δράσεις της Ένωσης. Σύμφωνα με την ανάλυση της συνέντευξης του εκπαιδευτή, οι συνδεδετικοί κρίκοι της ομάδας του ήταν το ενδιαφέρον για επικοινωνία με τα άλλα μέλη και ο κοινός τους στόχος, δηλαδή η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, αλλά και ο χαρακτήρας των εκπαιδευομένων, που όπως αναφέρεται στη συνέντευξη, ήταν συνειδητοποιημένοι και ευσυνειδητοί άνθρωποι.

E2: - [...] Ο βασικότερος στόχος ήταν να φτιαχτεί μια όμορφη ομάδα με ωραίες σχέσεις, όπου ο καθένας θα είναι ελεύθερος να μιλήσει, να εκφραστεί. Βέβαια αυτό δεν το φρόντισα μόνο εγώ, είπαμε προϋπήρχε λίγο. Ήταν κάτι που τέθηκε από την αρχή [...]. Οπότε, μέσα από αυτό το κλίμα, όλοι κατάλαβαν ότι φτιάχνεται εκ των πραγμάτων μία ομάδα, που έχουμε ένα ενδιαφέρον ο ένας για τον άλλο για να επικοινωνήσουμε.

Την ίδια απάντηση στο ερώτημα έδωσε και ο εκπαιδευτής E4, όπου τα μέλη της ομάδας του γνωρίζονταν εκ των προτέρων και το μόνο που έκανε ο ίδιος, κυρίως στα πρώτα μαθήματα, ήταν παιχνίδια γνωριμίας για να ενδυναμώσει τους δεσμούς μεταξύ των μελών της ομάδας και να ανιχνεύσει κοινά στοιχεία που μπορεί να υπάρχουν σε ανθρώπους με διαφορετικά πολιτιστικά στοιχεία. Η γνώση των κοινών ενδιαφερόντων είναι σημαντική, διότι διευκολύνει την εργασία σε ομάδες και δημιουργεί τις προϋποθέσεις, ώστε οι εκπαιδευόμενοι να συναντιούνται και εκτός του καφέ.

E4: - [...] δε χρειάστηκε να κάνω κάτι ιδιαίτερο για να συνειδητοποιήσουν ότι είναι μέλη μιας ομάδας. Ένιωθαν από πριν μία εγγύτητα. Νομίζω ότι δεν έκανα κάτι ιδιαίτερο. Δεν μπορώ να εντοπίσω κάτι στο πλαίσιο των μαθημάτων [...]. Συνήθως στην αρχή της χρονιάς κάνουμε διάφορα παιχνίδια γνωριμίας που επιτρέπουν στους ανθρώπους να διαπιστώσουν ότι παρά το ότι προέρχονται από διαφορετικές κουλτούρες, έχουν κοινά μεταξύ τους, να ανακαλύψουν ουσιαστικά ο ένας τον άλλον. [...] Κάναμε δραστηριότητες με βάση κοινά ενδιαφέροντα, δηλαδή δίναμε την ευκαιρία να

συναντιούνται και έξω από τα μαθήματα στη βάση ενός κοινού ενδιαφέροντος [...]. Με αυτόν τον τρόπο δένονται ως ομάδα έξω από την τάξη και μετά λειτουργούν καλύτερα και μέσα στην τάξη.

Τέλος, ο εκπαιδευτής Ε3, όπως προκύπτει από την ανάλυση της συνέντευξης, προκειμένου να βοηθήσει τους εκπαιδευόμενους να συνειδητοποιήσουν την ιδιότητα του μέλους της συγκεκριμένης ομάδας, έδωσε έμφαση στην προβολή του προσωπικού του προφίλ και στην ανάδειξη του επαγγελματισμού του, ο οποίος, κατά τη γνώμη του, αποτέλεσε παράδειγμα προς μίμηση για τους εκπαιδευόμενους. Ο ίδιος έδωσε έμφαση στην αυτοπειθαρχία, στην οργάνωση και στην κατάλληλη προετοιμασία. Επίσης, οργάνωσε την εργασία των εκπαιδευομένων σε ομάδες ούτως ώστε να αποκτήσουν ομαδικό πνεύμα, να αναπτύξουν το αίσθημα ότι ανήκουν σε ομάδα και τέλος, έδωσε έμφαση σε ένα από τα βασικά στοιχεία της μεθοδολογίας του καφέ γλωσσών, την ομαδικότητα.

Ε3: *-[...] Εγώ η ίδια φροντίζω να είμαι πάρα πολύ προσεκτική με την παρουσία μου, να έχω πειθαρχία, πάντα είμαι εξοπλισμένη με τα διδακτικά μέσα για το μάθημα και αυτό περνάει και στο μαθητή [...]. Δούλευαν ομαδικά, αν μη τι άλλο, συνειδητοποίησαν οι ίδιοι ότι ανήκουν σε μία ομάδα. Βέβαια, αν δεν είχε προηγηθεί μία παρουσίαση από μέρους μου και γενικότερα μια διευκρίνιση για το τι είναι το καφέ γλωσσών, προφανώς θα τους ήταν πολύ πιο δύσκολο να καταλάβουν τη σημασία της ομαδικότητας [...].*

ΕΡΩΤΗΣΗ 8

Με ποιους τρόπους βοηθήσατε τους εκπαιδευόμενους να συνειδητοποιήσουν την ιδιότητα του μέλους της συγκεκριμένης ομάδας ενηλίκων;

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ	ΤΡΟΠΟΙ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΕΙΔΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ
Ε1	<ul style="list-style-type: none"> -Έμφαση στην αυτοπαρουσίαση κάθε μέλους της ομάδας -Έκφραση των προσωπικών μαθησιακών αναγκών -Κατάθεση προσωπικών πληροφοριών - Ομαδικές δραστηριότητες - Αλληλοεπιβράβευση

E2	<ul style="list-style-type: none"> - Υπάρχον φιλικό κλίμα - Ενδιαφέρον για επικοινωνία με τα άλλα μέλη - Ο κοινός στόχος των μελών, δηλαδή η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας - Ο χαρακτήρας των εκπαιδευομένων
E3	<ul style="list-style-type: none"> - Προβολή του προσωπικού προφίλ και ανάδειξη της επαγγελματισμού του εκπαιδευτή - Αυτοπειθαρχία - Οργάνωση - Κατάλληλη προετοιμασία - Εργασία σε ομάδες
E4	<ul style="list-style-type: none"> - Παιχνίδια γνωριμίας - Αναζήτηση και ανάδειξη των κοινών ενδιαφερόντων των εκπαιδευομένων

Πίνακας 6: Ενέργειες εκπαιδευτών για συνειδητοποίηση των μελών στην ομάδα

Οι απαντήσεις των εκπαιδευτών στην ερώτηση 9 εστιάζουν στο ότι οι εκπαιδευτές χρησιμοποίησαν ως τεχνικές κυρίως τη συζήτηση και το διάλογο. Όλοι τους χρησιμοποίησαν αυτήν την τεχνική για να προσεγγίσουν κυρίως θέματα που αφορούσαν στην καθημερινότητα των εκπαιδευομένων και στην πραγματικότητα που ζούσαν. Ο εκπαιδευτής E1 χρησιμοποίησε το διάλογο για να προσεγγίσει το θέμα των γιορτών και γενικά των εθίμων στην Ελλάδα ή για να βοηθήσει τους εκπαιδευόμενους, που ήταν κυρίως μητέρες με παιδιά στο ελληνικό σχολείο να κατανοήσουν πώς λειτουργεί το εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα και γενικά η σχολική ζωή.

E1: *-[...] Η πρώτη τεχνική, αν μπορούμε να το πούμε, ήταν οι ερωταποκρίσεις και η συζήτηση με βάση την καθημερινότητα. [...] Με αφορμή τις δραστηριότητες που κάναμε, μιλούσαμε και για την εκάστοτε ελληνική πραγματικότητα, όπως τις γιορτές [...]. Ένα κομμάτι της ελληνικής πραγματικότητας, κυρίως με ό,τι έχει να κάνει με την καθημερινότητα μιας γυναίκας μάνας εδώ στην Αθήνα, στο Παγκράτι, της σχολικής πραγματικότητας περνούσε μέσα από τις συζητήσεις και τα παιχνίδια και τις δραστηριότητες.*

Την ίδια απάντηση έδωσε ο εκπαιδευτής E3, ο οποίος εφάρμοσε την τεχνική του διαλόγου για την προσέγγιση καθημερινών θεμάτων που αφορούσαν τους εκπαιδευόμενους, οι περισσότεροι εκ

των οποίων είχαν παιδιά στο ελληνικό σχολείο και ήθελαν να ξέρουν πώς μπορούν να συμπληρώσουν το μηχανογραφικό τους ή πώς να τα εγγράψουν στο φροντιστήριο. Αυτά τα δύο στοιχεία που ανέφερε ο εκπαιδευτής, το φροντιστήριο και το ειδικό έντυπο προτίμησης πανεπιστημιακών σχολών είναι χαρακτηριστικά στοιχεία της ελληνικής κοινωνικής πραγματικότητας, μοναδικά, καθώς δεν υφίστανται στις χώρες καταγωγής των εκπαιδευομένων (Αλβανία, Αφγανιστάν).

E3: - *Μέσω του διαλόγου, φυσικά. Μιλήσαμε για το εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα, για τις πανελλήνιες, τα φροντιστήρια, το Erasmus, ώστε να κατανοήσουν τα παιδιά τους και να τα βοηθήσουν [...]. Πώς θα πάμε να γράψουμε τα παιδιά στο φροντιστήριο, πώς θα κάνουμε το μηχανογραφικό όταν τα παιδιά τελειώνουν τις πανελλήνιες και για τα φροντιστήρια, κάτι το οποίο δεν υπάρχει στην Αλβανία και πόσο μάλλον στο Αφγανιστάν από όπου καταγόταν ένας συμμετέχων [...].*

Προς την ίδια κατεύθυνση κινήθηκε και ο εκπαιδευτής E2, ο οποίος αφήνοντας το περιθώριο στους εκπαιδευόμενούς του να εκφράσουν τις προσωπικές μαθησιακές τους ανάγκες, εφάρμοσε την τεχνική του διαλόγου και αναφέρθηκε στις γιορτές στην Ελλάδα ή σε ιστορικά θέματα που ήταν εντελώς άγνωστα στους εκπαιδευόμενους. Για να προσεγγίσει αυτά τα θέματα χρησιμοποίησε συνεντεύξεις γνωστών προσωπικοτήτων ή ακόμα και τα βιώματα των εκπαιδευτών, που κατά τη γνώμη του, σε ένα language café είναι καλό να είναι δύο. Οι προσωπικές εμπειρίες των εκπαιδευτών και τα βιώματά τους από την ελληνική πραγματικότητα μπορούν να αποτελέσουν αξιόλογο εκπαιδευτικό υλικό και μέσο διευκόλυνσης για την κατανόηση της ελληνικής πραγματικότητας για τους μετανάστες.

E2: -*[...] Ένας εμπυχωτής του language café πρέπει πρώτα απ' όλα να αφουγκραστεί πάρα πάρα πολύ καλά και να δώσει χώρο στους συμμετέχοντες και στους εκπαιδευόμενους, σ' αυτούς που θέλουν να μάθουν, να εκφράσουν τι πραγματικά έχουν ανάγκη και τι θέλουν. [...] Μπορεί να μιλήσεις, όπως είπαμε πριν, για την ιστορία, για πράγματα που ίσως δεν ξέρανε. [...] Για παράδειγμα, ξαφνικά τα Χριστούγεννα μας προέκυψε μια συζήτηση για τους καλικάντζαρους. Οι καλικάντζαροι δεν είναι μια ανάγκη που θα στη φέρει ποτέ ένας ξένος, δεν ξέρουν καν ότι υπάρχουν, ας πούμε. [...] Και με συνεντεύξεις, με την παρουσίαση προσωπικοτήτων που είναι πολύ ενδιαφέρουσες, ας πούμε και ίσως να μην τους είναι τόσο γνωστές. Με όλα αυτά τους παρουσιάζεις την ελληνική πραγματικότητα. [...] Αυτό θέλω να τονίσω, αν είναι εφικτό σε ένα language café να μην υπάρχει μόνο ένας διευκολυντής, εμπυχωτής που να έχει ως μητρική τη γλώσσα στόχο, αλλά να υπάρχουν περισσότεροι. Γιατί, πρώτον, ο καθένας φέρνει διαφορετικές πτυχές και βιώματα από την ελληνική πραγματικότητα.*

Τέλος, ο εκπαιδευτής Ε4 ζώντας σε μια πόλη με πλούσιο προσφυγικό παρελθόν, τη Θεσσαλονίκη, προσπάθησε να αναδείξει τα κοινά στοιχεία που έχουν οι εκπαιδευόμενοι μετανάστες με το γηγενή πληθυσμό. Τα προβλήματα που μπορούν να αντιμετωπίζουν είναι κοινά, όπως είναι η προσφυγιά, η μετανάστευση, το περιβαλλοντικό πρόβλημα. Είναι προβλήματα της καθημερινότητας που ταλανίζουν τους μετανάστες όχι διότι είναι μετανάστες. Ταλανίζουν και τους Έλληνες, διότι είναι θέματα που αφορούν όλους. Σύμφωνα με την ανάλυση της συνέντευξης του εκπαιδευτή, προσπάθησε να μικρύνει την απόσταση μεταξύ των Ελλήνων και των εκπαιδευομένων μέσω βιωματικών δράσεων που αφορούσαν μια βόλτα σε περιοχές με ιστορικό ενδιαφέρον, μία συζήτηση με έναν φυσικό ομιλητή και ένα βίντεο σχετικό με την ιστορία της Θεσσαλονίκης.

E4: *-[...] Αυτή η ιστορία με τους πρόσφυγες βοήθησε πάρα πολύ να κατανοήσουν, να δουν μάλλον να μικραίνει η απόσταση ανάμεσά τους και ανάμεσα στους Έλληνες, βλέποντας δηλαδή ότι ο μισός πληθυσμός της σημερινής Ελλάδας και παραπάνω έχει ρίζες, έχει πρόσφατο προσφυγικό παρελθόν, ένιωσαν ότι μοιράζονται κάτι κοινό, μια κοινή ιστορία. [...] Η βόλτα που κάναμε μέσα στην πόλη και η συζήτηση που κάναμε για την οικολογία και το πώς αντιμετωπίζουμε τα προβλήματα. [...] Με το βίντεο που ανέφερα πιο πριν, με τις επισκέψεις και με τη συζήτηση με την πρόεδρο της περιοχής. Αυτά τα τρία θα έλεγα. Αυτές οι τεχνικές νομίζω ότι είχαν θετικό αποτέλεσμα.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 9

Με ποιες τεχνικές προσπαθήσατε να βοηθήσετε τους μετανάστες να κατανοήσουν χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας που θα τους βοηθήσουν στην κοινωνική τους ζωή;

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ	ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
E1	-Διάλογος για την κατανόηση 1. Γιορτές – έθιμα 2. Εκπαιδευτικό σύστημα – σχολική ζωή
E2	- Διάλογος για την προσέγγιση ιστορικών θεμάτων που αφορούν την Ελλάδα και γιορτών - Διάλογος για έκφραση μαθησιακών αναγκών
E3	Διάλογος για την κατανόηση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος (πανελλήνιες, μηχανογραφικό, φροντιστήριο)
	-Τεχνικές: επίσκεψη στην πόλη Συζήτηση με φυσικό ομιλητή

E4	Προβολή βίντεο Ο στόχος ήταν η κατανόηση θεμάτων της καθημερινότητας (μετανάστευση, περιβαλλοντικό πρόβλημα, προσφυγιά).
----	---

Πίνακας 7: Τεχνικές για την κατανόηση της ελληνική πραγματικότητας

Οι εκπαιδευτές στην ερώτηση 10 έδωσαν όλοι θετική απάντηση. Συγκεκριμένα, ο εκπαιδευτής E1, του οποίου η ομάδα των εκπαιδευομένων του ήταν γυναίκες μητέρες με παιδιά στο ελληνικό σχολείο, θεώρησε πολύ θετικό το γεγονός ότι αφιέρωσαν χρόνο από τις οικογενειακές τους υποχρεώσεις για να συμμετάσχουν σε ένα πρόγραμμα για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, στο οποίο μπορούσαν να φέρουν και τα παιδιά τους. Ο εκπαιδευτής E1 διαπίστωσε την αποτελεσματικότητα των τεχνικών στους εκπαιδευόμενους από το γεγονός ότι είχαν ενεργητική συμμετοχή κατά τη διάρκεια των συναντήσεων στο language café και από τη διάθεσή τους να μιλάνε περισσότερο στα ελληνικά. Επομένως, μέσα από τη συζήτηση, ο εκπαιδευτής βοήθησε ώστε σταδιακά οι εκπαιδευόμενες να νιώσουν άνετα στο χώρο και να αρχίσουν να μιλάνε περισσότερο, επενδύοντας από τον προσωπικό τους χρόνο για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας.

Σ1: *-Εγώ το διαπίστωνα κάθε φορά, με την έννοια ότι ήθελαν να συμμετέχουν και έρχονταν. Τους βοηθούσε πάρα πολύ το ότι μπορούσαν να φέρουν και τα παιδιά τους μαζί. Αυτό νομίζω, ότι είναι ένα από τα πολύ σημαντικά στοιχεία για την ομάδα στόχο.[...] Οπότε, το συνειδητοποιούσα κάθε φορά, από το ενδιαφέρον τους για συμμετοχή και από τον τρόπο που ήταν διατεθειμένες να μιλάνε περισσότερο ελληνικά, τη χρήση της γλώσσας που έκαναν.*

Ο εκπαιδευτής E2 διαπίστωσε την αποτελεσματικότητα της τεχνικής του διαλόγου που εφάρμοσε για να κατανοήσουν οι εκπαιδευόμενοί του την ελληνική πραγματικότητα από το γεγονός της μεταστροφής κάποιων εκπαιδευομένων του, που ενώ αρχικά ήταν ακροατές, στην πορεία, όταν ένιωσαν ασφαλείς στην ομάδα και άρχισαν να καταλαβαίνουν γενικά το τι συμβαίνει, άρχισαν να εκφέρουν λόγο και να συμμετέχουν ενεργά στο language café αξιοποιώντας τη δράση αυτή ως μια ευκαιρία μάθησης. Όπως επισημαίνει ο εκπαιδευτής στη συνέντευξη, ήθελαν τόσο πολύ να βελτιώσουν τον προφορικό τους λόγο, που επιζητούσαν να τους διορθώνει ενώ μιλούσαν.

E2: *-[...] Η διαφορά που παρατήρησα είναι ότι στην αρχή υπήρχαν συμμετέχοντες και συμμετέχουσες που δεν μιλούσαν, ήταν απλώς ακροατές. Εκεί βέβαια, δεν πιέζεις να μιλήσουν με το ζόρι, το ότι ήταν εκεί και ακούγανε είναι και αυτό κάτι. Αυτοί που στην αρχή ήταν καθαρά ακροατές, όταν έδεσε η ομάδα και καταστάλαξε σε λιγότερα άτομα, ξαφνικά, από ένα σημείο και μετά, άρχισαν να*

συμμετέχουν και να μιλάνε. [...] Εκεί δίνανε μία προσοχή και κάποιοι άρχισαν να συνειδητοποιούν ότι αυτό τους έλειπε, δεν τους είχε διορθώσει ποτέ κάποιος πριν, αν και αυτό επαναλαμβάνω δεν είναι χαρακτηριστικό του language café, ότι μετά, όταν μιλούσαν είχαν συναίσθηση αυτού του πράγματος ότι μιλάω αλλά πρέπει να το πω και λίγο πιο σωστά.

Ο εκπαιδευτής E3, όπως αναφέρεται στη συνέντευξη, διαπίστωσε την αποτελεσματικότητα των μεθόδων που εφάρμοσε από την τέταρτη – πέμπτη συνάντηση στο language café, όταν οι εκπαιδευόμενοι άρχισαν να αποκτούν κάποια άνεση στην παραγωγή προφορικού λόγου και μάλιστα ήταν ευχαριστημένος, γιατί το language café έδωσε την ευκαιρία στους εκπαιδευόμενους να μάθουν τα σωστά ελληνικά με τη σωστή προφορά.

E3: -[...] Από την τέταρτη ή πέμπτη συνάντηση ήταν πιο ελεύθεροι στην ομιλία τους, ήταν πιο χαλαροί. [...] Την τέταρτη – πέμπτη συνάντηση, κάποιοι είχαν αποκτήσει μία κάποια ευφράδεια. Αυτό ήταν πολύ ευχάριστο. Εντόπισα την ευφράδεια, γενικά. [...] Ενώ τώρα έμαθαν σωστά ελληνικά βασισμένα σε γραμματική, κανόνες, γενικά και κατάφεραν να διορθώσουν τα ελληνικά τους, ακόμα και την προφορά τους.

Τέλος, ο εκπαιδευτής E4 διαπίστωσε θετικό αποτέλεσμα των μεθόδων που χρησιμοποίησε όχι σε μαθησιακό επίπεδο, αλλά σε επίπεδο στάσεων. Όπως ανέφερε στη συνέντευξη, οι εκπαιδευόμενοι του άρχισαν να αναθεωρούν παγιωμένες αντιλήψεις για θέματα όπως η θρησκεία και ο ρόλος της στην ιστορία των Βαλκανίων. Ο εκπαιδευτής θεώρησε αυτή τη μεταβολή πάρα πολύ σημαντική, αναφερόμενος σε μία χαρακτηριστική περίπτωση μιας εκπαιδευόμενης που αναθεώρησε τις απόψεις της για τη θρησκεία.

E4: - Μετά από κάθε συνάντηση που είχαμε μέσα στις συζητήσεις που είχαμε και μέχρι την επόμενη συνάντηση, ήδη μπορούσα να εντοπίσω αλλαγή στάσεων. Ήταν εκπληκτικό αυτό το πράγμα. [...] Ήδη από την επόμενη φορά σε μία συζήτηση που αναφέρθηκε κάτι και για το θέμα των θρησκειών, φάνηκε ότι, πιθανώς δεν άλλαξε η στάση, ή τουλάχιστον τα στερεότυπα που είχε στο μυαλό της, αλλά φάνηκε ότι το σκεφτόταν το θέμα, σκεφτόταν κατά πόσο ήταν ορθή η αντίληψή της, δηλαδή μόλις άρχισε να τρίζει λιγάκι το οικοδόμημα στο οποίο ήταν δομημένη η αντίληψή της και το θεώρησα πάρα πολύ σημαντικό αυτό.

ΕΡΩΤΗΣΗ 10

Είδατε κάποιο θετικό αποτέλεσμα με τη χρήση κάποιας από τις τεχνικές; Αν ναι, πώς και σε ποια φάση;

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ	ΘΕΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ
E1	<p>Οι εκπαιδευόμενες, γυναίκες μητέρες με παιδιά στο ελληνικό σχολείο αφιέρωσαν χρόνο από τις οικογενειακές τους υποχρεώσεις για να συμμετάσχουν σε ένα πρόγραμμα για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας</p> <p>Είχαν ενεργητική συμμετοχή στο language café</p> <p>Μιλούσαν περισσότερο στα ελληνικά.</p>
E2	<p>Μεταστροφή κάποιων εκπαιδευομένων και ενεργό συμμετοχή στο language café</p> <p>Αξιοποιούσαν το language café ως μια ευκαιρία μάθησης</p> <p>Οι εκπαιδευόμενοι ήθελαν πολύ να βελτιώσουν τον προφορικό τους λόγο</p>
E3	<p>Διάλογος για την κατανόηση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος (πανελλήνιες, μηχανογραφικό, φροντιστήριο)</p>
E4	<p>-Τεχνικές: επίσκεψη στην πόλη</p> <p>Συζήτηση με φυσικό ομιλητή</p> <p>Προβολή βίντεο</p> <p>Ο στόχος ήταν η κατανόηση θεμάτων της καθημερινότητας (μετανάστευση, περιβαλλοντικό πρόβλημα, προσφυγιά).</p>

Πίνακας 8: Θετικά αποτελέσματα των τεχνικών των εκπαιδευτών

Για το τρίτο ερευνητικό ερώτημα μελετήθηκαν οι ερωτήσεις 11, 12, 13,14 του οδηγού της συνέντευξης.

Οι εκπαιδευτές στην ερώτηση 11 εξέφρασαν την άποψή τους για το ρόλο του εκπαιδευτή σε ένα πρόγραμμα άτυπης εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας σε μετανάστες. Οι εκπαιδευτές E1, E3 και E4 είχαν την ίδια άποψη, ότι δηλαδή ο εκπαιδευτής σε αυτές τις περιπτώσεις λειτουργεί

εμψυχωτικά και ενθαρρυντικά. Ο εκπαιδευτής E1 έδωσε αυτήν την απάντηση λαμβάνοντας υπ' όψιν το δικό του κοινό και τις ανάγκες του.

Ο εκπαιδευτής E1, όπως ανέφερε στη συνέντευξη, αυτό που έκανε στις συναντήσεις του language café ήταν να παρακινεί τις εκπαιδευόμενες να μιλήσουν, να νιώσουν καλά, ώστε να «σπάσει ο πάγος» και να ξεπεραστούν οι φόβοι που είχαν για τη γλώσσα. Κατά τη γνώμη του, ο εκπαιδευτής πρέπει να σέβεται τις προσδοκίες των μαθητών του, τις μαθησιακές τους ανάγκες, τους ανασταλτικούς παράγοντες για τη μάθησή τους και πιστεύει ότι είναι καλό να διαθέτει ευελιξία για να διαχειριστεί την ελευθερία που του επιτρέπει ένα πρόγραμμα άτυπης μάθησης.

E1: - Ένας εκπαιδευτής στο πλαίσιο της άτυπης μάθησης, πρέπει νομίζω να έχει κατά νου, αυτό που προείπα, το να σεβαστεί πολύ τις προσδοκίες των μαθητών του, να προσέξει πάρα πολύ να φτιάξει μια σχέση εμπιστοσύνης μ' αυτούς παρατηρώντας τους προσεκτικά για να καταλάβει το μαθησιακό τους τύπο και τους τυχόν ανασταλτικούς παράγοντες για τη μάθησή τους. [...] Νομίζω ότι ο πρώτιστος ρόλος για τον εκπαιδευτή είναι να προσπαθεί να αντιμετωπίζει αυτούς τους φόβους, δηλαδή μία πολύ προσεκτική διερεύνηση του ψυχολογικού κλίματος. [...] Εγώ δεν μπορούσα να είμαι ο διευκολυντής που στέκεται παρά πέρα, επειδή οι δικές μου εκπαιδευόμενες είχαν πολύ μεγάλη ψυχολογική ανάγκη για να σπάσει ο πάγος, για να αισθανθούν καλά, για να αισθανθούν ότι μπορούν να μάθουν, ήταν το πλαίσιο άλλο. Είχα έναν πολύ έντονα εμψυχωτικό ρόλο, ήμουν πολύ συχνά πρωταγωνίστρια, ας πούμε, γιατί έπρεπε να μιλάω, να τους εξηγώ, να τους παρακινώ να μιλήσουν.

Ο εκπαιδευτής E3 θεωρεί ότι ο ρόλος του εκπαιδευτή σε ένα πρόγραμμα άτυπης μάθησης είναι να ενθαρρύνει τους εκπαιδευόμενους του να παραγάγουν προφορικό κυρίως λόγο και πρέπει να εντείνει τις προσπάθειές του προς αυτήν την κατεύθυνση, κυρίως όταν οι εκπαιδευόμενοι είναι μετανάστες. Θεωρεί ότι ο ρόλος του εκπαιδευτή άτυπης μάθησης είναι να δημιουργήσει ένα φιλικό και ευχάριστο κλίμα για μάθηση, να δείξει έναν αυθεντικό εαυτό για να προσεγγίσει τους μετανάστες που εκ των πραγμάτων είναι άνθρωποι που αντιμετωπίζουν ίσως περισσότερες δυσκολίες σε σχέση με άλλους ενήλικους εκπαιδευόμενους και να παρουσιάσει τη νέα γνώση με απλό και εύληπτο τρόπο.

E3: - Ο ρόλος του εκπαιδευτή είναι πάρα πολύ σημαντικός. Είναι να επεκτείνει τις γνώσεις των ελληνικών που διαθέτουν οι μαθητές. Όπως ανέφερα, οι Αλβανοί μετανάστες ξέρουν ελληνικά, ειδικά στα προφορικά είναι καλύτεροι απ' ό, τι στα γραπτά, αλλά αυτό δε σημαίνει ότι ξέρουν πολύ καλά. Άρα, ο ρόλος του εκπαιδευτή είναι να επεκτείνει τις γνώσεις των ελληνικών που ήδη διαθέτουν και να δημιουργήσει ένα φιλικό, ευχάριστο κλίμα. [...] Ο εκπαιδευτής πρέπει να ενθαρρύνει τον μαθητή να μάθει [...]. Άλλωστε, ο ενήλικος έχει και άλλα προβλήματα. Δεν είναι τόσο πρόθυμος να «πιάσει» με

την πρώτη το καινούργιο. Πρέπει να του το προσφέρεις με έναν τέτοιο τρόπο, να το αγαπήσει, να το συμπαθήσει αυτό και μετά να το παρακολουθήσει. Ο εκπαιδευτής πρέπει να είναι αυθεντικός και να φέρει τους εκπαιδευόμενους όσο γίνεται πιο κοντά του.

Ο εκπαιδευτής E4 είχε στο κοινό του γυναίκες επίσης, που συμμετείχαν σε μόνιμη βάση στο language café. Φρόντισε να δημιουργήσει ένα χαλαρό και φιλικό κλίμα, να ενισχύσει τη γλωσσική τους ικανότητα, ώστε όλες οι εκπαιδευόμενες να έχουν την ευκαιρία να μιλήσουν και να χρησιμοποιήσουν το νέο λεξιλόγιο που διδάχτηκαν. Χαρακτήρισε το ρόλο του εκπαιδευτή σε ένα πρόγραμμα άτυπης μάθησης εμπνευστικό και διευκολυντικό περισσότερο και λιγότερο καθοδηγητικό, αφού, κατά τη γνώμη του, ο εκπαιδευτής πρέπει να διαθέτει ευελιξία κατά τη διάρκεια των συναντήσεων του language café και να ακολουθεί τη ροή τους.

E4: - Θα έλεγα ότι, συγκεκριμένα στο γλωσσικό καφέ ο διευκολυντικός και εμπνευστικός ρόλος ήταν οι πιο σημαντικοί και όχι τόσο ο καθοδηγητικός ρόλος. [...] Το επιθυμητό είναι να μπορούν όλοι να συμμετέχουν και όλοι να εξασκήσουν τις γλωσσικές δεξιότητες. Ναι, αυτό, δηλαδή, να δημιουργεί το κατάλληλο πλαίσιο ώστε να μπορούν όλοι εκεί μέσα, χαλαρά, νιώθοντας ότι είναι ισότιμα μέλη μιας ομάδας, να συμμετέχουν και από κει και πέρα να παίζει ένα ρόλο καθοδηγητικό, αλλά όχι εμφανή, να ακολουθεί τη ροή των συναντήσεων.

Τέλος, η απάντηση του εκπαιδευτή E2 για το ρόλο του εκπαιδευτή της άτυπης μάθησης διαφοροποιείται από τις απαντήσεις των συναδέλφων του. Έτσι, θεωρεί ότι ο ρόλος του εκπαιδευτή σε ένα πρόγραμμα άτυπης μάθησης δε διαφέρει από το ρόλο του εκπαιδευτή σε ένα τυπικό πλαίσιο εκμάθησης. Η απάντησή του διαφοροποιείται σε σχέση με τους άλλους εκπαιδευτές. Κατά τη γνώμη του, η διαφορά ανάμεσα σε έναν εκπαιδευτή της τυπικής και άτυπης μάθησης έγκειται στο ότι ο εκπαιδευτής σε ένα language café (άτυπη μάθηση) πρέπει να έχει σαφή και ξεκάθαρη εικόνα για το τι είναι η συγκεκριμένη μεθοδολογία και πώς υλοποιείται, ώστε να αποφύγει τον κίνδυνο να κάνει ένα τυπικό μάθημα.

E2: - Θα έλεγα ότι δεν διαφέρει, στην πραγματικότητα από το ρόλο οποιουδήποτε δασκάλου και σε ένα τυπικό πλαίσιο. Αυτό όμως που χρειάζεται σ' αυτήν την περίπτωση του language café είναι να ξέρει καλά αν θέλει να κάνει language café, τι είναι το language café και σε τι διαφέρει από ένα μάθημα, ώστε να ξέρει κάθε φορά τι κάνει και να κάνει τις σωστές επιλογές και να αξιοποιεί το language café με σωστό τρόπο. [...] Αλλά η κύρια διαφορά είναι αυτή, να ξέρει πολύ καλά τι είναι language café, ώστε να κάνει language café και όχι να γίνει, ας πούμε ένα μάθημα.

ΕΡΩΤΗΣΗ 11

Για την επιτυχία ενός εκπαιδευτικού προγράμματος σε ενηλίκους, ο ρόλος του εκπαιδευτή είναι πολύ σημαντικός. Ποιος είναι, κατά τη γνώμη σας, ο ρόλος του εκπαιδευτή σε ένα πρόγραμμα άτυπης εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας σε μετανάστες;

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ	ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗ ΑΤΥΠΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ
E1	<p>Εμπνευστικός – ενθαρρυντικός</p> <p>Χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς του:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Σεβασμός στις προσδοκίες των μαθητών του, στις μαθησιακές τους ανάγκες, στους ανασταλτικούς παράγοντες μάθησης2. Παρακίνηση στους εκπαιδευόμενους να παραγάγουν προφορικό λόγο, να νιώσουν καλά, ώστε να ξεπεραστούν οι φόβοι για τη γλώσσα.3. Ευελιξία κινήσεων σε ένα πλαίσιο χωρίς αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών
E2	<p>Ο εκπαιδευτής της άτυπης μάθησης δεν διαφέρει από τον εκπαιδευτή της τυπικής μάθησης</p> <p>Χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς του:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Σαφή και ξεκάθαρη εικόνα για τη μεθοδολογία, την υλοποίηση και αξιοποίηση του language café2. Εγρήγορση για να αποφύγει τον κίνδυνο να κάνει ένα τυπικό μάθημα
E3	<p>Ενθαρρυντικός ρόλος</p> <p>Χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς του:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Να ενθαρρύνει τους εκπαιδευόμενους να παραγάγουν προφορικό2. Να δημιουργήσει ένα φιλικό και ευχάριστο κλίμα για μάθηση3. Να δείξει έναν αυθεντικό εαυτό για να προσεγγίσει τους

	μετανάστες εκπαιδευόμενους
	4. Να παρουσιάσει τη νέα γνώση με απλό και εύληπτο τρόπο.

E4	Εμπνηχωτικός και διευκολυντικός ρόλος
	Χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς του: <ol style="list-style-type: none"> 1. Να δημιουργήσει ένα χαλαρό και φιλικό κλίμα 2. Να ενισχύσει τη γλωσσική ικανότητα των εκπαιδευομένων 3. Να διαθέτει ευελιξία κατά τη διάρκεια των συναντήσεων του language café 4. Να ακολουθεί τη ροή τους

Πίνακας 9: Ο ρόλος του εκπαιδευτή άτυπης μάθησης

Οι εκπαιδευτές στην ερώτηση 12 απάντησαν ότι χαρακτηρίζουν το ρόλο τους ενθαρρυντικό, εμπνηχωτικό και διευκολυντικό. Συγκεκριμένα, ο εκπαιδευτής E1 είχε υιοθετήσει έναν πολύ εμπνηχωτικό ρόλο που σε μερικές περιπτώσεις αισθανόταν ότι ήταν περισσότερο ψυχολόγος παρά εκπαιδευτής γλώσσας και αυτό συνέβαινε λόγω της κοινής ιδιότητας που είχε με την ομάδα του, ότι δηλαδή ήταν μητέρες με κοινά προβλήματα. Επίσης, ο εκπαιδευτής ένιωθε απελευθερωμένος από την πίεση του τυπικού αναλυτικού προγράμματος και λειτούργησε ελεύθερα και με διάθεση ανατροπής του αρχικού σχεδιασμού μιας συνάντησης. Τέλος, προσέδωσε μια ανθρωπιστική παράμετρο στη συμμετοχή του στο language café που ξεπερνούσε τα όρια της τυπικότητας.

E1: *-[...]* Ο δικός μου ρόλος ήταν πάρα πολύ εμπνηχωτικός. Υπήρχαν δηλαδή στιγμές που αισθανόμουν ότι είμαι περισσότερο ψυχολόγος και κοινωνικός λειτουργός, παρά εκπαιδευτήρια γλώσσας [...]*Το γεγονός, δηλαδή, ότι κανένας δε θα με έλεγχε γι' αυτό που έκανα, είχα την ελευθερία να σκεφτώ τι είναι πραγματικά σημαντικό γι' αυτούς. [...]* Το γεγονός ότι μπορούσα τόσο εύκολα να ανατρέψω τη μικρή ιδέα που είχα στο μυαλό μου και να κάνουμε κάτι άλλο που τους ενδιαφέρει, ήταν χαλαρωτικό και απελευθερωτικό. [...] Θα μπορούσα να πω ότι είχα και μια ανθρωπιστική παράμετρο η όλη ιστορία που εμένα μου άρεσε πάρα πολύ, γιατί δεν ήταν κάτι ψυχρό και τυπικό [...].

Ο εκπαιδευτής E2 θεωρεί ότι ο ρόλος του ήταν να τονώνει και να εμπνηχώνει τους εκπαιδευόμενους να παραγάγουν προφορικό λόγο και αναφέρθηκε σε κάποια στοιχεία που κατά τη γνώμη του είναι καλό να διαθέτει ο εκπαιδευτής του language café, όπως το χιούμορ, η

χαλαρότητα, ο ενθουσιασμός, η φαντασία, η ετοιμότητα, η αυθεντικότητα και η θετική διάθεση να ακούσει και να συζητήσει με τους εκπαιδευόμενους. Κατά τη γνώμη του, αυτά τα χαρακτηριστικά του εκπαιδευτή υπάρχουν σε πιο μεγάλο βαθμό στο πλαίσιο της άτυπης μάθησης και όχι σε ένα πλαίσιο τυπικής μάθησης, όπου υπάρχουν διάφοροι περιορισμοί για τον εκπαιδευτή (αναλυτικό πρόγραμμα, εξετάσεις).

E2: *-[...] να τονώνεις και να εμπυγχώνεις τους συμμετέχοντες, έτσι ώστε να μιλάνε.[...] Οπότε, είναι να είσαι και συ χαλαρός, με θετική διάθεση, με ενέργεια, με ενθουσιασμό, με χιούμορ, το χιούμορ βοηθάει πάρα πολύ, όπως και οι μαθητές είχαν πάρα πολύ χιούμορ, με φαντασία, με ετοιμότητα, να φέρνεις δηλαδή την προσωπικότητά σου όσο γίνεται με μεγαλύτερη ειλικρίνεια [...]. Γιατί δεν υπάρχει το πλαίσιο όπως σε μία τυπική περίπτωση, όπου σε ορίζει και μερικές φορές σε περιορίζει, εκεί όλα τίθενται αμφίπλευρα. Οπότε, πρέπει να είσαι ανοιχτός, να ακούσεις, να συζητήσεις και να είσαι θετικός.*

Τέλος, ο εκπαιδευτής E2 θεωρεί σημαντικό στοιχείο για τον εκπαιδευτή της άτυπης μάθησης να έχει απεκδυθεί το ρόλο του τυπικού δασκάλου, καθώς δεν λειτουργεί στο πλαίσιο μιας συνηθισμένης τάξης και κατά τη γνώμη του, στο σημείο αυτό υπάρχει μία δυσκολία.

E2: *-[...] Γιατί πρέπει λίγο να απεκδυθείς του ρόλου που έχεις μάθει, ως τυπικού δασκάλου και να πεις «Τώρα δεν είμαι δάσκαλος σε μία συνηθισμένη τάξη» και αυτό είναι λίγο δύσκολο, όταν έχουμε μάθει τόσα χρόνια να λειτουργούμε ως δάσκαλοι [...].*

Ο εκπαιδευτής E3 χαρακτηρίζει το ρόλο που υιοθέτησε στο language café ως εμπυχωτικό, ενθαρρυντικό, διευκολυντικό και καθοδηγητικό. Η παρουσία του ήταν διαρκής. Διευκόλυne τη θέση των εκπαιδευομένων μέσα στην ομάδα και τους καθοδηγούσε. Θεωρεί ότι έκανε το καλύτερο ως εκπαιδευτής και αυτό φαίνεται, κατά τη γνώμη του, από τη μεγάλη και σταθερή συμμετοχή των εκπαιδευομένων στο language café.

E3: *-[...] Εγώ προσπαθούσα να ήμουν παρούσα. Και τους ενθάρρυνα και τους βοηθούσα και τους καθοδηγούσα, έχω την εντύπωση. Και διευκόλυne τη θέση τους στην ομάδα και εμπύχωνα και καθοδηγούσα. Έχω την εντύπωση ότι έκανα το καλύτερο. Το language café στην Κόρινθο είχε την καλύτερη συμμετοχή [...].*

Τέλος, ο εκπαιδευτής E4 χαρακτηρίζει το ρόλο του στο language café ως εμπυχωτικό και διευκολυντικό φροντίζοντας να δημιουργήσει ένα χαλαρό και φιλικό κλίμα και να κρατήσει τις ισορροπίες μέσα στην ομάδα που εξασφαλίζουν την ενεργητική συμμετοχή των εκπαιδευομένων.

E4: *-[...] φρόντισα ώστε όλο αυτό να δίνει την αίσθηση του καφέ, να υπάρχει ένα χαλαρό κλίμα. [...]
Μάλλον, λειτούργησα εμπυχωτικά και διευκολυντικά.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 12

Οι εκπαιδευτές ενηλίκων, ανάλογα με στίλ, την προσωπικότητα που διαθέτουν και την ομάδα που εκπαιδεύουν, υιοθετούν κάποιους ρόλους (διευκολυντικός, εμπυχωτικός, καθοδηγητικός). Πώς θα χαρακτηρίζατε το ρόλο σας, ως εκπαιδευτή, κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος»;

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ	Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΣΤΟ LANGUAGE CAFÉ - ΑΤΥΠΗ ΜΑΘΗΣΗ
E1	<p>Εμπνευστικός ρόλος</p> <p>Χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς του:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Υποστήριξη των εκπαιδευομένων 2. Κοινή ιδιότητα (μητέρες) 3. Απελευθερωμένος από το αναλυτικό πρόγραμμα 4. Διάθεση ανατροπής του αρχικού σχεδιασμού μια συνάντησης
E2	<p>Εμπνευστικός ρόλος</p> <p>Χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς του:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. χιούμορ, χαλαρότητα, ενθουσιασμός, φαντασία, ετοιμότητα, αυθεντικότητα και θετική διάθεση να ακούσει και να συζητήσει με τους εκπαιδευόμενους 2. Να έχει απεκδυθεί το ρόλο του τυπικού δασκάλου
E3	<p>Εμπνευστικός, ενθαρρυντικός, διευκολυντικός και καθοδηγητικός ρόλος</p> <p>Χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς του:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Διαρκής παρουσία μέσα στην ομάδα 2. Διευκόλυνε τη θέση των εκπαιδευομένων στην ομάδα 3. Καθοδηγούσε τους εκπαιδευόμενους 4. Έκανε το καλύτερο ως εκπαιδευτής
E4	<p>Εμπνευστικός και διευκολυντικός ρόλος</p> <p>Χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς του:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Να δημιουργήσει ένα χαλαρό και φιλικό κλίμα 2. Να κρατήσει τις ισορροπίες μέσα στην ομάδα

Πίνακας 10: Οι ρόλοι των εκπαιδευτών στο language café

Οι εκπαιδευτές σχετικά με την ερώτηση 13 για το κατά πόσο τα διδακτικά υλικά που χρησιμοποίησαν κάλυψαν τις μαθησιακές ανάγκες των εκπαιδευομένων τους, έδωσαν διάφορες απαντήσεις. Το ενδιαφέρον στοιχείο που προέκυψε από την ανάλυση της συνέντευξης του εκπαιδευτή E1 είναι ότι στη μεθοδολογία του γλωσσικού καφέ υπάρχει η δυνατότητα ο εκπαιδευτής να μην έχει καθόλου υλικό, γιατί ακριβώς αυτή η μεθοδολογία είναι ελεύθερη. *«Στη μεθοδολογία του καφέ μπορείς και να μην έχεις καθόλου υλικό. Είναι όλα πολύ ελεύθερα».*

Ο εκπαιδευτής E1 χρησιμοποίησε κάποια φύλλα εργασίας από την τράπεζα θεμάτων που είχε προετοιμαστεί από το ευρωπαϊκό πρόγραμμα «Μέτοικος» για να βοηθηθούν οι μετανάστες στην καθημερινή τους επικοινωνία. Το υλικό αυτό ήταν κατάλληλο για χρήστες επιπέδου A2- B1.

E1: *Όσον αφορά στους μετανάστες, τη στιγμή που θέλαμε να τους βοηθήσουμε στην καθημερινή τους επικοινωνία, είχαμε κάποια φύλλα εργασίας. Υπήρχε μία τράπεζα υλικών, ας το πούμε έτσι, σε ένα σάιτ, είχε προετοιμαστεί αυτό από το ευρωπαϊκό πρόγραμμα «Μέτοικος» και ο καθένας απ' όλες τις χώρες που είχαν γίνει τα καφέ, μπορούσε να προστρέχει και εκεί και να βρίσκει υλικό. Αυτό το υλικό ήταν πιο εύκολο να χρησιμοποιηθεί από χρήστες A2 – B1.*

Επίσης, χρησιμοποίησε βιβλία για τη διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης γλώσσας και το υλικό του προγράμματος «Οδυσσέας». *[...] κάποια βιβλία που χρησιμοποιούμε εμείς στη δουλειά μας, όπως το «Ελληνικά Α' » των εκδόσεων Πατάκη και το υλικό του «Οδυσσέα» για τους αρχάριους [...]. Χρησιμοποίησε κάρτες, φωτογραφίες για την ανάπτυξη λεξιλογίου που αφορούσε καθημερινές δραστηριότητες, συνταγές μαγειρικής που προσφέρονταν για την ανταλλαγή διαπολιτισμικών στοιχείων και λεξιλόγιο αντικειμένων, όπως τα αντικείμενα της κουζίνας ή ακόμα και επιτραπέζια παιχνίδια.*

Ο εκπαιδευτής χρειάστηκε να ασχοληθεί και με την παραγωγή γραπτού λόγου, γιατί ήταν ανάγκη των εκπαιδευομένων να μάθουν να συμπληρώνουν, για παράδειγμα, μία αίτηση, παρότι ο στόχος των γλωσσικών καφέ δεν είναι η γραφή, αλλά η παραγωγή προφορικού λόγου *«[...] γενικά στα καφέ, στα γλωσσικά καφέ δεν υπάρχει ο στόχος της γραφής. Γίνονται πιο πολύ για την ανάπτυξη του προφορικού λόγου».* Κατά τη γνώμη του, τα υλικά που χρησιμοποίησε ήταν βοηθητικά για τους εκπαιδευόμενους και λειτούργησαν, εκτός από ένα παιχνίδι, που όπως ανέφερε, ήταν ανταγωνιστικό και οι εκπαιδευόμενοι δεν μπόρεσαν να ανταποκριθούν *«κάποιες κάρτες που παίζανε τον αγριόγατο [...] Βέβαια, αυτό το παιχνίδι, επειδή είχε το ανταγωνιστικό στοιχείο, δεν ήταν πολύ εύκολο, γιατί δεν ήταν στη νοοτροπία των συγκεκριμένων εκπαιδευομένων να αρπάζουν με το χέρι την κάρτα αμέσως [...]*»

Οι απόψεις του εκπαιδευτή E2 για τα διδακτικά υλικά συμπίπτουν με την άποψη του εκπαιδευτή E1, καθώς και ο ίδιος πιστεύει ότι η απουσία των διδακτικών υλικών μπορεί να αποβεί ωφέλιμη, καθώς στη μεθοδολογία του καφέ δεν είναι απαραίτητο ο εκπαιδευτής να έχει ετοιμάσει υλικά για τη συνάντηση. Τα διδακτικά υλικά μπορούν να αντικατασταθούν από μία ενδιαφέρουσα συζήτηση.

E2: *-«Δεν ήταν απαραίτητο να έχεις ετοιμάσει χαρτιά, κάρτες, που ήταν και αυτά βέβαια. Μία πολύ καλή συζήτηση με ένα πολύ ωραίο θέμα, που οι άνθρωποι «ξεσταίνονταν» από αυτό και συμμετείχαν «ξεστά», ήταν μία πολύ πολύ καλή δραστηριότητα.»*

Ο εκπαιδευτής E2 θεωρεί ότι τα διδακτικά υλικά που χρησιμοποίησε στο language καφέ (κάρτες, βίντεο, άρθρα, παιχνίδια) δεν στόχευαν μόνο στη γλωσσική εκμάθηση και στην ανάπτυξη του προφορικού λόγου των μεταναστών, αλλά στη γενικότερη αφύπνισή τους ως άνθρωποι και ως προσωπικότητες, αξιοποιώντας τα ερεθίσματα του εκπαιδευτή κατά τη διάρκεια των συναντήσεων στο καφέ.

E2: *-[...] Πολύ ενδιαφέροντα υλικά που ζυπνάνε και το μυαλό σου όχι μόνο ως μαθητή των ελληνικών, αλλά και ως ύπαρξης, ως προσωπικότητας. Οπότε, τα ελληνικά είναι το μέσο για να εκφράσεις τέτοια ωραία πράγματα που σε ζυπνάνε ως άνθρωπο [...].*

Την ίδια άποψη εκφράζει και ο εκπαιδευτής E4, ο οποίος δεν χρησιμοποίησε καθόλου εκπαιδευτικό υλικό αλλά μόνο βίντεο, πραγματοποίησε επισκέψεις σε διάφορα σημεία της πόλης με ιστορικό ενδιαφέρον και κυρίως συζητήσεις για διάφορα θέματα. *Διδακτικά υλικά, όπως βιβλία, όχι, δεν χρησιμοποιήσαμε. Μόνο συζητήσεις, επισκέψεις, βίντεο και μετά συζήτηση για τα βίντεο.*

Τέλος, ο εκπαιδευτής E3 χρησιμοποίησε κυρίως οπτικοακουστικά μέσα. Αυτά λειτούργησαν πολύ βοηθητικά για τους εκπαιδευόμενους, έκαναν το μάθημα ενδιαφέρον, διαδραστικό και πιο χρήσιμο, αφού έδιναν εναύσματα για να αναπτυχθεί μία συζήτηση για κάποιο επίκαιρο θέμα, ενώ ταυτόχρονα ήταν και μια καλή ευκαιρία να αναπτύξουν τον προφορικό τους λόγο και να εκφράσουν τις προσωπικές τους απόψεις. *Τα οπτικοακουστικά μέσα και συγκεκριμένα το διαδίκτυο, η τηλεόραση που έδινε εναύσματα για συζήτηση, αλλά και το βιβλίο. [...] Το μάθημα έγινε πολύ πιο διαδραστικό, ενδιαφέρον και χρήσιμο. [...] κάποιο βίντεο, όπως αυτό για το θέμα του ρατσισμού και το παρακολουθούσαν με ενδιαφέρον.* Ο εκπαιδευτής χρησιμοποίησε και βιβλίο για να διδάξει λεξιλόγιο και διαλόγους που αναφέρονταν στην καθημερινή ζωή, όπως το λεξιλόγιο ενός δελτίου καιρού.

ΕΡΩΤΗΣΗ 13

Ποια διδακτικά υλικά από αυτά που χρησιμοποιήσατε κατά τη διάρκεια των μαθημάτων σας, ήταν βοηθητικά και κάλυψαν τις μαθησιακές ανάγκες των εκπαιδευομένων;

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ ΠΟΥ ΚΑΛΥΨΑΝ ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ
E1	<ol style="list-style-type: none">1. Φύλλα εργασίας από την τράπεζα θεμάτων που είχε προετοιμαστεί από το ευρωπαϊκό πρόγραμμα «Μέτοικος» για να βοηθηθούν οι μετανάστες στην καθημερινή τους επικοινωνία2. Βιβλία για τη διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης γλώσσας και το υλικό του προγράμματος «Οδυσσέας».3. Κάρτες και φωτογραφίες για την ανάπτυξη του λεξιλογίου που αφορούσε καθημερινές δραστηριότητες και λεξιλόγιο αντικειμένων4. Επιτραπέζια παιχνίδια <p>Συμπέρασμα: Τα υλικά που χρησιμοποίησε ήταν βοηθητικά για τους εκπαιδευόμενους και λειτούργησαν, εκτός από ένα παιχνίδι, που όπως ανέφερε ο εκπαιδευτής, ήταν ανταγωνιστικό</p>
E2	<ol style="list-style-type: none">1. Κάρτες2. Βίντεο3. Άρθρα4. Παιχνίδια <p>Συμπέρασμα: Δεν είναι απαραίτητη η ύπαρξη διδακτικού υλικού, μπορεί να αντικατασταθεί από μία ωφέλιμη συζήτηση.</p> <p>Ο στόχος του γλωσσικού καφέ είναι η γενικότερη αφύπνιση των εκπαιδευομένων</p>

<p>E3</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Βίντεο 2. Τηλεόραση 3. Διαδίκτυο 4. Βιβλία <p>Συμπέρασμα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Τα υλικά έδιναν εναύσματα για να αναπτυχθεί μία συζήτηση για κάποιο επίκαιρο θέμα • Ήταν και μια καλή ευκαιρία για την ανάπτυξη του προφορικού λόγου και να εκφράσουν τις προσωπικές τους απόψεις. • Ο εκπαιδευτής χρησιμοποίησε και βιβλίο για να διδάξει λεξιλόγιο και διαλόγους που αναφέρονταν στην καθημερινή ζωή
<p>E4</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Βίντεο 2. Τηλεόραση 3. Διαδίκτυο <p>Συμπέρασμα: Τα υλικά βοήθησαν στο να κατανοήσουν οι εκπαιδευόμενοι την ιστορική πραγματικότητα της πόλης που ζούσαν και να ενταχθούν ομαλότερα στην κοινωνία</p>

Πίνακας 11: Διδακτικά υλικά και ανάγκες των εκπαιδευομένων

Οι απαντήσεις των εκπαιδευτών στην ερώτηση 14 δείχνουν ότι δύο από τους τέσσερις εκπαιδευτές αναφέρθηκαν σε μια υποβόσκουσα συγκρουσιακή κατάσταση στην ομάδα τους, που προέκυψε από τα θέματα που συζητούσαν, ενώ οι άλλοι δύο εκπαιδευτές αναφέρθηκαν σε μια μικρή ένταση ή δυσαρέσκεια, που προκλήθηκε από την παρουσία παιδιών στο χώρο του καφέ. Σε καμία περίπτωση, όπως ανέφεραν στις συνεντεύξεις τους, δεν προέκυψε σύγκρουση μέσα στην ομάδα, με την έννοια που ορίζεται στην εκπαίδευση ενηλίκων.

Συγκεκριμένα, ο εκπαιδευτής E1 επεσήμανε την έλλειψη ανταγωνισμού που θα μπορούσε να προκληθεί από το άγχος και την πίεση των εξετάσεων, δεδομένου ότι το καφέ γλωσσών είναι ελεύθερο και το πλαίσió του προστατεύει τους συμμετέχοντες, δίνοντας την ευκαιρία σε όλους να αναπτύξουν τον προφορικό τους λόγο. Η μόνη ένταση που μπόρεσε ο εκπαιδευτής E1 να διακρίνει ήταν η δυσαρέσκεια λόγω της παρουσίας των παιδιών στο χώρο, λόγω του ότι οι εκπαιδευόμενοι ήταν γυναίκες με μικρά παιδιά που έπρεπε να είναι μαζί τους. Όπως ανέφερε ο εκπαιδευτής, το πρόβλημα αυτό λύθηκε και από κει και πέρα δε δημιουργήθηκε κάποιο άλλο συγκρουσιακό περιστατικό.

E1: - Δεν προέκυψε κάποια συγκρουσιακή κατάσταση, έτσι όπως το λες. Δεν υπήρξε κάποια μεγάλη ένταση μεταξύ των μαθητών. Είχαμε ένα καλό κλίμα και ήταν σαφές ότι δεν υπήρχε κανένα στοιχείο ανταγωνισμού ή να είναι ο στόχος να μάθουν πράγματα και να τα μάθουν καλά για να περάσουν στις εξετάσεις [...]. Εκεί πίνουμε καφέ και αν κάποιος θέλει κάτι άλλο, ας πάει να το βρει αλλού. Ήταν το ίδιο το πλαίσιο προστατευτικό. [...] Το μόνο, το οποίο δημιούργησε μια υπόγεια ένταση στην αρχή, ήταν η παρουσία των παιδιών [...] Εκεί καταλάβαινες ότι κάποιες δυσαρεστούνταν από αυτήν την κατάσταση, αλλά το χειριζόμασταν αυτό με ένα τρόπο [...].

Ο εκπαιδευτής E2 αναφέρθηκε στη συνέντευξή του σε ένα συγκρουσιακό περιστατικό που προέκυψε από την παρουσία ενός παιδιού στο χώρο του καφέ και δημιούργησε μία μικρή ένταση. Γενικά, ο εκπαιδευτής τόνισε τις καλές σχέσεις των μελών της ομάδας του, που οφείλονται στο γεγονός ότι οι εκπαιδευόμενοι του είναι ομοεθνείς και συμμετέχουν σε μία ένωση με κοινό στόχο τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων των παιδιών των μεταναστών της δεύτερης γενιάς που γεννήθηκαν στην Ελλάδα, αλλά δεν έχουν πολιτικά δικαιώματα. Ο εκπαιδευτής απέδωσε την έλλειψη συγκρούσεων στο γεγονός ότι τα μέλη της ομάδας του γνωρίζονταν από πριν, δεν είχαν μεταξύ τους ανταγωνισμούς και ήταν θετικοί άνθρωποι.

E2: - Όχι σε απειλητικό βαθμό, όχι, όχι δε θα το έλεγα. Θυμάμαι μόνο μια φορά που ήρθε μία Νιγηριανή, η οποία δεν είχε πού να αφήσει τον εγγονό της και τον έφερε με το ζόρι, αλλά αυτό ήταν πολύ αντίθετο παιδί και δεν ήθελε να έρθει και με το δίκιο του [...] Ήταν πραγματικά πολύ θετικοί άνθρωποι, χωρίς συγκρούσεις, χωρίς τέτοια πράγματα. Θεωρώ ότι είχαν μία δεμένη ομάδα από πριν, γιατί όλοι συμμετέχουν σε μία ένωση με κοινό στόχο, να διεκδικήσουν δηλαδή τα δικαιώματα των παιδιών δεύτερης γενιάς που έχουν μεγαλώσει και γεννηθεί στην Ελλάδα, αλλά δεν έχουν καθόλου πολιτικά δικαιώματα εδώ [...]. Γνωρίζονταν λίγο πολύ μεταξύ τους και ήταν καλές οι σχέσεις τους.

Δύο εκπαιδευτές (E3, E4) ανέφεραν ένα συγκρουσιακό περιστατικό που συνέβη στην ομάδα τους, όχι όμως σε έντονο βαθμό. Ο εκπαιδευτής E3 ανέφερε ένα περιστατικό που συνέβη

στη δεύτερη κιόλας συνάντηση του καφέ. Το περιστατικό ήταν σχετικό με το θέμα του ρατσισμού και πυροδότησε έντονες συζητήσεις. Ο εκπαιδευτής έκρινε ότι το χειρίστηκε σωστά και η ένταση έληξε. Ο εκπαιδευτής απέδωσε την ένταση στο γεγονός ότι ένα μέλος της ομάδας βίωσε ρατσιστική συμπεριφορά στην Ελλάδα και στο ότι η ομάδα δεν είχε ακόμα γνωριστεί καλά. Στη συνέχεια υπήρξε μεταστροφή του κλίματος και σε αυτό βοήθησαν, κατά τη γνώμη του εκπαιδευτή, οι ομαδικές δραστηριότητες κατά τη διάρκεια των συναντήσεων, που έφεραν τα μέλη της ομάδας πιο κοντά.

E3: - *Όπως ανέφερα και πριν, οι συμμετέχοντες στην πλειοψηφία τους ήταν αλβανικής καταγωγής. Υπήρχε και ο συμμετέχων από το Αφγανιστάν, ο οποίος λόγω των ρατσιστικών επιθέσεων που είχε δεχτεί στην Ελλάδα, έβγαζε έναν αρνητισμό όσες φορές αναφερόμασταν στα θετικά στοιχεία της ζωής των υπολοίπων εδώ, στους οποίους ίσως η ζωή δεν είχε δείξει το πιο σκληρό της πρόσωπο.[...] Έπαιρνα το λόγο κρατώντας μία πάρα πολύ αντικειμενική στάση και προσπαθούσα να είμαι αμερόληπτη. Προσπαθούσα να είμαι αμερόληπτη και με τη μία πλευρά και με την άλλη. [...] Αλλά νομίζω ότι το χειρίστηκα σωστά. [...] Δεν προέκυψε κάποια συγκρουσιακή κατάσταση [...].*

Τέλος, ο εκπαιδευτής E4 αναφέρθηκε στην ένταση που προκλήθηκε στη δική του ομάδα και ήταν σχετική με το θέμα της θρησκείας, καθώς μέσα στην ομάδα υπήρχε μία μουσουλμάνα, ενώ οι άλλοι συμμετέχοντες δεν το γνώριζαν αυτό. Το περιστατικό έληξε με την παρέμβαση του εκπαιδευτή που τεχνηέντως προστάτευσε τον εκπαιδευόμενό του αποφεύγοντας να εκδηλωθεί μια σοβαρότερη κρίση. Γενικά, ανέφερε και αυτός ότι οι εκπαιδευόμενοί του γνωρίζονταν από πριν και ότι δεν υπήρχαν καθόλου εντάσεις. Ίσως αυτό το γεγονός να υποβοηθήθηκε και από το είδος των θεμάτων που συζητούσαν στο καφέ, από τη χαλαρότητα και το φιλικό κλίμα που δημιουργήθηκε στο καφέ.

E4: -*[...] Ήταν εντελώς πολυπολιτισμικό και ήταν τέλειο αυτό γιατί πολυπολιτισμικά είναι και τα τμήματα που κάνω μαθήματα έτσι κι αλλιώς. Αλλά το καφέ είχε μία ισορροπία. [...] Συγκρουσιακή κατάσταση δεν ξέρω αν θα μπορούσε να θεωρηθεί αυτή η ιστορία για το θέμα της θρησκείας. [...] Κατά τα άλλα, οι μαθητές γνωρίζονταν, οπότε, δεν υπήρχαν ιδιαίτερες εντάσεις, δεν υπήρχαν καθόλου εντάσεις βασικά. Υποθέτω, επειδή γνωρίζονταν, ίσως επειδή το κλίμα ήταν πάρα πολύ χαλαρό, ίσως επειδή δεν υπήρξαν διαφορετικές αντιλήψεις για τα θέματα που αγγίζαμε. Δεν το ξέρω, αυτό δεν μπορώ να το πω, δεν ξέρω αν συζητούσαμε άλλα θέματα αν θα προέκυπτε κάτι, κάποια συγκρουσιακή κατάσταση, αν έβγαινε στην επιφάνεια κάποια διαφορετική γνώμη, η οποία θα εκφραζόταν με έντονο τρόπο. Δεν το γνωρίζω αυτό. Θεωρώ ότι γενικά το καλό κλίμα και αυτή η χαλαρότητα ήταν σημαντική.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 14

Έχοντας ως δεδομένο την πολυπολιτισμική σύνθεση της ομάδας που παρακολουθούσε τα μαθήματα στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος», υπήρξε κάποια συγκρουσιακή κατάσταση; Αν ναι, μπορείτε να αναφερθείτε σύντομα σ' αυτή; Πώς τη χειριστήκατε; Αν όχι, τι πιστεύετε ότι θα μπορούσατε να κάνετε; Αν δεν υπήρξε συγκρουσιακή κατάσταση, γιατί δεν υπήρξε;

95

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ	ΤΑ ΣΥΓΚΡΟΥΣΙΑΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΣΤΑ ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΚΑΦΕ
E1	<ul style="list-style-type: none">✓ Παρουσία παιδιών στο χώρο προκάλεσε μια μικρή δυσaréσκεια✓ Δε δημιουργήθηκε άλλο συγκρουσιακό περιστατικό
E2	<ul style="list-style-type: none">✓ Παρουσία παιδιού στο χώρο προκάλεσε μια μικρή δυσaréσκεια✓ Δε δημιουργήθηκε άλλο συγκρουσιακό περιστατικό διότι:<ol style="list-style-type: none">1. Οι εκπαιδευόμενοι ήταν ομοεθνείς2. Συμμετέχουν σε κοινή οργάνωση για τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων των μεταναστών δεύτερης γενιάς (Ενωση Αφρικανών Γυναικών)3. Ήταν θετικοί άνθρωποι4. Γνωρίζονταν από πριν
E3	<ul style="list-style-type: none">✓ Δημιουργήθηκε ένα συγκρουσιακό περιστατικό στη δεύτερη συνάντηση του καφέ με αφορμή τη ρατσιστική συμπεριφορά που βίωσε ένας από τους εκπαιδευόμενους του καφέ σε αντίθεση με τη θετική συμπεριφορά που είδαν από το γηγενή πληθυσμό οι άλλοι εκπαιδευόμενοι✓ Ο εκπαιδευτής το χειρίστηκε σωστά✓ Δεν προέκυψε άλλη σύγκρουση✓ Η εργασία σε ομάδες βοήθησε στο να υπάρχει φιλικό κλίμα και να γνωριστούν καλύτερα οι εκπαιδευόμενοι
E4	<ul style="list-style-type: none">✓ Μία υποβόσκουσα σύγκρουση που δεν εκδηλώθηκε αφορούσε τη θρησκεία✓ Ο εκπαιδευτής χειρίστηκε με διακριτικότητα το θέμα✓ Οι εκπαιδευόμενοι γνωρίζονταν από πριν✓ Καλό κλίμα και χαλαρότητα κατά τη διάρκεια των συναντήσεων του καφέ

8.3 Γενικά συμπεράσματα από την ανάλυση των συνεντεύξεων των εκπαιδευτών

Η γενική σύνοψη της ανάλυσης των συνεντεύξεων με τους εκπαιδευτές των γλωσσικών καφέ που υλοποιήθηκαν στην Αθήνα, στην Κόρινθο και στη Θεσσαλονίκη, μπορεί να τοποθετηθεί σε τρεις άξονες, που αντιστοιχούν στα ερευνητικά ερωτήματα της διπλωματικής εργασίας.

Ο πρώτος άξονας αφορά στη βελτίωση και στην ανάπτυξη του προφορικού λόγου των μεταναστών που επιτυγχάνεται με τη χρήση κατάλληλων διδακτικών υλικών, ο δεύτερος αφορά στην κοινωνική ένταξη μέσω της κατανόησης της ελληνικής πραγματικότητας σε διάφορες διαστάσεις (κοινωνική, εκπαιδευτική, ιστορική) και ο τρίτος αφορά στο ρόλο του εκπαιδευτή στο πλαίσιο μιας διαδικασίας άτυπης μάθησης και στις σχέσεις με την πολυπολιτισμική ομάδα που συντονίζει.

Όσον αφορά στον πρώτο άξονα, οι εκπαιδευτές στο σύνολό τους χρησιμοποίησαν υλικά που δίνουν εναύσματα για συζήτηση, πράγμα που είναι ζητούμενο για ένα καφέ γλωσσών, δηλαδή η παραγωγή προφορικού λόγου και η ισότιμη συμμετοχή όλων των εκπαιδευομένων στις συναντήσεις του καφέ. Χρησιμοποίησαν, κυρίως, κάρτες, φωτογραφίες, βιβλία, οπτικοακουστικά μέσα ακόμα και τις επιτόπιες επισκέψεις ή συζητήσεις με φυσικούς ομιλητές με σκοπό να δώσουν ερεθίσματα στους εκπαιδευόμενους να συμμετάσχουν σε συζητήσεις, να αυτενεργήσουν και να βελτιώσουν την επικοινωνιακή τους ικανότητα. Έδωσαν έμφαση στην κάλυψη των καθημερινών γλωσσικών αναγκών των εκπαιδευομένων, τόσο σε επίσημο όσο και σε καθημερινό επίπεδο χρήσης της γλώσσας, χωρίς να έχουν στόχο την παραγωγή γραπτού λόγου, αφού ένα γλωσσικό καφέ, δεν έχει ως στόχο τη γραφή.

Οι μετανάστες που συμμετείχαν στα γλωσσικά καφέ μένουν πολλά χρόνια στην Ελλάδα. Όμως, όπως φάνηκε από τις συνεντεύξεις των εκπαιδευτών, αγνοούσαν βασικά θέματα για την Ελλάδα, όπως για τις γιορτές, για τη σχολική ζωή, για την εκπαίδευση, για την ελληνική ιστορία. Όσον αφορά στο δεύτερο άξονα, οι ενέργειες των εκπαιδευτών αφορούσαν στη βελτίωση της γλωσσικής ικανότητας, αλλά και στην κατανόηση διαφόρων θεμάτων που θα βοηθούσαν τους μετανάστες να κατανοήσουν στοιχεία της ελληνικής πραγματικότητας, ώστε να ενταχθούν ομαλότερα στην ελληνική κοινωνική ζωή, γενικότερα.

Τέλος, όσον αφορά στον τρίτο άξονα, οι εκπαιδευτές στην πλειοψηφία τους χαρακτήρισαν το ρόλο τους εμψυχωτικό, διευκολυντικό και ενθαρρυντικό μέσα στο γλωσσικό καφέ, λαμβάνοντας υπ' όψιν τους το γεγονός ότι οι εκπαιδευόμενοί τους ήταν άνθρωποι που δε συμμετείχαν στο παρελθόν σε κάποιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Οι εκπαιδευόμενοι μετανάστες είχαν αναπτύξει

φιλικές και συνεργατικές σχέσεις κατά τη διάρκεια των συναντήσεων και σ' αυτό βοήθησε το γεγονός ότι γνωρίζονταν από πριν, ότι είχαν έναν κοινό στόχο, να μάθουν ελληνικά και ότι το πλαίσιο του καφέ τους έδινε μία ευελιξία και χαλαρότητα.

Συσχετίζοντας τα αποτελέσματα της έρευνας με τα στοιχεία του θεωρητικού πλαισίου, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας στους μετανάστες υλοποιήθηκε σε ένα άτυπο πλαίσιο και μέσα σε ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα, στο οποίο εφαρμόστηκαν μεθοδολογίες που δεν είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένες στην Ελλάδα. Τα αποτελέσματα των συνεντεύξεων στους εκπαιδευτές που συμμετείχαν ως διευκολυντές στην άτυπη εκπαιδευτική διαδικασία δείχνουν ότι η μεθοδολογία του γλωσσικού καφέ, το οποίο εφαρμόστηκε στα μαθήματα, είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικό για τις ανάγκες των μεταναστών, αφού τους παρέχει ευελιξία και τους δίνει τη δυνατότητα να αυτενεργούν και να συμμετέχουν ισότιμα σ' αυτό. Η μάθηση επιτυγχάνεται με έναν ευχάριστο τρόπο έξω από τη συμβατική τάξη και οι εκπαιδευτές μπορούν να λειτουργούν πιο ελεύθερα χωρίς δεσμεύσεις από κάποιο αναλυτικό πρόγραμμα που καθορίζει και το τι και το πώς πρέπει να διδαστεί.

Ο ρόλος των εκπαιδευτών στα μαθήματα άτυπης μάθησης είναι ιδιαίτερα σημαντικός. Όπως προέκυψε από τις συνεντεύξεις τους, οι εκπαιδευτές έδειξαν να ενδιαφέρονται για τους ανθρώπους, και κυρίως για την ειδική αυτή ομάδα των μεταναστών, να έχουν αναπτυγμένες διαπολιτισμικές και κοινωνικές ικανότητες και να φροντίζουν να δημιουργούν ομαδικό κλίμα. Οι εκπαιδευτές δημιούργησαν ομαδικό κλίμα και βοήθησαν τους ενήλικες να αισθανθούν μέλη της ομάδας, στην οποία συνεισέφεραν όλοι.

8.4. Παρουσίαση και ανάλυση ευρημάτων από τις συνεντεύξεις των εκπαιδευομένων

Στην υποενότητα αυτή παρουσιάζεται η ανάλυση των δεδομένων που προέκυψαν από τις συνεντεύξεις που έγιναν στους έξι εκπαιδευόμενους που συμμετείχαν στο πρόγραμμα «Μέτοικος». Αρχικά, οργανώθηκε ένας πίνακας σχεδίου έρευνας. Έτσι, για κάθε ερευνητικό ερώτημα θα παρουσιάζονται οι απαντήσεις των εκπαιδευομένων που το διερευνούν και στο τέλος οι αντίστοιχες ερωτήσεις της συνέντευξης.

1^ο Ερευνητικό ερώτημα: Οι μέθοδοι άτυπης εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας που εφαρμόστηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος» βοήθησαν στη βελτίωση της επικοινωνιακής ικανότητας των μεταναστών, και αν ναι, σε ποιο βαθμό;

Για το πρώτο ερευνητικό ερώτημα μελετήθηκαν οι ερωτήσεις 1, 2, 3, 4, 5 της συνέντευξης των εκπαιδευομένων.

Οι απαντήσεις στην ερώτηση 1 δείχνουν ότι από τους 6 εκπαιδευόμενους, οι 4 είχαν παρακολουθήσει στο παρελθόν κάποιο πρόγραμμα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας. Τα μαθήματα που παρακολούθησαν ήταν στο πλαίσιο κάποιου οργανισμού (ΓΣΕΕ, Πρόγραμμα «Οδυσσέας», δήμος) και είχαν διάρκεια τριών μηνών περίπου.

Οι εκπαιδευόμενοι που δεν παρακολούθησαν κάποιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, έμαθαν ελληνικά με διάφορους τρόπους. Η εκπαιδευόμενη ΕΚ4 ανέφερε ότι έμαθε την ελληνική γλώσσα μόνη της, με αυτοδιδασκαλία και από την τηλεόραση, καθώς, όταν είχε έρθει η ίδια από την Αλβανία στην Ελλάδα πριν από πολλά χρόνια, «η Ελλάδα δεν έδινε καμία ευκαιρία στους μετανάστες». Το ίδιο ισχύει και για την εκπαιδευόμενη ΕΚ5, η οποία δεν είχε παρακολουθήσει παλιότερα κάποιο αντίστοιχο πρόγραμμα για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας.

E4: – [...]. *Ο, τι έχω μάθει για τα ελληνικά, τα έχω μάθει από τα βιβλία και την τηλεόραση. [...]. Όταν ήρθα στην Ελλάδα ήμουν 18 χρονών [...] τότε δεν έκαναν κανένα πρόγραμμα, δεν έδιναν καμιά ευκαιρία για τους μετανάστες.*

E5: - *Όχι, δεν έχω κάνει άλλο πρόγραμμα για να μάθω ελληνικά. Τώρα άρχισα να μαθαίνω, έχω ένα χρόνο και αυτός είναι ο δεύτερος.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 1

Έχετε συμμετάσχει σε εκπαιδευτικό πρόγραμμα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας; Αν ναι, για πόσον καιρό;

ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΟΙ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	
	ΝΑΙ	ΟΧΙ
EΚ1	√	
EΚ2	√	
EΚ3	√	
EΚ4		X

EK5		X
EK6	√	

Πίνακας 13: Προηγούμενη συμμετοχή σε πρόγραμμα γλωσσικής εκμάθησης

Οι απαντήσεις των εκπαιδευόμενων στην ερώτηση 2 έδειξαν ότι κανένας από τους ερωτηθέντες δεν είχε συμμετάσχει ποτέ σε παρόμοιο πρόγραμμα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας, όπως ήταν το πρόγραμμα «Μέτοικος» και συγκεκριμένα δεν είχαν μάθει ελληνικά με τη μεθοδολογία του language café.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2

Έχετε συμμετάσχει στο παρελθόν σε παρόμοιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, όπως είναι το πρόγραμμα «Μέτοικος»;

Οι απαντήσεις στην ερώτηση 3 δείχνουν ότι τρεις (3) (EK1, EK3, EK5) εκπαιδευόμενοι προτιμούν να μαθαίνουν ελληνικά με τη μεθοδολογία του language café, ένας (1) εκπαιδευόμενος (EK2) προτιμά τα μαθήματα σε παραδοσιακή τάξη και δύο (2) εκπαιδευόμενοι (E4, E6) που το ίδιο διάστημα έκαναν μαθήματα σε συμβατική τάξη και παρακολουθούσαν παράλληλα το language café, απάντησαν ότι ο συνδυασμός και των δύο, δηλαδή των τυπικών μαθημάτων και του language café βοηθάνε πάρα πολύ.

Οι εκπαιδευόμενοι που προτιμούσαν το language café, ανέφεραν ως λόγο την έλλειψη χρόνου να μελετήσουν με κανονικά βιβλία και ότι τους αρέσει το στοιχείο της ελευθερίας και της χαλαρότητας που το διακρίνει. Εκεί μπορούσαν να μιλήσουν ελεύθερα, να μάθουν να εκφράζονται στην καθημερινή τους ζωή, να μάθουν να χρησιμοποιούν το κατάλληλο λεξιλόγιο για τις συναλλαγές τους στις δημόσιες υπηρεσίες. Η σωστή έκφραση τους βοήθησε να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση ως προς τη χρήση της γλώσσας και κατ' επέκταση να επικοινωνούν καλύτερα.

Οι εκπαιδευόμενοι που προτιμούσαν τα μαθήματα και το καφέ είδαν ότι τους βοήθησαν και τα δύο. Με τα συμβατικά μαθήματα διδάχτηκαν γραμματική και παραγωγή γραπτού λόγου, διότι, όπως αναφέρθηκε ο στόχος του language café δεν είναι ο γραπτός λόγος, αλλά ο προφορικός. Έτσι, στο language café μπόρεσαν να αναπτύξουν τον προφορικό τους λόγο και να συμμετέχουν στις συζητήσεις που γίνονταν στις συναντήσεις του language café.

Ο εκπαιδευόμενος που προτιμούσε τα τυπικά μαθήματα γλώσσας επικαλέστηκε το προσωπικό του μαθησιακό στιλ, δηλαδή προτιμάει να μαθαίνει κάτι με συστηματικό τρόπο που του προσδίδει και κάποια υπευθυνότητα, σε αντίθεση με την ελευθερία που του παρέιχε το language café.

ΕΡΩΤΗΣΗ 3

100

Πιστεύετε ότι το language café σας βοήθησε να μάθετε ή είναι καλύτερα για σας τα μαθήματα σε κανονική τάξη και με βιβλία; Γιατί;

ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΟΙ	LANGUAGE CAFE	ΜΑΘΗΜΑ	LANGUAGE CAFE + ΜΑΘΗΜΑ
EK1	√		
EK2		√	
EK3	√		
EK4			√
EK5	√		
EK6			√

Πίνακας 14: Μαθησιακές προτιμήσεις εκπαιδευομένων

Οι απαντήσεις των εκπαιδευομένων στην ερώτηση 4 δείχνουν ότι το language café τους βοήθησε προς δύο κατευθύνσεις. Η πρώτη είναι να εκφράζονται με σχετική άνεση στην καθημερινή τους ζωή και σε καθημερινές καταστάσεις, όπως στις δημόσιες υπηρεσίες ή στα μέσα μεταφοράς, ενώ η δεύτερη είναι ότι τους βοήθησε να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους, να

συμμετέχουν σε μια συζήτηση, να καταλαβαίνουν τις ειδήσεις στην τηλεόραση και να ανακαλούν από τη μνήμη τους λέξεις που είχαν ξεχάσει ή τις είχαν ακούσει αλλά δεν γνώριζαν τη σωστή τους σημασία. Ακόμα, οι περισσότεροι εκπαιδευόμενοι παρατήρησαν ότι άρχισαν να βελτιώνονται στον προφορικό τους λόγο κατά τη διάρκεια των συναντήσεων του language café και συγκεκριμένα μετά από τη δεύτερη ή τρίτη συνάντηση, ενώ κάποιοι είδαν θετικά αποτελέσματα μετά τη λήξη του.

ΕΡΩΤΗΣΗ 4

Πιστεύετε ότι η μεθοδολογία του προγράμματος σας βοήθησε να ανταποκρίνεστε καλύτερα στις καθημερινές επικοινωνιακές καταστάσεις; Πώς το καταλάβατε; Πότε; Με ποιο τρόπο το είδατε να συμβαίνει στην καθημερινή σας ζωή;

Οι απαντήσεις των εκπαιδευομένων στην ερώτηση 5 εστιάζουν στο ότι βελτιώθηκαν στη χρήση της επίσημης ελληνικής γλώσσας σε προφορικό και σε γραπτό επίπεδο. Σε προφορικό επίπεδο βελτιώθηκαν στην επικοινωνία τους με το σχολείο και τους δασκάλους των παιδιών τους (οι περισσότεροι που συμμετείχαν στο καφέ ήταν γυναίκες με παιδιά στο σχολείο) ή όταν ήθελαν να επισκεφτούν ένα γιατρό ή πώς να απευθύνονται σε κάποιον μεγαλύτερο χρησιμοποιώντας τον πληθυντικό ευγενείας. Σε γραπτό επίπεδο, αν και δεν ήταν στόχος του language café, αλλά ανταποκρίθηκε σε μια ανάγκη των εκπαιδευομένων, έμαθαν πώς να συντάσσουν μια επιστολή σε επίσημο ύφος ή πώς να συμπληρώνουν διάφορα έντυπα, όπως μία αίτηση, που σχετίζονται με γραφειοκρατικές διαδικασίες που τους αφορούν.

ΕΡΩΤΗΣΗ 5

Πιστεύετε ότι η μεθοδολογία του προγράμματος σας βοήθησε να βελτιώσετε την επικοινωνιακή σας ικανότητα σε επίσημες επικοινωνιακές καταστάσεις; Αν, ναι, με ποιο τρόπο;

Για το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα της διπλωματικής εργασίας μελετήθηκαν οι απαντήσεις των εκπαιδευομένων στις ερωτήσεις 6, 7, 8, 9.

Οι απαντήσεις των εκπαιδευομένων στην ερώτηση 6 δείχνουν την ομοφωνία τους όσον αφορά στον τρόπο που ένιωθαν μέσα στην ομάδα που συμμετείχε στις συναντήσεις του language café. Οι απαντήσεις τους έδειξαν ότι αισθάνονταν άνετα και ασφαλείς. Οι τρεις από τους έξι εκπαιδευόμενους έτυχε να γνωρίζουν εκ των προτέρων τα υπόλοιπα άτομα που συμμετείχαν είτε γιατί παρακολουθούσαν κάποιο κοινό μάθημα είτε ανήκαν στην ίδια οργάνωση, όπως συνέβη στην περίπτωση των Αφρικανών Γυναικών είτε γιατί ανήκαν στην ίδια εθνικότητα, όπως συνέβη στην περίπτωση του καφέ στην Κόρινθο, όπου οι συμμετέχοντες ήταν αλβανικής καταγωγής.

Συγκεκριμένα ο εκπαιδευόμενος EK1 παρατήρησε ότι στην αρχή ένιωθε άβολα μέσα στην ομάδα και είχε ένα σχετικό άγχος να εκφραστεί ενώπιον ανθρώπων που δεν γνώριζε καλά. Ανέφερε ότι δεν είχε πρόβλημα με τη διαφορετική σύνθεση της ομάδας, το μαθησιακό του εμπόδιο ήταν το άγχος της έκθεσης μέσα στην ομάδα, που ύστερα από κατάλληλους χειρισμούς του εκπαιδευτή και με την πάροδο του χρόνου μπόρεσε να το μετριάσει.

EK1: *[...]. Να πω την αλήθεια, στην αρχή αισθανόμουν άβολα, τι θα συζητήσουμε, πώς θα μου φαίνεται, όταν λες τη γνώμη σου για κάτι. Στην αρχή είχα ένα τρακ. [...] Δεν με πείραζε που η ομάδα ήταν διαφορετική, δεν είναι το θέμα ότι με πείραζε, απλώς έχεις το άγχος, ήμουν σε μια παρέα που δεν γνωριζόμασταν, δεν μπορείς να εκφραστείς ελεύθερα. Μετά γίναμε μία παρέα που συζητούσαμε διάφορα θέματα που μας απασχολούσαν στην καθημερινή ζωή, χάναμε την αίσθηση του χρόνου συζητώντας [...].*

Ο εκπαιδευόμενος EK2 από την αρχή των συναντήσεων του language café δεν είχε κανένα πρόβλημα να ενταχθεί στην ομάδα και αυτό το απέδωσε στην κοινωνικότητα και στην προσαρμοστικότητα που διαθέτει ως προσωπικότητα. Δεν είχε κανένα πρόβλημα με την διαφορετική καταγωγή, εθνικότητα ή το χρώμα των ανθρώπων που συμμετείχαν στην ίδια ομάδα, αντιθέτως έδειχνε μεγάλη προθυμία να βοηθήσει τα άλλα μέλη της ομάδας.

EK2: *Πολύ ωραία, μ' άρεσε, επειδή είμαι και κοινωνικός τύπος, μ' αρέσουν οι άνθρωποι, δεν έχω καθόλου πρόβλημα με την καταγωγή, εθνικότητα, χρώμα, είμαι πολύ ανοιχτός τύπος και από την πρώτη μέρα μπήκα πολύ εύκολα στο κλίμα, προσαρμόστηκα άνετα και με τους άλλους δεν αφήνω να δημιουργηθούν προβλήματα, αντιθέτως, βοηθάω πολύ τους άλλους.*

Ο εκπαιδευόμενος EK3 ως μέλος της ομάδας ένιωθε πολύ καλά και αξιοποίησε την ευκαιρία που του δόθηκε να βελτιώσει τις γλωσσικές δεξιότητες. Δεν ένιωσε ντροπή ή φόβο και σ' αυτό βοήθησε και το γεγονός ότι τα μέλη της ομάδας αυτού του καφέ ήταν φίλοι και γνωρίζονταν από πριν.

EK3: *[...] Ένιωθα πολύ καλά στην ομάδα, είμαι ευχαριστημένη που έχουμε αυτήν την ευκαιρία να καθόμαστε ως μετανάστες και να συζητάμε διάφορα θέματα στα ελληνικά. [...] Ήξερα από πριν τα μέλη της ομάδας μου από την Οργάνωση Αφρικανών Γυναικών. Είμαστε φίλες και είμαστε όλοι γνωστοί. Δεν ένιωσα ντροπή ή φόβο. [...] Δεν είσαι στην ομάδα για να αισθάνεσαι ντροπή και να λες «Άκου πώς μιλάει, δεν ξέρει». Αλλά πρέπει να σκεφτείς ότι από κει άρχισες και εσύ.*

Ο εκπαιδευόμενος EK4 από την ανάλυση της συνέντευξής του προκύπτει ότι δεν είχε κανένα πρόβλημα μέσα στην ομάδα, δεν ένιωσε φόβο ή κάποιο άλλο ανασταλτικό για τη

συμμετοχή του στην ομάδα συναίσθημα, αντίθετα θεωρούσε το language café κάτι σημαντικό που το έκανε για προσωπικό όφελος, αφιερώνοντας χρόνο από τα οικογενειακά του καθήκοντα.

EK4: [...] Δεν είχα κανένα πρόβλημα μέσα στην ομάδα και προσπαθούσα να προλαβαίνω το καφέ μετά τη δουλειά με τη βοήθεια του άντρα μου που έπαιρνε και τη μικρή από το σχολείο. Ο άντρας μου με βοηθούσε για να μπορώ εγώ να κάνω κάτι άλλο, γιατί νομίζω ότι, όπως όλοι οι μετανάστες, δεν προλαβαίνουμε να βγαίνουμε, επειδή δουλεύουμε πολλές ώρες.

103

Ο εκπαιδευόμενος EK5 από την απάντησή του στην ερώτηση 6 προέκυψε ότι δεν ένιωσε καθόλου φόβο μέσα στην ομάδα του language café και σ' αυτό σημαντικό ρόλο έπαιξε και το γεγονός ότι γνώριζε από πριν κάποιους από τους συμμετέχοντες, οπότε αυτή η οικειότητα διευκόλυνε τη συμμετοχή και εξάλειψε το φόβο της έκθεσης στην ομάδα.

EK5: [...] Στο καφέ δεν ντρεπόμουν γιατί γνώριζα από πριν κάποιες κυρίες και μετά γνώρισα και τις άλλες, είχαμε καλή παρέα και δύο δασκάλες. Δεν φοβήθηκα μήπως κάνω λάθος, ούτε μήπως με κοροϊδέσει κανείς από την ομάδα.

Τέλος, ο εκπαιδευόμενος EK6 αντιμετώπισε πολύ θετικά τη συμμετοχή του σε μια πολυπολιτισμική ομάδα, διότι το είδε ως μια ευκαιρία επικοινωνίας με άλλους ανθρώπους διαφορετικών πολιτισμών. Ως μέλος της ομάδας δεν ένιωσε καθόλου άβολα και δεν είχε καθόλου το αίσθημα του άγχους, αντίθετα είχε δημιουργηθεί μία οικογενειακή ατμόσφαιρα.

EK6: [...] Επικοινωνείς με τους ανθρώπους με διαφορετικούς χαρακτήρες, μαθαίνεις και την κουλτούρα τους. Ήταν πάρα πολύ ενδιαφέρον. Περάσαμε πάρα πολύ ωραία. Δεν ένιωσα καθόλου άβολα. Όλοι ήταν πολύ καλοί από την πρώτη στιγμή, σαν να είμαστε μια οικογένεια. Δεν είχα καθόλου άγχος για να κομπλάρω [...].

ΕΡΩΤΗΣΗ 6

Πώς νιώσατε ως μέλος της ομάδας που συμμετέχει σε ένα καφέ γλώσσας;

Οι απαντήσεις των εκπαιδευομένων στην ερώτηση 7 επιβεβαιώνουν το θετικό αποτέλεσμα των μαθημάτων του language café και κυρίως τη δυνατότητα που είχαν εκεί να εκφράζονται ελεύθερα, να μαθαίνουν καινούργιο λεξιλόγιο χωρίς άγχος και χωρίς το φόβο της αποτυχίας. Διαπίστωσαν ότι οι συναντήσεις του language café τους βοήθησαν να ξεπεράσουν το φόβο με τη γλώσσα, να συμμετέχουν σε μια συζήτηση, να τους αρέσει αυτό που μαθαίνουν και να επικοινωνούν με μεγαλύτερη άνεση με το γηγενή πληθυσμό. Έτσι, η γλώσσα αποτέλεσε ένα όχημα, ένα μέσο προσέγγισης και κατανόησης αυτών που συμβαίνουν γύρω τους.

Η άνεση στην επικοινωνία και η συμμετοχή σε συζητήσεις με άλλους ανθρώπους συνέβαλε θετικά στην ενίσχυση της αυτοπεποίθησης των εκπαιδευομένων που δέχονταν τα θετικά σχόλια και την ενθάρρυνση των συνανθρώπων τους, οι οποίοι εκπλήσσονταν ευχάριστα με τον τρόπο που εκφράζονταν στα ελληνικά. Η επιβράβευση και η μεγαλύτερη αποδοχή που δέχονταν από το γηγενή πληθυσμό τους βοήθησε να νιώθουν περισσότερο αποδεκτοί και να αναγνωρίζονται ως μέλη της τοπικής κοινωνίας, είτε ζούσαν στην Αθήνα είτε στην Κόρινθο.

Συγκεκριμένα, ο εκπαιδευόμενος EK1 που συμμετείχε στο language café στην Κόρινθο, διαπίστωσε ότι οι Έλληνες συντοπίτες του εκπλήσσονταν όταν συμμετείχε σε κάποια συζήτηση και τον πρόσεχαν περισσότερο.

-EK1: *Εννοείται ότι σε προσέχουν περισσότερο όταν προσπαθείς να εξηγήσεις κάτι ή σε ρωτάνε για κάτι και εσύ το εξηγείς με τέτοιο τρόπο που τους κάνει εντύπωση [...]. Αυτό προσπαθούσα να εξηγήσω, ότι μπορείς να κάνεις εντύπωση σε κάποιον που δε σε ήξερε πριν και όταν σε ακούει να μιλάς, λέει «Α, ωραία τα λες, τα ξέρεις καλά ή τα έχεις μάθει καλά». Το καφέ γλωσσών σε βοηθάει περισσότερο να εκφράζεσαι πιο ελεύθερα, πιο ανοιχτά, σε διάφορες συζητήσεις.[...]*

Το ίδιο διαπίστωσε και ο εκπαιδευόμενος EK4, ο οποίος ένιωθε ότι ο γηγενής πληθυσμός του έδειχνε μεγαλύτερη εμπιστοσύνη, η οποία πήγαζε από την ικανότητά του να εκφράζει τις απόψεις του στα ελληνικά και να συμμετέχει σε συζητήσεις. Αυτό το γεγονός τον βοήθησε ώστε να αντιλαμβάνεται τη χώρα υποδοχής του «ως δεύτερη πατρίδα».

EK4: *[...]. Όταν αρχίζεις και τους λες κάτι και τους δείχνεις ότι ξέρεις, αλήθεια, σε βλέπουνε με άλλο μάτι και σε εμπιστεύονται μετά. [...] Δεν θέλω απλώς να μιλάω τη γλώσσα. Βλέπω την Ελλάδα ως δεύτερη πατρίδα και δεν θέλω να είμαι εντελώς ξένη. Έτσι νιώθω εγώ.*

Την ίδια διαπίστωση έκανε και ο εκπαιδευόμενος EK2, ο οποίος ένιωσε μεγαλύτερη αποδοχή κυρίως από τους εργοδότες του, οι οποίοι τον ενθάρρυναν να συνεχίσει να μαθαίνει ελληνικά. Αυτό το γεγονός τον έκανε να αισθάνεται υπερηφάνεια για τον εαυτό του και του έδωσε ένα ισχυρότερο κίνητρο για μάθηση.

-EK2: *[...] Αισθάνομαι ότι οι Έλληνες με αποδέχονται περισσότερο και μ' αρέσει, το επιδεικνύω κιόλας, επειδή εγώ είμαι ειλικρινής, [...] και νιώθω περηφάνια και για τον εαυτό μου και για τη μάθησή μου. Αντιλαμβάνομαι μία καλοσύνη. Δεν έχω κάποιο πρόβλημα. [...] Παρακολουθώ τα μαθήματα, οι άνθρωποι μου λένε μπράβο και είναι μία επιβράβευση γιατί τόσα χρόνια που είμαι εδώ, αισθάνομαι καλύτερα και θέλω να προσφέρω κάτι παραπάνω στον εαυτό μου, όπου μπορώ [...].*

Επίσης, ο εκπαιδευόμενος EK5 διαπίστωσε ότι ήταν περισσότερο αποδεκτός από τους άλλους, οι οποίοι χαιρόνταν που παρακολουθούσε μαθήματα ελληνικών. Στη συνέντευξή του αναφέρθηκε στην καλύτερη αντιμετώπιση που είχε από την πλευρά των Ελλήνων και αυτό οφείλεται στην καλύτερη γνώση της ελληνικής γλώσσας, παρόλο που δεν διαθέτει αρκετό χρόνο να επικοινωνήσει περισσότερο με τους Έλληνες λόγω της πολύωρης εργασίας.

EK5: *Είναι καλύτερα. Μόλις λέω ότι πήγαινα στο σχολείο (και πάω ακόμα), χαιρόνται. Δεν έχουμε πολλή επαφή με τους Έλληνες και χρόνο για να μιλήσουμε γι' αυτά τα πράγματα. Δουλεύω 6-7 ώρες. Οι άνθρωποι στην Ελλάδα με αντιμετωπίζουν καλά [...]. Με βλέπουν καλύτερα σε σχέση με τότε που δεν ήξερα ελληνικά [...].*

Τα μαθήματα στο language café ήταν για τον εκπαιδευόμενο EK3 ένας τρόπος άμβλυνσης του αισθήματος του «ξένου», ότι δηλαδή είναι εντελώς ξένος σε μια ξένη χώρα και σε αυτό τον βοήθησε η καλύτερη χρήση της γλώσσας. Η γνώση της χώρας υποδοχής τον βοήθησε στην αποτελεσματικότερη επικοινωνία και στην προσέγγιση των ανθρώπων.

EK3: *Ναι. Βλέπω ότι με αποδέχονται, γιατί αν μπορείς να επικοινωνήσεις με τους Έλληνες, δεν είσαι ξένη ξένη. Όπου και να είμαι και μιλάνε ελληνικά, μπορούμε να κάνουμε συζήτηση. Όταν δεν μπορείς να συζητάς και να επικοινωνείς, τότε είσαι μακριά από τους ανθρώπους [...].*

Τέλος, ο εκπαιδευόμενος EK6 τόνισε τη μεγάλη σημασία της γνώσης της γλώσσας ως μέσο επικοινωνίας με το γηγενή πληθυσμό και ως απαραίτητη προϋπόθεση για τη διεύρυνση του κοινωνικού δικτύου. Η απομόνωση που προκαλείται από την ελλειπή γνώση της γλώσσας και την πολύωρη εργασία, περιορίζουν τις πιθανότητες κοινωνικοποίησής τους.

EK6: *Βέβαια είναι πιο ευχάριστα όταν μπορείς να μιλήσεις, όταν μπορείς να εκφραστείς, είναι σημαντικό. Θα ήθελα πάρα πολύ να κάνω άλλες δραστηριότητες (ζωγραφική, μαθήματα χορού), δεν έχω κάνει. Πρέπει να πας και αλλού για να γνωρίσεις κόσμο, ενώ σπίτι δουλειά, δουλειά σπίτι, πού να μάθεις. Πρέπει να κάνεις πιο πολλές παρέες. Εκεί θα μιλήσεις για να βελτιωθείς.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 7

Μετά τα μαθήματα που παρακολουθήσατε στο πρόγραμμα αυτό, αισθάνεστε ότι οι Έλληνες σας αποδέχονται περισσότερο, ως μέλη της τοπικής κοινωνίας;

Οι απαντήσεις των εκπαιδευομένων στην ερώτηση 8 αποδεικνύουν ότι το language café τους βοήθησε είτε να γνωρίσουν περισσότερους Έλληνες είτε τους έκανε να νιώσουν άνετα σε μια συντροφιά με Έλληνες και να μπορέσουν να παρακολουθήσουν τη συζήτηση που γινόταν. Είδαν τα

μαθήματα του language café ως ένα μέσο για να γνωρίσουν καινούργιους ανθρώπους, κυρίως αυτούς που συμμετείχαν στο language café ή να διατηρήσουν το φιλικό κύκλο που ήδη είχαν δημιουργήσει, χάρη στη βελτίωση της επικοινωνιακής τους ικανότητας. Αυτό το συμπέρασμα προκύπτει από τις απαντήσεις στις συνεντεύξεις των εκπαιδευομένων EK2, EK3, EK4, EK5 και EK6.

EK2: *Τον κύκλο που έχω δημιουργήσει εδώ από τη δουλειά και την επικοινωνία τον έχω. Όμως, στην πορεία έχω συναντήσει και καινούργιο κόσμο, πολλούς Έλληνες και μάλιστα είναι ευχάριστο να μιλάω με τους άλλους, όπως οι δασκάλες, η διευθύντρια του σχολείου. Για αυτές τις κυρίες που προστέθηκαν στον κύκλο μου, με βοήθησαν τα μαθήματα.*

EK3: *[...] Κάθε μέρα έχουμε καινούργιους φίλους στο δρόμο. Μπορεί να πας για μια δουλειά και να ακούσεις μια συζήτηση για την κρίση. Μπορώ και εγώ να συμμετάσχω στη συζήτηση και να μιλάμε. Από αυτή τη συζήτηση μπορεί να υπάρχει κάποια Ελληνίδα που θα μιλήσει με μένα παραπάνω.*

EK4: *[...] Δεν γνώρισα καινούργιους ανθρώπους, όμως στα σπίτια των Ελλήνων που δουλεύω, κάθε μέρα μιλούσα για το καφέ, ότι κάνω αυτό, πηγαίνω εκεί, μιλούσα γι' αυτά τα ωραία πράγματα που έκανα και μου έδιναν κουράγιο[...].*

EK5: *Όχι, δεν είχα αυτή τη δυνατότητα. Πού να τους γνωρίσω; Δεν έτυχε κάτι τέτοιο. Γνώρισα μόνο τις κυρίες στην ομάδα του καφέ.*

EK6: *Με βοήθησαν απλώς στο ότι όταν χρειαζόταν να μιλήσω, μπορούσα να εκφραστώ και να πω ακριβώς τη λέξη και τι θέλω. Αυτό με έκανε να χαρώ. Επιτέλους, μπορώ να εκφραστώ και να μιλήσω [...].*

Τέλος, ο εκπαιδευόμενος EK1 που συμμετείχε στο language café στην Κόρινθο ανέπτυξε φιλικές σχέσεις με τους ανθρώπους που εργάζονταν στη βιβλιοθήκη του Δήμου, αφού οι συναντήσεις του καφέ γίνονταν στη βιβλιοθήκη του Δήμου Κορίνθου.

EK1: *: Αυτό, ναι. Σίγουρα. Για παράδειγμα, και στη βιβλιοθήκη που κάναμε μαθήματα συζητούσαμε και γίναμε και φίλοι με τα παιδιά που δουλεύουν στη βιβλιοθήκη του Δήμου Κορίνθου. Ήδη έχουμε πάει δύο φορές στην έκθεση βιβλίου που έγινε στη βιβλιοθήκη. Και έχουμε πάρει μέρος (εννοεί στις εκθέσεις) και συζητάγαμε και μας έχουν καλέσει εκεί. Ένας λόγος που εμείς κάναμε αυτά τα μαθήματα είναι και να γνωρίσουμε καινούργιους ανθρώπους και Έλληνες και ξένους[...].*

ΕΡΩΤΗΣΗ 8

Τα μαθήματα που παρακολούθησατε στο πλαίσιο του προγράμματος, σας βοήθησαν να κάνετε περισσότερους Έλληνες φίλους;

Οι απαντήσεις στις συνεντεύξεις των εκπαιδευομένων για την ερώτηση 9 δείχνουν ότι πράγματι τα μαθήματα που παρακολούθησαν στο language café τους βοήθησαν να κατανοήσουν καλύτερα την ελληνική πραγματικότητα, είτε αυτή είναι κοινωνική, όπως το *φροντιστήριο*, είτε είναι ιστορική, όπως είναι το *προσφυγικό ζήτημα* και η μεταναστευτική πολιτική της Ελλάδας. Επίσης, στο language café είχαν την ευκαιρία να συζητήσουν και για πολιτιστικά θέματα, όπως είναι οι γιορτές, τα έθιμα και η θρησκεία, αξιοποιώντας έτσι το language café όχι μόνο για τη γλωσσική εκμάθηση αλλά και για την καλλιέργεια της διαπολιτισμικότητας στις πολυπολιτισμικές ομάδες που συμμετείχαν.

Η συνειδητοποίηση των ομοιοτήτων ανάμεσα στους συμμετέχοντες μετανάστες και στη χώρα υποδοχής βοηθάει στην άμβλυνση του αρνητικού συναισθήματος που ενδεχομένως κάποιος από αυτούς να ένιωθαν.

ΕΡΩΤΗΣΗ 9

Τα μαθήματα που παρακολούθησατε στο πρόγραμμα «Μέτοικος» σας βοήθησαν να καταλάβετε καλύτερα τη σύγχρονη ελληνική κοινωνική πραγματικότητα (κοινωνική δομή της χώρας, πολιτισμός, κοινωνικά θέματα);

Για το τρίτο ερευνητικό ερώτημα της διπλωματικής εργασίας μελετήθηκαν οι απαντήσεις των εκπαιδευομένων στις ερωτήσεις 10, 11, 12.

Οι απαντήσεις των εκπαιδευομένων στην ερώτηση 10 δείχνουν ότι από τις τέσσερις μεθοδολογίες που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος», όλοι συμμετείχαν μόνο στο language café και η διάρκεια των συναντήσεων που πραγματοποιήθηκαν ήταν είκοσι ωρών. Μόνο ο εκπαιδευόμενος EK1 συμμετείχε και σε δεύτερη μεθοδολογία του προγράμματος, στο e-tandem.

ΕΡΩΤΗΣΗ 10

Σε ποιες από τις μεθοδολογίες (καφέ γλώσσας, tandem, e-tandem, cyber café) συμμετείχατε και για πόσο διάστημα;

Οι απαντήσεις των εκπαιδευομένων στην ερώτηση 11 δείχνουν ότι στο σύνολό τους, τους άρεσε πολύ το language café, διότι είχαν την ευκαιρία να βελτιώσουν την επικοινωνιακή τους ικανότητα, να έρθουν σε επαφή με καινούργιους ανθρώπους, να πάρουν μέρος σε διάφορες άλλες δραστηριότητες στο πλαίσιο των συναντήσεων του language café, όπως εκπαιδευτικές επισκέψεις ή γλωσσικά παιχνίδια ή συζήτηση για πολιτιστικά θέματα.

Στους περισσότερους εκπαιδευόμενους άρεσε το ότι δεν παρακολουθούσαν ένα συμβατικό γλωσσικό μάθημα και δεν είχαν τις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτό, όπως εργασίες για το σπίτι ή μια συγκεκριμένη διδακτέα ύλη. Αντίθετα, τους άρεσε η ελευθερία που χαρακτήριζε το language café και η ευκαιρία που είχαν μέσα από αυτό να βελτιώσουν την επικοινωνιακή τους ικανότητα στα ελληνικά.

EK2: Συμμετείχα μόνο στο καφέ και πέρα από αυτά που είπα παραπάνω μου άρεσαν και τα παιχνίδια [...].

EK3: Στο καφέ δεν είχαμε ποτέ ασκήσεις για το σπίτι. Μου άρεσαν τα τραγούδια που ακούσαμε από παλιούς τραγουδιστές[...].

EK4: Στο καφέ γνώρισα καινούργιους ανθρώπους, γνώρισα καινούργια πράγματα για μένα, έμαθα κιόλας. Όμως οι ώρες ήταν λίγες. Μακάρι να γίνει πάλι. Ήταν ένας τρόπος να γνωρίσω άλλον κόσμο και να μιλήσω ελληνικά. Επίσης, έμαθα για τα χαρακτηριστικά καινούργιων χωρών[...].

EK5: Μου άρεσε περισσότερο ότι ήμαστε όλες γυναίκες, ότι βγαίναμε έξω από το δημαρχείο σε άνετο χώρο και το μάθημα δεν ήταν συγκεκριμένο, μόνο να μάθουμε να διαβάζουμε ή να γράφουμε. Αυτό που μας προβλημάτιζε, το συζητούσαμε και αυτό που θέλαμε να μάθουμε, αυτό μαθαίναμε. Δεν κάναμε αυτό που είχε ετοιμάσει η δασκάλα, αλλά η δασκάλα μας ρωτούσε τι μας προβληματίζει και από αυτό αρχίζαμε[...].

EK6: Αυτό που μου άρεσε στο καφέ ήταν η επικοινωνία. [...] Κανονίσαμε να πάμε και στο αρχαιολογικό μουσείο, να βγούμε και να κάνουμε παρέα, να πάμε θέατρο, να κάνουμε τέτοια πράγματα. Όλα αυτά βοηθάνε. Νιώθεις άνθρωπος, επικοινωνείς και μαθαίνεις.

Εξαίρεση αποτελεί η απάντηση του εκπαιδευόμενου EK1, ο οποίος συμμετείχε σε δύο μεθοδολογίες του προγράμματος «Μέτοικος», στο language café και στο e-tandem. Η απάντηση του εκπαιδευόμενου στην ερώτηση 11 έδειξε ότι του άρεσε περισσότερο το e-tandem, διότι όπως είπε «Βασικά με βοήθησε περισσότερο το e-tandem για να εμπλουτίσω το λεξιλόγιό μου και για να μπορέσω να εκφραστώ σε ένα ανώτερο επίπεδο, πράγμα που ήταν αναγκαίο, αν σκεφτείς τη θέση μου ως πρόεδρος της Ένωσης των Αλβανών Εκπαιδευτικών Ελλάδας». Η μεθοδολογία του e-tandem,

ακριβώς επειδή γίνεται με τη συμμετοχή δύο ανθρώπων, ήταν εστιασμένη στις ανάγκες του εκπαιδευομένου EK1, δηλαδή να μάθει να επικοινωνεί σε επίσημη ελληνική γλώσσα, κάτι που δεν ήταν εφικτό να γίνει στο language café, αφού ο στόχος του είναι και η γλωσσική εκμάθηση, κυρίως της γλώσσας για τις ανάγκες της καθημερινής επικοινωνίας και η κοινωνικοποίηση των μεταναστών.

ΕΡΩΤΗΣΗ 11

Ποια μεθοδολογία σας έκανε να βελτιωθείτε περισσότερο; Γιατί και με ποιο τρόπο; Τι ήταν αυτό που σας άρεσε περισσότερο στη συγκεκριμένη μεθοδολογία;

Οι απαντήσεις των εκπαιδευομένων στην ερώτηση 12 σχετικά με το ρόλο του εκπαιδευτή αποδεικνύουν ότι όλοι τους τόνισαν τον ενθαρρυντικό και διευκολυντικό ρόλο που έπαιξε ο εκπαιδευτής τους κατά τη διάρκεια των συναντήσεων του language café. Στις συνεντεύξεις τους υποστήριξαν ότι οι εκπαιδευτές τους ενθάρρυναν να μιλήσουν, διευκόλυναν τη διαδικασία και φαινόταν προσιτοί, είτε εξωτερικεύοντας τα προβλήματα που αντιμετώπιζαν και οι ίδιοι ως άνθρωποι είτε απορρίπτοντας την αυθεντία της θέσης τους. Τέλος, οι περισσότεροι εκπαιδευόμενοι μέσα από τις συνεντεύξεις τους εξέφρασαν την επιθυμία να συνεχιστεί το πρόγραμμα και κάποια άλλη χρονική στιγμή ή στο πλαίσιο του προγράμματος θα ήθελαν να πραγματοποιήσουν και άλλες εκπαιδευτικές επισκέψεις.

EK1: *[...] Μας ενθάρρυνε να εκφραστούμε στα ελληνικά [...] βοηθούσε τους άλλους που ήταν πιο ήσυχοι και δεν μιλούσαν, με τη σειρά να μιλήσουν όλοι, να εκφραστούν όλοι ή όταν έκανε το μάθημα ενδιαφέρον [...].*

EK2: *[...] Με βοήθησε με τον κατανοητό τρόπο της, μιλούσε πολύ απλά και αργά [...]. Η δασκάλα προσπαθούσε να μας κάνει όλες να μιλήσουμε. [...] Η δασκάλα έπαιξε σημαντικό ρόλο [...].*

EK3: *Οι δάσκαλοι μας βοήθησαν πάρα πολύ, όλοι. Πρώτα απ' όλα ο δάσκαλος σε ενθαρρύνει, σου δείχνει ότι μπορείς να βασιστείς πάνω του και να μην ντρέπεσαι. Αυτό το καταφέρανε. Καταφέρανε να μας περάσουν αυτό το μήνυμα. Μας έκαναν να νιώθουμε άνετα [...]. Ο δάσκαλός μας σου δίνει κουράγιο και σε βοηθάει να δεις ότι κανένας δεν είναι τέλειος, ούτε κι αυτός. Σε κάνει να νιώθεις ότι «Ναι, είμαι εδώ για να μάθω, όχι για να γίνω τέλειος». Γιατί καμιά φορά όταν θέλουμε να είμαστε τέλειοι και δεν το καταφέρνουμε, απογοητευόμαστε και δεν προχωράμε καθόλου [...].[...]Θέλαμε να οργανώσουμε μία εκπαιδευτική εκδρομή, αλλά δυστυχώς δεν υπήρχε χρόνος και τελειώσαμε το πρόγραμμα. Αυτό θα ήθελα πολύ να το κάνουμε. Να δούμε κάποια μέρη, να πούμε την ιστορία [...].*

EK4: *Μας εξηγούσε περισσότερο κάτι που δεν μπορούσα να καταλάβω. [...] Μιλούσαμε για την οικονομική κρίση, την καθημερινή ζωή, για τις δουλειές μας, πώς τα καταφέρνουμε. Μας έλεγε και εκείνη για τον εαυτό της, ότι ερχόταν από μακριά και μας βοηθούσε όσο μπορούσε [...].*

EK5: *Η δασκάλα ήταν πολύ καλή. Μας βοήθησε με την ευγένειά της πρώτα απ' όλα. Ήταν καλή, γιατί αν είναι η δασκάλα καλή, όλα πάνε καλά. Ήταν πολύ ευγενική μαζί μας, γελαστή, έφερνε καφέ από το σπίτι της για όλες μας. Άνοιξε τη συζήτηση [...]*

EK6: *[...] Η δασκάλα μας καταλάβαινε και μας εξηγούσε με λεπτομέρειες και μας βοηθούσε έναν έναν με τις λέξεις και τις εκφράσεις. Την ευχαριστώ πάρα πολύ. Με τον τρόπο αυτό δεν ξεχώριζε κανέναν, με όλους ήταν ίδια και προσπαθούσε να τα δώσει όλα. Ό, τι μπορούσε. Ακόμα και εκτός μαθήματος που είχαμε πολλές ερωτήσεις, ακόμα και τώρα [...].*

8.5 Γενικά συμπεράσματα από την ανάλυση των συνεντεύξεων των εκπαιδευομένων

Από την ανάλυση των δεδομένων των συνεντεύξεων των εκπαιδευομένων προκύπτει ότι σχεδόν οι περισσότεροι από αυτούς δεν συμμετείχαν σε κάποιο πρόγραμμα γλωσσικής εκμάθησης και ούτε σε κάποιο πρόγραμμα άτυπης μάθησης κατά το παρελθόν. Όλοι οι εκπαιδευόμενοι μετανάστες με εξαίρεση έναν, ο οποίος συμμετείχε σε e-tandem, συμμετείχαν σε γλωσσικό καφέ. Από τις συνεντεύξεις τους διαπιστώθηκε ότι η άτυπη μεθοδολογία ήταν ιδιαίτερα ωφέλιμη για τους ίδιους, διότι τους έδινε τη δυνατότητα να κινηθούν σε ένα χαλαρό και ευέλικτο πλαίσιο, χωρίς περιορισμούς στη μάθηση. Όλοι τους είχαν την ευκαιρία να εκφραστούν ελεύθερα κατά τη διάρκεια των μαθημάτων και να εξασκήσουν τις γλωσσικές τους ικανότητες χωρίς το φόβο της αποτυχίας.

Όλοι οι εκπαιδευόμενοι διαπίστωσαν ότι βελτιώθηκαν στον προφορικό λόγο και κυρίως στον επίσημο προφορικό λόγο, αποκτώντας έτσι μία σχετική άνεση και αυτοπεποίθηση κάθε φορά που είχαν ανάγκη να επισκεφτούν μία δημόσια υπηρεσία ή το σχολείο των παιδιών τους. Τα μαθήματα στο γλωσσικό καφέ τους βοήθησαν να αναπτύξουν τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες και να προσεγγίσουν περισσότερο το γηγενή πληθυσμό, κερδίζοντας σε πολλές περιπτώσεις το θαυμασμό του κοινωνικού τους περιβάλλοντος. Οι περισσότεροι εκπαιδευόμενοι είπαν ότι δεν απέκτησαν καινούργιους Έλληνες φίλους, απλώς κατάφεραν να επικοινωνούν καλύτερα με τους ανθρώπους που ήδη γνώριζαν.

Όπως φάνηκε από την ανάλυση των συνεντεύξεων, οι περισσότεροι εκπαιδευόμενοι χρειάζονταν περισσότερο να εξασκηθούν στη βελτίωση του προφορικού τους λόγου, καθώς στα μαθήματα του γλωσσικού καφέ δεν υπήρχε ο στόχος της ανάπτυξης του γραπτού λόγου, αν και σε

ορισμένες περιπτώσεις έγιναν και τέτοιες δραστηριότητες. Γενικά, οι εκπαιδευόμενοι βρήκαν πολύ ωφέλιμα τα μαθήματα, ενώ ένας από αυτούς διαπίστωσε από προσωπική εμπειρία ότι είναι πιο βοηθητικά όταν πραγματοποιούνται παράλληλα με μαθήματα σε τυπική τάξη, αφού όπως ειπώθηκε, στο γλωσσικό καφέ δεν εξασκείται ο γραπτός λόγος και δε διδάσκεται η γραμματική.

Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι του γλωσσικού καφέ είχαν την ευκαιρία να μάθουν για τον πολιτισμό των άλλων ανθρώπων που συμμετείχαν στα μαθήματα, οι οποίοι προέρχονταν από άλλες χώρες και να έρθουν σε επαφή με θέματα του ελληνικού πολιτισμού, τα οποία αγνοούσαν ή γνώριζαν ελάχιστα, αναπτύσσοντας έτσι και τις διαπολιτισμικές τους ικανότητες.

8.6 Αποτελέσματα του φύλλου παρατήρησης

Σ' αυτήν την υποενότητα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα του φύλλου παρατήρησης για κάθε ερευνητικό ερώτημα.

Έτσι, για το πρώτο ερευνητικό ερώτημα:

Οι μέθοδοι άτυπης εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας που εφαρμόστηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος» βοήθησαν στη βελτίωση της επικοινωνιακής ικανότητας των μεταναστών, και αν ναι, σε ποιο βαθμό;

Αποτελέσματα φύλλου παρατήρησης:

1.Με ποιο τρόπο ο εκπαιδευτής προσπαθεί να ενεργοποιήσει το ενδιαφέρον των εκπαιδευομένων του;

Ο εκπαιδευτής με κατάλληλες ερωτήσεις επιδιώκει να παρακινήσει και να διατηρήσει αμείωτο το ενδιαφέρον των εκπαιδευομένων για τη δραστηριότητα που διεξάγεται κάθε φορά. Παρουσιάζει το θέμα με τέτοιο τρόπο, ώστε οι εκπαιδευόμενοι να επιθυμούν να μιλήσουν και να συμμετέχουν ενεργά, κυρίως όταν η δραστηριότητα και η συζήτηση που επακολουθεί απαιτεί να εκφράσουν τις δικές τους απόψεις και να πουν τι συμβαίνει στη δική τους χώρα (Σιέρα Λεόνε).

2.Με ποιον τρόπο ο εκπαιδευτής ενθαρρύνει την αυτενέργεια των εκπαιδευομένων του;

Ο εκπαιδευτής διδάσκει μια ομάδα μεταναστών που είναι διαφορετική από τις άλλες ομάδες ενηλίκων από την άποψη ότι οι άνθρωποι αυτοί εργάζονται πολλές ώρες και αντιμετωπίζουν διάφορα προβλήματα. Παρόλα αυτά, ο εκπαιδευτής κάνει τους εκπαιδευόμενους να αυτενεργούν και να συμμετέχουν στις δραστηριότητες ή στη συζήτηση που διεξάγεται, στην οποία ο καθένας συνεισφέρει ανάλογα με το γλωσσικό του επίπεδο. Το διδακτικό υλικό (κάρτες, φωτογραφίες)

βρίσκεται στα χέρια των εκπαιδευομένων, ενώ ο εκπαιδευτής απλώς τους διευκολύνει και τους καθοδηγεί σχετικά με το τι θέλει να κάνουν.

3.Με ποιον τρόπο ο εκπαιδευτής συνδέει τις γνώσεις με τις ανάγκες, τις εμπειρίες και τα ενδιαφέροντα των εκπαιδευομένων του;

112

Στην αρχή κάθε συνάντησης, ο εκπαιδευτής, όταν εισάγει ένα καινούργιο θέμα, πάντα ρωτάει τους εκπαιδευόμενους τι γνωρίζουν γι' αυτό, αξιοποιώντας έτσι προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες τους. Ο εκπαιδευτής ανταποκρίνεται πάντα άμεσα στις μαθησιακές ανάγκες των εκπαιδευομένων δίνοντας λεξιλόγιο που χρειάζονται για την καθημερινή τους ζωή, για παράδειγμα λεξιλόγιο σχετικό με τα εργαλεία ή τα σκεύη της κουζίνας ή ρήματα που χρησιμοποιούμε στην καθημερινή ζωή αλλά οι εκπαιδευόμενοι δεν γνωρίζουν πώς συντάσσονται. Είναι χαρακτηριστική η ετοιμότητα και η προθυμία του εκπαιδευτή να ανταποκριθεί στις μαθησιακές ανάγκες των εκπαιδευομένων.

Για το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα:

Οι μέθοδοι άτυπης εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας που εφαρμόστηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος» βοήθησαν στην ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων (social skills) των μεταναστών, και αν ναι, σε ποιο βαθμό;

Αποτελέσματα φύλλου παρατήρησης:

1.Ποιες δραστηριότητες πραγματοποιούνται για την ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων των μεταναστών;

Οι δραστηριότητες που πραγματοποιούνται κάθε φορά στην τάξη του γλωσσικού καφέ είναι επικοινωνιακές, διότι στοχεύουν στην ανάπτυξη του προφορικού λόγου των εκπαιδευομένων. Τέτοιες δραστηριότητες είναι γλωσσικά παιχνίδια (εικόνες, ζάρια), παρουσίαση ιστοριών που επινοούν οι μαθητές και συζήτηση με αφορμή κάποιο κείμενο, ιστορία ή κάποιο περιστατικό από τη ζωή των εκπαιδευομένων ή της επικαιρότητας.

2.Με ποιον τρόπο ο εκπαιδευτής αξιοποιεί το εκπαιδευτικό υλικό για να αναπτύξει τις κοινωνικές δεξιότητες των μεταναστών;

Ο εκπαιδευτής αξιοποιεί με πολύ καλό τρόπο το διδακτικό του υλικό και επιλέγει θέματα για τα οποία όλοι μπορούν να μιλήσουν, όπως για παράδειγμα ο καιρός. Κάτι άλλο που τους αρέσει

πολύ είναι να μιλάνε για τις συνήθειες στη χώρα τους ή για τον εαυτό τους. Έτσι, ο εκπαιδευτής μέσα από γλωσσικά παιχνίδια που δημιουργούν μια ευχάριστη ατμόσφαιρα ή από την αφήγηση ενός παραμυθιού ή μιας ιστορίας από τη χώρα τους, αξιοποιεί το εκπαιδευτικό υλικό με τον καλύτερο δυνατό τρόπο και με μεγάλη χρησιμότητα για τους εκπαιδευόμενους.

3. Με ποιον τρόπο ο εκπαιδευτής φροντίζει το «κοινωνικό κλίμα» της ομάδας και με ποιον τρόπο βοηθάει τους εκπαιδευόμενους του να γνωρίσουν στοιχεία της ελληνικής κοινωνικής πραγματικότητας;

Κατά τη διάρκεια των συναντήσεων υπάρχει μία φιλική και ευχάριστη ατμόσφαιρα. Οι εκπαιδευόμενοι νιώθουν άνετα, κάνουν χιούμορ και είναι πρόθυμοι να συμμετάσχουν στις δραστηριότητες, κυρίως όσες σχετίζονται με πολιτιστικά στοιχεία, όπως τραγούδι και αφήγηση ιστοριών.

Για το τρίτο ερευνητικό ερώτημα:

Ποιος είναι ο ρόλος του εκπαιδευτή στις μαθησιακές διαδικασίες, στις οποίες εφαρμόζονται άτυπες μέθοδοι εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας για ενηλίκους μετανάστες, στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος»;

Κατηγορίες φύλλου παρατήρησης:

1. Διαθέτει ο εκπαιδευτής επικοινωνιακές ικανότητες;

Οι επικοινωνιακές δεξιότητες του εκπαιδευτή είναι αναπτυγμένες. Είναι πάντα πρόθυμος να ακούσει, να λύσει απορίες, να δώσει καινούργιο λεξιλόγιο που ζητάνε οι εκπαιδευόμενοι, να υλοποιήσει μια δραστηριότητα που αρέσει στους εκπαιδευόμενους ή να συζητήσουν ένα θέμα που τους ενδιαφέρει. Όταν οι εκπαιδευόμενοι συναντάνε κάποια δυσκολία στην εκτέλεση κάποιας δραστηριότητας, ο εκπαιδευτής τους βοηθάει να προχωρήσουν πιο κάτω και δίνει εναύσματα για συζήτηση.

2. Διαθέτει ο εκπαιδευτής διαπολιτισμικές ικανότητες;

Ο εκπαιδευτής διαθέτει διαπολιτισμικές δεξιότητες, τις οποίες αξιοποιεί σε μεγάλο βαθμό κατά τη διάρκεια των συναντήσεων στο language café. Αποδέχεται όλους τους εκπαιδευόμενους, σέβεται το μαθησιακό τους στυλ, οργανώνει δραστηριότητες που ευνοούν την ανταλλαγή διαπολιτισμικών στοιχείων, έχει ανοχή (tolerance) και μαθαίνει και ο ίδιος από τους μαθητές του. Ο εκπαιδευτής συσχετίζει πολιτιστικά στοιχεία των εκπαιδευομένων με τον ελληνικό πολιτισμό για να καταδείξει ότι υπάρχουν κοινά χαρακτηριστικά, τελικά, που μπορούν να ενώσουν τους ανθρώπους και να τους βοηθήσουν να αισθανθούν πιο άνετα, αν και ζουν σε μια ξένη χώρα.

3. Ποιες είναι οι σχέσεις εκπαιδευτή- εκπαιδευομένων;

Ο εκπαιδευτής έχει οικοδομήσει άριστες σχέσεις με τους εκπαιδευόμενους. Κατανοεί τις δυσκολίες και τα προβλήματά τους, γνωρίζει πολλές προσωπικές πληροφορίες για αυτούς (εργασία, οικονομική κατάσταση, προβλήματα υγείας), σέβεται τους εκπαιδευόμενους και έχει αναπτύξει ισότιμες σχέσεις, χωρίς να προβάλλει την αυθεντία της θέσης του.

4. Ποιες είναι οι σχέσεις μεταξύ των εκπαιδευομένων;

Οι σχέσεις μεταξύ των εκπαιδευομένων είναι φιλικές και καλές. Σ' αυτό βοήθησε και το γεγονός ότι οι εκπαιδευόμενοι συμμετέχουν ενεργά στην Ένωση Αφρικανών Γυναικών στην Αθήνα για τα δικαιώματα των παιδιών των μεταναστών. Έχουν σεβασμό μεταξύ τους, κάνουν χιούμορ και δεν έχει προκύψει κάποια ένταση μεταξύ τους. Δείχνουν κατανόηση και υπομονή, κυρίως με τους εκπαιδευόμενους που έχουν χαμηλότερο επίπεδο στα ελληνικά και συνεργάζονται μεταξύ τους.

8.7. Γενικά συμπεράσματα από το φύλλο παρατήρησης

Το φύλλο παρατήρησης είναι ένα μεθοδολογικό εργαλείο που επιτρέπει να εξαχθούν σημαντικά στοιχεία για την έρευνα. Έτσι, η παρατήρηση κινήθηκε γύρω από δύο άξονες, τον εκπαιδευτή και τους εκπαιδευόμενους. Όπως φάνηκε από την παρατήρηση των συναντήσεων στο γλωσσικό καφέ στην Ένωση Αφρικανών Γυναικών στην Αθήνα, ο εκπαιδευτής επεδίωκε πάντα να οργανώνει το μάθημα ανάλογα με τις ανάγκες των εκπαιδευόμενων μεταναστών, οι οποίοι προέρχονταν από χώρες της Αφρικής και γνωρίζονταν μεταξύ τους λόγω της συμμετοχής τους στην Ένωση.

Το βασικό μέλημα του εκπαιδευτή ήταν να δίνει σε όλους τους συμμετέχοντες ίσες ευκαιρίες να εκφράζονται, να τους ενθαρρύνει να συμμετέχουν στη μαθησιακή διαδικασία και να δημιουργεί ένα ευχάριστο κλίμα για μάθηση. Ο ρόλος του ήταν ενθαρρυντικός και διευκολυντικός, είχε αναπτυγμένες διαπολιτισμικές ικανότητες και κατάφερε να οικοδομήσει καλές σχέσεις με τους εκπαιδευόμενους. Οι εκπαιδευόμενοι συμμετείχαν ενεργά στο διάλογο που διεξάγονταν για θέματα που αφορούσαν την καθημερινή τους ζωή, κυρίως, και η συνεισφορά τους στο διάλογο ήταν ανάλογη βέβαια με το γλωσσικό τους επίπεδο. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι φρόντιζαν να αξιοποιήσουν δημιουργικά αυτήν την ευκαιρία μάθησης, ώστε να αντιληφθούν καλύτερα την ελληνική πραγματικότητα και να έχουν μια ομαλή κοινωνική ζωή.

Γ' ΜΕΡΟΣ: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΣΥΖΗΤΗΣΗ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΣΥΖΗΤΗΣΗ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

9.1 Συμπεράσματα

Η παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζει την άτυπη μάθηση. Η μελέτη αυτού του τύπου μάθησης γίνεται μέσω μιας μελέτης περίπτωσης που αφορά στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα «Μέτοικος», το οποίο υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της άτυπης μάθησης και εφάρμοσε άτυπη μεθοδολογία για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας σε ενήλικους μετανάστες στην Ελλάδα.

116

Μέχρι σήμερα δεν έχουν υλοποιηθεί στην Ελλάδα αντίστοιχα προγράμματα για τη γλωσσική εκμάθηση σε ενήλικους. Αντίθετα, υλοποιούνται προγράμματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας στο πλαίσιο της μη τυπικής εκπαίδευσης με πρωτοβουλία είτε της χώρας είτε άλλων φορέων. Από την έρευνα που διενεργήθηκε στην Ελλάδα έχουν υλοποιηθεί συνολικά τρία προγράμματα με μεθοδολογίες άτυπης εκμάθησης γλωσσών, ενώ δεν έχουν εντοπιστεί αντίστοιχες έρευνες που να μελετούν αυτά τα προγράμματα. Όμως, έχουν εντοπιστεί έρευνες για την αποτελεσματικότητα και την υλοποίηση αντίστοιχων προγραμμάτων στο εξωτερικό.

Όπως προέκυψε από την ανάλυση και τη συγκριτική εξέταση των δεδομένων, οι μετανάστες που συμμετείχαν στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα «Μέτοικος» διαπίστωσαν ότι βελτίωσαν της γλωσσικές και επικοινωνιακές τους δεξιότητες, αφού είχαν την ευκαιρία να μιλήσουν και να εκφραστούν ελεύθερα κατά τη διάρκεια του γλωσσικού καφέ χωρίς να έχουν το άγχος ότι θα κάνουν λάθος. Αυτό το δεδομένο συμφωνεί με τα αποτελέσματα της ανάλυσης των συνεντεύξεων των εκπαιδευτών, οι οποίοι φρόντισαν να δημιουργούν ευκαιρίες ώστε να συμμετέχουν στο διάλογο όλοι οι εκπαιδευόμενοι. Το διδακτικό υλικό των μαθημάτων στο καφέ γλωσσών, όπως φάνηκε από τις συνεντεύξεις και τη σχάρα παρατήρησης, κινητοποιούσε το ενδιαφέρον και ανταποκρίνονταν στις επικοινωνιακές ανάγκες των μεταναστών, ενώ ταυτόχρονα τους βοηθούσε να κατανοήσουν φαινόμενα και γεγονότα της ελληνικής κοινωνίας.

Από τη σύγκριση των δεδομένων των συνεντεύξεων και της σχάρας παρατήρησης προέκυψε το συμπέρασμα ότι το μαθησιακό κλίμα στις ομάδες που συμμετείχαν στο καφέ γλωσσών ήταν καλό, καθώς τόσο οι ίδιοι οι εκπαιδευτές όσο και οι ίδιοι οι εκπαιδευόμενοι έδειξαν μεγάλο ενδιαφέρον για τη φροντίδα του, δεδομένου ότι δεν υπήρξε κάποιο σοβαρό συγκρουσιακό επεισόδιο.

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο καινοτομίας που προέκυψε από την ανάλυση των συνεντεύξεων των εκπαιδευτών και επιβεβαιώνεται από την ανάλυση των συνεντεύξεων των εκπαιδευομένων είναι ότι ο ρόλος των εκπαιδευτών κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής του καφέ

γλωσσών ήταν ιδιαίτερα ενθαρρυντικός και εμπνευστικός. Οι εκπαιδευόμενοι, όπως ανέφεραν στις συνεντεύξεις τους, διαπίστωσαν ότι οι εκπαιδευτές τους ήταν ιδιαίτερα εμπνευστικοί και πρόθυμοι να τους βοηθήσουν ή να οργανώσουν το μάθημα ανάλογα με τις ανάγκες τους. Ανάλογες ήταν και οι απαντήσεις των εκπαιδευτών, οι οποίοι αναφέρθηκαν ακριβώς, στον εμπνευστικό ρόλο που υιοθέτησαν.

Επίσης, στοιχείο καινοτομίας του προγράμματος «Μέτοικος» ήταν και το γεγονός ότι ο εκπαιδευτής σε ένα καφέ γλωσσών ή γενικά σε ένα πρόγραμμα άτυπης μάθησης δεν είναι απαραίτητο να είναι φυσικός ομιλητής της γλώσσας. Αυτό το στοιχείο επιβεβαιώθηκε με τον εκπαιδευτή στο καφέ γλωσσών που οργανώθηκε στην Κόρινθο, ο οποίος ήταν αλβανικής καταγωγής με υψηλό επίπεδο όμως γνώσης της ελληνικής γλώσσας. Συνήθως, σε προγράμματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας, ο εκπαιδευτής είναι φυσικός ομιλητής της γλώσσας με σπουδές και άλλα προσόντα. Αυτή η προϋπόθεση δεν είναι απαραίτητο να υπάρχει σε ένα γλωσσικό καφέ.

9.2 Συζήτηση

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της έρευνας, οι εκπαιδευόμενοι που πήραν μέρος στην έρευνα, παρακολούθησαν τα μαθήματα στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος» με τη μεθοδολογία του καφέ γλωσσών (language café). Μόνο ένας από αυτούς συμμετείχε και στο e-tandem με φυσικό ομιλητή της ελληνικής γλώσσας, γιατί ήταν εστιασμένο στις γλωσσικές του ανάγκες, δηλαδή να εξασκηθεί περισσότερο στην επίσημη ελληνική γλώσσα.

Οι εκπαιδευόμενοι διαπίστωσαν ότι με τη βοήθεια των μαθημάτων, βελτίωσαν την επικοινωνιακή τους ικανότητα, γεγονός που είναι πολύ σημαντικό για την καθημερινή τους ζωή, καθώς η γλώσσα είναι το όχημα και το μέσο που βοηθά τον αλλόγλωσσο και κυρίως τον μετανάστη να εργαστεί, να συναλλάγεί με τις δημόσιες υπηρεσίες και να ενταχθεί στην κοινωνία. Η δυσκολία κατάκτησης της γλώσσας ή η άγνοιά της, επιφέρει τον κοινωνικό αποκλεισμό του μετανάστη και την περιθωριοποίησή του.

Οι μετανάστες είναι μια ομάδα ενηλίκων που έχει ιδιαιτερότητες, από την άποψη ότι έχουν περιορισμένο χρόνο λόγω της πολύωρης εργασίας ή των γενικότερων αντικειμενικών δυσκολιών που αντιμετωπίζουν σε μια ξένη χώρα. Οι συναντήσεις στο language café και γενικά, όλος ο σχεδιασμός του προγράμματος «Μέτοικος» διακρινόταν από μία ευελιξία. Η ευελιξία έγκειται στο ότι δεν υπήρχε ένα αυστηρό πρόγραμμα σπουδών και μια καθορισμένη διδακτέα ή εξεταστέα ύλη. Οι συναντήσεις ήταν ανοιχτές στον καθένα, χωρίς να υπάρχει υποχρεωτική παρακολούθηση των μαθημάτων. Επίσης, δεν υπήρχαν εργασίες για το σπίτι ή βιβλία που έπρεπε να μελετήσουν. Αντίθετα, μέσω του προγράμματος, οι εκπαιδευόμενοι, έχοντας ως όχημα τη γλώσσα, μπόρεσαν να

έρθουν σε επαφή με φυσικούς ομιλητές και να γνωρίσουν καλύτερα τον ελληνικό πολιτισμό και την ελληνική κοινωνική πραγματικότητα.

Οι συναντήσεις στο πλαίσιο του language café βοήθησαν τους εκπαιδευόμενους να αναπτύξουν τις κοινωνικές τους δεξιότητες (social skills) και αυτό είναι πολύ σημαντικό, καθώς γνώρισαν καινούργιους ανθρώπους, οι οποίοι είτε ανήκαν στο γενικότερο κοινωνικό περιβάλλον, είτε παρακολουθούσαν μαζί τους τα μαθήματα, είτε βρίσκονταν στον ίδιο χώρο είτε ήταν οι εργοδότες τους, οι οποίοι, μάλιστα, ανέπτυξαν θετικότερη στάση απέναντί τους.

Η μεθοδολογία που αναπτύχθηκε για τις ανάγκες του προγράμματος (Methodology for informal language learning for immigrants, Παράρτημα 6) δίνει μεγάλη έμφαση στο ρόλο του εκπαιδευτή και του διοργανωτή του καφέ. Όπως αναφέρεται, ο εκπαιδευτής πρέπει να έχει ανοιχτό πνεύμα (open – mindedness), να τον ενδιαφέρουν οι άνθρωποι, να διαθέτει την ικανότητα όχι μόνο να μιλάει αλλά και να ακούει, να είναι φυσικός ομιλητής της γλώσσας που εξασκείται ή να την κατέχει σε αρκετά καλό επίπεδο και φυσικά, να έχει τη διάθεση να αναλάβει την ευθύνη για την επιτυχία του καφέ. Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων των συνεντεύξεων των εκπαιδευτών προέκυψε ότι οι εκπαιδευτές διέθεταν αυτά τα χαρακτηριστικά και μάλιστα, ένας από αυτούς δεν ήταν φυσικός ομιλητής της γλώσσας, αλλά την κατείχε σε υψηλό επίπεδο.

Οι εκπαιδευτές διέθεταν διαπολιτισμική ικανότητα, αφού κάποιοι από αυτούς είχαν και εθελοντική εργασιακή εμπειρία με μετανάστες. Όπως αναφέρεται στη μεθοδολογία του προγράμματος (Methodology for informal language learning for immigrants, Παράρτημα 6), ο εκπαιδευτής θα πρέπει να φροντίζει να δημιουργήσει ομαδικό πνεύμα (team building), να φροντίζει να έχει ο καθένας από τους συμμετέχοντες το χρόνο του να μιλήσει, να δίνει ώθηση στη συζήτηση, να καλεί εξωτερικούς ομιλητές και να υλοποιεί ενδιαφέρουσες δραστηριότητες για την εκμάθηση της γλώσσας. Οι εκπαιδευτές στο σύνολό τους φρόντιζαν να υπάρχει ένα καλό μαθησιακό κλίμα που ενισχυόταν με την καλλιέργεια καλών σχέσεων μεταξύ της ομάδας και μεταξύ της ομάδας και του εκπαιδευτή.

Συμπερασματικά, ο εκπαιδευτής σε ένα πλαίσιο άτυπης μάθησης έχει έναν απαιτητικό ρόλο που διακρίνεται από ενθαρρυντική διάθεση προς τους εκπαιδευόμενους μετανάστες, ίσως περισσότερη σε σχέση με άλλες ομάδες ενηλίκων και από αναπτυγμένες διαπολιτισμικές ικανότητες, για να μπορέσει να διαχειριστεί τη διαφορετικότητα και την πολιτισμική ανομοιογένεια της ομάδας του. Σ' αυτό συνηγορούν και τα αποτελέσματα της έρευνας που διεξήγαγε ο Σιμόπουλος (2006), ο οποίος διερεύνησε τις πολιτισμικές παραδοχές εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων στη μαθησιακή διεργασία για την εκμάθηση της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας

σε ομάδα ενηλίκων μεταναστών. Τα ευρήματα της έρευνας έδειξαν ότι οι εκπαιδευτές του δείγματος της έρευνας δεν υιοθέτησαν διαπολιτισμικές στάσεις και αντιλήψεις.

Σημαντικό στοιχείο που προέκυψε από τη μελέτη του προγράμματος είναι ότι για πρώτη φορά στην Ελλάδα υλοποιήθηκε ένα πρόγραμμα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας σε μετανάστες χρησιμοποιώντας άτυπη μεθοδολογία, η οποία αναπτύχθηκε και εφαρμόστηκε εδώ και πολλά χρόνια στο εξωτερικό και χρησιμοποιήθηκε για την εκμάθηση γλωσσών κυρίως σε φοιτητές πανεπιστημίων. Μέσα από τη μελέτη του προγράμματος «Μέτοικος» διαπιστώθηκε ότι αυτή η μεθοδολογία μπορεί να προσαρμοστεί και να χρησιμοποιηθεί για τη γλωσσική εκμάθηση σε μια ειδική ομάδα του πληθυσμού, αυτή των μεταναστών. Από τα ευρήματα της έρευνας που διεξήχθη για τις ανάγκες της διπλωματικής εργασίας προέκυψε ότι η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας στο πλαίσιο της άτυπης μάθησης είναι κατάλληλη για αυτήν την ομάδα των εκπαιδευομένων, δεδομένου των αυξημένων υποχρεώσεων και των ειδικών δυσκολιών που αντιμετωπίζουν στη χώρα υποδοχής τους.

Το στοιχείο που θα άξιζε ίσως να ερευνηθεί σε επόμενα προγράμματα που θα υλοποιηθούν εφαρμόζοντας την άτυπη μεθοδολογία είναι το πόσο αποτελεσματικός και χρήσιμος θα μπορούσε να φανεί ο συνδυασμός της άτυπης μάθησης με τη μη τυπική μάθηση. Η συγκεκριμένη άτυπη μεθοδολογία για την εκμάθηση γλωσσών στοχεύει στην ανάπτυξη του προφορικού λόγου και στην ανάπτυξη των διαπολιτισμικών ικανοτήτων των συμμετεχόντων. Ένας περιορισμός που απορρέει από αυτό είναι ότι δεν ενδείκνυται για την ανάπτυξη του γραπτού λόγου και τη διδασκαλία της γραμματικής, διότι σ' αυτήν την περίπτωση δε θα διαφοροποιούνταν από ένα μάθημα σε συμβατική τάξη. Οπότε, θα ήταν μία πρόκληση να υλοποιηθούν αντίστοιχα προγράμματα που να συνδυάζουν και τα δύο είδη μάθησης, την άτυπη και τη μη τυπική. Έχουν εντοπιστεί έρευνες στο εξωτερικό που εξετάζουν το συνδυασμό αυτών των δύο τύπων μάθησης, οι οποίες έδειξαν ότι είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικός, όμως στην Ελλάδα δεν έχουν υλοποιηθεί αντίστοιχα προγράμματα και δεν έχουν υπάρξει ακόμα αντίστοιχες έρευνες.

Επίσης, θα παρουσίαζε εξαιρετικό ενδιαφέρον να εξεταστεί αν η μεθοδολογία κυρίως του γλωσσικού καφέ θα μπορούσε να εφαρμοστεί και σε άλλα αντικείμενα, όπως η τέχνη, ή η περιβαλλοντική εκπαίδευση, ή η μουσειακή εκπαίδευση. Το γλωσσικό καφέ, έτσι όπως εφαρμόστηκε στο πρόγραμμα «Μέτοικος» έδωσε την ευκαιρία σε ανθρώπους με κοινά ενδιαφέροντα και κοινό στόχο, για παράδειγμα την εκμάθηση μιας γλώσσας, να συναντηθούν σε έναν ευχάριστο χώρο, όπως ένα καφέ ή μία βιβλιοθήκη και να συζητήσουν σε ένα χαλαρό πλαίσιο που τους παρείχε ευελιξία και άνεση στην έκφραση των απόψεών του.

9.3 Προτάσεις

Το ευρωπαϊκό πρόγραμμα «Μέτοικος» είναι μέρος μιας σειράς εθνικών, ευρωπαϊκών και διεθνών προτεραιοτήτων για την εκπαίδευση και τη Διά Βίου Μάθηση. Τα προγράμματα για τη στήριξη ευάλωτων κοινωνικών ομάδων και κυρίως τα προγράμματα γλωσσικής εκπαίδευσης των μεταναστών προωθούν την ισότητα, την κοινωνική συνοχή και την ενεργό συμμετοχή στα κοινά. Η ανάπτυξη των γλωσσικών δεξιοτήτων των μεταναστών στη γλώσσα της χώρας υποδοχής τους, προάγει τη δικαιοσύνη, μειώνει τη διακριτική συμπεριφορά του γηγενούς πληθυσμού προς τους μετανάστες, λόγω κυρίως της άγνοιας της κυρίαρχης γλώσσας και οικοδομεί γέφυρες μεταξύ των μεταναστών και του γηγενούς πληθυσμού, προωθώντας την ενεργό συμμετοχή τους στη ζωή της χώρας υποδοχής τους.

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα, καθώς υλοποιείται με τη συμμετοχή Ευρωπαίων εταίρων, προσφέρει μία σαφή ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία, από την άποψη ότι η μεθοδολογία που αναπτύχθηκε για τις ανάγκες του προγράμματος από τους εταίρους για την άτυπη εκμάθηση μιας γλώσσας σε μετανάστες, θα είναι κοινή για όλες τις χώρες της Ευρώπης και μπορεί να αξιοποιηθεί από όλους τους ενδιαφερόμενους ευρωπαϊκούς φορείς.

Ο στόχος του προγράμματος ήταν η ανάπτυξη των γλωσσικών δεξιοτήτων των μεταναστών για να βελτιώσουν τις συνθήκες της καθημερινής τους ζωής. Το γεγονός ότι το πρόγραμμα ήταν αποτέλεσμα μίας ευρωπαϊκής σύμπραξης, βοήθησε να επισημανθούν τα κοινά ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες στην Ευρώπη, γενικότερα, και να υπογραμμίσει ότι το ζήτημα της ένταξης των μεταναστών στις χώρες υποδοχής τους είναι ευρωπαϊκό και απαιτεί μια κοινή ευρωπαϊκή πολιτική.

Κάποια από τα αποτελέσματα της παρούσας εργασίας θα μπορούσε να είναι γενικεύσιμα σε προγράμματα εκμάθησης μιας ξένης γλώσσας, κυρίως λειτουργώντας επικουρικά και ως παράλληλη δραστηριότητα, αφού όπως φάνηκε από την ανάλυση της συνέντευξης ενός από τους εκπαιδευτές και ενός από τους εκπαιδευόμενους, η μάθηση με άτυπη μεθοδολογία δεν είναι ο κατάλληλος τρόπος εκμάθησης της γραμματικής ή για την εξάσκηση του γραπτού λόγου. Τα μαθήματα στο πλαίσιο της μη τυπικής μάθησης, θα μπορούσαν να ενισχυθούν για καλύτερα αποτελέσματα στη βελτίωση της επικοινωνιακής ικανότητας των μεταναστών με μαθήματα στο πλαίσιο της άτυπης μάθησης, καθώς αυτά δίνουν έμφαση στην καλλιέργεια του προφορικού λόγου.

Επίσης, τα αποτελέσματα, η μεθοδολογία και τα ηλεκτρονικά εργαλεία που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος» μπορούν να αξιοποιηθούν από ευρωπαϊκές χώρες, καθώς θα είναι κοινά, συμβάλλοντας έτσι στην αύξηση της διακρατικής συνεργασίας και της

συνεργασίας ευρωπαϊκών οργανισμών που σχεδιάζουν και υλοποιούν προγράμματα γλωσσικής εκπαίδευσης σε μετανάστες.

Όπως φάνηκε από την έρευνα, η βιωσιμότητα ενός προγράμματος μπορεί να επιτευχθεί με την ανάπτυξη δικτύων μεταξύ Ενώσεων μεταναστών, μη κυβερνητικών οργανώσεων και γενικά οργανισμών που ασχολούνται με τους μετανάστες. Έτσι, η εντατικοποίηση των προσπαθειών αυτών των φορέων προς αυτήν την κατεύθυνση, θα είναι θετική για τους ωφελούμενους μετανάστες και θα εξασφαλίσει μία συνέχεια στη γλωσσική πολιτική της χώρας υποδοχής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Ελληνόγλωσσες

Ανθογαλίδου, Θ. (2003). *Τι είναι το εικονικό σχολείο*. Ανασύρθηκε από το: <http://www.auth.gr/virtualschool/school/1/1/praxis/whatisvirtualschool.htm>.

122

Αρχάκης Α., Κονδύλη Μ. (2004). *Εισαγωγή σε ζητήματα κοινωνιογλωσσολογίας*. Αθήνα: Νήσος.

Γεωργιάδου, Ι. (2004). *Ο Χάρτης της μη τυπικής εκπαίδευσης των ξενόγλωσσων ενηλίκων στην Ελλάδα*. Πρακτικά Συνεδρίου «Μάθηση και Διδασκαλία στην Κοινωνία της Γνώσης», Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2013). *ICT to support the Everyday Life Integration of Immigrants in the European Union: An Online Survey of Connected Migrants - First Methodological Report*. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://ftp.jrc.es/EURdoc/JRC71583.pdf>. (Ημερομηνία επίσκεψης 29/6/2014).

Κόκκος, Α. (2005). *Εκπαίδευση ενηλίκων: Ανιχνεύοντας το πεδίο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Κόκκος, Α. (2007). Η Εκπαίδευση Ενηλίκων ως διακριτό, θεσμικό και επιστημονικό πεδίο. *Επιστημονική Επιθεώρηση για τη Δια Βίου Μάθηση*, τ. 1, 2007, σ. 45-48.

Λευθεριώτου, Π. (2005). *Διερεύνηση εκπαιδευτικών αναγκών εκπαιδευτών της Γενικής Γραμματείας Εκπαίδευσης Ενηλίκων*. [Διπλωματική εργασία]. Πάτρα: ΕΑΠ.

Μαργαρώνη, Μ. (2008). *Ελληνικά έμαθα στο δρόμο: Η συμβολή της άτυπης εκπαίδευσης στην κατάκτηση και τον εμπλουτισμό της ξένης γλώσσας*. Στο: Γεωργογιάννης, Π. (Επιμ.) *Επιστημονικός Διάλογος για την Ελληνική εκπαίδευση, Τυπική, Μη Τυπική και Άτυπη εκπαίδευση στην Ελλάδα*, 1^ο Διεθνές Συνέδριο, τόμος Ι, Πάτρα.

Μουζάκης Χ., (2003). *Διδασκαλία και Μάθηση σε Εικονικά Περιβάλλοντα Σύγχρονης Τηλεδιάσκεψης. Ερευνητική – Εμπειρική Μελέτη των Παιδαγωγικών Διαστάσεων και της Διδακτικής Αποτελεσματικότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση*. Διδακτορική Διατριβή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης. Τομέας Μαθηματικών και Πληροφορικής.

Παπαβασιλείου-Αλεξίου, Ι. (2005). Εκπαίδευση Ενηλίκων και εκμάθηση της Ελληνικής Γλώσσας ως δεύτερης/ξένης γλώσσας: Η περίπτωση των Παλιννοστούτων Μεταναστών - Προσφύγων. *Επιστημονική Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων*, 4.

Πηγιάκη, Π. (1988). «*Εθνογραφία. Η μελέτη της ανθρώπινης διάστασης στην κοινωνική και παιδαγωγική έρευνα*». Αθήνα: Γρηγόρη.

Σιμόπουλος, Γ. (2006). *Ενηλικιότητα και διαπολιτισμική ικανότητα: Στάσεις των εκπαιδευτών της Νέας Ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας*. [Διπλωματική εργασία]. Πάτρα : ΕΑΠ.

Ξενογλωσσες

Alvarez, J. A., Blanco, M., Ojanguren, A., Brammerts, H. & Little, D. (1996). *Guía para el aprendizaje de lenguas en tandem a través de Internet*. Oviedo: Servicio de Publicaciones Universidad de Oviedo.

Bachelard, G. (1970). *La Formation de l'esprit scientifique*, Paris: Vrin, 1970 Στο *Στοιχεία Διδακτικής Προσέγγισης του μαθήματος της Ανάπτυξης Εφαρμογών σε Προγραμματιστικό Περιβάλλον*. Μηναΐδη, Α. & Χλαπάνης, Γ. (2008). Ρόδος: 2^η Πανελλήνια Διημερίδα Καθηγητών Πληροφορικής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης «Η πληροφορική στην Εκπαίδευση – Το σχολείο της διαθεματικότητας και της ευρυζωνικότητας».

Bentley, T. (1998). *Learning beyond the Classroom: Education for a changing world*. London: Routledge.

Bird, M., Hammersley M., Gomm R., & Woods P., (1999). *Εκπαιδευτική Έρευνα στην Πράξη*. *Εγχειρίδιο Μελέτης*, (μτφ. Ε. Φράγκου). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Brammerts, H., (1993). *Sprachenlernen im Tandem*. In Fachverband Moderne Fremdsprachen (FMF) (eds), *Fremdsprachen für die Zukunft - Nachbarsprachen und Mehrsprachigkeit*. Beiträge zum Bundeskongress in Freiburg (1992) des Fachverbandes Moderne Fremdsprachen, pp.121-32. Saarbrücken: Universität des Saarlandes. (SALUS Saarbrucker Schriften zur Angewandten Linguistik und Sprachlehrforschung.12).

Brammerts, H. (1996). *Tandem language learning via the Internet and the International E-Mail Tandem Network*. Ανασύρθηκε από το: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED399789.pdf>.

Brammerts, H., & Calvert, M. (1996). *Sprachenlernen im Tandem*. Bochum: Brockmeyer. (Manuskripte zur Sprachlehrforschung. 51.

Brammerts, H. & Little, D. (eds). (1996). *Leitfaden für das Sprachenlernen im Tandem über das Internet* (Manuskripte zur Sprachlehrforschung. 52). Bochum: Brockmeyer.

Brammerts, H. & M. Calvert. (2003). *Learning by communicating in tandem*. In Lewis, T & L. Walker (eds) 45-59.

Brammerts, H. (2003). *Autonomous language learning in tandem*. In Lewis, T. & Walker, L. (Eds.). *Autonomous Language Learning In-Tandem*. Sheffield, UK: Academy Electronic Publication

Brinckwirth, A. (2012). *Implementation and outcomes of an online English Portuguese Tandem language exchange program delivered jointly across a U.S. – Brazilian University partnership A case study*. A dissertation for the degree of

Doctor of Philosophy at Virginia Commonwealth University. Richmond, Virginia: Virginia Commonwealth University.

Brookfield, St. (1995). *Becoming a Critically Reflective Teacher*. Jossey – Bass, San Francisco.

Bujra, J. (2001). *Research Workshop Handout*. Graduate school, University of Bradford.

Byram, M. (1997). *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. Clevedon: Multilingual Matters.

Calvert, M. (1992): Working in tandem: peddling an old idea. *Language Learning Journal* 6, pp.17-19.

Cedefop, (2009). *European Guidelines for Validating Non-formal and Informal Learning*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, ISBN 978-92-896-0602-8.

Coffield, F. (2000). *The Necessity of Informal Learning*. Bristol: The Policy Press.

Cohen L., Manion L., (1994). *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Μετάφραση Μητσοπούλου Χ. και Φιλοπούλου Μ., Αθήνα: Έκφραση - Εκπαιδευτική Βιβλιοθήκη.

Dewey, J. (1993). *How we think*. London: D.C.Heath.

Eraut, M. (2000). Non-formal learning and tacit knowledge in professional work. *British Journal of Educational Psychology*, 70, 113-136.

Fielding, N.G. & Fielding, J.L. (1986). *Linking Data*. London: Sage.

Freire, P. (1972). *Pedagogy of the Oppressed*. Harmondsworth: Penguin.

Freire, P. (1977β). *Πολιτιστική δράση για την κατάκτηση της ελευθερίας*. Αθήνα: Καστανιώτης.

- Freire, P. (1986), Η αγωγή σε εξέλιξη: Ενδέκατο γράμμα. Στο *Για μια λαϊκή παιδεία: Εναλλακτικοί θεσμοί και πολιτικές* (σ. 96-118). Αθήνα: Κέντρο Μελετών και Αυτομόρφωσης.
- Freire, P. (2006) *Δέκα επιστολές προς εκείνους που τολμούν να διδάσκουν*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο. (Πρώτη δημοσίευση 1998).
- Glasmann, S. & Calvert, M. (2001). *Tandem Language Learning in Schools*. Sheffield: Philip Armstrong Publications.
- Goleman, D. (2000). *Η συναισθηματική νοημοσύνη στο χώρο εργασίας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Herfurth, H.- E. (1993). *Möglichkeiten und Grenzen des Fremdspracherwerbs in Begegnungssituationen. Zu einer Didaktik des Fremdsprachenlernens im Tandem*. Munich: iudicium..
- Jaques, D. (2004). *Μάθηση σε ομάδες*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Jarvis, P. (2004) *Συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση : θεωρία και πράξη*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Jarvis, P.(2005). Συνέντευξη στον Γ. Κουλαουζίδη. Στο Α. Κόκκος, *Μεθοδολογία εκπαίδευσης ενηλίκων: Τόμ. 1. Θεωρητικό πλαίσιο και προϋποθέσεις μάθησης* σ. 188-197. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Jarvis, P. (2007 α). Malcolm Knowles. Στο P. Jarvis (Επιμ.), *Οι θεμελιωτές της εκπαίδευσης ενηλίκων* (σ. 207-227). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Jeffs T. and Smith M. (1990). Educating informal educators in Jeffs T. and Smith M (1990) *Using Informal Education*, Buckingham: Open University Press.
- Knowles, M. (1998). *The adult learners*.(pp 93-94). San Francisco: Jossey – Bass..
- Knowles, M. (1970). *The Modern Practice of Adult Education – Andragogy versus Pedagogy*. New York: Association Press. σ. 84-85.
- Kolb, D.A.(1984). *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Levin, J. R., & O'Donnell, A. M. (1999). *What to do about educational research's credibility gaps? Issues in Education*. 5(2), 177-229.

- Lewin, K. (1951) *Field theory in social science; selected theoretical papers*. D. Cartwright (ed.). New York: Harper & Row.
- Lincoln, Y. (2001). *Varieties of validity: Quality in qualitative research*. Στους J. Smart, & W. Tierney (Εκδ.). *Higher education: Handbook of theory and research*. New York: Agathon Press.
- Lindeman, E. C. (1926). *The Meaning of Adult Education*. New York: New Republic.
- Livingstone W. D. (2001) *Adult's informal learning: Definitions, findings, gaps and future research*. NALL working paper 21.
- Livingstone, W. D. (2000). *Exploring the icebergs of learning: Findings of the first Canadian survey of informal learning practices*. *The Canadian Journal for the study of adult education*, 13 (2), pp. 49-72.
- Matheoudakis, M. (2005). Language education of adult immigrants in Greece: current trends and future developments. *Taylor & Francis*. Volume 24, Issue 4.
- May, T. (1993). *Social Research. Issues, Methods and Process*. Open University Press.
- McGiveney, V. (1999) *Informal Learning in the Community. A trigger for change and development*. Leicester: NIACE.
- Mezirow, J. (1981). *A critical theory of adult learning and education*. *Adult Education*, 32:3-24.
- Mezirow, J., & Associates. (1990). *Fostering critical reflection in adulthood*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Mezirow, J. (2007). Μαθαίνοντας να σκεφτόμαστε όπως ένας ενήλικος: Κεντρικές έννοιες της θεωρίας του μετασχηματισμού. Στο J. Mezirow & Συνεργάτες, *Η μετασχηματίζουσα μάθηση* (σ. 43-71). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Mitchell, E. S. (1986). *Multiple triangulation: a methodology for nursing science*, *Advances in nursing Science*. Vol.8 (3), pp. 18-26.
- Morse, J. M. (1991). *Approaches to Qualitative-Quantitative Methodological Triangulation*. *Nursing Research*, Vol.40 (1), pp. 120-123.
- Muller, M., Schneider, G. & Wertenschlag, L. (1988). *Apprentissage autodirige en tandem a l'universite*. In H. Holec (ed.), *Autonomy and self-directed learning: Present fields of application /*

Autonomie et apprentissage autodirigé: Terrains d'application actuels, pp.65-76. Strasbourg: Council of Europe.

Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. Newbury Park, CA: Sage.

Robson, C., (2007). *How to Do a Research Project: A Guide for Undergraduate Students*. Oxford, UK.

Rogers, A. (1999). *Η Εκπαίδευση Ενηλίκων*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Rogers, A. (2003). *What is the Difference? A New Critique of Adult Learning and Teaching*. NIACE. Leicester.

Ruud van der Veen & Wildemeersch, D. (2012). Learning in multicultural cities. *International journal life long education*, volume 31 (1). Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02601370.2012.636566#.U66sZZR_vHk.

(Ημερομηνία επίσκεψης 28/6/2014).

Silverman, D (1997). *Qualitative Research, Issues, Method and Practice*. London: Sage.

Stickler, U. & Lewis, T.. (2003). *Tandem learning and intercultural competence*. In: Lewis & Walker (eds) 93-104.

Telles, J. (2012). Teletandem: Transculturality and identity in webcam interactions in foreign languages. International Conference "ICT for Language Learning". 5th edition.

Vassallo, M. L. & Telles, J. A.(2006) *Aprendizagem in-tandem:Princípios teóricos e perspectivas de pesquisa*. In TELLES, J. A. (Org.) *Teletandem: Um contexto virtual, autônomo e colaborativo para a aprendizagem de línguas estrangeiras no século XXI*. Pontes Editores, (in print).

Voigt, J. (1990): *The microethnographical investigation of the interactive constitution of mathematical meaning*. In Proceedings of the 2nd Bratislava International Symposium on mathematics Education.

Willig, C. (2001). *Introducing Qualitative Research in Psychology: Adventures in Theory and Method*. Philadelphia: Open University Press.

Wolff, J. (1982). *iTANDEM*Madrid - *du hilfst mir lernen, ich helfe dir lernen, und so verstehen wir uns besser*!. *Spracharbeit*, 1: 21-26 & *Hispanorama*, 32: 13-18.

Yaxlee, B. (1929). *Lifelong Education*. London: Cassell.

Ηλεκτρονικές πηγές

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2001:0678:FIN:EN:PDF>].

http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/doc/copenhagen-declaration_en.pdf.

<http://www.eu2003.gr/gr/cat/171/>

<http://www.equal-greece.gr/view/cont/GLel.pdf>

<http://www.tandem-project.eu/greek/welcome>

http://conference.pixel-online.net/ICT4LL2012/common/download/Paper_pdf/321-IBT62-FP-Telles ICT2012.pdf

www.teletandembrasil.org

http://conference.pixel-online.net/ICT4LL2012/common/download/Paper_pdf/321-IBT62-FP-Telles-ICT2012.pdf

<http://www.cisi.unito.it/tandem/learning/lingua-eng.html>

<http://www.cisi.unito.it/tandem/learning/odl-eng.htm>

<http://www.cisi.unito.it/tandem/learning/l1pe-eng.html>

<http://www.cisi.unito.it/tandem/learning/lingua-d-eng.html>

<http://www.cisi.unito.it/tandem/learning/tris-deu.html>

<http://www.cisi.unito.it/tandem/etandem/etindex-en.html>

<http://www.languagecafe.eu/downloads/en/intro.pdf>

<http://www.languagecafe.eu/en/intro.html>

<http://www.cisi.unito.it/tandem/learning/daad-testdaf-deu.html>

<http://cybercafe.metoikos.eu/>

<http://www.sun-languagecommunity.eu/index.php/el>

<http://www.joynlanguages.eu/>

<http://www.metoikos.eu/>

www.hcc.edu.gr

http://www.action.gr/new_site/index.php/el/

http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_b6/index.html

[http://www.metoikos.eu/index.php/el/-](http://www.metoikos.eu/index.php/el/)

<http://www.bridge-it-net.eu/>

<http://cybercafe.metoikos.eu/el>

<http://www.tandem-fundazioa.info/index.php?menuid=1>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΑΞΟΝΕΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ

- **ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ**

A. Σπουδές

B. Επιμόρφωση (σεμινάρια για εκπαίδευση ενηλίκων, στο αντικείμενο, αυτομόρφωση)

Γ. Εκπαιδευτική εμπειρία (στην εκπαίδευση ενηλίκων: σε γενικό πληθυσμό/σε ειδικές ομάδες, στο αντικείμενο)

Δ. Ηλικία (κατηγορία: 20-25, 26-30, 31-35, 36-40, 41-45, 46-50, 51-55, 56-60, άνω των 60)

- **ΑΞΟΝΕΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ**

1. Ως εκπαιδευτής / εκπαιδευτρια ενηλίκων, είναι η πρώτη σας φορά που συμμετέχετε σε αντίστοιχο ευρωπαϊκό πρόγραμμα, όπως το πρόγραμμα «Μέτοικος»;
2. Είναι η πρώτη φορά που συμμετέχετε σε ένα πρόγραμμα άτυπης μάθησης;
3. Τι διαφορετικό χαρακτηριστικό, κατά τη γνώμη σας, διαπιστώνετε στο πρόγραμμα «Μέτοικος» σε σχέση με τα άλλα προγράμματα στα οποία συμμετείχατε ως εκπαιδευτής / εκπαιδευτρια ενηλίκων;
4. Ποιοι είναι οι παράγοντες που, κατά τη γνώμη σας, βοηθούν έναν ενήλικο να μαθαίνει; Ιεραρχήστε τους παράγοντες αυτούς, επιλέγοντας από έναν έως τρεις σημαντικότερους.
5. Πόσο βοηθάει, κατά τη γνώμη σας, η άτυπη μεθοδολογία, όπως αυτή που εφαρμόστηκε στο πρόγραμμα «Μέτοικος», τους ενήλικους μετανάστες να βελτιώσουν την επικοινωνιακή τους ικανότητα ;
6. Οι επικοινωνιακές γλωσσικές ικανότητες πραγματώνονται μέσω επικοινωνιακών γλωσσικών δραστηριοτήτων. Μπορείτε να αναφέρετε κάποιες επικοινωνιακές γλωσσικές δραστηριότητες που χρησιμοποιήσατε και θεωρείτε ότι βοήθησαν τους εκπαιδευόμενους; Αν ναι, με ποιο τρόπο μπορείτε να πείτε ότι είδατε ένα θετικό αποτέλεσμα προς αυτήν την κατεύθυνση;

7. Με ποιους τρόπους βοηθήσατε ως εκπαιδευτής να διαμορφωθεί κατάλληλο για την επικοινωνία περιβάλλον;
8. Με ποιους τρόπους βοηθήσατε τους εκπαιδευόμενους να συνειδητοποιήσουν την ιδιότητα του μέλους της συγκεκριμένης ομάδας ενηλίκων;
9. Με ποιες τεχνικές προσπαθήσατε να βοηθήσετε τους μετανάστες να κατανοήσουν χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας που θα τους βοηθήσουν στην κοινωνική τους ζωή;
10. Είδατε κάποιο θετικό αποτέλεσμα με τη χρήση κάποιας από τις τεχνικές; Αν ναι, πώς και σε ποια φάση;
11. Για την επιτυχία ενός εκπαιδευτικού προγράμματος σε ενηλίκους, ο ρόλος του εκπαιδευτή είναι πολύ σημαντικός. Ποιος είναι, κατά τη γνώμη σας, ο ρόλος του εκπαιδευτή σε ένα πρόγραμμα άτυπης εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας σε μετανάστες;
12. Οι εκπαιδευτές ενηλίκων, ανάλογα με στυλ, την προσωπικότητα που διαθέτουν και την ομάδα που εκπαιδεύουν, υιοθετούν κάποιους ρόλους (διευκολυντικός, εμπνευστικός, καθοδηγητικός). Πώς θα χαρακτηρίζατε το ρόλο σας, ως εκπαιδευτή, κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος»;
13. Ποια διδακτικά υλικά από αυτά που χρησιμοποιήσατε κατά τη διάρκεια των μαθημάτων σας, ήταν βοηθητικά και κάλυψαν τις μαθησιακές ανάγκες των εκπαιδευομένων;
14. Έχοντας ως δεδομένο την πολυπολιτισμική σύνθεση της ομάδας που παρακολουθούσε τα μαθήματα στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος», υπήρξε κάποια συγκρουσιακή κατάσταση; Αν ναι, μπορείτε να αναφερθείτε σύντομα σ' αυτή; Πώς τη χειριστήκατε; Αν όχι, τι πιστεύετε ότι θα μπορούσατε να κάνετε; Αν δεν υπήρξε συγκρουσιακή κατάσταση, γιατί δεν υπήρξε;

Οι ερωτήσεις της συνέντευξης ήταν ίδιες για κάθε εκπαιδευτή, όμως υπήρξαν και περιπτώσεις που έγιναν κάποιες αλλαγές κατά περίπτωση.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΑΞΟΝΕΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ

• ΑΞΟΝΕΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

1. Έχετε συμμετάσχει σε εκπαιδευτικό πρόγραμμα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας; Αν ναι, για πόσον καιρό;
2. Έχετε συμμετάσχει στο παρελθόν σε παρόμοιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, όπως είναι το πρόγραμμα «Μέτοικος»;
3. Πιστεύετε ότι το language café σας βοηθάει να μαθαίνετε ή είναι καλύτερα για σας τα μαθήματα σε κανονική τάξη και με βιβλία; Γιατί;
4. Πιστεύετε ότι η μεθοδολογία του προγράμματος σας βοήθησε να ανταποκρίνεστε καλύτερα στις καθημερινές επικοινωνιακές καταστάσεις; Πώς το καταλάβατε; Πότε; Με ποιο τρόπο το είδατε να συμβαίνει στην καθημερινή σας ζωή;
5. Πιστεύετε ότι η μεθοδολογία του προγράμματος σας βοήθησε να βελτιώσετε την επικοινωνιακή σας ικανότητα σε επίσημες επικοινωνιακές καταστάσεις; Αν, ναι, με ποιο τρόπο;
6. Πώς νιώσατε ως μέλος της ομάδας που συμμετέχει σε ένα καφέ γλώσσας;
7. Μετά τα μαθήματα που παρακολουθήσατε στο πρόγραμμα αυτό, αισθάνεστε ότι οι Έλληνες σας αποδέχονται περισσότερο, ως μέλη της τοπικής κοινωνίας;
8. Τα μαθήματα που παρακολουθήσατε στο πλαίσιο του προγράμματος σας βοήθησαν να κάνετε περισσότερους Έλληνες φίλους;
9. Τα μαθήματα που παρακολουθήσατε στο πρόγραμμα «Μέτοικος» σας βοήθησαν να καταλάβετε καλύτερα τη σύγχρονη ελληνική κοινωνική πραγματικότητα (κοινωνική δομή της χώρας, πολιτισμός, κοινωνικά θέματα);

10. Σε ποιες από τις μεθοδολογίες (καφέ γλώσσας, tandem, e-tandem, cyber café) συμμετείχατε και για πόσο διάστημα;
11. Ποια μεθοδολογία σας έκανε να βελτιωθείτε περισσότερο; Γιατί και με ποιο τρόπο; Τι ήταν αυτό που σας άρεσε περισσότερο στη συγκεκριμένη μεθοδολογία;
12. Ο εκπαιδευτής σας πόσο σας βοήθησε στη διάρκεια των άτυπων μαθημάτων; Με ποιον τρόπο σας βοήθησε; Τι έκανε ακριβώς; Υπήρξαν πράγματα που περιμένατε ή που θέλατε να γίνουν από τον εκπαιδευτή και δεν έγιναν;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3
ΦΥΛΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗΣ

1. Δομή της εκπαιδευτικής συνάντησης
2. Ενεργοποίηση του ενδιαφέροντος των εκπαιδευομένων
3. Αυτενέργεια των εκπαιδευομένων
4. Αξιοποίηση του εκπαιδευτικού υλικού και χρησιμότητά του
5. Σύνδεση γνώσεων με ανάγκες, εμπειρίες και ενδιαφέροντα των εκπαιδευομένων
6. Διευκόλυνση της συμμετοχής των εκπαιδευομένων
7. Εξατομικευμένη προσέγγιση
8. Επικοινωνιακές δεξιότητες εκπαιδευτή
9. Διαπολιτισμικές δεξιότητες εκπαιδευτή
10. Σχέσεις εκπαιδευτή - εκπαιδευομένων
11. Σχέσεις μεταξύ των εκπαιδευομένων

12. Το «κοινωνικό κλίμα» της ομάδας

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4

135

ΑΠΟΜΑΓΝΗΤΟΦΩΝΗΣΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΣ Ε1

Αντικείμενο διδασκαλίας: Ελληνική γλώσσα

Ρόλος στο πρόγραμμα «Μέτοικος» : Εκπαιδεύτρια στο καφέ γλωσσών στο Παγκράτι

Σπουδές: Ελληνική Φιλολογία – Μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης στην Ιστορία και στον Ελληνικό Πολιτισμό

Επιμόρφωση:

α) Σε σχέση με το αντικείμενο: 100 ώρες

β) Σε σχέση με την εκπαίδευση ενηλίκων: 200 ώρες

Διδακτική εμπειρία:

α) Στην εκπαίδευση ενηλίκων: 20 χρόνια

β) Στο αντικείμενο: 2 έτη

Τρέχουσα απασχόληση: Καθηγήτρια ελληνικής γλώσσας – Υπεύθυνη ευρωπαϊκών προγραμμάτων στο Κέντρο Ελληνικού Πολιτισμού (www.hcc.edu.gr)

Ηλικία: 37

ΕΡ. 1: Ως εκπαιδύτρια ενηλίκων, είναι η πρώτη σας φορά που συμμετείχατε σε αντίστοιχο ευρωπαϊκό πρόγραμμα, όπως το πρόγραμμα «Μέτοικος»;

ΑΠ: Δεν είναι η πρώτη φορά που συμμετέχω σε ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα εκπαίδευσης ενηλίκων. Συμμετείχα στο πρόγραμμα «Γλώσσα», το οποίο ήταν ένα πρόγραμμα που στόχευε στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης / ξένης γλώσσας, επίσης σε ενηλίκους, στα επίπεδα Γ1 και Γ2, σε προχωρημένη ελληνομάθεια, μέσω διαδικτυακής μάθησης (online learning), όπως λέγεται.

ΕΡ. 2: Είναι η πρώτη φορά που συμμετείχατε σε ένα πρόγραμμα άτυπης μάθησης;

ΑΠ: Με αυτόν τον τρόπο που έγινε στο «Μέτοικο», σε σχέση πάντα με τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης, ναι. Γενικότερα, ως εκπαιδευτρια ενηλίκων, έχω συμμετάσχει σε πολλά σεμινάρια και εργαστήρια ελληνικού πολιτισμού και ελληνικού χορού στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, κάτι που εντάσσεται στην άτυπη μάθηση, αλλά δεν έχει να κάνει με τη διδασκαλία της γλώσσας. Υπάρχει και εκεί διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας, αλλά με ένα έμμεσο τρόπο. Στο παρελθόν, πολλά χρόνια πριν, είχα διδάξει την ελληνική σε μετανάστες στο πλαίσιο μιας μη κυβερνητικής οργάνωσης, που ονομαζόταν «Εθελοντική Εργασία», αλλά ήταν μια πολύ μικρή θητεία. Δούλεψα σ' αυτήν τη Μ.Κ.Ο. κάποιους μήνες, κάτι που θα μπορούσε να θεωρηθεί κοντά στο πλαίσιο της άτυπης μάθησης.

ΕΡ. 3: Τι διαφορετικό χαρακτηριστικό, κατά τη γνώμη σας, διαπιστώνετε στο πρόγραμμα «Μέτοικος» σε σχέση με τα άλλα προγράμματα στα οποία συμμετείχατε ως εκπαιδευτρια ενηλίκων;

ΑΠ: Δε θα αναφερθώ στην εμπειρία μου ως εκπαιδευτρια χορού, γιατί είναι κάτι διαφορετικό. Θα μιλήσω για την εκπαίδευση στο πρόγραμμα «Γλώσσα». Ήταν εξόχως διαφορετικό, γιατί το target group, η ομάδα στόχος, ήταν οι μετανάστες εδώ (στο πρόγραμμα «Μέτοικος» εννοεί), ενώ στο πρόγραμμα «Γλώσσα» οι περισσότεροι ήταν μορφωμένοι και ενός υψηλού μορφωτικού επιπέδου μαθητές της ελληνικής γλώσσας. Επομένως, η όλη μεθοδολογία ήταν εντελώς διαφορετική, συν το γεγονός ότι ήταν online μάθηση, οπότε τα εργαλεία ήταν πολύ διαφορετικά. Με το πρόγραμμα που κάναμε στην Μ.Κ.Ο. πριν πολλά χρόνια υπήρχαν κάποια στοιχεία κοινά, αλλά θεωρώ ότι αυτό το πρόγραμμα «Μέτοικος» ήταν πολύ διαφορετικό και ανανέωσε και μένα ως εκπαιδευτρια στο συγκεκριμένο χώρο, δηλαδή στη διδασκαλία της ελληνικής σε μετανάστες, λόγω της ευελιξίας που είχε η συγκεκριμένη μεθοδολογία και λόγω του ότι υπήρχε σεβασμός, πρωτίστως, στις ανάγκες των μαθητών και στις προσδοκίες τους. Υπήρχε και μία ελευθερία να χρησιμοποιηθεί η οποιαδήποτε μεθοδολογία. Αυτό νομίζω ότι είναι το διαφορετικό στοιχείο, το ότι απενοχοποιήθηκα στο να χρησιμοποιήσω όποιο υλικό, όποια μέθοδο, όποια στρατηγική μου φαινόταν κατάλληλη για να ικανοποιήσω το συγκεκριμένο στόχο που έθεταν εκείνη τη στιγμή οι μαθητές μου.

ΕΡ. 4: Πώς προσδιορίζετε το στοιχείο της ευελιξίας που χαρακτηρίζει το πρόγραμμα «Μέτοικος»;

ΑΠ: Το στοιχείο της ευελιξίας έχει να κάνει με το ότι δεν υπάρχει τίποτα προαποφασισμένο ως προς τα υλικά. Μπορεί ο εκπαιδευτής, είχαμε δηλαδή κάποια υλικά μαζί μας, είτε φωτοτυπίες από βιβλία είτε παιχνίδια, κυρίως εγώ δούλεψα με κάποια παιχνίδια, αλλά ήταν καθαρά ένα υλικό στο οποίο θα προστρέχαμε αν το ήθελε η ομάδα, εφόσον δε μας υποδείκνυε κάτι άλλο η ομάδα, ή το

ένα ή τα δύο άτομα που θα συμμετείχαν στο καφέ. Επειδή ο πρώτος λόγος ήταν κάθε φορά «Τι θα θέλατε να κάνετε τώρα; Για ποιο θέμα θα θέλατε να μιλήσετε; Τι θα σας ενδιέφερε; Τι ανάγκη έχετε;», αυτό μας όριζε και την όλη αλλαγή στην τεχνική και στη μεθοδολογία που θα χρησιμοποιούσαμε κατόπιν στο μάθημα.

Υπήρχε αυτή η ευελιξία, δεν υπήρχε κάτι το προαποφασισμένο, υπήρχε δηλαδή ένας αυτοσχεδιασμός. Θα έλεγα αυτή τη λέξη ως σημαντική λέξη για το στοιχείο της ευελιξίας, ότι μπορούσα να αυτοσχεδιάσω ελεύθερα, ενώ σε όλα τα άλλα προγράμματα, που έχω συμμετάσχει και έχουν σχέση με μετανάστες, όπως στο πρόγραμμα «Οδυσσέας» που ανήκει στη μη τυπική μάθηση, υπάρχουν πράγματα αποφασισμένα από πριν, όπως το curriculum, η ύλη, το εγχειρίδιο και δεν έχεις την αίσθηση ότι μπορείς να αυτοσχεδιάσεις κάθε φορά βάσει του τι σου ζητάνε οι μαθητές σου και με βάση του τι συμβαίνει στην επικαιρότητα.

ΕΡ. 5: Ποιοι είναι οι παράγοντες που, κατά τη γνώμη σας, βοηθούν έναν ενήλικο να μαθαίνει; Ιεραρχήστε τους παράγοντες αυτούς, επιλέγοντας από έναν έως τρεις σημαντικότερους.

ΑΠ: Ο πρώτος παράγοντας που βοηθάει έναν ενήλικο να μαθαίνει είναι η απουσία του άγχους, το να είναι χαλαρός, να μην έχει την ένταση και με αυτό που έχει να μάθει και σε σχέση με τον εκπαιδευτή. Πάντα υπάρχει άγχος όταν πας να μάθεις κάτι καινούργιο. Πρέπει να υπάρχει αυτό το στοιχείο της χαλάρωσης και της πνευματικής χαλάρωσης, ώστε να μπορεί να υπάρξει νέα γνώση. Γιατί και επιστημονικά έχει αποδειχθεί ότι αν κάποιος βρίσκεται σε ένα στρες, δεν μπορεί να μάθει επί της ουσίας. Αυτό θα το έλεγα ως πρώτο παράγοντα.

Ένα δεύτερο παράγοντα θα έλεγα τη σχέση εμπιστοσύνης με τον εκπαιδευτή, η οποία είναι μία σχέση δούνα και λαβείν. Ο εκπαιδευτής πρέπει να μπορέσει να κάνει τον εκπαιδευόμενο να αισθανθεί ότι αυτός θα τον βοηθήσει πάνω στο αντικείμενο που θέλει. Στη συγκεκριμένη περίπτωση να μάθει καλύτερα τη γλώσσα και ο εκπαιδευόμενος να παρέχει στον εκπαιδευτή το αίσθημα ότι αφήνεται, ότι τον εμπιστεύεται, ότι εμπιστεύεται τις επιλογές του.

Ένα τρίτο στοιχείο είναι η αντιμετώπιση του μαθησιακού στιλ του κάθε μαθητή και των εμποδίων που μπορεί να έχει ως μαθητής. Στη συγκεκριμένη περίπτωση των μεταναστών υπάρχουν πολλά τέτοια εμπόδια. Μπορεί να είναι ο αναλφαβητισμός που τυχόν υπάρχει, ένα πολύ χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, ένα πολύ χαμηλό βιοτικό επίπεδο, η δομή της μητρικής γλώσσας του μετανάστη που είναι πολύ διαφορετική από την ελληνική και το πώς έμαθε ό, τι έχει μάθει ο μετανάστης, δηλαδή το μαθησιακό πλαίσιο το οποίο είχε ακολουθήσει στο σχολείο στη χώρα του. Όλο αυτό, το πώς να χειριστείς αυτές τις πληροφορίες είναι ένα κομβικό στοιχείο. Δηλαδή το προφίλ του μαθητή με λίγα λόγια.

ΕΡ.6: Πόσο βοηθάει, κατά τη γνώμη σας, η άτυπη μεθοδολογία, όπως αυτή που εφαρμόστηκε στο πρόγραμμα «Μέτοικος», τους ενήλικους μετανάστες να βελτιώσουν την επικοινωνιακή τους ικανότητα;

ΑΠ: Ναι, βοήθησε πάρα πολύ. Στη συγκεκριμένη περίπτωση της ομάδας του καφέ που συντόνιζα εγώ, που ήμουν εγώ η διευκολύντρια, είδα μεγάλη διαφορά από το ξεκίνημά μας έως το τέλος, ακριβώς γιατί το προφίλ των δικών μου μαθητριών ήταν ιδιαίτερο. Ήταν γυναίκες με παιδιά στο ελληνικό σχολείο, οι οποίες όμως δεν μιλούσαν καλά τα ελληνικά, ήταν Α0 ή Α1 το επίπεδό τους, αρχάριοι χρήστες, όπως λέμε. Ήταν κάπως καλύτερη η κατανόηση προφορικού λόγου, γιατί άκουγαν πολλά ελληνικά, αλλά δεν παρήγαγαν σχεδόν καθόλου προφορικό λόγο.

Είδα, λοιπόν, μέσα από το καφέ αυτές τις γυναίκες καταρχάς να χαλαρώνουν, να αισθάνονται πολύ όμορφα που μπορούν χωρίς άγχος να μιλάνε και αυτό τις έκανε να ανοίγονται σιγά σιγά όλο και περισσότερο, αργά αλλά σταθερά. Και μένα αυτό μου έδωσε πολύ μεγάλη χαρά, γιατί το είχαν πολύ ανάγκη τη στιγμή που έβλεπαν τα παιδιά τους να είναι σε ένα ελληνικό σχολείο και οι ίδιες δεν μπορούσαν να συμμετέχουν περαιτέρω στα δρώμενα του σχολείου.

Κάποιες από αυτές είχαν τα παιδιά τους ως γλωσσικούς διαμεσολαβητές, ως μεταφραστές στη σχολική κοινότητα και η ελληνική γλώσσα ήταν το μεγάλο τους πρόβλημα, παρότι όταν τελειώσαμε το καφέ δεν μιλούσαν πάρα πολύ καλά, το γεγονός ότι είχε σπάσει ο πάγος με τη γλώσσα και άρθρωναν λέξεις, προσπαθούσαν να πουν αυτά που είχαν μέσα τους αλλά δεν τολμούσαν να πουν, ήταν πολύ σημαντικό, νομίζω.

ΕΡ.7: Οι επικοινωνιακές γλωσσικές ικανότητες πραγματώνονται μέσω επικοινωνιακών γλωσσικών δραστηριοτήτων. Μπορείτε να αναφέρετε κάποιες επικοινωνιακές γλωσσικές δραστηριότητες που χρησιμοποιήσατε και θεωρείτε ότι βοήθησαν τους εκπαιδευόμενους; Αν ναι, με ποιο τρόπο μπορείτε να πείτε ότι είδατε ένα θετικό αποτέλεσμα προς αυτήν την κατεύθυνση;

ΑΠ: Καταρχάς, το πολύ απλό, δηλαδή το να γίνεται μία συζήτηση στα ελληνικά, όπως μπορούσαμε, με το περιορισμένο λεξιλόγιο που υπήρχε, γιατί κάποιες ήταν λίγο πιο προχωρημένες, άλλες δεν ήταν τόσο πολύ, αλλά καταλάβαιναν. Γιατί όπως ακριβώς σου είπα, είχαν όλες στα αυτιά τους τα ελληνικά, αλλά κάποιες δεν μπορούσαν να μιλήσουν. Το γεγονός, λοιπόν, ότι είμαστε σε ένα προστατευμένο περιβάλλον και γω τους ρωτούσα πράγματα, μπορούσα, είχα την υπομονή και το χρόνο να τις ακούσω και να τις βοηθήσω, όσο απλό και να ακούγεται, ήταν μία πρώτη τεχνική. Γιατί ακόμα και αυτό δεν το είχαν βιώσει ποτέ.

Είχα δουλέψει, δούλεψα αρκετά τη γνωριμία στην αρχή, για να μπορέσουν να με εμπιστευτούν. Στην αυτοπαρουσίασή μου χρησιμοποίησα το μπαλάκι. Χρησιμοποιώ αρκετά το μπαλάκι στα πρώτα μαθήματα για να κάνω ερωτήσεις και απαντήσεις, τις οποίες απαντάω εγώ πρώτη. Έδωσα έμφαση στο γεγονός ότι είμαι μητέρα, ότι έχω προβλήματα. Πάντα στην αυτοπαρουσίασή μου προσπαθώ να εκτεθώ, έτσι ώστε να κάνω τους άλλους να γελάσουν και να αισθανθούν ότι είμαι και γω αληθινός άνθρωπος, έχω και γω τη δική μου οικογένεια, με τα δικά μου προβλήματα. Και αυτό τις χαλάρωσε, τις έκανε να με εμπιστευτούν και άρχισαν να μου μιλάνε, δηλαδή το «Γεια σου, από πού είσαι, πόσον καιρό είσαι στην Ελλάδα, πώς λένε τα παιδιά σου», ήδη αυτές οι πρώτες ερωτήσεις με το μπαλάκι, το οποίο μας χαλάρωνε κιόλας, γιατί έπεφτε κάτω, γελούσανε, το έριχνε η μία στην άλλη, υπήρχε αυτό το παιχνίδι, το οποίο δημιούργησε μία καλή πρώτη ατμόσφαιρα και μετά την κρατήσανε. Αυτές τις ερωταποκρίσεις για τη γνωριμία τις κάναμε σαν ιεροτελεστία, σαν μία ρουτίνα μαθήματος κάθε φορά.

Όταν έβλεπα ότι είχαν ενδιαφέρον για ένα θέμα, δηλαδή ήθελαν να μάθουν για την ηλικία των παιδιών μου, αν ήταν αγόρια ή κορίτσια, αν πήγαιναν σχολείο, τις άφηνα να μιλήσουν πιο πολύ πάνω σ' αυτό το θέμα, γιατί ήταν κάτι ζωντανό. Ήταν σα να είμαστε φίλες και να έχουμε βγει για καφέ και με ρωτούσαν πράγματα για μένα. Πραγματικά ήταν μια ζωντανή επικοινωνιακή περίπτωση. Μετά χρησιμοποιούσαμε, όσο μπορούσαμε και το πρακτικό στοιχείο του καφέ ή του τσαγιού. Οι δικές μου εκπαιδευόμενες ήταν δύο κυρίες από την Αίγυπτο, μία από την Ινδία, μία από το Κονγκό και έπιναν πιο πολύ τσάι, δεν έπιναν καφέ. Ο χώρος υποδοχής μας ήταν η αίθουσα εκδηλώσεων ενός δημοτικού σχολείου που μας παραχώρησε η διευθύντρια για το καφέ. Στο δικό μας, λοιπόν, το καφέ, ήταν ένα θρανίο που είχαμε το βραστήρα με το νερό που το είχαμε ζεστάνει, τα φακελάκια του τσαγιού ή τον καφέ και λειτουργούσε σαν ένας χώρος self service. Άρα, πηγαίναμε όλες μαζί στην αρχή και φτιάχναμε το τσάι μας. Ρωτούσε η μία την άλλη: «Θέλεις λίγο ζάχαρη, δε θέλεις ζάχαρη, θέλεις γάλα» και έτσι μέσα από αυτό το παιχνίδι του σερβιρίσματος η μία στην άλλη και στα παιδιά, γιατί ήταν και τα παιδιά τους μαζί, δεν μπορούσαν να τα αφήσουν έξω στο προαύλιο. Έτσι, μιλούσαμε και στα παιδιά, τα είχαμε μαζί μας και όλο αυτό ήταν στα ελληνικά. Κάποιες φορές, βέβαια χρησιμοποιούσαμε και τη γλώσσα τους και δεν το απαγόρευα αυτό, αλλά τις παρότρυνα όσο περισσότερο μπορούσα να χρησιμοποιούν ελληνικά και για το βιωματικό στοιχείο της χρήσης της γλώσσας σε μια πραγματική περίπτωση.

Τώρα, ως προς άλλες επικοινωνιακές τεχνικές χρησιμοποιούσα πολύ κάποια παιχνίδια με κάρτες, ας πούμε κάρτες καθημερινών δραστηριοτήτων, κάποιος που πλένεται, χτενίζεται, κοιμάται, ξυπνάει, κάρτες με ρολόγια, ώστε σιγά σιγά να φτιάξουμε το λεξιλόγιο του καθημερινού προγράμματος. Χρησιμοποιούσα φωτογραφίες από περιοδικά που τις κόβαμε και αρχίσαμε να

κάνουμε ιστορίες ή περιγραφές προσώπων. Όταν δεν υπήρχε από την πρώτη ερώτηση ένα θέμα συζήτησης, με το οποίο θα μπορούσαμε να ασχοληθούμε, προσπαθούσα με άλλα αντικείμενα να χτίσουμε μία επικοινωνία, να αποκτήσουν ένα λεξιλόγιο που ίσως δεν το είχανε και μετά να κάνουμε κάποιες ερωταποκρίσεις, να το εμπεδώσουμε. Είδα ότι από συνάντηση σε συνάντηση επειδή τα πράγματα γίνονταν ως ρουτίνες, δηλαδή το σερβίρισμα, η αυτοπαρουσίαση του καθενός με το μπαλάκι, οι ερωταποκρίσεις σε θέματα καθημερινότητας, σε θέματα του σχολείου που τα είχαν ανάγκη να τα καταλάβουν. Ας πούμε δεν ήξεραν τι ακριβώς κάνει ένας σύλλογος γονέων, δεν ήξεραν αν θα μπορούσαν να συμμετέχουν σε κάτι τέτοιο, τους βοηθούσα με τις ανακοινώσεις που έστελναν οι δάσκαλοι από το σχολείο στα παιδιά τους, μεταφράζανε, τους εξηγούσα όσο μπορούσα πιο παραστατικά. Όλα αυτά λοιπόν, επειδή γίνονταν κάθε φορά σχεδόν, με τον κοινό παρονομαστή ότι είναι όλες μανάδες με παιδιά στο ελληνικό σχολείο και εγώ επίσης. Είδα ότι σιγά σιγά καταλάβαιναν περισσότερα, τα χρησιμοποιούσαν περισσότερο στον προφορικό λόγο και γενικά αισθάνονταν χαρά μ' αυτό, δηλαδή περίμεναν πώς και πώς το καφέ.

Επίσης, εντάξει, υπάρχει και μια ιστορία, δεν ξέρω αν μπορώ να σου την πω τώρα ή μετά. Μου είχε κάνει εντύπωση, όταν ρωτήσαμε στο τέλος να μας πούνε όλες τι θετικό αποκόμισαν από το καφέ. Συγκινήθηκα ιδιαίτερα με μια κυρία από την Αίγυπτο, που δυστυχώς τώρα λόγω της κρίσης έμαθα ότι επέστρεψε στη χώρα της, μου είχε πει ότι για έξι χρόνια ήταν κλεισμένη στο διαμέρισμα, έβγαινε έξω να ψωνίσει, αλλά δε χρησιμοποιούσε τα ελληνικά, δεν ήξερε ελληνικά και όταν της χτυπούσαν την πόρτα, ας πούμε ο ταχυδρόμος ή κάποιος για να αφήσει κάτι, δεν καταλάβαινε τι της έλεγαν και φοβούνταν ακόμα και να ανοίξει την πόρτα. Είχε ένα φόβο για την ελληνική γλώσσα, γιατί για έξι χρόνια ήταν σε ένα εχθρικό περιβάλλον, αφού δεν ήξερε τη γλώσσα. Ήταν μία τυπική μουσουλμάνα. Στο τέλος μας είπε ένα πολύ μεγάλο ευχαριστώ, γιατί για πρώτη φορά άρχισε να καταλαβαίνει τα ελληνικά, να ακούει και να καταλαβαίνει περισσότερα, άρχισε να μιλάει και να αρθρώνει λόγο. Αυτό για μένα ήταν κάτι πολύ σημαντικό, το ότι έσπασε δηλαδή αυτό το εμπόδιο, το γλωσσικό που η συγκεκριμένη γυναίκα το είχε για έξι χρόνια.

ΕΡ.8: Με ποιους τρόπους βοηθήσατε ως εκπαιδευτής να διαμορφωθεί κατάλληλο για την επικοινωνία περιβάλλον στην ομάδα;

ΑΠ: Κάποια από τις τεχνικές που χρησιμοποίησα κυρίως για το σπάσιμο του πάγου ice breakers που λένε στην εκπαίδευση ενηλίκων, τις προανέφερα. Πρόσεξα πάρα πολύ τη γλώσσα του σώματός μου, δηλαδή το body language και ας το πω έτσι την πολύ καλή θετική ενέργεια στις πρώτες συναντήσεις, να αισθανθούν ότι είναι κάτι που με αφορά και είμαι εδώ για να τους βοηθήσω.

Δεν είναι ένα τυπικό πρόγραμμα στο οποίο κάποιος πάει και διδάσκει ελληνικά με ένα πιο τυπικό τρόπο, όπως γίνεται σε κάποια προγράμματα. Φρόντισα πάρα πολύ το ψυχολογικό και το παιδαγωγικό κλίμα. Έκανα ξεκάθαρο από την αρχή, το εκπαιδευτικό και το μαθησιακό συμβόλαιο. Είμαστε ευγενικοί ο ένας με τον άλλον, ότι δεν πειράζει που είμαστε από διαφορετικές χώρες, με διαφορετικές γλώσσες, διαφορετικές θρησκείες, θα βοηθήσει ο ένας τον άλλον να μάθει χωρίς να προσβάλλει ο ένας τον άλλον. Προσπάθησα όσο μπορούσα με τον τρόπο μου, γιατί δεν μπορούσα και να τα εξηγήσω όλα, δεν είχαμε δεύτερη γλώσσα κοινή. Η μόνη κυρία με την οποία είχα δεύτερη κοινή γλώσσα ήταν η κυρία από το Κονγκό που μιλούσε γαλλικά. Με τις άλλες κυρίες δεν μπορούσα να μιλήσω αγγλικά για να συνεννοηθώ, οπότε πολλά πράγματα γίνονταν με την εκφραστικότητά μου και μιλώντας ελληνικά, μιλώντας αργά και χρησιμοποιώντας πάρα πολύ τη μιμολόγηση. Αλλά, για παράδειγμα, όταν κάποιος έκανε λάθος, ή μπορεί να μιλούσε πολύ λίγο, εγώ με τη ματιά μου ή τον τόνο της φωνής μου έδυνα να καταλάβει ότι δε θέλω να γελάμε, γιατί όλοι κάνουμε λάθη, έτσι περνούσα το μήνυμα του σεβασμού του ενός προς τον άλλον. Έτσι, νομίζω, ότι διασφάλισα ένα καλό παιδαγωγικό κλίμα για μάθηση, να καταλαβαίνουν ότι είμαστε εδώ, πίνουμε καφέ, περνάμε ωραία, αλλά προσπαθούμε να μάθουμε κιόλας κάποια πράγματα και με έναν ωραίο τρόπο ο ένας προς τον άλλον, με σεβασμό.

EP.9: Με ποιους τρόπους βοηθήσατε τους εκπαιδευόμενους να συνειδητοποιήσουν την ιδιότητα του μέλους της συγκεκριμένης ομάδας ενηλίκων;

ΑΠ: Προσπαθούσα να δίνω χρόνο στον καθένα και για την αυτοπαρουσίασή του και με το να μας λέει για το θέμα που θα τον ενδιέφερε πιο πολύ να συζητήσουμε. Θυμάμαι είχε γίνει μια πολύ ενδιαφέρουσα συζήτηση για τις θρησκείες, όσο μπορούσαμε βέβαια να μιλήσουμε γιατί ήταν ένα θέμα που κανονικά μπορείς να συζητήσεις σε ένα υψηλότερο γλωσσικό επίπεδο, αλλά κουτσά στραβά, επειδή υπήρχε ενδιαφέρον, είπαμε πράγματα και τις είδα πολύ ευχαριστημένες που μία χριστιανή ορθόδοξη, όπως ήμουν εγώ, με μία μουσουλμάνα, με μία ινδουίστρια, λέγαμε για παράδειγμα τι κάνουμε με τα παιδιά μας. Για παράδειγμα, μας έλεγε η Ινδή ότι προσεύχεται τρεις φορές την ημέρα, εμείς λέγαμε ότι αυτό δεν το κάνουμε πια, το έκαναν οι γιαγιάδες μας. Έβλεπα, δηλαδή, ότι από τα πολιτιστικά στοιχεία και την καθημερινότητα που έβγαιναν από παιχνίδια που κάναμε, καθώς ο καθένας έδινε το στίγμα του, για την οικογένειά του, για τη θρησκεία του, για τη σχέση με τον άντρα της. Η Ινδή, ας πούμε, μας έλεγε ότι οι γυναίκες έχουν ένα άλλον ρόλο στην οικογένεια, σε σχέση με τον άντρα. Και άλλα πράγματα. Ο καθένας μέσα από αυτό, έπαιρνε το χώρο του στο μάθημα και αναπτυσσόταν μια σχέση ισότιμη στο μάθημα. Δηλαδή, προσπαθούσα να τους διευκολύνω, να τους ενθαρρύνω, να τους δώσω κίνητρο να μιλήσουν για τον εαυτό τους και την πολιτισμική τους ταυτότητα. Και να το κάνω με ένα τρόπο που να φαίνεται ότι είναι

τελείως αποδεκτός. Ίσως να είναι κακή η χρήση του ρήματος «φαίνεται», δηλαδή φαινόταν και από τους ίδιους και από μένα ότι μας ενδιαφέρει πάρα πολύ αυτό. Και αυτό νομίζω ότι τις έκανε να αισθανθούν μέλη της ομάδας.

Επιπλέον, σημαντικό ήταν το γεγονός ότι παράλληλα στον ίδιο χώρο υπήρχε και ένα άλλο τραπέζι με αλβανόφωνες μαθήτριες, οι οποίες ήταν πολύ προχωρημένες. Ακριβώς γι' αυτό είχαμε δύο τραπέζια, εμείς ως αρχάριοι χρήστες της γλώσσας και οι άλλες προχωρημένοι χρήστες της γλώσσας. Κάποιες φορές με τη διευκολύντρια του άλλου τραπέζιού, μία φιλόλογο συνάδελφο, κάναμε κάποιες κοινές δράσεις, στις οποίες συμμετείχαν όλες οι κοπέλες του καφέ, και οι προχωρημένες και οι αρχάριες, ακριβώς για να ενθαρρύνουμε τις μικρές, όπως τις λέγαμε, να μιλήσουν, να εκτεθούν και τις μεγάλες να βοηθήσουν τις μικρές. Αυτές οι στιγμές ήταν πολύ ωραίες, γιατί στην αρχή, είχαν πολύ φόβο και ντροπή και συστολή, αλλά μετά γίνονταν όλο και πιο εύκολα. Για παράδειγμα, όταν φτιάξαμε μία ιστορία με κάποιες κάρτες, που ήταν πολύ εύκολο να την αναπαράγουν, είπαμε στις κυρίες από την Αλβανία που ήταν στο άλλο καφέ «Για ακούστε μας, έχουμε να σας παρουσιάσουμε μία ιστορία» και την αφηγήθηκε η μία μετά την άλλη. Και τις χειροκρότησαν οι άλλες, είπαν «Μπράβο κορίτσια, τι ωραία που μιλάτε». Αυτό τις έκανε, νομίζω, να αισθάνονται πολύ καλά και ως μέλος της ευρύτερης ομάδας του καφέ, παρότι ήμαστε δύο τραπέζια, όλο το καφέ που ήταν εκεί στο χώρο.

ΕΡ. 10: Με ποιες τεχνικές προσπαθήσατε να βοηθήσετε τους μετανάστες να κατανοήσουν χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας που θα τους βοηθήσουν στην κοινωνική τους ζωή;

ΑΠ: Νομίζω, ότι κάποια στοιχεία τα ανέφερα πριν. Η πρώτη τεχνική, αν μπορούμε να το πούμε, ήταν οι ερωταποκρίσεις και η συζήτηση με βάση την καθημερινότητα. Δηλαδή, για παράδειγμα, όταν είχαμε κάποια συζήτηση ή κάποιες κάρτες σε σχέση με προϊόντα στο σούπερ μάρκετ και η καθεμία μιλούσε για το τι αγοράζει ή πώς μαγειρεύει στο σπίτι και τι φαγητό, εκεί συζητήθηκε το θέμα της νηστείας, για παράδειγμα. Κάποιοι έχουν στις θρησκείες τους τη νηστεία και κάνουν νηστεία. Εγώ τους μίλησα για τη νηστεία που κάνουμε εδώ και εκεί θίχτηκαν και θέματα για τη θρησκεία. Δηλαδή, με αφορμή τις δραστηριότητες που κάναμε, μιλούσαμε και για την εκάστοτε ελληνική πραγματικότητα, όπως τις γιορτές.

Θυμάμαι με τις γιορτές υπήρχε πάντα ένα πεδίο συζήτησης. Γιατί δεν είχαν καταλάβει, ας πούμε, τι ακριβώς γίνεται το Πάσχα, γιατί σουβλίζουμε το αρνί ή γιατί υπάρχουν κάποιες αργίες. Όλα αυτά τα πράγματα, παρόλο που ήταν χρόνια εδώ, δεν τα είχαν καταλάβει. Δεν είχαν καταλάβει τη σημασία τους και όταν βρίσκανε αντιστοιχίες με τα δικά τους έθιμα και συνήθειες, έτσι καταλάβαιναν πιο καλά γιατί τα κάνουμε και εμείς εδώ.

Μετά σε σχέση με την εκπαιδευτική πραγματικότητα, το γεγονός αυτό που προανέφερα, ότι σε κάθε σχολείο υπάρχει ένας Σύλλογος Γονέων και αν υπάρχουν προβλήματα, μπορούν να τα συζητήσουν με τους γονείς εκεί. Αυτό δεν το ήξεραν ότι υπήρχε σύλλογος γονέων. Ειδικά σ' αυτό το σχολείο ο Σύλλογος Γονέων είχε κάποιες δραστηριότητες δωρεάν ή με πολύ χαμηλό κόστος για τα παιδιά, μπάσκειτ, νομίζω μία λέσχη σκάκι. Αυτά δεν τα ξέρανε. Οπότε, ουσιαστικά, λειτουργούσε το καφέ και ως τρόπος πληροφόρησης. Παράλληλα και εγώ βέβαια μάθαινα πράγματα στο συγκεκριμένο χώρο. Μας βοηθούσε πάρα πολύ και η καθαρίστρια του σχολείου που ήταν στο χώρο. Ήταν ένας άνθρωπος που μας βοήθησε, για παράδειγμα μας βοηθούσε στο σερβίρισμα, βοηθούσε με το να κρατήσει λίγο τα παιδιά, να παίξει μαζί τους για να μπορέσουμε εμείς να μιλήσουμε πιο πολύ στα ελληνικά. Όταν είχα κάποια ερώτηση για τη σχολική πραγματικότητα, την ρωτούσα και έλεγα «Κυρία Κική, τι γίνεται εδώ στο σχολείο σε σχέση μ' αυτό;». Απαντούσε η κυρία Κική. Το άκουγαν οι άλλες αυτό που έλεγε η κυρία Κική, τους άρεσε, δεν καταλάβαιναν τα πάντα, τους τα εξηγούσα εγώ. Είχαμε και ζωντανά κομμάτια ομιλίας και επαφής με Έλληνες που εγώ τους έκανα κάτι σαν πολιτισμική διαμεσολαβήτρια ως ένα σημείο. Όταν είχα πει γι' αυτό, που δεν το ήξερα και γω ότι υπάρχουν δραστηριότητες που μπορούν να κάνουν τα παιδιά στο σχολείο σχεδόν δωρεάν, είχαν χαρεί πάρα πολύ γιατί δεν το είχαν καταλάβει. Επειδή δεν καταλάβαιναν τα σημειωματάκια που τους έρχονταν από το σχολείο στο σπίτι.

Επίσης, πολύ σημαντικό ήταν που μία μέρα κάναμε μία συζήτηση με τη διευθύντρια και την υποδιευθύντρια του σχολείου. Είχαν έρθει να μιλήσουμε όλες μαζί, φυσικά οι δικές μου δεν μπορούσαν να τα καταλάβουν όλα, γιατί οι ερωτήσεις που έκαναν οι πολύ προχωρημένες αλβανόφωνες μαθήτριες ήταν σε ένα υψηλό επίπεδο, εγώ καθόμουν δίπλα και προσπαθούσα να τους εξηγήσω κάποια πράγματα. Μετά, αφού τελείωσε η συζήτηση, τις παρότρυνα να κάνουν κάποιες ερωτήσεις στη διευθύντρια στα ελληνικά, κάτι που τις έκανε να αισθανθούν μέλος της τοπικής κοινωνίας για πρώτη φορά. Ήταν η πρώτη φορά που άρθρωναν λόγο σε ένα τέτοιο πλαίσιο. Μετά, βέβαια, εγώ προσπαθούσα να τους εξηγήσω τις απαντήσεις, γιατί δεν μπορούσαν να τα καταλάβουν όλα. Ένα κομμάτι της ελληνικής πραγματικότητας, κυρίως με ό,τι έχει να κάνει με την καθημερινότητα μιας γυναίκας μάνας εδώ στην Αθήνα, στο Παγκράτι, της σχολικής πραγματικότητας περνούσε μέσα από τις συζητήσεις και τα παιχνίδια και τις δραστηριότητες.

ΕΡ.11: Είδατε κάποιο θετικό αποτέλεσμα με τη χρήση κάποιας από τις τεχνικές; Αν ναι, πώς και σε ποια φάση;

ΑΠ: Εγώ το διαπίστωνα κάθε φορά, με την έννοια ότι ήθελαν να συμμετέχουν και έρχονταν. Γι' αυτές τις γυναίκες, το να μείνεις στο σπίτι σου να μαγειρέψεις για τον άντρα σου, να φροντίσεις τα παιδιά σου, να κάνεις τις δουλειές του σπιτιού και να έρχεσαι στο σχολείο, ήταν μία επιλογή,

δηλαδή έδιναν χρόνο από το χρόνο του σπιτιού γι' αυτό το πράγμα. Άρα, το ήθελαν, άρα τους βοηθούσε. Τους βοηθούσε πάρα πολύ το ότι μπορούσαν να φέρουν και τα παιδιά τους μαζί. Αυτό νομίζω, ότι είναι ένα από τα πολύ σημαντικά στοιχεία για την ομάδα στόχο. Πάντα οι γυναίκες μετανάστριες, έχοντας τα παιδιά στο σπίτι, δεν μπορούν να αισθανθούν ότι συμμετέχουν σε προγράμματα που γίνονται για την ελληνομάθεια. Το γεγονός ότι εμείς στο καφέ αφήναμε τα παιδιά να έρχονται και προσπαθούσαμε να χειριστούμε και να διαχειριστούμε την παρουσία τους εκεί, αυτό ήταν στοιχείο που τις χαλάρωνε. Τα παιδιά τους ήταν κοντά και τις έκανε να θέλουν να συμμετέχουν περισσότερο. Εγώ έφερνα παιχνιδάκια και παίζανε ξέχωρα, ή με την κυρία καθαρίστρια ή κάποιες φορές εμπλέκαμε τα παιδιά στις δραστηριότητές μας και μιλούσαν μαζί μας. Οπότε, το συνειδητοποιούσα κάθε φορά, από το ενδιαφέρον τους για συμμετοχή και από τον τρόπο που ήταν διατεθειμένες να μιλάνε περισσότερο ελληνικά, τη χρήση της γλώσσας που έκαναν.

ΕΡ.12: Για την επιτυχία ενός εκπαιδευτικού προγράμματος σε ενηλίκους, ο ρόλος του εκπαιδευτή είναι πολύ σημαντικός. Ποιος είναι, κατά τη γνώμη σας, ο ρόλος του εκπαιδευτή σε ένα πρόγραμμα άτυπης εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας σε μετανάστες;

ΑΠ: Ένας εκπαιδευτής στο πλαίσιο της άτυπης μάθησης, πρέπει νομίζω να έχει κατά νου, αυτό που προείπα, το να σεβαστεί πολύ τις προσδοκίες των μαθητών του, να προσέξει πάρα πολύ να φτιάξει μια σχέση εμπιστοσύνης μ' αυτούς παρατηρώντας τους προσεκτικά για να καταλάβει το μαθησιακό τους τύπο και τους τυχόν ανασταλτικούς παράγοντες για τη μάθησή τους. Πρέπει να είναι ένας μικρός ακροβάτης συναισθημάτων, τεχνικών και σκέψεων με την έννοια του αυτοσχεδιασμού που σου είπα πριν, ότι κάθε φορά ο στόχος είναι να υπάρξει μία ώρα που περνάμε όλοι καλά, χαιρόμαστε που περνάμε πολύ καλά, χαιρόμαστε που μαζί προσπαθούμε να μάθουμε μία γλώσσα και μία γλώσσα που δεν είναι απειλητική. Γιατί γι' αυτούς τους ανθρώπους, συγκεκριμένα τώρα γι' αυτούς, το εστιάζω τώρα στους μετανάστες, εσύ ρώτησες γενικά για την άτυπη μάθηση, ας πούμε για κάθε αντικείμενο μάθησης, πάντα για τους ενηλίκους υπάρχει και φόβος και συστολή, υπάρχουν δηλαδή λόγοι άγχους.

Νομίζω ότι ο πρώτιστος ρόλος για τον εκπαιδευτή είναι να προσπαθεί να αντιμετωπίζει αυτούς τους φόβους, δηλαδή μία πολύ προσεκτική διερεύνηση του ψυχολογικού κλίματος. Άπαξ και υπάρξει μία εμπιστοσύνη και μία χαλάρωση, ένα καλό κλίμα, θα μπορεί και ο ίδιος να αυτοσχεδιάσει και να βρει καλύτερους τρόπους να περάσει τη γνώση που θέλει και οι άλλοι να προσλάβουν αυτή τη γνώση. Και ευτυχώς στην άτυπη εκπαίδευση, τη στιγμή που δεν έχεις προγράμματα να σε πιέζουν και άλλους από πάνω να σου λένε τι να κάνεις, έχεις το περιθώριο να διερευνήσεις και εσύ τον παιδαγωγικό σου ρόλο, πόσο καλός δάσκαλος μπορείς να είσαι με όσα μέσα σου έρθουν κατά νου να χρησιμοποιήσεις. Αυτό, νομίζω, ότι σου δίνει μία μεγάλη ελευθερία

και ευθύνη βέβαια, συνάμα, γιατί ενδεχομένως και να μην μπορεί κάποιος να το διαχειριστεί, δηλαδή, να θέλει ένα πολύ πιο δομημένο πλαίσιο.

Επίσης, το άλλο στοιχείο που σαφέστατα είναι ζητούμενο, νομίζω, σ' αυτές τις συνθήκες, αλλά εγώ δεν μπορούσα να το διερευνήσω με τους ανθρώπους που είχα, είναι ο ρόλος ο διευκολυντικός, ο ρόλος του facilitator, που υπαγορεύει το να δίνεις το προβάδισμα στους ανθρώπους για να ανακαλύψουν μόνοι τους τη γνώση και εσύ να είσαι διακριτικά παριστάμενος, να τους βοηθάς, να τους κατευθύνεις. Αυτό το έκανε περισσότερο η άλλη συνάδελφος με τις προχωρημένες μαθήτριες. Δίνοντας ερεθίσματα για συζήτηση, έβλεπα ότι «έπαιρναν φωτιά» οι άλλες και μόνες τους μιλούσαν, έγραφαν, έκαναν πολλά πράγματα, γιατί κάποιες φορές ήμαστε και μεις μαζί και βλέπαμε πώς λειτουργούσαν. Εγώ δεν μπορούσα να είμαι ο διευκολυντής που στέκεται παρά πέρα, επειδή οι δικές μου εκπαιδευόμενες είχαν πολύ μεγάλη ψυχολογική ανάγκη για να σπάσει ο πάγος, για να αισθανθούν καλά, για να αισθανθούν ότι μπορούν να μάθουν, ήταν το πλαίσιο άλλο. Είχα έναν πολύ έντονα εμπυχωτικό ρόλο, ήμουν πολύ συχνά πρωταγωνίστρια, ας πούμε, γιατί έπρεπε να μιλάω, να τους εξηγώ, να τους παρακινώ να μιλήσουν.

EP.13: Οι εκπαιδευτές ενηλίκων, ανάλογα με το στιλ, την προσωπικότητα που διαθέτουν και την ομάδα που εκπαιδεύουν, υιοθετούν κάποιους ρόλους (διευκολυντικός, εμπυχωτικός, καθοδηγητικός). Πώς θα χαρακτηρίζατε το ρόλο σας, ως εκπαιδευτή, κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος»;

ΑΠ: Γενικά θεωρώ ότι είναι σημαντικό να μάθει ένας δάσκαλος να αποσύρεται όσο μπορεί για να δίνει το προβάδισμα στους άλλους, ώστε να ανακαλύπτουν τη γνώση. Στην εκπαίδευση με αρχάριους μαθητές στην γλώσσα, όταν δεν υπάρχει μία κοινή δεύτερη γλώσσα, μια lingua franca, εκεί είναι πολύ δύσκολο, είναι δηλαδή αρκετά δύσκολο. Ο δικός μου ρόλος ήταν πάρα πολύ εμπυχωτικός. Υπήρχαν δηλαδή στιγμές που αισθανόμουν ότι είμαι περισσότερο ψυχολόγος και κοινωνικός λειτουργός, παρά εκπαιδευτρια γλώσσας, το οποίο βέβαια, γιατί ως φιλόλογος και ως εκπαιδευτρια γλώσσας σε πιο τυπικά πλαίσια, όπως αυτό του «Οδυσσέα», που έχεις μια ύλη να βγάλεις, που έχεις ασκήσεις να κάνεις, που έχεις να ετοιμάσεις κόσμο για εξετάσεις, αισθάνθηκα να απελευθερώνομαι. Το γεγονός, δηλαδή, ότι κανένας δε θα με έλεγχε γι' αυτό που έκανα, είχα την ελευθερία να σκεφτώ τι είναι πραγματικά σημαντικό γι' αυτούς.

Θυμάμαι υπήρξε μία φορά που είχα ετοιμάσει ένα ωραίο παιχνίδι με κάρτες και ρώτησα τις κοπέλες «Τι θέλετε να κάνουμε;» δίσταζαν λίγο, το σκέφτονταν, λέω να, έχω αυτές τις κάρτες, αν θέλετε μπορούμε να μιλήσουμε γι' αυτό το πράγμα και να κάνουμε αυτό το παιχνίδι και γυρίζουν

και μου λένε: «Θέλεις να μιλήσουμε μόνο για το Πάσχα; Γιατί γιορτάζετε οι Έλληνες το Πάσχα;». Ήταν κοντά το Πάσχα τότε και λέω ναι, εντάξει, θα σας μιλήσω για το Πάσχα.

Το γεγονός ότι μπορούσα τόσο εύκολα να ανατρέψω τη μικρή ιδέα που είχα στο μυαλό μου και να κάνουμε κάτι άλλο που τους ενδιαφέρει, ήταν χαλαρωτικό και απελευθερωτικό. Συν το γεγονός ότι μπορούσαμε να επικοινωνήσουμε λίγο και ως μητέρες. Για μένα ήταν μία πρόκληση που έβλεπα άλλες μανάδες από άλλες κουλτούρες, μετανάστριες σε μία δύσκολη οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα, όπως αυτή που βιώνουμε τώρα και άκουγα το πώς χειρίζονταν την καθημερινότητά τους, για να πάνε τα παιδιά τους φροντιστήριο για να μάθουν αγγλικά και αυτό με έκανε να στοχάζομαι και να αναστοχάζομαι για τη δική μου ζωή και πραγματικότητα. Δεν έδινα μόνο εγώ, έπαιρνα και από αυτές. Και έβλεπα πολύ καλές γυναίκες, με πολύ καλές ψυχές, σε πάρα πολύ δύσκολο πλαίσιο, το πάλευαν. Και έτσι και εγώ προσπαθούσα να τους δώσω ό, τι καλύτερο μπορώ, από πραγματικό ενδιαφέρον, γιατί καταλάβαινα και γω από τη δική μου τη ζωή πόσο δύσκολα ήταν τα πράγματα γι' αυτές. Θα μπορούσα να πω ότι είχε και μια ανθρωπιστική παράμετρο η όλη ιστορία που εμένα μου άρεσε πάρα πολύ, γιατί δεν ήταν κάτι ψυχρό και τυπικό, επαναλαμβάνω.

ΕΡ.14: Ποια διδακτικά υλικά από αυτά που χρησιμοποιήσατε κατά τη διάρκεια των μαθημάτων σας, ήταν βοηθητικά και κάλυψαν τις μαθησιακές ανάγκες των εκπαιδευομένων;

ΑΠ: Καταρχάς, στη μεθοδολογία του καφέ μπορείς και να μην έχεις καθόλου υλικό. Είναι όλα πολύ ελεύθερα. Όσον αφορά στους μετανάστες, τη στιγμή που θέλαμε να τους βοηθήσουμε στην καθημερινή τους επικοινωνία, είχαμε κάποια φύλλα εργασίας. Υπήρχε μία τράπεζα υλικών, ας το πούμε έτσι, σε ένα σάιτ, είχε προετοιμαστεί αυτό από το ευρωπαϊκό πρόγραμμα «Μέτοικος» και ο καθένας απ' όλες τις χώρες που είχαν γίνει τα καφέ, μπορούσε να προστρέχει και εκεί και να βρίσκει υλικό. Αυτό το υλικό ήταν πιο εύκολο να χρησιμοποιηθεί από χρήστες Α2 – Β1, γιατί οι δικές μου εκπαιδευόμενες δεν ήξεραν να διαβάζουν και να γράφουν. Έτσι, για να τις βοηθήσω και στο θέμα των αιτήσεων, να καταλάβουν πάνω κάτω πώς μπορούν να συμπληρώνουν τα ονόματά τους σε μία απλή αίτηση, όπως είναι μια υπεύθυνη δήλωση, κάναμε αλφάβητο, χρησιμοποίησα υλικό και από αυτήν την τράπεζα δεδομένων και από κάποια βιβλία που χρησιμοποιούμε εμείς στη δουλειά μας, όπως το «Ελληνικά Α' » των εκδόσεων Πατάκη και το υλικό του «Οδυσσέα» για τους αρχάριους. Οι ίδιες μου είπαν ότι θέλουν να μάθουν να διαβάζουν και να γράφουν λίγο, ήταν δική τους επιθυμία, παρότι γενικά στα καφέ, στα γλωσσικά καφέ δεν υπάρχει ο στόχος της γραφής. Γίνονται πιο πολύ για την ανάπτυξη του προφορικού λόγου. Επειδή μου το ζητήσανε, το έκανα μαζί τους, δουλέψαμε λίγο αυτό το υλικό, μετά χρησιμοποίησα το μπαλάκι, όπως σου είπα, που λειτούργησε και λίγο ως παιχνίδι με τις ερωταποκρίσεις και για να υπάρχει η αίσθηση ότι πρέπει να

περάσει απ' όλους, άρα όλοι έχουν ίσο χρόνο, ο ένας με τον άλλο, που θα πρέπει να κάνει κάποια παραγωγή λόγου.

Χρησιμοποίησα φωτογραφίες πολλές από περιοδικά που κόβαμε και εκείνη τη στιγμή κιάλας. Τους έφερνα περιοδικά και τους έλεγα «Άς κόψουμε εικόνες που μας θυμίζουν φαγητό, που έχουν σχέση με το φαγητό ή που έχουν σχέση με την οικογένεια, με τις καθημερινές ασχολίες. Εκεί κάποιες φορές μας βοηθούσαν και τα παιδάκια, τα έβαζαν να κάνουν χαρτοκοπτική και είχε πλάκα. Επίσης, χρησιμοποίησα κάποιες κάρτες που είχα εγώ για τα μαθήματά μου με συγκεκριμένες εικόνες για τη χρήση λεξιλογίου και την παραγωγή λόγου, κάρτες σαν και αυτές που έχουν τα παιχνιδάδικα. Υπάρχουν story telling cards σε διάφορους εκδοτικούς οίκους που μπορείς να τις πάρεις και να φτιάξεις μία ιστορία. Τους έδινα τις κάρτες σε δύο ομάδες και προσπαθούσαν να φτιάξουν κάποια ιστορία, αν και ήταν δύσκολο γι' αυτές, γιατί ήταν αρχάριες όπως σου είπα. Αλλά έβγαινε υλικό ή έβλεπαν κάποια αντικείμενα που δεν ήξεραν πώς λέγονται. Αυτό έγινε με τα αντικείμενα της κουζίνας και του σπιτιού, γενικά. Κάποια στιγμή είχα φέρει ένα scrabble για παιδιά, που μάλιστα ήταν η «Ντόρα η εξερευνήτρια» πολύ απλό. Πίσω από τις κάρτες είχε τα γράμματα, δηλαδή, λέξεις που δεν τις έβρισκε κάποιος από μόνος του αλλά έπρεπε να βάλει πάνω στις ήδη υπάρχουσες λέξεις τα γράμματα. Και αυτό τους άρεσε, γιατί αναγνωρίζανε τα γράμματα, ήταν ένα ωραίο παιχνίδι για την εμπέδωση του αλφαβήτου. Και κάποιες κάρτες που παίζανε τον αγριόγατο. Όταν δηλαδή είχαμε κάποιες κάρτες σε εικόνες και είχαμε δουλέψει κάποιο λεξιλόγιο, παίζαμε αυτό το παιχνίδι και τις βάζαμε κάτω. Στη συνέχεια, εγώ λέω τη λέξη και θα πρέπει να πάρουν την κάρτα, να πάρει την κάρτα αυτός που αναγνώριζε τη λέξη. Βέβαια, αυτό το παιχνίδι, επειδή είχε το ανταγωνιστικό στοιχείο, δεν ήταν πολύ εύκολο, γιατί δεν ήταν στη νοοτροπία των συγκεκριμένων εκπαιδευομένων να αρπάξουν με το χέρι την κάρτα αμέσως. Στην αρχή ντρέπονταν, αλλά κάποιες φορές που το έκαναν, το έκαναν και σε ομάδες για να βγει πιο εύκολα και μετά από λίγο λειτούργησε.

Χρησιμοποίησα και κάρτες με καθημερινές δραστηριότητες για να μάθουν να λένε την ώρα. Και αυτό ήταν χρήσιμο. Άρα, παιχνίδια γλώσσας για μικρά παιδιά που υπάρχουν και στο εμπόριο, ένα υλικό από βιβλία σε σχέση με την αλφαβήτα και κάποιες αιτήσεις για να μπορέσουμε, δηλαδή να γράψουμε το όνομά μας, τη χώρα μας, τέτοια στοιχεία.

ΕΡ.15: Έχοντας ως δεδομένο την πολυπολιτισμική σύνθεση της ομάδας που παρακολουθούσε τα μαθήματα στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος», υπήρξε κάποια συγκρουσιακή κατάσταση; Αν ναι, μπορείτε να αναφερθείτε σύντομα σ' αυτή; Πώς τη χειριστήκατε; Αν όχι, τι πιστεύετε ότι θα μπορούσατε να κάνετε; Αν δεν υπήρξε συγκρουσιακή κατάσταση, γιατί δεν υπήρξε;

ΑΠ: Δεν προέκυψε κάποια συγκρουσιακή κατάσταση, έτσι όπως το λες. Δεν υπήρξε κάποια μεγάλη ένταση μεταξύ των μαθητών. Είχαμε ένα καλό κλίμα και ήταν σαφές ότι δεν υπήρχε κανένα στοιχείο ανταγωνισμού ή να είναι ο στόχος να μάθουν πράγματα και να τα μάθουν καλά για να περάσουν στις εξετάσεις. Ήταν όλο το μάθημα ελεύθερο, χαλαρό και αυτό μείωνε τις πιθανότητες να υπάρξουν συγκρούσεις. Αυτό σου το λέω και σε σύγκριση με την εμπειρία που έχω τώρα με τον «Οδυσσέα», που κάποιες κοπέλες από το άλλο τραπέζι του καφέ, οι αλβανόφωνες, που στο καφέ λειτούργησαν πάρα πολύ καλά, βλέπω ότι είναι πολύ ανταγωνιστικές στο πλαίσιο της μη τυπικής εκπαίδευσης, όπως είναι ο «Οδυσσέας». Αλλά εκεί έχουν μια συγκεκριμένη ύλη, γιατί πρέπει να δώσουν εξετάσεις. Το χαλαρό πλαίσιο του καφέ δε σε «βάζει στο τρυπάκι» του να πεις εσύ κάτι καλύτερο από τον άλλο, ή αν γελάσει ο άλλος να τον μαλώσεις. Έχω τέτοιες περιπτώσεις τώρα στα μαθήματά μου στον «Οδυσσέα», συγκρουσιακές καταστάσεις. Στο καφέ δεν τα είχαμε αυτά, γιατί ήταν καφέ. Εκεί πίνουμε καφέ και αν κάποιος θέλει κάτι άλλο, ας πάει να το βρει αλλού. Ήταν το ίδιο το πλαίσιο προστατευτικό.

Το μόνο, το οποίο δημιούργησε μια υπόγεια ένταση στην αρχή, ήταν η παρουσία των παιδιών. Οι συμμετέχουσες κυρίως από το άλλο τραπέζι ήθελαν περισσότερη ησυχία και να μην υπάρχει η ενόχληση των παιδιών που τριγύριζαν στο χώρο, που ζητούσαν να φάνε ή να πιούνε κάτι ή όταν προχωρούσε λίγο η ώρα ήθελαν να φύγουν, ενώ οι μαμάδες τους ήθελαν να μείνουν για να τελειώσουμε τις δραστηριότητες, κωλύονταν. Εκεί καταλάβαινες ότι κάποιες δυσαρεστούνταν από αυτήν την κατάσταση, αλλά το χειριζόμασταν αυτό με ένα τρόπο. Κυρίως, εγώ έφερνα παιχνίδια από το σπίτι, βάζαμε τα παιδιά σε μια γωνία και έπαιζαν με αυτά. Άλλες φορές ήταν και η καθαρίστρια μαζί τους. Και έτσι λύθηκε αυτό.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΣ Ε2

Αντικείμενο διδασκαλίας: Ελληνική γλώσσα

Ρόλος στο πρόγραμμα «Μέτοικος» : Εκπαιδευτής στο καφέ γλωσσών στην Ένωση Αφρικανών Γυναικών

Σπουδές:

Ιστορία και Αρχαιολογία.

Μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης στα Ανθρώπινα δικαιώματα.

Μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης στην Πολιτισμική Τεχνολογία

Επιμόρφωση:

α) Σε σχέση με το αντικείμενο: 1 έτος

β) Σε σχέση με την εκπαίδευση ενηλίκων: 36 ώρες

Διδακτική εμπειρία:

α) Στην εκπαίδευση ενηλίκων: 1000 ώρες

β) Στο αντικείμενο: 2 έτη

Τρέχουσα απασχόληση: Καθηγητής ελληνικής γλώσσας σε ξενόγλωσσους

Ηλικία: 39

ΕΡ. 1: Ως εκπαιδευτής ενηλίκων, είναι η πρώτη σας φορά που συμμετείχατε σε αντίστοιχο ευρωπαϊκό πρόγραμμα, όπως το πρόγραμμα «Μέτοικος»;

ΑΠ: Ναι, είναι η πρώτη φορά.

ΕΡ. 2: Είναι η πρώτη φορά που συμμετείχατε σε ένα πρόγραμμα άτυπης μάθησης;

ΑΠ: Σε ευρωπαϊκό πρόγραμμα είναι η πρώτη φορά, αλλά προηγουμένως δούλευα εθελοντικά για μια μη κυβερνητική οργάνωση, όπου δίδασκα τα ελληνικά ως ξένη γλώσσα και στο πλαίσιο αυτής της μη κυβερνητικής οργάνωσης θεωρώ ότι ήταν μια μορφή άτυπης μάθησης. Έρχονταν εκεί μετανάστες και πρόσφυγες που ήθελαν να μάθουν τα ελληνικά για την καθημερινή τους ζωή εδώ, με αυτό το στόχο μόνο, χωρίς να χρειάζονται κάποιο δίπλωμα ή κάτι τέτοιο, ή κάποια βεβαίωση απαραίτητα, αν και δίνανε βεβαιώσεις στο τέλος. Όχι σε όλους, υπήρχαν περιπτώσεις μεταναστών ή προσφύγων που έρχονταν να μάθουν τα τελείως βασικά για να μπορούν να ζουν στην καθημερινότητά τους.

ΕΡ. 3: Τι διαφορετικό χαρακτηριστικό, κατά τη γνώμη σας, διαπιστώνετε στο πρόγραμμα «Μέτοικος» σε σχέση με τα άλλα προγράμματα στα οποία συμμετείχατε ως εκπαιδευτής ενηλίκων;

ΑΠ: Το κύριο βασικό χαρακτηριστικό είναι ότι αφορά τελείως μία άλλη μεθοδολογία, όπου προσπαθεί να μην έχει καμία σχέση με το πλαίσιο μάθησης που έχουμε μάθει με τις εξετάσεις, με τον έλεγχο της γνώσης, με τα τεστ, με ασκήσεις, που όλοι αυτοί οι παράγοντες δημιουργούν άγχος στους μαθητές. Και είναι μια άλλη προσέγγιση, πιο χαλαρή, όπου προσπαθείς ο άλλος να απελευθερωθεί και απλώς να μιλήσει. Δεν έχει ασκήσεις, δεν έχει τα κλασικά υλικά που έχουμε μάθει κυρίως να χρησιμοποιούμε και έχουμε συνδέσει με ό, τι χρησιμοποιούμε σε μία διαδικασία μάθησης.

Οι τέσσερις δεξιότητες δεν είναι απαραίτητο να εξετάζονται όλες, δεν υπάρχει το αυστηρό αναλυτικό πρόγραμμα. Οι μαθητές ορίζουν αυτοί σε μεγάλο βαθμό στην ουσία το τι θέλουν να

μάθουν και δεν τους είναι προκαθορισμένο. Επίσης, το κλίμα, επειδή ακριβώς έχει αυτήν την προσέγγιση, είναι πιο συμμετοχικό, πιο δημοκρατικό από τη μεριά των μαθητών, μάλλον έχει περισσότερες δυνατότητες ως προς αυτό, γιατί αυτό μπορεί να συμβαίνει και σε ένα άλλο πλαίσιο, πιο τυπικό, αλλά εδώ ίσα ίσα είναι κάτι που προϋποτίθεται, είναι βασική προϋπόθεση και έχεις περισσότερες δυνατότητες, ενώ σε ένα άλλο πλαίσιο μπορεί να μην τις έχεις αυτές τις δυνατότητες. Και μεγαλύτερη με αυτήν την έννοια συναισθηματική, όχι εμπλοκή απαραίτητα, αλλά περισσότερη συναισθηματική κατάθεση, γιατί όλο αυτό το πράγμα δημιουργεί όμορφο κλίμα, ανθρώπινες σχέσεις και το language café βασίζεται πολύ σ' αυτό.

Είναι άλλη προσέγγιση, μεθοδολογία, είναι άλλες οι ανθρώπινες σχέσεις που μπορούν να διαμορφωθούν, σε άλλο πλαίσιο, δεν υπάρχει αυτή η κλασική σχέση δασκάλου μαθητών, και βεβαίως και οι μαθητές πολλές φορές έχουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Για παράδειγμα, δεν είναι μαθητές που έρχονται, δε θα έρθει σε ένα language café εκτός αν το συνδυάζει με άλλα μαθήματα ένας μαθητής που θέλει να μάθει τα ελληνικά για επαγγελματικούς λόγους και βιάζεται να τα μάθει καλά και σωστά. Είναι άλλα τα χαρακτηριστικά των μαθητών που έρχονται σε ένα language café, κυρίως μαθητές που θέλουν να τα μιλήσουν, να ενταχθούν στην ελληνική κοινωνία με έναν τρόπο που εστιάζει εκεί, στην ένταξη και όχι στην ελληνική ως εργαλείο δουλειάς, ή σπουδών.

ΕΡ. 4: Ποιοι είναι οι παράγοντες που, κατά τη γνώμη σας, βοηθούν έναν ενήλικο να μαθαίνει; Ιεραρχήστε τους παράγοντες αυτούς, επιλέγοντας από έναν έως τρεις σημαντικότερους.

ΑΠ: Ο πρώτος παράγοντας, που για μένα είναι ο πιο σημαντικός, είναι το κίνητρο που έχει ο ενήλικος, δηλαδή κατά πόσο είναι συνειδητοποιημένος μέσα του για ποιο λόγο, με τι σκοπό θέλει να μάθει μία ξένη γλώσσα και πόσο το έχει εσωτερικεύσει και έχει αναλάβει την ευθύνη του γι' αυτό, ώστε να το διεκδικήσει, να το κυνηγήσει, να είναι συνεπής και να το κάνει. Το ένα, λοιπόν, είναι τα κίνητρα.

Το δεύτερο, ο δεύτερος παράγοντας που είναι επίσης πολύ σημαντικός, το μαθησιακό κλίμα που υπάρχει, δηλαδή να είναι ένα κλίμα στο οποίο οι μαθητές θα νιώθουν ασφάλεια, θα νιώθουν ευχάριστα και ίσως θα πρόσθετα με έκπληξη ευχάριστα, έτσι ώστε πραγματικά να πουν «Εδώ περνάω ωραία, θέλω να έρχομαι» και αυτόματα μ' αυτόν τον τρόπο, επειδή έρχεται και περνάει καλά και του αρέσει, μαθαίνει κιόλας, γιατί δεν ξεχνάμε το στόχο μας, υπάρχει ο στόχος πάντα, δεν τον ξεχνάμε, δεν είναι μόνο να περνάμε καλά, αλλά και να μαθαίνουμε. Αν συνδυαστούν αυτά, δηλαδή, ότι υπάρχει ένα πολύ όμορφο κλίμα στο οποίο νιώθουν καλά οι μαθητές και τα κατάλληλα υλικά και οι κατάλληλες διδακτικές τεχνικές ώστε να μαθαίνουν, τότε αυτός είναι ένας ιδανικός συνδυασμός.

Επίσης, πολύ σημαντικός παράγοντας που συνδέεται μ' αυτό είναι οι σχέσεις που αναπτύσσονται μέσα στην ομάδα που μαθαίνει κάθε φορά και η σχέση με τον εκπαιδευτικό και μετά, ναι, είναι η επιλογή, η γνώση από τη μεριά, ας πούμε, και των μαθητών και του εμπυχωτή, του διευκολυντή της γνώσης ή του δασκάλου, ανάλογα, η γνώση του πώς μαθαίνεις τελικά κάτι, πολύ καλή γνώση αυτού του ζητήματος, ώστε να επιλέγεις τις σωστές διδακτικές τεχνικές και τα σωστά υλικά για να μάθει κάποιος. Αυτά τα τρία, δηλαδή ένα, τα κίνητρα του μαθητή, δύο ένα όμορφο και ευχάριστο περιβάλλον, όπου θα έρχεται και θα περνάει καλά ο μαθητής και τρίτον να ξέρουμε πώς μαθαίνουμε για να διαλέγουμε τις σωστές τεχνικές και υλικά.

ΕΡ.5: Πόσο βοηθάει, κατά τη γνώμη σας, η άτυπη μεθοδολογία, όπως αυτή που εφαρμόστηκε στο πρόγραμμα «Μέτοικος», τους ενήλικους μετανάστες να βελτιώσουν την επικοινωνιακή τους ικανότητα;

ΑΠ: Θεωρώ ότι, πάλι η απάντηση σ' αυτήν την ερώτηση εξαρτάται από το τι θέλουν οι μαθητές, από το επίπεδό τους. Δηλαδή, θεωρώ ότι πραγματικά μπορεί να τους βοηθήσει πολύ, γιατί πολλές φορές ανάλογα και την ομάδα των μεταναστών, δηλαδή από πού είναι και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Υπάρχουν ομάδες μεταναστών οι οποίες είναι πολύ κλειστές και δεν έχουν επαφή με την ελληνική κοινωνία, οπότε ένα language café είναι μια πολύ καλή ευκαιρία γι' αυτούς να μιλήσουν στα ελληνικά. Νιώθουν, επίσης και την αποδοχή, ότι είναι ένα σημείο επαφής με την ελληνική κοινωνία, όπου νιώθουν καλά, νιώθουν ότι δε θα τους κοροϊδέψει κανείς, ότι δε θα τους στραβομουτσουνιάσει κανείς γιατί κάνουν λάθη.

Είναι πολύ σημαντικό αυτό το στοιχείο για να ξεκλειδώσεις τον άλλον να μιλήσει. Γιατί μου έχουν πει μαθητές ότι μιλάνε με τους γείτονές τους και βλέπουν στην έκφραση του γείτονά τους ότι: «Τώρα δε θέλω να μιλήσω μαζί σου, γιατί έτσι όπως τα λες, δε σε πολυκαταλαβαίνω, μάθε ελληνικά και μετά έλα να τα πούμε». Προσλαμβάνουν μια τέτοια στάση και εκεί λίγο κομπάρουν, δηλαδή το σκέφτονται να μιλήσουν. Οπότε, σε ένα language café θα μπορούσε να λυθεί αυτό το πρόβλημα, δηλαδή, να νιώσουν άνετα, καλά, σιγά σιγά να λυθεί η γλώσσα τους και σε μία – δύο περιπτώσεις το έχω δει. Τουλάχιστον στο language café, δεν ξέρω αν έχει επεκταθεί στην καθημερινότητά τους και να μιλάνε περισσότερο, γιατί το κάνουμε αυτό μόνο για μια φορά την εβδομάδα τους τελευταίους πέντε μήνες, όπου ίσως θα πρέπει να αφαιρεθεί ο μήνας των γιορτών, οπότε είναι πολύ μικρό το διάστημα για να πω.

Άλλοι έρχονται και θέλουν να βελτιώσουν το λεξιλόγιό τους. Επίσης ένα language café μπορεί να βοηθήσει σ' αυτό, την καθημερινή γλώσσα, τις καθημερινές εκφράσεις και θέματα που αφορούν την ελληνική κοινωνία. Και αυτό επίσης, ένα language café είναι πολύ πρόσφορο να το

δώσει, να το προσφέρει σε μετανάστες. Γενικά, θεωρώ ότι μπορεί να βοηθήσει. Εκεί που ακόμη δεν έχω την εμπειρία και έχω αμφιβολίες για το κατά πόσο μπορεί να βοηθήσει είναι στο επίπεδο του να διδάξει τις μορφολογικές δομές και τη γραμματική. Εκεί, δεν ξέρω αν είναι δική μου αδυναμία και άγνοια και έλλειψη εμπειρίας ή αδυναμία εν γένει του language café.

ΕΡ.6: Οι επικοινωνιακές γλωσσικές ικανότητες πραγματώνονται μέσω επικοινωνιακών γλωσσικών δραστηριοτήτων. Μπορείτε να αναφέρετε κάποιες επικοινωνιακές γλωσσικές δραστηριότητες που χρησιμοποιήσατε και θεωρείτε ότι βοήθησαν τους εκπαιδευόμενους; Αν ναι, με ποιο τρόπο μπορείτε να πείτε ότι είδατε ένα θετικό αποτέλεσμα προς αυτήν την κατεύθυνση;

ΑΠ: Ένα κύριο βασικό είναι όταν υπήρχαν γλωσσικές δραστηριότητες που το θέμα τους άπτονταν της καθημερινότητάς τους και των βιωμάτων τους. Εκεί έβγαζαν μία ανάγκη πραγματικά να μιλήσουν και δεδομένου ότι η γλώσσα στην οποία μιλάμε στο language café είναι τα ελληνικά και έπρεπε να τα πουν στα ελληνικά, επειδή είχαν αυτήν την ανάγκη να μιλήσουν. Ήταν ένα θέμα που τους άγγιζε και τους άρεσε, χρησιμοποιούσαν όντως τα ελληνικά και τολμώ να πω ότι έβρισκαν μερικές φορές και μόνοι τους τον τρόπο να το πουν, που σε άλλη περίπτωση μπορεί να μην το κυνηγούσαν τόσο πολύ. Οπότε, γλωσσικές δραστηριότητες που έχουν ένα τέτοιο επικοινωνιακό στοιχείο, δηλαδή να μιλήσεις για τα βιώματά σου, για τον εαυτό σου και να επικοινωνήσεις ουσιαστικά με τους άλλους, είναι ένα πολύ καλό στοιχείο για να μιλήσεις.

Θυμάμαι έναν μαθητή, ο οποίος είχε έρθει μόνος του μία φορά, και λέμε τώρα «Τι θα κάνουμε εγώ και εσύ, εσύ και εγώ;» και άρχισε να μιλάει για τη ζωή του και δεν σταμάτησε, σχεδόν μία ώρα συνεχόμενα. Αλλά και άλλες περιπτώσεις, ομαδικές, όπου μιλούσαμε για τις πατρίδες μας, για τις συνήθειες των γονιών μας, για το πώς μεγαλώσαμε, πράγματα που τους αγγίζουν και πολλές φορές θέλουν να τα μοιραστούν, γιατί είναι η ταυτότητά τους και θέλουν να την τονίσουν αυτήν την ταυτότητα. Δεν έβαζαν γλώσσα μέσα! Θεματάκια, χαρτάκια που είχαν θέματα τέτοιου τύπου, όπου ένας μαθητής έπαιρνε καρτούλες με τέτοιες ερωτήσεις που είχαν σχέση με τη ζωή τους και ρώταγε ο ένας τον άλλον, είναι μια επικοινωνιακή γλωσσική δραστηριότητα. Επίσης, το στοιχείο της φαντασίας και της δημιουργικότητας, να φτιάξουν ή να έχουμε κάρτες με εικόνες, ή ζάρια με εικόνες ή επιτραπέζια παιχνίδια, τα οποία ως στόχο είχαν να φτιάξουν μία ιστορία δημιουργικά με την αξιοποίηση της φαντασίας, επίσης ήταν μια επικοινωνιακή δραστηριότητα που τους άρεσε και συμμετείχαν και είχαν να πούνε.

Στοιχεία που αφορούν τον πολιτισμό και πολιτισμικά χαρακτηριστικά, όπως είναι η κουζίνα, η μαγειρική και να μιλήσουμε για συνταγές και για το πώς μπορούμε να τα φτιάξουμε όλα

αυτά και να τα γράψουμε κάτω και να ανταλλάξουμε συνταγές, ήταν επίσης ένα στοιχείο που τους κινητοποιούσε ή πολιτισμικά στοιχεία, όπως πώς μεγαλώνουν οι Έλληνες τα παιδιά τους, πώς τα μεγαλώνουν οι Ευρωπαίοι, πώς τα μεγαλώνουν οι Αφρικανοί. Το δικό μας language café έγινε σε ένα σύλλογο Αφρικανών γυναικών, όπου συμμετείχαν αποκλειστικά μετανάστες από την Αφρική. Οπότε, τέτοια στοιχεία και θέματα που έρχονταν σε αντιπαραβολή και σύγκριση μεταξύ των κουλτούρων, ήταν πολύ ενδιαφέροντα και συμμετείχαν.

Επίσης, στοιχεία που αφορούσαν την ελληνική πραγματικότητα που μπορούσαν να ερμηνευτούν μέσα ίσως από το ελληνικό παρελθόν, από στοιχεία της ιστορίας, όπως ο εμφύλιος πόλεμος, για παράδειγμα, ή στις αρχές του αιώνα η Μεγάλη Ιδέα, ο μεγαλοϊδεατισμός, τα αλτρωτικά κινήματα, όλα αυτά που δεν τους είναι επί της ουσίας γνωστά, όταν τίθεντο με αφορμή ίσως ένα άρθρο που αφορούσε την ελληνική πραγματικότητα, όταν τίθεντο μέσα στο μάθημα, ήταν κάτι που τους κινητοποιούσε επίσης το ενδιαφέρον να συμμετέχουν, να ρωτήσουν και να μάθουν γι' αυτό. Ζούνε τόσα πολλά χρόνια, είναι η αλήθεια εδώ, ζουν είκοσι και τριάντα χρόνια κάποιιοι απ' αυτούς και άλλοι δέκα, ανάλογα. Υπάρχει μεγάλη ποικιλία, αλλά ζουν τόσα πολλά χρόνια, αλλά δεν τα ξέρουν όλα αυτά για την ελληνική κοινωνία, στοιχεία της ιστορικής μας ταυτότητας που εξηγούν όμως πράγματα τώρα ή συνεντεύξεις. Πάνω κάτω τέτοια υλικά ήταν, κάρτες με ιστορίες, κάρτες με θεματάκια, με ερωτήσεις από την καθημερινή τους ζωή, από τα βιώματά τους, η αξιοποίηση του πολιτισμού της χώρας τους και της Ελλάδας και αντιπαραβολή για να μιλήσουμε.

ΕΡ.7: Με ποιους τρόπους βοηθήσατε ως εκπαιδευτής να διαμορφωθεί κατάλληλο για την επικοινωνία περιβάλλον στην ομάδα;

ΑΠ: Γενικά, ήταν άνθρωποι που γνώριζαν ο ένας τον άλλον εκ των προτέρων, δηλαδή γνωρίζονταν από πριν και είχαν ήδη διαμορφωμένο ένα καλό κλίμα. Ήξεραν ο ένας τον άλλον με τα στραβά του, τα καλά του. Είχαν καλές σχέσεις απ' την αρχή, οπότε, επειδή στην αρχή ήμαστε περισσότεροι του ενός οι διευκολυντές που ήξεραν την μητρική γλώσσα, είχαν τα ελληνικά ως μητρική γλώσσα, ήταν εμείς που πήγαμε εκεί και ήμαστε οι καινούργιοι.

Οι ίδιοι μας υποδέχτηκαν πολύ φιλικά, πολύ όμορφα και φρόντισαν οι ίδιοι να δημιουργήσουν ένα πολύ όμορφο κλίμα και εμείς βεβαίως ανταποκριθήκαμε σ' αυτό. Το μόνο που χρειάστηκε να γίνει ήταν να τεθούν, δηλαδή δε χρειάστηκε να θέσω κάποια όρια, το μόνο που χρειάστηκε ήταν να τεθεί το όριο κάποιες φορές ότι κατά τη διάρκεια του language café έχουμε το στόχο να χρησιμοποιήσουμε τα ελληνικά, οπότε χρησιμοποιούμε μόνο ελληνικά. Όταν κάποιος ξεχνιόταν και ξαφνικά χρησιμοποιούσε μία άλλη γλώσσα, επειδή ήταν κάτι προσυμφωνημένο αυτό,

έμπαινε αυτό το όριο. Όλοι το είχαν δεχτεί, δεν υπήρχε δυσκολία, ή κάποιος να αντιδράσει. Μόνο αυτό το πράγμα.

ΕΡ.8: Με ποιους τρόπους βοηθήσατε τους εκπαιδευόμενους να συνειδητοποιήσουν την ιδιότητα του μέλους της συγκεκριμένης ομάδας ενηλίκων;

ΑΠ: Κυρίως με αυτό που είπα πριν, ότι ο βασικότερος στόχος ήταν να φτιαχτεί μια όμορφη ομάδα με ωραίες σχέσεις όπου ο καθένας θα είναι ελεύθερος να μιλήσει, να εκφραστεί. Βέβαια αυτό δεν το φρόντισα μόνο εγώ, είπαμε προϋπήρχε λίγο. Ήταν κάτι που τέθηκε από την αρχή. Ας πούμε ότι εδώ είναι ένα language café, όπου θα μιλάμε στα ελληνικά χαλαρά και ωραία, όπου ο καθένας θα εκφράζεται και θα λέει αυτό που θέλει ελεύθερα, χωρίς να υπάρχει το άγχος ότι αν κάνεις λάθος θα σε διορθώσω. Βεβαίως υπήρχαν μαθητές, παρένθεση, που το ζητούσαν αυτό και το απαιτούσαν, γιατί θεωρούσαν ότι έτσι θα μάθουν, οπότε, σε τέτοιες περιπτώσεις, όταν το ζητούσαν επίμονα, γινόταν. Οπότε, μέσα από αυτό το κλίμα, όλοι κατάλαβαν ότι φτιάχνεται εκ των πραγμάτων μία ομάδα, που έχουμε ένα ενδιαφέρον ο ένας για τον άλλο για να επικοινωνήσουμε.

Βέβαια, το άλλο βασικό είναι ότι τέθηκε ότι αυτό που μας ενώνει είναι ο στόχος να μάθουμε να χρησιμοποιούμε καλύτερα τα ελληνικά. Οπότε, αυτά τα δύο δέσανε την ομάδα και πρέπει να πω ότι έτσι κι αλλιώς ήταν πολύ ευσυνείδητοι άνθρωποι και συνειδητοποιημένοι σ' αυτό που ήθελαν να κάνουν, χωρίς να σημαίνει ότι δεν υπήρχαν περιπτώσεις ανθρώπων που μπορεί να καθυστερούσαν, που μπορεί να έρχονταν αργά, αλλά σ' αυτό δεν υπήρχε πρόβλημα, γιατί δεν ενοχλούσαν, δεν ήταν άνθρωποι, δηλαδή, που έρχονταν αργά και μετά είχαν απαιτήσεις, «α, πες μου εκείνο, ασχολήσου με μένα». Ήταν τέτοιο το πλαίσιο, ώστε όποιος ήθελε, ερχόταν όχι ό, τι ώρα ήθελε, μπορεί να ερχόταν καθυστερημένα. Υπήρχαν τέτοιες περιπτώσεις, δεν ήταν όλοι έτσι, όπου εκεί το σεβάστηκα, ήθελαν να έρθουν, να ακούσουν, να χαλαρώσουν για τους δικούς τους λόγους, χωρίς να έχουν απαραίτητα το στόχο να βελτιώσουν τα ελληνικά τους δραματικά ή να δουλέψουν συστηματικά σ' αυτό. Αλλά, δεν ενοχλούσαν κιόλας, δεν ήταν απαιτητικοί, οπότε, εκεί υπήρχε μια χαλαρότητα, υπήρχαν όμως και αυτοί που ήταν συνεπείς.

ΕΡ. 9: Με ποιες τεχνικές προσπαθήσατε να βοηθήσετε τους μετανάστες να κατανοήσουν χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας που θα τους βοηθήσουν στην κοινωνική τους ζωή;

ΑΠ: Ένα πρώτο βασικό, θεωρώ, χαρακτηριστικό, που πρέπει πάντα να έχει υπ' όψιν ένας εμψυχωτής του language café είναι πρώτα απ' όλα να αφουγκραστεί πάρα πάρα πολύ καλά και να δώσει χώρο στους συμμετέχοντες και στους εκπαιδευόμενους, σ' αυτούς που θέλουν να μάθουν, να εκφράσουν τι πραγματικά έχουν ανάγκη και τι θέλουν.

Όλοι αυτοί οι άνθρωποι ζουν στην Ελλάδα, έχουν επαφή με Έλληνες με τον έναν ή με τον άλλον τρόπο και έχουν ενδιαφέρον να ζήσουν όσο πιο ομαλά γίνεται σ' αυτή τη χώρα, οπότε, οι ίδιοι, επειδή ακριβώς τους ενδιαφέρει και μερικές φορές τους «καίει» αυτό το θέμα, έχουν να θέσουν πολλά πράγματα πάνω στο τραπέζι γι' αυτό. Οπότε, ένα πρώτο βασικό για μένα είναι να δώσεις χώρο, να μην τους «πιάσεις απ' τα μούτρα» και να πεις ότι θα κάνουμε αυτό κι αυτό ή έτσι κι αλλιώς. Είπαμε ότι είναι πιο συμμετοχικό και συζητάμε και πιο δημοκρατικό, αλλά να αφήσεις χώρο, να μην πεις τίποτα στην αρχή και να ακούσεις πολύ καλά τι θέλουν αυτοί οι άνθρωποι. Και από κει και πέρα, ανάλογα με το τι σου λένε, ακριβώς επειδή οι άνθρωποι που έχουν ως μητρική τα ελληνικά και ζουν στην ελληνική κοινωνία, ξέρουν τις πηγές που χρειάζεται για να τους φέρουν μια συνέντευξη, ένα άρθρο, να τους προτείνουν ένα βιβλίο, έναν καλλιτέχνη, έναν σκηνοθέτη, έναν συνθέτη, ξέρουν ή συνήθως στην Ελλάδα ξέρουμε πάνω κάτω την πραγματικότητά μας, οπότε, τους παραπέμπεις.

Και εκεί μπορεί να γίνουν ωραίες συζητήσεις. Μπορεί να μιλήσεις, όπως είπαμε πριν, για την ιστορία, για πράγματα που ίσως δεν ξέρανε. Θεωρώ ότι αυτό είναι το κυριότερο χαρακτηριστικό, να ακούσεις τι θέλουν. Και βεβαίως, με βάση αυτό, να έχεις ανοιχτές τις κεραίες και να μπορείς να δεις τι άλλο χωράει εκεί, που ίσως αυτοί να μην ξέρουν καν ότι υπάρχει. Για παράδειγμα, ξαφνικά τα Χριστούγεννα μας προέκυψε μια συζήτηση για τους καλικάντζαρους. Οι καλικάντζαροι δεν είναι μια ανάγκη που θα στη φέρει ποτέ ένας ξένος, δεν ξέρουν καν ότι υπάρχουν, ας πούμε. Όμως, όταν το άκουσαν ότι υπάρχει στην Ελλάδα ως παράδοση, τους άρεσε πάρα πάρα πολύ. Και τέτοια πράγματα που πρέπει και ο καθηγητής να πάρει πρωτοβουλίες και ίσως άλλα πράγματα. Ας πούμε για την ιστορία, εγώ πήρα πρωτοβουλία και τους μίλησα με αφορμή κάτι, δεν περίμενα να μου το ζητήσουν οι ίδιοι και είδα ότι ανταποκρίθηκαν. Όμως, θέλει απλώς λίγο προσοχή αυτό, να έχεις την αίσθηση ότι ανταποκρίνονται ή μιλάω και λέω πράγματα που ίσως δεν τους αρέσουν ή δεν τους ενδιαφέρουν; Κάπως έτσι.

Και με συνεντεύξεις, με την παρουσίαση προσωπικοτήτων που είναι πολύ ενδιαφέρουσες, ας πούμε και ίσως να μην τους είναι τόσο γνωστές. Με όλα αυτά τους παρουσιάζεις την ελληνική πραγματικότητα. Και εδώ είναι ωραίο και αυτό θέλω να τονίσω, αν είναι εφικτό σε ένα language café να μην υπάρχει μόνο ένας διευκολυντής, εμπυχωτής που να έχει ως μητρική τη γλώσσα στόχο, αλλά να υπάρχουν περισσότεροι. Γιατί, πρώτον, ο καθένας φέρνει διαφορετικές πτυχές και βιώματα από την ελληνική πραγματικότητα. Για παράδειγμα, άλλα βιώματα έχω εγώ που μεγάλωσα στην Πελοπόννησο, άλλα βιώματα η κοπέλα που μεγάλωσε στη Θράκη, ή η κοπέλα η ομογενής που έφυγε και ζει τώρα στον Καναδά, αλλά είναι τα ελληνικά η μητρική της γλώσσα. Άλλα βιώματα έχουμε και άλλες παραστάσεις μπορούμε να τους μεταφέρουμε. Και αυτό ήταν πάρα πολύ όμορφο,

αλλά δυστυχώς, από ένα σημείο και μετά, έμεινα μόνος μου στο language café. Εκεί θεωρώ ότι φτώχυνε λίγο.

ΕΡ.10: Γιατί πιστεύετε ότι πρέπει να υπάρχουν δύο διευκολυντές;

ΑΠ: Εγώ θα έλεγα και τρεις, όσο βέβαια υπάρχει καλός συντονισμός μεταξύ τους. Αλλά υπήρξε αυτό το πράγμα, δεν είναι τόσο δύσκολο, γιατί το language café δεν απαιτεί περίπλοκα σχέδια μαθήματος, θέλει απλώς πολύ καλή γνώση του τι κάνουμε, βέβαια. Γι' αυτό το λόγο που είπα, επειδή ακριβώς έχει αυτά τα επικοινωνιακά χαρακτηριστικά και το να μιλήσεις, παίρνεις περισσότερα ερεθίσματα από περισσότερους ανθρώπους. Έχεις την ανάγκη να επικοινωνήσεις, εντάξει, θα επικοινωνήσουν με μένα που είμαι ένας, αλλά άλλο να επικοινωνήσουν μόνο με μένα, άλλο να επικοινωνήσουν και με άλλους δύο, γιατί έχουν το ενδιαφέρον να γνωρίσουν παραπάνω, οπότε, δίνει περισσότερα ερεθίσματα για συζητήσεις, για επικοινωνία, για δραστηριότητες. Είναι πιο ενδιαφέρον και προσφέρεται. Θεωρώ ότι ούτως ή άλλως και σε ένα τυπικό μάθημα, μπορεί να είναι πιο δύσκολο από άποψη σχεδιασμού και συντονισμού και δεσίματος, αλλά, σίγουρα και σε ένα τυπικό μάθημα θεωρώ ότι αν πετύχαινε, θα ήταν πολύ καλύτερο να υπάρχουν περισσότεροι του ενός εκπαιδευτικοί. Οπότε, πόσο μάλλον εδώ που είναι language café και έχει αυτήν την διάθεση.

ΕΡ.11: Είδατε κάποιο θετικό αποτέλεσμα με τη χρήση κάποιας από τις τεχνικές; Αν ναι, πώς και σε ποια φάση;

ΑΠ: Η αλήθεια είναι πως από την αρχή, επειδή ξεκίνησε ως ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα, πάντα υπάρχουν διαρροές, δεν έμειναν όλοι από την αρχή ως το τέλος και ένα πρόβλημα που υπήρχε ήταν η μεγάλη ανομοιογένεια στα επίπεδα. Κάποια στιγμή καταλήξαμε σε μία πιο σταθερή ομάδα, δηλαδή, αυτό το πράγμα μας πήρε σχεδόν δύο μήνες, οπότε θα τολμήσω να πω ότι από τους δύο μήνες και μετά άρχισε να γίνεται λίγο πιο δεμένη η ομάδα και πιο δεμένη η δουλειά τους τελευταίους τρεις μήνες.

Η διαφορά που παρατήρησα είναι ότι στην αρχή υπήρχαν συμμετέχοντες και συμμετέχουσες που δεν μιλούσαν, ήταν απλώς ακροατές. Εκεί βέβαια, δεν πιέζεις να μιλήσουν με το ζόρι, το ότι ήταν εκεί και ακούγανε είναι και αυτό κάτι. Αυτοί που στην αρχή ήταν καθαρά ακροατές, όταν έδωσε η ομάδα και καταστάλαξε σε λιγότερα άτομα, ξαφνικά, από ένα σημείο και μετά, άρχισαν να συμμετέχουν και να μιλάνε. Αυτή είναι μία διαφορά που παρατήρησα, ότι ξαφνικά από ένα διάστημα και μετά άρχισαν να λένε: «Κάτι γίνεται εδώ, μπορώ να το αξιοποιήσω,

είναι για μένα και μπορώ να μιλήσω και γω και να μάθω πράγματα» και όχι μόνο μιλούσαν, αλλά ρωτούσαν και γράφανε.

Και επίσης, παρότι δεν είναι μέσα στο language café καθαρά αυτό, όταν επαναδιατύπωνα κάποια από αυτά που μου λέγανε έτσι ώστε να τους δείχνω το σωστό τρόπο και ότι αυτό που είπαν πριν δεν είναι γραμματικά σωστό, εκεί δίνανε μία προσοχή και κάποιοι άρχισαν να συνειδητοποιούν ότι αυτό τους έλειπε, δεν τους είχε διορθώσει ποτέ κάποιος πριν, αν και αυτό επαναλαμβάνω δεν είναι χαρακτηριστικό του language café, ότι μετά, όταν μιλούσαν είχαν συναίσθηση αυτού του πράγματος ότι μιλάω αλλά πρέπει να το πω και λίγο πιο σωστά. Κάπως έτσι. Άλλα όχι, γενικά, το βασικό είναι αυτό, ότι κάποιοι άρχισαν να νιώθουν πιο άνετα και να μιλάνε.

ΕΡ.12: Για την επιτυχία ενός εκπαιδευτικού προγράμματος σε ενήλικους, ο ρόλος του εκπαιδευτή είναι πολύ σημαντικός. Ποιος είναι, κατά τη γνώμη σας, ο ρόλος του εκπαιδευτή σε ένα πρόγραμμα άτυπης εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας σε μετανάστες;

ΑΠ: Θα έλεγα ότι δεν διαφέρει, στην πραγματικότητα από το ρόλο οποιουδήποτε δασκάλου και σε ένα τυπικό πλαίσιο. Αυτό όμως που χρειάζεται σ' αυτήν την περίπτωση του language café είναι να ξέρει καλά αν θέλει να κάνει language café, τι είναι το language café και σε τι διαφέρει από ένα μάθημα, ώστε να ξέρει κάθε φορά τι κάνει και να κάνει τις σωστές επιλογές και να αξιοποιεί το language café με σωστό τρόπο. Βεβαίως, να ξέρει καλά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των μαθητών του, να έχει πολύ μεγάλο σεβασμό απέναντί τους και να είναι κάτι που το κάνει και αυτός με ενέργεια, με χαρά, να του αρέσει. Αλλά η κύρια διαφορά είναι αυτή, να ξέρει πολύ καλά τι είναι language café, ώστε να κάνει language café και όχι να γίνει, ας πούμε ένα μάθημα.

Σ' αυτό πρέπει να πω ότι βέβαια μπορεί κάποιες φορές βέβαια να χρειάζεται να νερώσεις το κρασί σου και πάλι σ' αυτήν την περίπτωση πρέπει να ξέρεις ότι το κάνεις, να είναι κάτι συνειδητό. Εννοώ να νερώσεις το κρασί σου, γιατί πολλές φορές αυτοί που είναι εκεί και θέλουν να μάθουν ελληνικά, θέλουν και στοιχεία που ταιριάζουν σε ένα κλασικό μάθημα, ας πούμε να τους μιλήσεις για τη γραμματική, να τους δείξεις και έναν πίνακα γραμματικής, να τους διορθώσεις, αλλά εντάξει, γενικά όμως, γίνεται σ' αυτό το πλαίσιο, σαν σε ένα καφέ και ξαφνικά εκεί που είμαστε στο καφέ, μιας και είσαι εδώ και είσαι και δάσκαλος, πες μας.

ΕΡ.13: Οι εκπαιδευτές ενηλίκων, ανάλογα με το στιλ, την προσωπικότητα που διαθέτουν και την ομάδα που εκπαιδεύουν, υιοθετούν κάποιους ρόλους (διευκολυντικός, εμπυχωτικός, καθοδηγητικός). Πώς θα χαρακτηρίζατε το ρόλο σας, ως εκπαιδευτή, κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος»;

ΑΠ: Το πρώτο ήταν, επειδή δεν το έχω ξανακάνει, δεν είχα προηγούμενη εμπειρία, να μάθω από πριν τι είναι το language café, ποια είναι τα χαρακτηριστικά για να το κάνω. Και το βρήκα πολύ ενδιαφέρον. Με προβλημάτιζε πάντα στην προετοιμασία, γιατί στην αρχή ειδικά που δε σε ξέρουνε, πρέπει να έχεις και μερικές προτάσεις να τους πεις: «Θέλετε να κάνουμε αυτό; Θέλετε να κάνουμε εκείνο;». Οπότε, με προβλημάτιζε πάντα στην προετοιμασία πώς να το κάνω. Γιατί πρέπει λίγο να απεκδυθείς του ρόλου που έχεις μάθει, ως τυπικού δασκάλου και να πεις «Τώρα δεν είμαι δάσκαλος σε μία συνηθισμένη τάξη» και αυτό είναι λίγο δύσκολο, όταν έχουμε μάθει τόσα χρόνια να λειτουργούμε ως δάσκαλοι. Ξαφνικά είναι δύσκολο να μην το φέρεις μέσα στο language café αυτό. Εκεί θέλει μία δουλειά, να ξέρεις αυτό που είπαμε πριν, τι είναι το language café, ποιος είναι ο ρόλος ο δικός σου που δεν είναι αυτός του κλασικού δασκάλου.

Επίσης, να τονώνεις και να εμπνυχώνεις τους συμμετέχοντες, έτσι ώστε να μιλάνε, να μην κομπλάρουν δηλαδή, γιατί μπορεί να σου τύχει μία περίπτωση όπου κάποιος μιλάει και πραγματικά δεν καταλαβαίνεις τι λέει, είναι τόσο μπερδεμένα και σπασμένα τα ελληνικά του, εκεί θέλει πραγματικά για να προχωρήσει η συζήτηση και να πεις «Οχ, όχι, άστο, τώρα θα κάνουμε γραμματική» εκεί που μπορεί να έκανες ένα άλλο μάθημα, να ξέρεις να αξιοποιείς τη δυναμική των σχέσεων εκεί, να ξέρεις να αξιοποιείς τους άλλους που ξέρουν αυτόν, πώς να τον ξαναρωτήσεις, να ξέρεις να το διαχειρίζεσαι ώστε να μην κομπλάρει ο άλλος και να λες «Δε σε καταλαβαίνω». Βέβαια, θα το πεις και αυτό εκ των πραγμάτων, αν δεν καταλαβαίνεις, να το πεις με ένα τρόπο που να μην κομπλάρει. Οπότε, είναι να είσαι και συ χαλαρός, με θετική διάθεση, με ενέργεια, με ενθουσιασμό, με χιούμορ, το χιούμορ βοηθάει πάρα πολύ, όπως και οι μαθητές είχαν πάρα πολύ χιούμορ, με φαντασία, με ετοιμότητα, να φέρνεις δηλαδή την προσωπικότητά σου όσο γίνεται με μεγαλύτερη ειλικρίνεια και καλή διάθεση σ' αυτό το πλαίσιο. Γιατί δεν υπάρχει το πλαίσιο όπως σε μία τυπική περίπτωση, όπου σε ορίζει και μερικές φορές σε περιορίζει, εκεί όλα τίθενται αμφίπλευρα. Οπότε, πρέπει να είσαι ανοιχτός, να ακούσεις, να συζητήσεις και να είσαι θετικός. Αυτό.

ΕΡ:14: Ποια διδακτικά υλικά, από αυτά που χρησιμοποιήσατε κατά τη διάρκεια των μαθημάτων σας, ήταν βοηθητικά και κάλυψαν τις μαθησιακές ανάγκες των εκπαιδευομένων;

ΑΠ: Μερικές φορές η απουσία διδακτικών υλικών, όσο περίεργο και αν ακούγεται και μία καλή αφορμή για συζήτηση ήταν μία πολύ γεμάτη δραστηριότητα στο language café. Δεν ήταν απαραίτητο να έχεις ετοιμάσει χαρτιά, κάρτες, που ήταν και αυτά βέβαια. Μία πολύ καλή συζήτηση με ένα πολύ ωραίο θέμα, που οι άνθρωποι «ζεσταίνονταν» από αυτό και συμμετείχαν «ζεστά», ήταν μία πολύ πολύ καλή δραστηριότητα. Αυτό, δηλαδή το να καταθέτεις συναισθήματα, σκέψεις, πραγματικά για θέματα που ενδιαφέρουν. Μετά, πολύ ωραίο στοιχείο ήταν τα πολιτισμικά

στοιχεία, δηλαδή να ετοιμάσουν μια συνταγή, η μουσική και να ακούσουμε τραγούδια τους άρεσε πολύ, ένα άρθρο ενδιαφέρον από μία εφημερίδα που προκαλούσε συζητήσεις, όπως αυτή που είπα πριν, μια ωραία συνέντευξη, απόσπασμα ίσως από το youtube ή από την τηλεόραση.

Θυμάμαι, ας πούμε, μια συνέντευξη του καθηγητή των ΜΜΕ, του Καραβασίλη, που τους άρεσε πάρα πολύ και η αλήθεια είναι και μένα μου άρεσε, ήταν πολύ ενδιαφέρουσα συνέντευξη. Πολύ ενδιαφέροντα υλικά που ξυπνάνε και το μυαλό σου όχι μόνο ως μαθητή των ελληνικών, αλλά και ως ύπαρξης, ως προσωπικότητας. Οπότε, τα ελληνικά είναι το μέσο για να εκφράσεις τέτοια ωραία πράγματα που σε ξυπνάνε ως άνθρωπο και η φαντασία που είπαμε πριν, με τις κάρτες, με τις ιστορίες, καρτούλες με ωραία θέματα ή εικονοποιημένες λέξεις που μπορείς να τις συνδυάσεις σε ιστορίες. Και τα επιτραπέζια παιχνίδια, επίσης.

ΕΡ:15: Έχοντας ως δεδομένο την πολυπολιτισμική σύνθεση της ομάδας που παρακολουθούσε τα μαθήματα στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος» , υπήρξε κάποια συγκρουσιακή κατάσταση; Αν ναι, μπορείτε να αναφερθείτε σύντομα σ' αυτή; Πώς τη χειριστήκατε; Αν όχι, τι πιστεύετε ότι θα μπορούσατε να κάνετε; Αν δεν υπήρξε συγκρουσιακή κατάσταση, γιατί δεν υπήρξε;

ΑΠ: Όχι σε απειλητικό βαθμό, όχι, όχι δε θα το έλεγα. Θυμάμαι μόνο μια φορά που ήρθε μία Νιγηριανή, η οποία δεν είχε πού να αφήσει τον εγγονό της και τον έφερε με το ζόρι, αλλά αυτό ήταν πολύ ατίθασο παιδί και δεν ήθελε να έρθει και με το δίκιο του, δεν ήθελε να έρθει να κάτσει σε ένα language café με δεκαπέντε άλλους και να βαριέται. Επειδή όμως δεν είχε πού να τον αφήσει, τον έφερε σέρνοντας και του 'δωσε και δυο- τρεις.

Θυμάμαι ότι η άλλη κοπέλα που ήμαστε μαζί, σοκαρίστηκε που χτύπησε το μικρό μπροστά μας και ξεκίνησε με αυτόν τον τρόπο μια πολύ έντονη συζήτηση, αυτό που είχα πει πριν πώς μεγαλώνουν τα παιδιά στην Αφρική, στην Ευρώπη και στην Ελλάδα, για το ξύλο και για το μέγεθος των παιδιών και ήταν ναι μεν μια συγκρουσιακή κατάσταση του στιλ «Μα τι κάνεις εκεί;» εννοώ από τη μεριά της συναδέλφου, της κοπέλας απ' την Ελλάδα «Γιατί χτυπάς το παιδί;» και η άλλη που απάντησε αντίστοιχα. Αλλά ήταν μέσα σε ένα πλαίσιο πολύ ενδιαφέρον. Ίσα ίσα ενεργοποίησε μια πολύ ενδιαφέρουσα συζήτηση που κατέληξε με πολύ ωραίο τρόπο, δηλαδή μιλούσαμε πολλή ώρα και ήταν πολύ όμορφα. Και άλλη μια φορά, ας πούμε, που δύο συμμετέχουσες, για άσχετο λόγο με το μάθημα, είχε πλέξει κάτι η μία στην άλλη, δεν άρεσε τελικά στην άλλη και της είπε «Μα εγώ δε σου ζήτησα κάτι τέτοιο, σου ζήτησα κάτι άλλο». Αλλά εντάξει, δεν ήταν τίποτα, δεν ήταν σύγκρουση πραγματική, ήταν μία διαφωνία θα έλεγα.

Ήταν πραγματικά πολύ θετικοί άνθρωποι, χωρίς συγκρούσεις, χωρίς τέτοια πράγματα. Θεωρώ ότι είχαν μία δεμένη ομάδα από πριν, γιατί όλοι συμμετέχουν σε μία ένωση με κοινό στόχο, να διεκδικήσουν δηλαδή τα δικαιώματα των παιδιών δεύτερης γενιάς που έχουν μεγαλώσει και γεννηθεί στην Ελλάδα, αλλά δεν έχουν καθόλου πολιτικά δικαιώματα εδώ, των παιδιών τους δηλαδή, και μέσα από αυτήν την ένωση είχαν ήδη διαμορφώσει σχέσεις, από τις οποίες δεν προέκυψε κάτι συγκρουσιακό. Γνωρίζονταν λίγο πολύ μεταξύ τους και ήταν καλές οι σχέσεις τους.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΣ Ε3

Αντικείμενο διδασκαλίας: Ελληνική γλώσσα

Ρόλος στο πρόγραμμα «Μέτοικος» : Εκπαιδύτρια στο καφέ γλωσσών στην Κόρινθο

Σπουδές:

Επιμόρφωση:

α) Σε σχέση με το αντικείμενο: 100 ώρες

β) Σε σχέση με την εκπαίδευση ενηλίκων: 150 ώρες

Διδακτική εμπειρία:

α) Στην εκπαίδευση ενηλίκων: 6 χρόνια διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης γλώσσας σε ξενόγλωσσους αλβανικής καταγωγής

β) Στο αντικείμενο: 16 χρόνια διδασκαλία αγγλικής γλώσσας , 7 χρόνια διδασκαλία αλβανικής γλώσσας

Τρέχουσα απασχόληση: ιδιαίτερα μαθήματα αγγλικών / ελληνικών σε ενηλίκους κυρίως αλβανικής καταγωγής

Ηλικία: 45

ΕΡ.1 Ως εκπαιδύτρια ενηλίκων, είναι η πρώτη σας φορά που συμμετείχατε σε αντίστοιχο ευρωπαϊκό πρόγραμμα, όπως το πρόγραμμα «Μέτοικος»;

ΑΠ: Για να είμαι ειλικρινής, είναι η δεύτερη φορά που συμμετέχω σε ένα παρόμοιο ευρωπαϊκό πρόγραμμα, καθώς τον Απρίλιο του 2011 υπήρξα μεσολαβήτρια στο πρόγραμμα για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης/ξένης γλώσσα στο πλαίσιο της Δράσης 4 του έργου «Ελλάδα, διεθνές σχολείο πολιτισμού και επικοινωνίας». Συγκεκριμένα, ενθάρρυνα διάφορα άτομα να εγγραφούν στο πρόγραμμα αυτό, όχι τόσο για καλύτερη επιβίωση, όσο για καλύτερες ευκαιρίες εργασίας.

ΕΡ.2: Είναι η πρώτη φορά που συμμετείχατε σε ένα πρόγραμμα άτυπης μάθησης;

ΑΠ: Ναι, θα έλεγα πως ναι.

ΕΡ.3: Τι διαφορετικό χαρακτηριστικό, κατά τη γνώμη σας, διαπιστώνετε στο πρόγραμμα «Μέτοικος» σε σχέση με τα άλλα προγράμματα στα οποία συμμετείχατε ως εκπαιδύτρια ενηλίκων;

ΑΠ: Ήταν η πρώτη φορά που ήμουν εκπαιδύτρια. Το πρόγραμμα «Μέτοικος» και ως εκ τούτου το project «Greek language café» στην Κόρινθο ήταν κάτι πρωτόγνωρο για μένα, καθώς ήμουν, πλέον, εκπαιδύτρια ενηλίκων και όχι μεσολαβήτρια. Ήταν σαφώς πολύ καλά οργανωμένο, αλλά ταυτόχρονα και πολύ πιο χαλαρό από άλλα αντίστοιχα προγράμματα μιας και γινόταν σε καφετέρια και βασιζόταν στην κουλτούρα του καφέ. Αυτό ήταν το κάτι άλλο. Διαφορετικό.

161

Ως εκπαιδύτρια σε ευρωπαϊκό πρόγραμμα είναι η πρώτη φορά και η δεύτερη φορά που συμμετέχω σε ευρωπαϊκό πρόγραμμα. Όπως ανέφερα πριν, στο πρώτο ήμουν απλώς μεσολαβήτρια. Ενθάρρυνα άτομα να εγγραφούν σ' αυτό το πρόγραμμα, ενώ τώρα στο «Μέτοικος» ήμουν εκπαιδύτρια. Αυτό ήταν το διαφορετικό και ήταν πάρα πολύ ευχάριστο για μένα. Μου άρεσε πάρα πολύ γιατί ήταν κάτι χαλαρωτικό, οι μαθητές έρχονταν στο μάθημα και δεν έπρεπε να φέρουν βιβλία, δεν βασιζόταν σε ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα, ήταν ευέλικτο το μάθημα. Αυτό τους έκανε να είναι πιο χαλαροί και να συμμετέχουν δραστικά στο μάθημα. Το μάθημα ήταν ευέλικτο με την έννοια ότι δεν υπήρχε ένα αυστηρό πρόγραμμα, δεν υπήρχαν βιβλία, δεν υπήρχαν εργασίες για το σπίτι, κάτι το οποίο οι ενήλικοι απεχθάνονται. Το ξέρουμε αυτό. Αυτό τους έκανε να έρχονται με χαρά στο μάθημα. Και έτσι να εκφράζονται πιο ελεύθερα, ενώ δεν υπήρχε η ανησυχία για το πώς θα τα πάνε σ' αυτήν την εργασία. Ήταν διαφορετικά από ένα συγκεκριμένο αυστηρό μάθημα.

ΕΡ.4: Ποιοι είναι οι παράγοντες που, κατά τη γνώμη σας, βοηθούν έναν ενήλικο να μαθαίνει; Ιεραρχήστε τους παράγοντες αυτούς, επιλέγοντας από έναν έως τρεις σημαντικότερους.

ΑΠ: Είναι πολλοί οι παράγοντες. Απλώς εγώ θα ανέφερα ως τον πιο σημαντικό το κίνητρο. Εάν ο ίδιος ο μαθητής δεν έχει ένα στόχο ή έναν λόγο να μάθει, δε θα έχει και την επιθυμητή απόδοση. Επίσης, οι κοινωνικές και πολιτικές καταστάσεις υποχρεώνουν με τον έναν ή τον άλλο τρόπο τους ξένους να μάθουν τη γλώσσα της χώρας υποδοχής. Παραδείγματος χάριν, για την απόκτηση άδειας παραμονής ένας μετανάστης πρέπει να διαθέτει πιστοποιητικό ελληνομάθειας στα δικαιολογητικά του. Εγώ διαθέτω πιστοποιητικό διά βίου εκπαίδευσης για την ολοκλήρωση του εκπαιδευτικού προγράμματος «Εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης σε εργαζόμενους μετανάστες», ένα πρόγραμμα διάρκειας 125 ωρών, επίπεδο Δ, το οποίο πραγματοποιήθηκε το 2007 από το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Επίσης, παίζει σημαντικό ρόλο και ο καθηγητής. Ο καθηγητής πρέπει να εμπνέει. Εάν το μάθημα έχει ενδιαφέρον και προσφέρει και τις απαιτούμενες γνώσεις στους μαθητές, εκείνοι θα προσέχουν το μάθημα με περισσότερο ενδιαφέρον και θα τους είναι πιο εύκολο.

Ανέφερα το παράδειγμα για τα μαθήματα στο ΙΔΕΚΕ, γιατί ένα σημαντικό στοιχείο είναι ότι η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας είναι απαραίτητη για να αποκτήσει ένας μετανάστης την άδεια παραμονής. Πρέπει να έχει ένα επίπεδο ελληνομάθειας. Αλλιώς δεν μπορεί να αποκτήσει άδεια παραμονής. Το κράτος υποχρεώνει με τον έναν ή τον άλλο τρόπο τον μετανάστη και κάθε ξένο να μάθει τη γλώσσα. Ακόμα και οι καταστάσεις υποχρεώνουν το μετανάστη με τον ένα ή τον άλλον τρόπο να μάθει τη γλώσσα.

ΕΡ.5: Πόσο βοηθάει, κατά τη γνώμη σας, η άτυπη μεθοδολογία, όπως αυτή που εφαρμόστηκε στο πρόγραμμα «Μέτοικος», τους ενήλικους μετανάστες να βελτιώσουν την επικοινωνιακή τους ικανότητα ;

ΑΠ: Βοηθάει αρκετά. Άλλωστε το language café σχεδιάστηκε έτσι ώστε να είναι ωφέλιμο κυρίως σε μετανάστες, οι οποίοι για τον έναν ή τον άλλο λόγο δε συμμετέχουν σε άλλες μορφές εκπαίδευσης, αλλά από την άλλη θέλουν να έχουν μια ευκαιρία να εξασκήσουν τα ελληνικά τους. Επίσης, το πρόγραμμα αυτό ήταν και είναι χρήσιμο γιατί προσέφερε μία ευκαιρία να κάνουν εξάσκηση στον προφορικό τους λόγο καθώς το ίδιο το μάθημα βασιζόταν στην κουλτούρα του καφέ. Επομένως, της συζήτησης. Αυτό βοήθησε πάρα πολύ. Κάνοντας χρήση της γλώσσας, κάποιος μαθητής μαθαίνει ταυτόχρονα. Αναγκαστικά μαθαίνει.

ΕΡ.6: Οι επικοινωνιακές γλωσσικές ικανότητες πραγματώνονται μέσω επικοινωνιακών γλωσσικών δραστηριοτήτων. Μπορείτε να αναφέρετε κάποιες επικοινωνιακές γλωσσικές δραστηριότητες που χρησιμοποιήσατε και θεωρείτε ότι βοήθησαν τους εκπαιδευόμενους; Αν ναι, με ποιο τρόπο μπορείτε να πείτε ότι είδατε ένα θετικό αποτέλεσμα προς αυτήν την κατεύθυνση;

ΑΠ: Εμείς χρησιμοποιούσαμε περιγραφή εικόνων από φωτογραφίες με διάφορα θέματα, κάτι το οποίο βοήθησε τους συμμετέχοντες να φτιάξουν ομάδες. Η δουλειά σε ομάδες, όπως για παράδειγμα για την εγγραφή στο cyber language café είχε αποτέλεσμα, καθώς όλοι αναγκαστικά μιλούσαν μόνο στα ελληνικά και ρωτούσαν για ειδική ορολογία. Έτσι, εμπλουτίζανε λίγο πολύ το λεξιλόγιό τους.

Εκτός αυτού οι ενήλικοι παρακολουθούν με ενδιαφέρον τηλεόραση. Είχαμε τηλεόραση στην καφετέρια που κάναμε τις συναντήσεις μας, κάτι το οποίο μπορούσαν και μπορούσαμε γενικά

να το εκμεταλλευτούμε για να ανοίξουμε συζήτηση. Μ' αυτόν τον τρόπο μπορούσαν να εξασκηθούν στην παραγωγή προφορικού λόγου. Είχα φέρει ένα φωτοάλμπουμ, το οποίο το χρησιμοποίησα για προφορικές ασκήσεις και στα αγγλικά. Και έτσι έφτιαξαν ομάδες, περιγράφανε τις εικόνες, εκφράζανε την άποψή τους και έτσι ήταν ένα πάρα πολύ ενδιαφέρον μάθημα εκείνη την ώρα.

Σαφώς οι ειδήσεις παίζανε σημαντικό ρόλο, όταν τις σχολιάζαμε. Επίσης, όταν είχαμε κάποια βίντεο με παραδοσιακούς χορούς, εκεί μιλούσαμε για την παράδοση και την κουλτούρα του ελληνικού λαού, εκεί είχαμε πολλή συζήτηση. Έλεγαν ότι μοιάζουν πάρα πολύ με τους δικούς μας χορούς (αλβανικούς) και στα τραγούδια βρίσκανε πολλά κοινά μεταξύ του ελληνικού και του αλβανικού λαού.

EP.7: Με ποιους τρόπους βοηθήσατε ως εκπαιδευτριά να διαμορφωθεί κατάλληλο για την επικοινωνία περιβάλλον;

ΑΠ: Παρότρυνα ακόμα και τους πιο ανασφαλείς και ντροπαλούς να εκφραστούν στα ελληνικά απευθύνοντάς τους το λόγο και κάνοντάς τους διάφορες ερωτήσεις επί του θέματος. Λόγου χάριν, ζητούσα την άποψή τους όταν σχολίαζαν τις ειδήσεις, όπως ανέφερα πριν. Ειδικά πάνω στο θέμα του ρατσισμού που ήταν πάρα πολύ επίκαιρο εκείνες τις ημέρες με το θάνατο του Παύλου Φύσα και έτσι ο καθένας από την ομάδα είχε να πει κάτι. Αυτό προσπαθούσα, δηλαδή να είναι όλοι μέσα στη συζήτηση και να έχουν την ευκαιρία να μιλάνε.

EP.8: Με ποιους τρόπους βοηθήσατε τους εκπαιδευόμενους να συνειδητοποιήσουν την ιδιότητα του μέλους της συγκεκριμένης ομάδας ενηλίκων;

ΑΠ: Καταρχάς, εγώ η ίδια φροντίζω να είμαι πάρα πολύ προσεκτική με την παρουσία μου, να έχω πειθαρχία, πάντα είμαι εξοπλισμένη με τα διδακτικά μέσα για το μάθημα και αυτό περνάει και στο μαθητή. Επίσης, και μόνο που οι ίδιοι οι μαθητές αποφάσισαν να συμμετέχουν στο καφέ γλωσσών, το οποίο βασίζεται στην ομαδικότητα και στη συζήτηση, να συμπληρώσουν μία φόρμα εγγραφής και κατά τη διάρκεια των συναντήσεων δούλευαν ομαδικά, αν μη τι άλλο, συνειδητοποίησαν οι ίδιοι ότι ανήκουν σε μία ομάδα. Βέβαια, αν δεν είχε προηγηθεί μία παρουσίαση από μέρους μου και γενικότερα μια διευκρίνιση για το τι είναι το καφέ γλωσσών, προφανώς θα τους ήταν πολύ πιο δύσκολο να καταλάβουν τη σημασία της ομαδικότητας.

EP.9: Με ποιες τεχνικές προσπαθήσατε να βοηθήσετε τους μετανάστες να κατανοήσουν χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας που θα τους βοηθήσουν στην κοινωνική τους ζωή;

ΑΠ: Μέσω του διαλόγου, φυσικά. Μιλήσαμε για το εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα, για τις πανελλήνιες, τα φροντιστήρια, το Erasmus, ώστε να τα κατανοήσουν και να βοηθήσουν τα παιδιά τους. Μιλήσαμε για τις γραφειοκρατικές υποθέσεις, τι λεξιλόγιο πρέπει να χρησιμοποιήσουν στις δημόσιες υπηρεσίες, καταστάσεις που έτσι κι αλλιώς βιώνουν καθημερινά εδώ στην Ελλάδα. Έδινα συγκεκριμένο λεξιλόγιο, δηλαδή πώς θα πάμε στο γιατρό να μιλήσουμε για το πρόβλημά μας, πώς θα πάμε να γράψουμε τα παιδιά στο φροντιστήριο, πώς θα κάνουμε το μηχανογραφικό όταν τα παιδιά τελειώνουν τις πανελλήνιες και για τα φροντιστήρια, κάτι το οποίο δεν υπάρχει στην Αλβανία και πόσο μάλλον στο Αφγανιστάν από όπου καταγόταν ένας συμμετέχων. Είχαμε έναν συμμετέχοντα από το Αφγανιστάν. Οι άλλοι ήταν Αλβανικής καταγωγής.

Ο διάλογος ήταν η κύρια τεχνική. Απλώς, επειδή ήταν από την αρχή ένα θέμα με τους συμμετέχοντες που ενδιαφέρονταν για τις εξετάσεις για την ελληνομάθεια, είχα μιλήσει με τη Χριστιάνα για το συγκεκριμένο θέμα και μου είχε στείλει δείγματα θεμάτων στα ελληνικά και έτσι μπαίναμε στα προφορικά (στις προφορικές ασκήσεις). Εκεί βλέπαμε βίντεο και σχολιάζαμε τα θέματα. ή προσπαθούσαν ο ίδιοι να εκφράσουν τη γνώμη τους σε περίπτωση που «έπεφτε» κάποιο θέμα σαν κι αυτό. Ανοίγαμε λινκ, βλέπαμε, ακούγαμε, σταματούσαμε και κάναμε πρακτική σε προφορικά θέματα το Νοέμβριο, τότε που γίνονταν οι εξετάσεις.

ΕΡ.10: Είδατε κάποιο θετικό αποτέλεσμα με τη χρήση κάποιας από τις τεχνικές; Αν ναι, πώς και σε ποια φάση;

ΑΠ: Όταν κάναμε αυτήν την εξάσκηση, δίναμε κάποιο συγκεκριμένο λεξιλόγιο. Καταφέραμε να εμπλουτίσουμε έστω και λίγο το λεξιλόγιό τους με καινούργιες λέξεις, εκφράσεις, με συγκεκριμένη ορολογία, ώστε να μπορούν να τα καταφέρνουν σε ανάλογες καταστάσεις της καθημερινότητάς τους. Από την τέταρτη ή πέμπτη συνάντηση ήταν πιο ελεύθεροι στην ομιλία τους, ήταν πιο χαλαροί. Επίσης, οφείλω να πω ότι κάποιοι από την ομάδα αποκτήσανε μία κάποια ευφράδεια στον προφορικό λόγο, γιατί, δεν είναι εύκολο, δεν ξέρω αν το συνειδητοποίησαν, αλλά εγώ η ίδια που ξέρω τις ικανότητές τους στην ελληνική γλώσσα, τώρα που μιλάμε μαζί, παρόλο που έχω συγκεκριμένες γνώσεις σχετικά με την ελληνική γλώσσα, δεν αισθάνομαι τόσο καλά. Είναι ωραίο να εκφράζεσαι στον προφορικό λόγο. Τώρα αυτό το παρατήρησα στους συμμετέχοντες, μετά από την τέταρτη – πέμπτη συνάντηση, κάποιοι είχαν αποκτήσει μία κάποια ευφράδεια. Αυτό ήταν πολύ ευχάριστο. Εντόπισα την ευφράδεια, γενικά.

Καταρχάς, ο χώρος ήταν μία καφετέρια ενός ιδιοκτήτη αλβανικής καταγωγής, συμπατριώτης, που έρχονταν εκεί πολλοί άλλοι φίλοι μας από την Αλβανία. Ενώ μιλούσαν

ελληνικά και αλβανικά ταυτόχρονα, άρχισαν να μιλάνε μόνο στα ελληνικά. Στην αρχή, στην πρώτη, δεύτερη συνάντηση κάθε τρεις και λίγο, παρόλο που είχαμε τον συμμετέχοντα από το Αφγανιστάν, μου απευθύνονταν πολλές φορές στα αλβανικά, ενώ τους είχα πει ότι εφόσον το μάθημα είναι στα ελληνικά, επιβάλλεται να μιλάμε στα ελληνικά. Από κει και πέρα όμως, καταφέραμε, μετά την τέταρτη, πέμπτη συνάντηση να μιλάμε όλη την ώρα ελληνικά. Αυτό ήταν καλό. Αυτό τους βοήθησε. Εάν δεν κάνεις εξάσκηση στον προφορικό λόγο, σαφώς δεν θα είσαι τόσο καλός στον προφορικό λόγο. Οι Αλβανοί μετανάστες προσπαθούν ακόμα και στα ταξίδια τους να μιλάνε ελληνικά. Το κακό είναι βέβαια, ότι δεν μιλάνε τα σωστά ελληνικά. Έτσι όπως τα έμαθαν από τις δουλειές τους, από τις οικογένειες που γνώρισαν, έτσι και μιλάνε. Ενώ τώρα έμαθαν σωστά ελληνικά βασισμένα σε γραμματική, κανόνες, γενικά και κατάφεραν να διορθώσουν τα ελληνικά τους, ακόμα και την προφορά τους. Παρατηρούσα κάποιες γυναίκες οι οποίες δούλευαν σε ηλικιωμένους ανθρώπους, είχαν αποκτήσει μία προφορά, την οποία εγώ καταλάβαινα ότι ήταν από αυτές τις οικογένειες που είχαν γνωρίσει. Πάντα διόρθωνα με τον τρόπο μου για να μην τους αποθαρρύνω, εννοείται, τους έδειχνα το σωστό, όσο μπορούσα βέβαια.

ΕΡ.11: Για την επιτυχία ενός εκπαιδευτικού προγράμματος σε ενηλίκους, ο ρόλος του εκπαιδευτή είναι πολύ σημαντικός. Ποιος είναι, κατά τη γνώμη σας, ο ρόλος του εκπαιδευτή σε ένα πρόγραμμα άτυπης εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας σε μετανάστες;

ΑΠ: Ο ρόλος του εκπαιδευτή είναι πάρα πολύ σημαντικός. Είναι να επεκτείνει τις γνώσεις των ελληνικών που διαθέτουν οι μαθητές. Όπως ανέφερα, οι Αλβανοί μετανάστες ξέρουν ελληνικά, ειδικά στα προφορικά είναι καλύτεροι απ' ό,τι στα γραπτά, αλλά αυτό δε σημαίνει ότι ξέρουν πολύ καλά. Άρα, ο ρόλος του εκπαιδευτή είναι να επεκτείνει τις γνώσεις των ελληνικών που ήδη διαθέτουν και να δημιουργήσει ένα φιλικό, ευχάριστο κλίμα. Αν δεν σε εμπνέει το περιβάλλον, δεν μπορείς να παρακολουθήσεις μάθημα. Αλλά δεν είναι τόσο εύκολο με τους ενηλίκους. Είναι άνθρωποι κουρασμένοι, με προβλήματα. Αν δεν έρθεις κοντά τους, αν δεν είσαι αυθεντική σ' αυτά, σαφώς δεν θα σε παρακολουθήσουν. Ο εκπαιδευτής πρέπει να ενθαρρύνει τον μαθητή να μάθει. Ο μετανάστης μπορεί να έχει και ένα χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης, να μην ξέρει παραδείγματος χάριν τι σημαίνει ρήμα ούτε στη γλώσσα του. Πώς θα του το εξηγήσεις; Μέσα από ασκήσεις. Δεν ξέρει τι σημαίνει ουσιαστικό, δεν ξέρει τι σημαίνει κλίση ρημάτων. Θα δώσεις παράδειγμα για να το καταλάβει. Άλλωστε, ο ενήλικος έχει και άλλα προβλήματα. Δεν είναι τόσο πρόθυμος να «πιάσει» με την πρώτη το καινούργιο. Πρέπει να του το προσφέρεις με έναν τέτοιο τρόπο, να το αγαπήσει, να το συμπαθήσει αυτό και μετά να το παρακολουθήσει. Ο εκπαιδευτής πρέπει να είναι αυθεντικός και να φέρει τους εκπαιδευόμενους όσο γίνεται πιο κοντά του.

ΕΡ.12: Οι εκπαιδευτές ενηλίκων, ανάλογα με το στιλ, την προσωπικότητα που διαθέτουν και την ομάδα που εκπαιδεύουν, υιοθετούν κάποιους ρόλους (διευκολυντικός, εμπνευστικός, καθοδηγητικός). Πώς θα χαρακτηρίζατε το ρόλο σας, ως εκπαιδευτή, κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος»;

ΑΠ: Ένας εκπαιδευτής οφείλει να διευκολύνει, να εμπνεύσει, να ενθαρρύνει αλλά και να καθοδηγεί τους μαθητές του. Πρέπει να είναι εκεί, μέσα, όπως λέμε, πρέπει να είναι παρών. Εγώ προσπαθούσα να ήμουν παρούσα. Και τους ενθάρρυνα και τους βοηθούσα και τους καθοδηγούσα, έχω την εντύπωση. Και διευκόλυνα τη θέση τους στην ομάδα και εμπνέω και καθοδηγούσα. Έχω την εντύπωση ότι έκανα το καλύτερο. Το language café στην Κόρινθο είχε την καλύτερη συμμετοχή. Γράφτηκαν 19 άτομα και τελείωσαν τις συναντήσεις 16 άτομα. Σε κάθε ώρα, σε κάθε συνάντηση δεν είχαμε απουσίες, μπορεί να έλειπε κάποιος με δικαιολογία, μία ή δύο φορές, αλλά γενικά είχαμε πολύ καλή συμμετοχή. Ήταν και ενδιαφέρον, τους άρεσε τόσο πολύ που ακόμα και σήμερα με παίρνουν τηλέφωνο και μου λένε: «Θα υπάρξει και «Μέτοικος» Νούμερο 2;». Το είπα και στο Κέντρο Ελληνικού Πολιτισμού (ο εταίρος από την Ελλάδα). Μακάρι να γίνει και δεύτερη φορά για να κάνουμε ελληνικά – αγγλικά.

ΕΡ.13: Πώς σας αντιμετώπιζαν οι εκπαιδευόμενοι καθώς δεν ήσαστε φυσική ομιλήτρια της ελληνικής γλώσσας; (αυτή είναι διαφορετική η ερώτηση- η εκπαιδευτρια δεν είναι φυσική ομιλήτρια της ελληνικής γλώσσας)

ΑΠ: Τους άρεσε πάρα πολύ, γιατί ήξερα τη γλώσσα τους, εκτός από τον Γιακίμπι που ήταν από το Αφγανιστάν, αλλά και εκείνος ήταν πολύ θετικός απέναντί μου, είναι φίλος μου, άλλωστε, από μία άλλη δραστηριότητα που κάνουμε εδώ στην Κόρινθο και το περίμεναν με χαρά. Αλλωστε, με ξέρουν ως καθηγήτρια εδώ και περίμεναν το καλύτερο από μένα. Σε καμία περίπτωση δεν με αντιμετώπιζαν με καχυποψία, αφού έχω ένα κύρος εδώ στην Κόρινθο. Αυτό το ξέρουν. Ό,τι κάνω, το κάνω πάρα πολύ καλά και ξέρουν το επίπεδο των ελληνικών μου. Δεν είναι η πρώτη φορά που διδάσκω τα ελληνικά, είναι άλλο που δεν έχω κάνει ποτέ μάθημα σε ομάδα ενηλίκων, αλλά περιστασιακά και μεμονωμένα έχω προετοιμάσει παιδιά για να μπουν στο σχολείο. Τα πρώτα βήματα στα ελληνικά τα έχουν μάθει από μένα.

ΕΡ.14: Ποια διδακτικά υλικά από αυτά που χρησιμοποιήσατε κατά τη διάρκεια των μαθημάτων σας, ήταν βοηθητικά και κάλυψαν τις μαθησιακές ανάγκες των εκπαιδευομένων;

ΑΠ: Τα οπτικοακουστικά μέσα και συγκεκριμένα το διαδίκτυο, η τηλεόραση που έδινε εναύσματα για συζήτηση, αλλά και το βιβλίο. Για την ακρίβεια μία μέθοδος «Learning greek without a teacher», με έχει βοηθήσει πάρα πολύ και μένα και τους μαθητές. Το μάθημα έγινε πολύ πιο

διαδραστικό, ενδιαφέρον και χρήσιμο. Μόλις αρχίζαμε το μάθημα, μιλούσαμε για τον καιρό και στην αρχή κάποιοι δυσκολεύονταν, παρόλο που είναι ένα πολύ απλό θέμα, ενώ στο βιβλίο αυτό («Learning greek without a teacher»), υπάρχει διάλογος σχετικά με αυτό το θέμα και διαβάζαμε ακριβώς αυτόν το διάλογο σχετικά με τον καιρό. Το βιβλίο αυτό αποτελείται από διαλόγους, υπάρχει λεξιλόγιο για κάθε θέμα, υπάρχει γραμματική, ερωτήσεις κατανόησης, υπάρχει η κλίση ρημάτων, ασκήσεις για τα γραμματικά φαινόμενα που έχει κάθε θέμα και αυτό βοήθησε. Βγάσαμε και φωτοτυπίες, χρησιμοποιήσαμε τα δείγματα θεμάτων για τις εξετάσεις ελληνομάθειας, κάποιο βίντεο, όπως αυτό για το θέμα του ρατσισμού και το παρακολουθούσαν με ενδιαφέρον. Ύστερα σχολιάζαμε το θέμα και βοήθησε πάρα πολύ ή στην τηλεόραση παρακολουθούσαν ειδήσεις και μετά σχολιάζαμε. Και αυτό λίγο πολύ βοήθησε όχι μόνο να εξασκηθούν στον προφορικό λόγο, αλλά και να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους. Άρα, υπήρχε ανταλλαγή απόψεων ανάμεσα στους συμμετέχοντες.

ΕΡ.15: Έχοντας ως δεδομένο την πολυπολιτισμική σύνθεση της ομάδας που παρακολουθούσε τα μαθήματα στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος», υπήρξε κάποια συγκρουσιακή κατάσταση; Αν ναι, μπορείτε να αναφερθείτε σύντομα σ' αυτή; Πώς τη χειριστήκατε; Αν όχι, τι πιστεύετε ότι θα μπορούσατε να κάνετε; Αν δεν υπήρξε συγκρουσιακή κατάσταση, γιατί δεν υπήρξε;

ΑΠ: Όπως ανέφερα και πριν, οι συμμετέχοντες στην πλειοψηφία τους ήταν αλβανικής καταγωγής. Υπήρχε και ο συμμετέχων από το Αφγανιστάν, ο οποίος λόγω των ρατσιστικών επιθέσεων που είχε δεχτεί στην Ελλάδα, έβγαζε έναν αρνητισμό όσες φορές αναφερόμασταν στα θετικά στοιχεία της ζωής των υπολοίπων εδώ, στους οποίους ίσως η ζωή δεν είχε δείξει το πιο σκληρό της πρόσωπο. Πώς το χειρίστηκα εγώ αυτό; Απλώς δείχνοντας κατανόηση και προπαντός δείχνοντας υπομονή να ακούσω και τις δύο πλευρές, παίρνοντας το λόγο μόνο όταν το παρατραβούσαν με το φανατισμό τους, γιατί οι ενήλικοι τείνουν ίσως να φανατίζονται με τις πολιτικές τους ιδέες σχετικά με την αριστερά και την ακροδεξιά, ενώ εγώ κρατούσα ουδέτερη θέση. Ήταν μόνο μία φορά. Ενώ οι Αλβανοί πάντα λέγανε ότι είναι παρά πολύ ωραία στην Ελλάδα, εμείς μοιάζουμε κιόλας στην κουζίνα, στα φαγητά, στην κουλτούρα, γενικά, και οι Έλληνες είναι άνθρωποι φιλόξενοι, ο ήλιος και η θάλασσα δεν πληρώνονται με τίποτα, ενώ ο συμμετέχων από το Αφγανιστάν εκφραζόταν πολύ αρνητικά.

Εκεί υπήρξε μία σύγκρουση, ενώ τους άφηνα να κάνουν debate μεταξύ τους μέχρι σε ένα σημείο. Έπαιρνα το λόγο κρατώντας μία πάρα πολύ αντικειμενική στάση και προσπαθούσα να είμαι αμερόληπτη. Προσπαθούσα να είμαι αμερόληπτη και με τη μία πλευρά και με την άλλη. Έτσι έχω μάθει να είμαι, γενικά. Ηρεμούσαν οπωσδήποτε, μετά περνούσαμε σε άλλο θέμα, γιατί

υπάρχουν άτομα που δεν έχουν την αίσθηση του χρόνου και αν τους αφήνεις, θα μπορούσαν να σε κρατήσουν εκεί τρεις ώρες, κάτι το οποίο δεν μπορούσα να το δεχτώ και δεν είχα την πολυτέλεια του χρόνου. Αλλά νομίζω ότι το χειρίστηκα σωστά. Από κει και πέρα έδωσα να καταλάβουν ότι προσπαθούμε να μάθουμε τη γλώσσα και μαζί με τη γλώσσα προσπαθούμε να μάθουμε και πολιτισμό. Επίσης, να μάθουμε να σεβόμαστε το χώρο και τους ανθρώπους που έχουμε γύρω μας εδώ. Αυτό δεν το μάθαμε ακριβώς έτσι, αλλά μέσω της συζήτησης, μέσω των ιδεών και μέσω των θεμάτων που αναφέραμε.

Δεν προέκυψε κάποια συγκρουσιακή κατάσταση. Γίναμε πάρα πολύ φίλοι. Στην ιστοσελίδα στο facebook έχω ανεβάσει φωτογραφίες για την απονομή των βεβαιώσεων του language café, έχω σχολιάσει κάθε φωτογραφία και έχουμε έρθει πάρα πολύ κοντά με τους συμπατριώτες μου. Γενικά, είμαι πάρα πολύ χαρούμενη και ευχαριστημένη που κατάφερα να δημιουργήσω ένα φιλικό κλίμα στην ομάδα, δηλαδή γίναμε ένα. Εκείνη την ημέρα με την απονομή των βεβαιώσεων έγινε μεγάλη εκδήλωση. Είχαμε κόσμο και από την τοπική αυτοδιοίκηση εδώ στην Κόρινθο που παρακολούθησαν την εκδήλωση και ήταν ένα μεγάλο τραπέζι με όλα τα παιδιά γύρω γύρω. Δεν έχεις ιδέα τι καλά που ήταν! Ένιωθα πάρα πολύ καλά ανάμεσά τους.

Το συγκρουσιακό επεισόδιο έγινε στις αρχές, μπορώ να πω και στο δεύτερο μάθημα. Ακόμα και οι ίδιοι οι συμπατριώτες μου, αν και γνωρίζονταν μεταξύ τους, δεν ήταν τόσο ανοιχτοί στις ιδέες, δεν ήθελαν να εκφραστούν. Όταν γνωρίζεις κάποιον, δεν είσαι πάντα ανοιχτός, τον γνωρίζεις ως πρόσωπο, εξ όψεως ή τον έχεις ακούσει ως όνομα, αλλά δεν τον γνωρίζεις ως άνθρωπο. Αν και μεταξύ τους γνωρίζονταν. Μετά με τον τρόπο που γινόταν το μάθημα ήρθαν πάρα πολύ κοντά ο ένας με τον άλλον, ειδικά με τις δραστηριότητες σε ομάδες, εντάξει, τότε ήταν το καλύτερο. Κανένας δεν ήταν βαριεστημένος στο μάθημα, δεν καταλαβαίναμε πώς περνούσε η ώρα.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΣ Ε4

Αντικείμενο διδασκαλίας: Ελληνική γλώσσα

Ρόλος στο πρόγραμμα «Μέτοικος» : Εκπαιδεύτρια στο καφέ γλωσσών στη Θεσσαλονίκη

Σπουδές:

Επιμόρφωση:

α) Σε σχέση με το αντικείμενο: 270 ώρες

β) Σε σχέση με την εκπαίδευση ενηλίκων: 26 ώρες

Διδακτική εμπειρία:

α) Στην εκπαίδευση ενηλίκων: 3000 ώρες

β) Στο αντικείμενο: 3000 ώρες

Τρέχουσα απασχόληση: Καθηγήτρια της ελληνικής ως δεύτερης / ξένης γλώσσας

Ηλικία: 47

ΕΡ. 1: Ως εκπαιδύτρια ενηλίκων, είναι η πρώτη σας φορά που συμμετέχετε σε αντίστοιχο ευρωπαϊκό πρόγραμμα, όπως το πρόγραμμα «Μέτοικος»;

ΑΠ: Ναι, είναι η πρώτη φορά.

ΕΡ. 2: Είναι η πρώτη φορά που συμμετέχετε σε ένα πρόγραμμα άτυπης μάθησης;

ΑΠ: Σε πρόγραμμα άτυπης μάθησης θα έλεγα πως δεν είναι η πρώτη φορά, με την έννοια ότι κάνω μαθήματα σε μια εθελοντική οργάνωση, μαθήματα ελληνικής γλώσσας, τα οποία δεν είναι απλώς και μόνο μαθήματα, δεν περιορίζονται εκεί. Είναι ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο συμπεριλαμβάνονται επισκέψεις, εκδρομές, πάρτι. Τι άλλο κάνουμε; Υπάρχει ένα καφέ όπου συναντιόμαστε, υπάρχει μία θεατρική ομάδα. Οι άνθρωποι που μαθαίνουν τη γλώσσα, οι μετανάστες, συμμετέχουν και εκεί μαθαίνοντας τη γλώσσα ακόμα καλύτερα μέσα από το θέατρο. Οπότε, θα έλεγα ναι, έχω μία εμπειρία στον τομέα αυτό.

ΕΡ. 3: Τι διαφορετικό χαρακτηριστικό, κατά τη γνώμη σας, διαπιστώνετε στο πρόγραμμα «Μέτοικος» σε σχέση με τα άλλα προγράμματα στα οποία συμμετείχατε ως εκπαιδύτρια ενηλίκων;

ΑΠ: Θα έλεγα ότι η διαφορά είναι η αίσθηση της πολύ μεγάλης κοινότητας, η οποία βγαίνει έξω από τα όρια, τα πλαίσια της συγκεκριμένης χώρας και δημιουργεί την πολύ έντονη αίσθηση ότι το θέμα της μετανάστευσης και η ανάγκη εκμάθησης της γλώσσας είναι κάτι πολύ πιο ευρύ απ' αυτό που συνήθως αντιλαμβάνεται κανείς ως μετανάστης ζώντας σε μία μόνο χώρα. Δημιουργεί δεσμούς κατά κάποιον τρόπο αυτή η αίσθηση.

ΕΡ.4: Οπότε, διαπιστώνετε μόνο αυτό το διαφορετικό χαρακτηριστικό;

ΑΠ: Όχι, απλώς θεωρώ ότι αυτό είναι πολύ έντονο. Όσον αφορά στην ίδια τη δράση, ήταν διαφορετική όσον αφορά στην οργάνωση. Ο χώρος, για παράδειγμα, που ήταν ένα καφέ. Ένας χώρος, ο οποίος λειτουργούσε ως καφέ, για μένα ήταν εντελώς καινούργια εμπειρία, διαφορετική από τις συνηθισμένες. Ήταν επίσης ο χρόνος που έλαβε χώρα, ήταν μέσα στο καλοκαίρι, στη Θεσσαλονίκη και ουσιαστικά έδινε την ευκαιρία στους μαθητές να συναντηθούν σε μία χαλαρή

ατμόσφαιρα σε μία περίοδο που οι περισσότεροι είναι εκτός πόλεως. Επίσης, η συχνότητα. Ήταν μία φορά την εβδομάδα. Συνήθως όλες οι δράσεις έχουν μεγαλύτερη χρονική συχνότητα από αυτή. Ναι, υπάρχουν κάποια διαφορετικά χαρακτηριστικά.

Θα έλεγα ότι κύριο είναι το πρώτο χαρακτηριστικό που είπα, ο χώρος. Δεν έχω ξανακάνει κάτι τέτοιο σε ένα χώρο, ο οποίος να υποδηλώνει από την αρχή ότι μαθαίνουμε χαλαρά. Ουσιαστικά το «μαθαίνουμε» είναι κάπου κρυμμένο στα παρασκήνια και αυτό που είναι σε πρώτο πλάνο είναι ότι βρισκόμαστε και συζητάμε. Νομίζω ότι ο χώρος έπαιξε πάρα πολύ μεγάλο ρόλο και στο χαρακτήρα της μάθησης στο πλαίσιο του γλωσσικού καφέ. Θέλω να πω ότι προδιαθέτει τους ανθρώπους να είναι χαλαροί απέναντι στη γνώση και νομίζω ότι αυτός είναι ένας παράγοντας που βοηθάει στην αποτελεσματικότερη γνώση. Συνήθως οι μαθητές πηγαίνουν στην τάξη έχοντας κάποιες προκαταλήψεις όσον αφορά στο ρόλο τους ως μαθητές, τι περιμένουν ν' ακούσουν, τι περιμένουν να κάνουν, τι περιμένει να κάνει ο καθηγητής.

Όταν βρίσκονται σε ένα διαφορετικό χώρο, έξω από την κλασική τάξη, μαθαίνουν, χωρίς να καταλαβαίνουν ότι μαθαίνουν. Νομίζω ότι αυτή η χαλαρότητα είναι ένα από τα πολύ θετικά, έτσι όπως τη βίωσα εγώ στο πλαίσιο του γλωσσικού καφέ.

ΕΡ. 5: Ποιοι είναι οι παράγοντες που, κατά τη γνώμη σας, βοηθούν έναν ενήλικο να μαθαίνει; Ιεραρχήστε τους παράγοντες αυτούς, επιλέγοντας από έναν έως τρεις σημαντικότερους.

ΑΠ: Και από την προσωπική μου εμπειρία ως μαθήτρια, ως άνθρωπος, ο οποίος μαθαίνει γενικά αλλά και από την εμπειρία μου με τους μετανάστες, που προσπαθούν να μάθουν την ελληνική γλώσσα, μπορώ να πω ότι τον πρώτο και κύριο ρόλο παίζει η θετική στάση του ίδιου του μαθητή απέναντι στην εκμάθηση της γλώσσας. Συγκεκριμένα, αν θέλει πάρα πολύ να μάθει τη γλώσσα. Αυτό νομίζω είναι η μισή δουλειά, ήδη. Από κει και πέρα είναι πάρα πολύ σημαντικό να εκτίθεται όσο γίνεται περισσότερο σε φυσικό λόγο, να έχει όσο περισσότερες επαφές με φυσικούς ομιλητές και όσο το δυνατόν περισσότερες και διαφορετικές κοινωνικές καταστάσεις. Έχω δει ανθρώπους να μαθαίνουν τη γλώσσα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα ακριβώς γιατί είχαν καλές δυνατότητες από άποψη περιβάλλοντος και άλλους ανθρώπους με καλές ικανότητες στην εκμάθηση γλωσσών, οι οποίοι όμως είχαν περιορισμένη έκθεση σε φυσικό λόγο να δυσκολεύονται ή να χρειάζονται πολύ περισσότερο χρόνο για να πετύχουν ένα καλό αποτέλεσμα. Οπότε, το θεωρώ πάρα πολύ σημαντικό αυτό. Επίσης, πέρα από την καλή διάθεση και τις καλές συνθήκες χρειάζεται και συστηματική προσπάθεια, συνειδητή προσπάθεια για να πετύχει κανείς κάτι. Αυτοί θα έλεγα ότι είναι οι τρεις πιο σημαντικοί παράγοντες.

ΕΡ 6: Θεωρείτε σημαντικούς αυτούς τους παράγοντες για όλες τις μορφές μάθησης στην εκπαίδευση ενηλίκων ή εστιάζετε περισσότερο στους μαθητές γλώσσας;

ΑΠ: Όσον αφορά στο δεύτερο παράγοντα που έχει να κάνει με την εκμάθηση της γλώσσας, το δεύτερο που ανέφερα εγώ, φυσικά αφορά αυτούς, τους μαθητές που μαθαίνουν μία γλώσσα. Αλλά όσον αφορά στους άλλους δύο, τη θετική στάση απέναντι σ' αυτό που πρόκειται κανείς να μάθει και τη συστηματική και τη συνεχή προσπάθεια, νομίζω ότι ισχύουν για τα πάντα.

Από την άλλη μεριά, αν στη θέση της έκθεσης της γλώσσας, της παρουσίας μέσα στο περιβάλλον, πάρει κανείς έναν ενήλικο ο οποίος μαθαίνει κάτι σχετικά με την τέχνη. Όσο περισσότερο εκτίθεται σε περιβάλλον που έχει σχέση με την τέχνη, τελικά, νομίζω, τόσο καλύτερα, τόσο γρηγορότερα θα διευκολυνθεί στην εκμάθηση. Έτσι, δεν είναι; Εννοώ, ότι θεωρητικά είναι ένα πράγμα, πρακτικά η παρουσία μέσα σε ένα περιβάλλον είναι ένα άλλο. Είναι ουσιαστικά μία ζωτική εμπειρία αυτή η έκθεση στο περιβάλλον του αντικειμένου. Αυτό νομίζω ισχύει για όλες τις περιπτώσεις. Μ' αυτήν την μικρή υποσημείωση.

ΕΡ.7: Πόσο βοηθάει, κατά τη γνώμη σας, η άτυπη μεθοδολογία, όπως αυτή που εφαρμόστηκε στο πρόγραμμα «Μέτοικος», τους ενήλικους μετανάστες να βελτιώσουν την επικοινωνιακή τους ικανότητα;

ΑΠ: Οι μετανάστες οι οποίοι συμμετείχαν στο γλωσσικό καφέ εδώ στη Θεσσαλονίκη δεν ήταν ούτε μεταξύ τους άγνωστοι, ούτε και σε μένα ήταν άγνωστοι. Ήταν μαθητές μου από τα χειμερινά τμήματα του Δήμου. Οπότε, μπορώ να πω ότι είχα μία καλή εικόνα του πώς και πόσο γρήγορα μαθαίνουν. Με το τέλος του γλωσσικού καφέ και κάνοντας μία συζήτηση γενικά για όλα αυτά που περάσανε, για την πρόοδό τους, μπορώ να πω ότι βοηθήθηκαν πάρα πολύ. Με ποιον τρόπο βοηθήθηκαν; Καταρχάς, αυτό που ανέφερα στην αρχή, για το χώρο, όπου γίνονταν οι συναντήσεις. Ήταν ένας χώρος που προδιέθεται περισσότερο για μια φιλική συνάντηση και συζήτηση παρά για ένα μάθημα, οπότε όλοι έρχονταν χαλαροί και πρόθυμοι να κουβεντιάσουν. Οι συναντήσεις γίνονταν μία φορά την εβδομάδα και αυτό ενίσχυε ακόμα περισσότερο την εικόνα, την αίσθηση μιας φιλικής συνάντησης που κάθε φορά περιείχε μια ανασκόπηση στην αρχή των γεγονότων της εβδομάδας, που όλοι ήθελαν πάρα πολύ να μιλήσουν για το πώς περάσανε, τι είχε συμβεί, τι ήταν σημαντικό και τι όχι και η επανάληψη αυτού του πράγματος.

Επίσης, εκτός από τις συναντήσεις μέσα στο καφέ είχαμε και κάποιες δράσεις, οι οποίες ήταν έξω από το καφέ. Είχαμε μία επίσκεψη στην πάνω πόλη της Θεσσαλονίκης που ήταν στο πλαίσιο μιας συζήτησης που κάναμε για τους πρόσφυγες και την ιστορία της περιοχής, είχαμε μία βόλτα στο κέντρο της πόλης, στο πλαίσιο μιας συζήτησης που κάναμε για την οικολογία. Υπήρχε

ένα οικολογικό διήμερο στην πόλη και πήγαμε εκεί μία βόλτα, όπου μπόρεσαν να χρησιμοποιήσουν το λεξιλόγιο, να ξανασυζητήσουν, να ξαναθυμηθούν πράγματα. Μας επισκέφτηκε και η πρόεδρος της «Δημοτικής Ενότητας» της περιοχής, με την οποία είχαν την ευκαιρία να ανταλλάξουν απόψεις για το θέμα της προσφυγιάς και της μετανάστευσης. Νομίζω ότι όλα αυτά ήταν πράγματα τα οποία τους βοήθησαν πάρα πολύ στο να αρχίσουν να χρησιμοποιούν τη γλώσσα, λεξιλόγιο, γλωσσικές δομές με μεγαλύτερη άνεση, χωρίς να το σκέφτονται, χωρίς να το εντάσσουν στη γραμματική, στη σύνταξη, σε κάποιο κομμάτι γλωσσικής εκμάθησης, όπως ακριβώς το ξέρει κανείς μέσα από τα μαθήματα.

ΕΡ.8: Οι επικοινωνιακές γλωσσικές ικανότητες πραγματώνονται μέσω επικοινωνιακών γλωσσικών δραστηριοτήτων. Μπορείτε να αναφέρετε κάποιες επικοινωνιακές γλωσσικές δραστηριότητες που χρησιμοποιήσατε και θεωρείτε ότι βοήθησαν τους εκπαιδευόμενους; Αν ναι, με ποιο τρόπο μπορείτε να πείτε ότι είδατε ένα θετικό αποτέλεσμα προς αυτήν την κατεύθυνση;

ΑΠ: Αν σκεφτείς ότι ήταν δέκα συνολικά οι συναντήσεις μας, τις δύο από αυτές τις αφιερώσαμε στο θέμα των προσφύγων θεωρώντας ότι η μετανάστευση και η προσφυγιά και γενικά το γεγονός ότι η περιοχή που ήταν το γλωσσικό καφέ και η περιοχή όπου κατοικούν οι συγκεκριμένοι συμμετέχοντες στο καφέ είναι μία περιοχή της Θεσσαλονίκης που δέχτηκε κύματα προσφύγων μετά το '22 θεωρώντας ότι μπορεί να δημιουργήσει συνδέσμους ή συμπάθεια με το νέο χώρο διαμονής τους. Αφιερώσαμε αυτά τα δύο μαθήματα, λοιπόν, στην ιστορία της προσφυγικής αυτής περιοχής όπου ξεκινήσαμε δείχνοντας ένα βίντεο για την προσφυγική ιστορία της Θεσσαλονίκης, συνολικά. Μετά μας επισκέφτηκε η πρόεδρος της περιοχής, η οποία έμενε στην περιοχή, είχε μνήμες από τις ιστορίες των παππούδων της και μας μίλησε για το παρελθόν της πόλης. Κατόπιν κάναμε και μία βόλτα για να δούμε από κοντά αυτά τα ίχνη του προσφυγικού παρελθόντος της περιοχής.

Όσον αφορά στα παιχνίδια ρόλων, από όσο μπορώ τουλάχιστον να θυμηθώ, δεν κάναμε κάτι τέτοιο. Γενικά, ήταν τόσο ζωντανές αυτές οι συζητήσεις που πολλές φορές ήταν αδύνατο να μπει ένα φρένο στην απίστευτη διάθεση των γυναικών να μιλήσουν για διάφορα θέματα και πολλές φορές δεν μπορούσε να κρατηθεί ούτε καν ένας τυπικός προγραμματισμός που γινόταν. Για παράδειγμα, θα μιλήσουμε γι' αυτό το θέμα. Πολλές φορές ξεπηδούσε ένα θέμα και τουλάχιστον έτσι έκρινα, ότι δεν γίνεται να υπάρχει διάθεση για συζήτηση και να πω «Οκ, σταματάμε εδώ και δε συζητάμε αυτό που τόσο πολύ θέλετε να συζητήσετε, συζητάμε αυτό το οποίο εγώ είχα στο μυαλό μου να κάνουμε». Πολλές φορές χρειάστηκε να ανατραπεί αυτό, οπότε η επικοινωνία ήταν κάτι πολύ πηγαίο και πραγματικά τώρα γυρνώντας πίσω στην ερώτηση σχετικά με τη διαφορά του

«Μέτοικου», αυτό δεν ξέρω αν πήγαζε από το χώρο, αλλά ήταν σίγουρα κάτι πρωτόγνωρο για μένα. Το γεγονός δηλαδή ότι ξεκινούσε μία συζήτηση χωρίς σταματημό, πολύ πηγαία.

EP.9: Με ποιους τρόπους βοηθήσατε ως εκπαιδευτής να διαμορφωθεί κατάλληλο για την επικοινωνία περιβάλλον στην ομάδα;

ΑΠ: Εκτός από την προετοιμασία, το να υπάρχει ένας καφές για να είναι όντως ένα γλωσσικό καφέ και όλα τα συναφή, προσπαθούσα κάθε φορά να βεβαιώνομαι ότι όλοι ισότιμα συμμετέχουν σ' αυτό. Πάντα υπήρχε ένα θέμα το οποίο περισσότερο ενδιέφερε κάποιους, οι οποίοι ήταν πρόθυμοι να μιλήσουν και να μιλήσουν πάνω σ' αυτό και εγώ έπρεπε πάντα να ελέγχω και να είμαι σίγουρη ότι δεν εξελίσσεται αυτό σε έναν μονόλογο ή σε έναν διάλογο και μένουν οι υπόλοιποι απ' έξω. Αυτό νομίζω ότι είναι σημαντικό για οποιοδήποτε θέμα εκπαίδευσης, αλλά ήταν μία ισορροπία που έπρεπε να κρατώ και να μην αφήνω να εξελίσσεται σε μονόλογο ή διάλογο μία συνάντηση.

Από κει και πέρα νομίζω ότι με την καλή διάθεση βοήθησα να διαμορφωθεί ένα κατάλληλο περιβάλλον και με την προετοιμασία κάποιων θεμάτων, με τη συζήτηση με όλους για το τι θα ήθελαν, τι τους ενδιέφερε περισσότερο να μάθουν, αν υπάρχουν κάποια κομμάτια της γλωσσικής επικοινωνίας στα οποία χωλαίνουν και θα ήθελαν να μάθουν συγκεκριμένο λεξιλόγιο. Ας πούμε, τώρα θυμάμαι ότι είχα μία μαθήτρια που όταν αρχίζαμε να κάνουμε το μάθημα για τους πρόσφυγες ανέφερε: «Ω, αυτή τη λέξη ήθελα να τη μάθω» ή «Αυτή η λέξη είναι πάρα πολύ σημαντική και έπρεπε να την ξέρω». Υπήρχαν κάποια κενά και έπρεπε κάπως να τα διερευνώ, να διερευνώ τις ανάγκες τους μέσα από συζήτηση.

EP.10: Με ποιους τρόπους βοηθήσατε τους εκπαιδευόμενους να συνειδητοποιήσουν την ιδιότητα του μέλους της συγκεκριμένης ομάδας ενηλίκων;

ΑΠ: Είπα και πριν ότι δεν ήταν ούτε μεταξύ τους άγνωστες, γιατί ήταν όλες γυναίκες και γενικά ήταν όλες καλοπροαίρετες, οπότε δε χρειάστηκε να κάνω κάτι ιδιαίτερο για να συνειδητοποιήσουν ότι είναι μέλη μιας ομάδας. Ένιωθαν από πριν μία εγγύτητα. Νομίζω ότι δεν έκανα κάτι ιδιαίτερο. Δεν μπορώ να εντοπίσω κάτι στο πλαίσιο των μαθημάτων.

Φυσικά κάναμε όλες τις τεχνικές που δένουν την ομάδα, αλλά αυτό προηγήθηκε του προγράμματος «Μέτοικος». Συνήθως στην αρχή της χρονιάς κάνουμε διάφορα παιχνίδια γνωριμίας που επιτρέπουν στους ανθρώπους να διαπιστώσουν ότι παρά το ότι προέρχονται από διαφορετικές κουλτούρες, έχουν κοινά μεταξύ τους, να ανακαλύψουν ουσιαστικά ο ένας τον άλλον. Αυτά είναι διάφορα παιχνίδια γνωριμίας, τώρα δεν μπορώ να αναφέρω κάποιο συγκεκριμένο, ήταν πάρα πολλά και στη συνέχεια κάναμε δραστηριότητες με βάση κοινά ενδιαφέροντα, δηλαδή δίναμε την

ευκαιρία να συναντιούνται και έξω από τα μαθήματα στη βάση ενός κοινού ενδιαφέροντος, οπότε αυτό μεταφέρεται και μέσα στην τάξη. Οπότε, με αυτόν τον τρόπο δένονται ως ομάδα έξω από την τάξη και μετά λειτουργούν καλύτερα και μέσα στην τάξη.

ΕΡ.11: Με ποιες τεχνικές προσπαθήσατε να βοηθήσετε τους μετανάστες να κατανοήσουν χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας που θα τους βοηθήσουν στην κοινωνική τους ζωή;

174

ΑΠ: Λίγο πολύ γνώριζαν αρκετά την Ελλάδα, ζούσαν δηλαδή από δύο μέχρι και περισσότερα χρόνια στην Ελλάδα, δύο νομίζω ήταν οι πιο νέες, ας το πούμε έτσι, μετανάστριες. Όπως περιέγραψα και πριν, αυτή η ιστορία με τους πρόσφυγες βοήθησε πάρα πολύ να κατανοήσουν, να δουν μάλλον να μικραίνει η απόσταση ανάμεσά τους και ανάμεσα στους Έλληνες, βλέποντας δηλαδή ότι ο μισός πληθυσμός της σημερινής Ελλάδας και παραπάνω έχει ρίζες, έχει πρόσφατο προσφυγικό παρελθόν, ένιωσαν ότι μοιράζονται κάτι κοινό, μια κοινή ιστορία. Αυτό ήταν το ένα πάρα πολύ σημαντικό. Και φάνηκε το πόσο σημαντικό ήταν το ότι γνώρισαν αυτό το κομμάτι, ήταν κάτι που αγνοούσαν. Μάλιστα μία κυρία, όταν κάναμε τη βόλτα στα προσφυγικά είπε: «Ο άντρας μου ποτέ δε με έφερε εδώ», ο οποίος ήταν Ρωσοποντιακής καταγωγής, υποτίθεται ότι ήταν αρκετά χρόνια στην Ελλάδα και θα έπρεπε να γνωρίζει και λέει ότι δε γνωρίζει ότι υπήρχαν πρόσφυγες εδώ. Αυτό νομίζω ήταν σημαντικό.

Επίσης, η βόλτα που κάναμε μέσα στην πόλη και η συζήτηση που κάναμε για την οικολογία και το πώς αντιμετωπίζουμε τα προβλήματα. Η συζήτηση ήταν σε θεωρητικό επίπεδο στο πλαίσιο του καφέ, αλλά μετά τη συμμετοχή σ' αυτήν την ανοιχτή εκδήλωση, την παρουσία μας μάλλον, γιατί δεν μπορεί να μιλήσει κανείς για συμμετοχή, είδαν πόσο πολύ οι άνθρωποι ενδιαφέρονται γι' αυτά τα προβλήματα και ότι εκτός από το γείτονα που αδιαφορεί πιθανώς για θέματα οικολογίας, ναι, υπάρχουν και άλλοι άνθρωποι οι οποίοι προσπαθούν να αλλάξουν την πόλη. Τα παράπονα που έχουν αυτοί οι ίδιοι από κάποιες καταστάσεις που τους αφορούν δεν τα έχουν επειδή είναι μετανάστες, τα έχουν και πολλοί Έλληνες και προσπαθούν να βελτιώσουν τις συνθήκες ζωής. Με το βίντεο που ανέφερα πιο πριν, με τις επισκέψεις και με τη συζήτηση με την πρόεδρο της περιοχής. Αυτά τα τρία θα έλεγα. Αυτές οι τεχνικές νομίζω ότι είχαν θετικό αποτέλεσμα.

Φάνηκε αυτό από τις συζητήσεις που είχαμε μετά. Φάνηκε, καταρχάς, από την έκπληξή τους στο θέμα της προσφυγιάς που συζητήσαμε και αγνοούσαν πάρα πολλά πράγματα. Φάνηκε στις συζητήσεις που κάναμε μετά σχετικά με το πώς αντιμετωπίζουν τελικά οι Έλληνες τα πράγματα και βοήθησε να συνειδητοποιήσουν ότι δεν μπορεί να λέει κανείς «Οι Έλληνες» και μέσα σ' αυτό να βάζει μερικά χαρακτηριστικά και να τελειώνει μ' αυτό. Με τον ίδιο τρόπο δεν

νομιμοποιούνται οι Έλληνες να λένε «Οι μετανάστες» και να τσουβαλιάζουν ανθρώπους με διαφορετικές κουλτούρες, με διαφορετικά έθιμα, με διαφορετικό πολιτιστικό, γνωστικό ή οποιοδήποτε υπόβαθρο, ενδιαφέροντα, έτσι δεν μπορούν και αυτοί να τσουβαλιάζουν τα πάντα, εν πάση περιπτώσει, κάτω από τον τίτλο «Έλληνας». Είναι πολύ διαφορετικά πράγματα και πρέπει να προσεγγίζουν και το περιβάλλον τους και τους Έλληνες ως μεμονωμένες περιπτώσεις και όχι κάτω από ένα χαρακτηριστικό και μόνο.

ΕΡ.12: Είδατε κάποιο θετικό αποτέλεσμα με τη χρήση κάποιας από τις τεχνικές; Αν ναι, πώς και σε ποια φάση;

ΑΠ: Μετά από κάθε συνάντηση που είχαμε μέσα στις συζητήσεις που είχαμε και μέχρι την επόμενη συνάντηση, ήδη μπορούσα να εντοπίσω αλλαγή στάσεων. Ήταν εκπληκτικό αυτό το πράγμα. Ας πούμε χαρακτηριστικά, ότι είχαμε μία όχι ακριβώς διένεξη, αλλά μία μαθήτρια αντέδρασε, είχε κάποιες ενστάσεις απέναντι στη μουσουλμανική θρησκεία και κάναμε γενικά, μία πολύ μεγάλη συζήτηση για το ρόλο της θρησκείας, την ιστορία των Βαλκανίων και τι ρόλο έπαιξαν όλα αυτά. Ήδη από την επόμενη φορά σε μία συζήτηση που αναφέρθηκε κάτι και για το θέμα των θρησκειών, φάνηκε ότι, πιθανώς δεν άλλαξε η στάση, ή τουλάχιστον τα στερεότυπα που είχε στο μυαλό της, αλλά φάνηκε ότι το σκεφτόταν το θέμα, σκεφτόταν κατά πόσο ήταν ορθή η αντίληψή της, δηλαδή μόλις άρχισε να τρίζει λιγάκι το οικοδόμημα στο οποίο ήταν δομημένη η αντίληψή της και το θεώρησα πάρα πολύ σημαντικό αυτό.

ΕΡ.13: Για την επιτυχία ενός εκπαιδευτικού προγράμματος σε ενηλίκους, ο ρόλος του εκπαιδευτή είναι πολύ σημαντικός. Ποιος είναι, κατά τη γνώμη σας, ο ρόλος του εκπαιδευτή σε ένα πρόγραμμα άτυπης εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας σε μετανάστες;

ΑΠ: Θα έλεγα ότι, συγκεκριμένα στο γλωσσικό καφέ ο διευκολυντικός και εμπνευστικός ρόλος ήταν οι πιο σημαντικοί και όχι τόσο ο καθοδηγητικός ρόλος, τουλάχιστον σ' αυτό το καφέ που ήμουν εγώ. Νομίζω ο πιο σημαντικός είναι να καταφέρνει να δημιουργεί ένα φιλικό πλαίσιο στις συναντήσεις. Από κει και πέρα νομίζω ότι τα πράγματα έρχονται και κάπως μόνα τους, αλλά επειδή πολλές φορές, όπως ανέφερα και πριν, μπορεί να ξεφύγουν λιγάκι, θα πρέπει να είναι κάπως καπετάνιος, να γυρίζει το τιμόνι όταν τα πράγματα πάνε να ξεφύγουν, όπως είπα να γίνει ένα μονόλογος ή ένας διάλογος, ενώ αυτό δεν είναι επιθυμητό. Το επιθυμητό είναι να μπορούν όλοι να συμμετέχουν και όλοι να εξασκήσουν τις γλωσσικές δεξιότητες. Ναι, αυτό, δηλαδή, να δημιουργεί το κατάλληλο πλαίσιο ώστε να μπορούν όλοι εκεί μέσα, χαλαρά, νιώθοντας ότι είναι ισότιμα μέλη μιας ομάδας, να συμμετέχουν και από κει και πέρα να παίζει ένα ρόλο καθοδηγητικό, αλλά όχι εμφανή, να ακολουθεί τη ροή των συναντήσεων. Με διορθωτικές κινήσεις να φροντίζει να μη χάνει

στο στόχο από τα μάτια του που είναι η εξάσκηση των γλωσσικών δεξιοτήτων και η βελτίωση των γλωσσικών δεξιοτήτων.

ΕΡ.14: Οι εκπαιδευτές ενηλίκων, ανάλογα με το στιλ, την προσωπικότητα που διαθέτουν και την ομάδα που εκπαιδεύουν, υιοθετούν κάποιους ρόλους (διευκολυντικός, εμπυχωτικός, καθοδηγητικός). Πώς θα χαρακτηρίζατε το ρόλο σας, ως εκπαιδευτή, κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος»;

176

ΑΠ: Τα μαθήματα γίνονταν σχεδόν τρεις μήνες, είχαμε δέκα συναντήσεις με ένα μικρό διάλειμμα τον Αύγουστο. Ήταν έξι γυναίκες που συμμετείχαν σε μόνιμη βάση. Το ανέφερα και πριν, φρόντισα ώστε όλο αυτό να δίνει την αίσθηση του καφέ, να υπάρχει ένα χαλαρό κλίμα και από κει και πέρα, εννοείται, έχοντας γνώση της γλώσσας, φρόντισα να βοηθώ ώστε να βελτιώνεται η γλωσσική τους ικανότητα δίνοντάς τους εκφράσεις, λέξεις, οτιδήποτε θα μπορούσε να τους βοηθήσει να μιλήσουν καλύτερα και προσπαθώντας να κρατάω αυτήν την ισορροπία, ώστε όλοι να έχουν τη δυνατότητα να εκφράσουν την άποψή τους, να χρησιμοποιήσουν καινούργιες εκφράσεις, να βελτιώσουν το λόγο τους. Μάλλον, λειτούργησα εμπυχωτικά και διευκολυντικά.

ΕΡ.15: Ποια διδακτικά υλικά από αυτά που χρησιμοποιήσατε κατά τη διάρκεια των μαθημάτων σας, ήταν βοηθητικά και κάλυψαν τις μαθησιακές ανάγκες των εκπαιδευομένων;

ΑΠ: Διδακτικά υλικά, όπως βιβλία, όχι, δεν χρησιμοποιήσαμε. Μόνο συζητήσεις, επισκέψεις, βίντεο και μετά συζήτηση για τα βίντεο.

ΕΡ.16: Έχοντας ως δεδομένο την πολυπολιτισμική σύνθεση της ομάδας που παρακολουθούσε τα μαθήματα στο πλαίσιο του προγράμματος «Μέτοικος» , υπήρξε κάποια συγκρουσιακή κατάσταση; Αν ναι, μπορείτε να αναφερθείτε σύντομα σ' αυτή; Πώς τη χειριστήκατε; Αν όχι, τι πιστεύετε ότι θα μπορούσατε να κάνετε; Αν δεν υπήρξε συγκρουσιακή κατάσταση, γιατί δεν υπήρξε;

ΑΠ: Οι εκπαιδευόμενες ήταν από Ρουμανία, από Βουλγαρία, από Χονγκ Κονγκ, από Αρμενία και από Αλβανία. Ήταν εντελώς πολυπολιτισμικό και ήταν τέλειο αυτό γιατί πολυπολιτισμικά είναι και τα τμήματα που κάνω μαθήματα έτσι κι αλλιώς. Αλλά το καφέ είχε μία ισορροπία. Δηλαδή, εκτός από την Αρμενία που ήταν δύο οι μαθήτριες, όλες οι άλλες ήταν μία μαθήτρια από κάθε χώρα. Ήταν και μία μαθήτρια από τη Βραζιλία, η οποία λόγω προβλημάτων στην εγκυμοσύνη δεν παρακολούθησε. Δεν υπερίσχυε κάποια ομάδα, όπως συνήθως συμβαίνει στα μαθήματα. Ήταν μοιρασμένοι οι πόλοι, ο καθένας με τη χώρα του, θα μπορούσε να κυκλοφορεί με τη σημαία του μέσα στο καφέ.

Συγκρουσιακή κατάσταση δεν ξέρω αν θα μπορούσε να θεωρηθεί αυτή η ιστορία για το θέμα της θρησκείας. Εγώ γνώριζα ότι ανάμεσα στις μαθήτριες υπάρχει μία μουσουλμάνα, η οποία δεν το ανέφερε αυτό και γι' αυτό δεν το γνώριζαν οι άλλες και απλώς δεν μιλούσε. Δεν αναφέρθηκε καθόλου στο θέμα, οπότε, χρειάστηκε για να τη βγάλω έμμεσα από τη δύσκολη θέση και να μην την αποτρέψει αυτό από το να συμμετέχει στη συνέχεια στις συναντήσεις να κάνω όλη αυτή τη συζήτηση που προανέφερα γύρω από το θέμα των θρησκειών και τι ρόλο παίζουν στη ζωή μας ιστορικά, τι ρόλο έχουν παίξει στο χώρο των Βαλκανίων και τις πληγές που μπορεί να κουβαλάει ο καθένας και να τις αναγάγει σε γεγονότα που έχουν σχέση με τη θρησκεία, προσπαθώντας ουσιαστικά να κρατήσω μια ισορροπία. Ήδη από την επόμενη φορά είδα μία διαφορά στις απόψεις της συγκεκριμένης μαθήτριας, την οποία διαφορά εντόπισε και η μαθήτρια στην οποία εμμέσως θα μπορούσε να αναφέρεται. Δεν το ήξερε όμως ότι υπάρχει μία μουσουλμάνα. Αυτή δεν μπορώ να πω αν ήταν συγκρουσιακή, δεν ήταν συγκρουσιακή εμφανώς γιατί τουλάχιστον αυτή που είχε την άποψη, δεν γνώριζε ότι εμμέσως απευθύνεται σε κάποιον, είχε ολική άγνοια και εγώ είχα τη γνώση ότι μία κατάσταση συγκρουσιακή υποβόσκει, δεν ήταν εμφανής. Κατά τα άλλα, οι μαθητές γνωρίζονταν, οπότε, δεν υπήρχαν ιδιαίτερες εντάσεις, δεν υπήρχαν καθόλου εντάσεις βασικά. Υποθέτω, επειδή γνωρίζονταν, ίσως επειδή το κλίμα ήταν πάρα πολύ χαλαρό, ίσως επειδή δεν υπήρξαν διαφορετικές αντιλήψεις για τα θέματα που αγγίξαμε. Δεν το ξέρω, αυτό δεν μπορώ να το πω, δεν ξέρω αν συζητούσαμε άλλα θέματα αν θα προέκυπτε κάτι, κάποια συγκρουσιακή κατάσταση, αν έβγαινε στην επιφάνεια κάποια διαφορετική γνώμη, η οποία θα εκφραζόταν με έντονο τρόπο. Δεν το γνωρίζω αυτό. Θεωρώ ότι γενικά το καλό κλίμα και αυτή η χαλαρότητα ήταν σημαντική.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΟΣ ΕΚ1

178

Χώρα καταγωγής: Αλβανία

Τόπος διαμονής: Κόρινθος

Δράση που συμμετείχε: Καφέ γλωσσών στην Κόρινθο

ΕΡ.1: Έχετε συμμετάσχει σε εκπαιδευτικό πρόγραμμα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας; Αν ναι, για πόσον καιρό;

ΑΠ: Έχουμε παρακολουθήσει και άλλες φορές προγράμματα ελληνικής γλώσσας. Το πρώτο ήταν ένα πρόγραμμα για παλιννοστούντες και μετανάστες πριν από 8-9 χρόνια περίπου. Φτάσαμε σε υψηλό επίπεδο. Μετά έχουμε παρακολουθήσει και άλλα σεμινάρια και στην Αθήνα και εδώ στην Κόρινθο. Αυτό το project αφορά στο καφέ γλωσσών και ήταν η πρώτη φορά που συμμετείχα. Το μεγαλύτερο πρόγραμμα για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας ήταν τρεις μήνες και τα σεμινάρια ήταν δύο και τριών ημερών.

ΕΡ.2: Έχετε συμμετάσχει στο παρελθόν σε παρόμοιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, όπως είναι το πρόγραμμα «Μέτοικος»;

ΑΠ: Όχι, δεν έχω πάρει μέρος σε τέτοιο πρόγραμμα πιο πριν. Ήταν η πρώτη φορά που συμμετείχα σε καφέ γλωσσών.

ΕΡ.3: Πιστεύετε ότι το language café σας βοήθησε να μάθετε ή είναι καλύτερα για σας τα μαθήματα σε κανονική τάξη και με βιβλία; Γιατί;

ΑΠ: Είναι ένας άλλος τρόπος εκμάθησης μιας ξένης γλώσσας. Στην αρχή μέσα στο γκρουπ που συμμετείχα ήμασταν απόμακροι, αλλά με την πάροδο του χρόνου ήρθαμε πιο κοντά. Το καλό ήταν ότι τα μαθήματα βασίζονταν στην κουλτούρα του καφέ και μόνο που βασίζονταν πάνω σ' αυτό, ενέπνεε. Δεν είχαμε εργασία για το σπίτι, κάτι που είναι βαρετό για τους ενηλίκους. Μαθαίναμε χωρίς καταπίεση και αυτό βόλευε απ' όλες τις πλευρές. Το καφέ είναι πράγματι διαφορετικό από το τυπικό μάθημα. Σ' αυτήν την περίπτωση που έχουμε να κάνουμε με ενηλίκους, ναι, ήταν πιο εύκολο. Μας βοήθησε περισσότερο. Δεν είχαμε πολλά για να γράψουμε, απλώς μαθαίναμε μόνο να μιλάμε (για την ομιλία) για διάφορα θέματα. Πηγαίνουμε στο καφέ γλωσσών ανάλογα για ποιο

θέμα θέλουμε να μάθουμε. Το καφέ γλωσσών δε σε βοηθάει στα γραπτά. Αλλά σε άλλες περιπτώσεις μπορούσαμε να συζητήσουμε διάφορα θέματα και με τη βοήθεια της συντονίστριας μαθαίνεις πάρα πολλά και μπορείς να εκφράζεσαι. Με βοήθησε το καφέ, όπως είπα, γιατί ήμαστε στην κουλτούρα του καφέ, ήμαστε πιο χαλαροί, δεν είχαμε εργασία για το σπίτι, ξέρετε τώρα, αυτό για τους ενήλικους είναι βαρετό και να ετοιμάζεσαι στο σπίτι.

EP.4: Πιστεύετε ότι η μεθοδολογία του προγράμματος σας βοήθησε να ανταποκρίνεστε καλύτερα στις καθημερινές επικοινωνιακές καταστάσεις; Πώς το καταλάβατε; Πότε; Με ποιο τρόπο το είδατε να συμβαίνει στην καθημερινή σας ζωή;

ΑΠ: Αυτό δεν μπορείς να το καταλάβεις ούτε στο πρώτο ούτε στο δεύτερο μάθημα. Αυτό έρχεται σιγά σιγά, δηλαδή με τη συζήτηση. Μπορώ να πω το εξής: ότι στην αρχή ήμαστε και λιγάκι απόμακροι, αλλά με την πάροδο του χρόνου ήρθαμε πιο κοντά, οπότε άρχισε και η συζήτηση να είναι πιο ζεστή και αρχίσαμε να συζητάμε για διάφορα θέματα. Τι θέλω να πω μ' αυτό; Στην αρχή είχαμε αυτό το πρόβλημα, δηλαδή να εκφραστούμε πιο ελεύθερα, πιο ανοιχτά. Βεβαίως, σ' αυτό βοηθάει και η συντονίστρια και το έκανε με τέτοιο τρόπο, ώστε να έχουμε το θάρρος να συζητάμε, να μη γίνονται οι διορθώσεις επιτόπου. Η Μαρινέλα (η συντονίστρια του καφέ) δε μας έκανε διορθώσεις επιτόπου, γιατί έτσι κόβεις τον ειρμό του μαθητή. Στη συζήτηση άφηνε τον καθένα να εκφράζεται ελεύθερα, μετά έκανε κάποιες διορθώσεις. Ανάλογα με τις ώρες που είχαμε στη διάθεσή μας, δεν μπορώ να πω ότι έχει αλλάξει ριζικά, αλλά μετά από την τρίτη – τέταρτη ώρα μαθαίνεις πώς να μπεις σε μια συζήτηση, πώς να ξεκινήσεις κάποια συζήτηση, να πεις τη γνώμη σου χωρίς να διακόπτεις τον άλλο. Μπορώ να παρακολουθώ καλύτερα μια συζήτηση. Ακριβώς αυτό ήταν και το κύριο θέμα.

EP.5: Πιστεύετε ότι η μεθοδολογία του προγράμματος σας βοήθησε να βελτιώσετε την επικοινωνιακή σας ικανότητα σε επίσημες επικοινωνιακές καταστάσεις; Αν, ναι, με ποιο τρόπο;

ΑΠ: Η συζήτηση ήταν πάνω σε διάφορα θέματα που μας απασχολούσαν. Δηλαδή, μας απασχολούσε η καθημερινή ζωή, είτε θέματα, όπως η ρύπανση. Θα ήθελα να πω για το e-tandem που έκανα με την κυρία Σλάβη. Με βοηθούσε για την επίσημη γλώσσα, ενώ εγώ τη βοηθούσα στα αλβανικά. Το e-tandem είναι μια άλλη μέθοδος που έκανα με την εκπρόσωπο του Κέντρου Ελληνικού Πολιτισμού (εταίρος του προγράμματος από την Ελλάδα). Αν και το έκανα για πρώτη φορά, είχε καλό αποτέλεσμα. Στην αρχή είχαμε στη διάθεσή μας δέκα ώρες μαθήματος που τις μοιράζαμε με την Άννα, αυτή να μάθει αλβανικά και εγώ να μάθω την επίσημη γλώσσα στα ελληνικά. Για παράδειγμα, όταν πας να κάνεις μια αίτηση, πρέπει να τη συμπληρώσεις με την

κατάλληλη γλώσσα. Και με τη συντονίστρια εδώ στην Κόρινθο, αυτό συζητήσουμε μια μέρα (το πώς απευθυνόμαστε σε έναν υπάλληλο και τον τρόπο που απευθυνόμαστε σε ένα γραφείο (δημόσιας υπηρεσίας), να ζητάς κάτι, να κάνει αίτηση.

ΕΡ.6: Πώς νιώσατε ως μέλος της ομάδας που συμμετέχει σε ένα καφέ γλώσσας;

ΑΠ: Εδώ στην Κόρινθο, το καφέ ολοκληρώθηκε το Σεπτέμβριο – Οκτώβριο του '13, ήταν στο πλαίσιο της Διά Βίου Μάθησης της ΕΕ και ήμασταν περίπου δεκατέσσερα άτομα. Οι περισσότεροι συμμετέχοντες ήταν από την Αλβανία και ένας συμμετέχων από το μακρινό Αφγανιστάν. Ο συμμετέχων από το Αφγανιστάν ήταν ένα καταπληκτικό παιδί, είχε σπουδάσει στη χώρα του και λόγω των συνθηκών έφυγε και προσπαθούσε να μάθει ελληνικά. Να πω την αλήθεια, στην αρχή αισθανόμουν άβολα, τι θα συζητήσουμε, πώς θα μου φαίνεται, όταν λες τη γνώμη σου για κάτι. Στην αρχή είχα ένα τρακ. Αλλά μετά από τις πρώτες ώρες, αυτό το ξεπεράσαμε.

Ήταν και ο τρόπος που η συντονίστρια ή ο συντονιστής τα καταφέρνει να βάλει στη συζήτηση τους συμμετέχοντες, να μην υπάρχει καταπίεση, δηλαδή αυτό που είπα και πριν, να διορθώνει συζητώντας και όχι επί τόπου χωρίς να κόβει τον ειρμό. Δεν με πείραζε που η ομάδα ήταν διαφορετική, δεν είναι το θέμα ότι με πείραζε, απλώς έχεις το άγχος, ήμουν σε μια παρέα που δεν γνωριζόμασταν, δεν μπορείς να εκφραστείς ελεύθερα. Μετά γίναμε μία παρέα που συζητούσαμε διάφορα θέματα που μας απασχολούσαν στην καθημερινή ζωή, χάναμε την αίσθηση του χρόνου συζητώντας. Ήταν θέματα που δεν τα είχαν συζητήσει πριν, για πολλούς είχαν ενδιαφέρον και πολλοί δεν είχαν ιδέα ή τα είχαν ακούσει και δεν ήξεραν για ποιο πράγμα ακριβώς συζητούσαμε. Η συζήτηση γινόταν μέχρι να καταλάβουν όλοι και μέχρι και ο τελευταίος να πάρει μέρος στη συζήτηση.

ΕΡ.7: Μετά τα μαθήματα που παρακολουθήσατε στο πρόγραμμα αυτό, αισθάνεστε ότι οι Έλληνες σας αποδέχονται περισσότερο, ως μέλη της τοπικής κοινωνίας;

ΑΠ: Εννοείται ότι σε προσέχουν περισσότερο όταν προσπαθείς να εξηγήσεις κάτι ή σε ρωτάνε για κάτι και εσύ το εξηγείς με τέτοιο τρόπο που τους κάνει εντύπωση. Μερικές φορές μου έχουν πει «Τι ωραία που το είπες αυτό!!» ή «Αυτό μ' άρεσε πάρα πολύ!». Αλλά αυτά έρχονται από μόνα τους, όχι μόνο με ένα πρόγραμμα, αλλά έρχονται στη συνέχεια διαβάζοντας. Αυτό προσπαθούσα να εξηγήσω, ότι μπορείς να κάνεις εντύπωση σε κάποιον που δε σε ήξερε πριν και όταν σε ακούει να μιλάς, λέει «Α, ωραία τα λες, τα ξέρεις καλά ή τα έχεις μάθει καλά». Το καφέ γλωσσών σε βοηθάει περισσότερο να εκφράζεσαι πιο ελεύθερα, πιο ανοιχτά, σε διάφορες συζητήσεις. Ανέφερα πιο πριν παράδειγμα, ότι εγώ δε θα έπαιρνα μέρος σε κάποια συζήτηση που δε θα ήξερα καν το θέμα.

ΕΡ.8: Τα μαθήματα που παρακολουθήσατε στο πλαίσιο του προγράμματος σας βοήθησαν να κάνετε περισσότερους Έλληνες φίλους;

ΑΠ: Αυτό, ναι. Σίγουρα. Για παράδειγμα, και στη βιβλιοθήκη που κάναμε μαθήματα συζητούσαμε και γίναμε και φίλοι με τα παιδιά που δουλεύουν στη βιβλιοθήκη του Δήμου Κορίνθου. Ήδη έχουμε πάει δύο φορές στην έκθεση βιβλίου που έγινε στη βιβλιοθήκη. Και έχουμε πάρει μέρος (εννοεί στις εκθέσεις) και συζητάγαμε και μας έχουν καλέσει εκεί. Ένας λόγος που εμείς κάναμε αυτά τα μαθήματα είναι και να γνωρίσουμε καινούργιους ανθρώπους και Έλληνες και ξένους. Όσο περισσότερους φίλους γνωρίζουμε, αισθανόμαστε, νιώθουμε ότι εδώ είμαστε στην πατρίδα μας. Για μένα η πατρίδα είναι εκεί που ζω, για μένα αυτή είναι η πατρίδα προς το παρόν, εκεί που ζω, όχι η χώρα που κατάγομαι. Έχουμε δύο πατρίδες, μπορώ να πω ότι αισθάνομαι σαν στο σπίτι μου. Η Κόρινθος είναι η δεύτερη πατρίδα μου.

ΕΡ.9: Τα μαθήματα που παρακολουθήσατε στο πρόγραμμα «Μέτοικος» σας βοήθησαν να καταλάβετε καλύτερα τη σύγχρονη ελληνική κοινωνική πραγματικότητα (κοινωνική δομή της χώρας, πολιτισμός, κοινωνικά θέματα);

ΑΠ: Μπορώ να δώσω ένα παράδειγμα. Δεν ήξερα ότι ο «Ζορμπάς» δεν ήταν ελληνικός χορός. Εγώ είχα την ιδέα ότι ήταν παλιός ελληνικός παραδοσιακός χορός. Εκεί στη συζήτηση μάθαμε ότι όχι, είναι χορός που χόρευε στην ταινία ο Άντονι Κουίν και έμεινε και ο χορός. Και πολλά άλλα. Εγώ το έφερα ως παράδειγμα αυτό. Κάθε μέρα μαθαίνεις κάτι καινούργιο. Έτσι και στο καφέ γλωσσών μαθαίνεις διάφορα θέματα, τα οποία ή είχα λάθος πληροφόρηση ή τα είχα καταλάβει λάθος. Πράγματι, με άλλα παιδιά, συζητούσαμε για το φροντιστήριο στην Ελλάδα. Στη Σουηδία, στη Νορβηγία και σε άλλες χώρες δεν μπορούσαν να το καταλάβουν, πώς γίνεται αυτό και η απορία ήταν: «Δεν μαθαίνεις κάτι στο σχολείο και το μαθαίνεις εκτός σχολείου;». Προσπαθούσαμε να το εξηγήσουμε και ο καθένας έχει τη γνώμη του και σκέφτεται: «Α, τότε το σύστημα δε λειτουργεί σωστά, γιατί το παιδί πρέπει να μάθει στο σχολείο αυτά που πρέπει και όχι εκτός». Τώρα, τι να πω, αν αυτό δεν είναι σωστό;

Ένα άλλο θέμα ήταν για τους «λαζόρους». Εμείς (στην Αλβανία) το λέμε «λαζόρους», σε χωριά στην Ελλάδα, δεν θυμάμαι ακριβώς σε ποια χωριά, είναι για τις Απόκριες, που βγαίνουν με τα κουδούνια για να διώξουν τα κακά πνεύματα. Εμείς τα λέμε «λαζόρους». Στο μάθημα συζητάγαμε και αναφέραμε έθιμα που έχουμε κοινά. Αυτό που γίνεται εδώ τις Απόκριες, εμείς δεν το κάνουμε την ίδια μέρα (Απόκριες), εμείς το κάνουμε στις αρχές Φεβρουαρίου. Ένα παιδί το ήξερε, γιατί έμενε σ' αυτό το χωριό (της Αλβανίας) και το έφερε ως παράδειγμα. Μπαίναμε σε τέτοιες συζητήσεις, από την ιστορία, από τα έθιμα που είναι εδώ στην Ελλάδα. Κάποια τα έχουμε

και εμείς, αλλά εμείς τα κάνουμε αλλιώς. Τέτοια θέματα συζητούσαμε και ο καθένας έφερνε παραδείγματα από εκεί που ζούσε.

EP.10: Σε ποιες από τις μεθοδολογίες (καφέ γλώσσας, tandem, e-tandem, cyber café) συμμετείχατε και για πόσο διάστημα;

ΑΠ: Συμμετείχα στο e-tandem, στο καφέ γλωσσών και έκανα tandem με την κυρία Σλάβη. Καφέ γλωσσών κάναμε σχεδόν δύο μήνες και τέσσερις ώρες την εβδομάδα. Για το tandem είχαμε δέκα ώρες συνολικά. Από αυτές μισή ώρα κάναμε αλβανικά και μισή ώρα ελληνικά (σε κάθε συνάντηση). Συνήθως είχαμε μάθημα κάθε Τρίτη. Για το καφέ γλωσσών, κάναμε μάθημα Δευτέρα και Τετάρτη. Δεν έκανα cyber café, όχι.

EP.11: Ποια μεθοδολογία σας έκανε να βελτιωθείτε περισσότερο; Γιατί και με ποιο τρόπο; Τι ήταν αυτό που σας άρεσε περισσότερο στη συγκεκριμένη μεθοδολογία;

ΑΠ: Βασικά με βοήθησε περισσότερο το e-tandem για να εμπλουτίσω το λεξιλόγιό μου και για να μπορέσω να εκφραστώ σε ένα ανώτερο επίπεδο, πράγμα που ήταν αναγκαίο, αν σκεφτείς τη θέση μου ως πρόεδρος της Ένωσης των Αλβανών Εκπαιδευτικών Ελλάδας. Και για να έχω κύρος. Το language café ήταν εξίσου μία ευχάριστη εμπειρία. Στο e-tandem που είχαμε με την Άννα, η Άννα με βοηθούσε στα ελληνικά. Εμείς κάναμε, για παράδειγμα αιτήσεις για δημόσιες υπηρεσίες, για αίθουσες, κλπ, ενώ πρέπει να χρησιμοποιούμε την κατάλληλη γλώσσα σ' αυτές τις περιπτώσεις. Οπότε, ζήτησα από την Άννα να με βοηθήσει περισσότερο σ' αυτό το επίπεδο της γλώσσας, ενώ στο language café είχαμε την καθομιλουμένη, τη γλώσσα που μιλάμε κάθε μέρα, δηλαδή προσπαθούσαμε να μάθουμε πράγματα για να επικοινωνούμε κάθε μέρα. Γι' αυτό είπα ότι με βοήθησε περισσότερο το e-tandem. Και η Άννα έμεινε ευχαριστημένη απ' ό, τι μου είπε για τις ώρες που κάναμε και για τα μαθήματα που έκανε στα αλβανικά. Και γω από την άλλη μεριά έμαθα πολλά πράγματα όσον αφορά στην ελληνική γλώσσα σ' αυτό το επίπεδο. Εμένα με ενδιέφερε περισσότερο το e-tandem και γι' αυτό έδωσα περισσότερη έμφαση σ' αυτό το θέμα. Το language café ήταν μια ευχάριστη εμπειρία, είχαμε διάφορες ερωτήσεις. Ήταν κάτι διαφορετικό.

EP.12: Ο εκπαιδευτής σας πόσο σας βοήθησε στη διάρκεια των άτυπων μαθημάτων; Με ποιον τρόπο σας βοήθησε; Τι έκανε ακριβώς; Υπήρξαν πράγματα που περιμένατε ή που θέλατε να γίνουν από τον εκπαιδευτή και δεν έγιναν;

ΑΠ: Είμαι σε δύσκολη θέση, γιατί η Μαρινέλα είναι και σύζυγος, αλλά θα μιλήσω ως εκπαιδευτρια. Ήταν πάντα τυπική, πειθαρχημένη, αλλά όταν χρειαζόταν ήταν και ευέλικτη. Είχε πάντα την υπομονή να μας ακούει. Μας ενθάρρυνε να εκφραστούμε στα ελληνικά, διορθώνοντας

διακριτικά όποτε κάναμε λάθη, μας καθοδηγούσε και έβρισκε τρόπους να κάνει ενδιαφέρον το μάθημα με τις ειδήσεις, με το ίντερνετ. Είναι χαρισματική ως καθηγήτρια. Όταν λέμε πειθαρχημένη εννοούμε ότι δε μιλάγαμε όλοι μαζί, αλλά με τη σειρά, ο καθένας έλεγε τη γνώμη του στη συζήτηση, βοηθούσε τους άλλους που ήταν πιο ήσυχοι και δεν μιλούσαν, με τη σειρά να μιλήσουν όλοι, να εκφραστούν όλοι ή όταν έκανε το μάθημα ενδιαφέρον. Στην αίθουσα που ήταν το καφέ υπήρχε και τηλεόραση. Ήταν η ώρα που ήταν οι ειδήσεις, συζητάγαμε πάνω σε κάποιο θέμα και στο ίντερνετ βρίσκαμε κάποιο θέμα και συζητάγαμε πάνω σ' αυτό. Φοβόμουν στην αρχή ότι θα μας διόρθωνε επί τόπου και όταν δε γνωρίζεις, κάπου σε κόβει αυτό, δεν έχεις το θάρρος να συνεχίσεις. Αλλά, όχι, η ίδια έλεγε την πρόταση με τον τρόπο της για να καταλάβεις ότι αυτό είναι το σωστό και έλεγε: «Κατά τη γνώμη μου θα το λέγαμε έτσι». Και έτσι οι μαθητές είχαν το κουράγιο να εκφραστούν.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΟΣ ΕΚ2

Χώρα καταγωγής: Αλβανία

Τόπος διαμονής: Αθήνα

Δράση που συμμετείχε: Καφέ γλωσσών στο Παγκράτι

ΕΡ.1: Έχετε συμμετάσχει σε εκπαιδευτικό πρόγραμμα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας; Αν ναι, για πόσον καιρό;

ΑΠ: Είχα προλάβει το πρόγραμμα «Οδυσσέας» για το επίπεδο Α1 την τελευταία περίοδο, τρεις μήνες προς την άνοιξη. Δεν το είχα προλάβει από την αρχή, το είχα μάθει αργά και έτσι μπήκα αργά στο πρόγραμμα. Οπότε, αυτό ήταν το πρώτο πρόγραμμα με το οποίο μπήκα στο νόημα των ελληνικών. Δεν είχα ξανακάνει μαθήματα πουθενά αλλού. Έμαθα ελληνικά μόνη μου στο σπίτι και μάλιστα πρώτα έχω μάθει να διαβάζω και μετά να μιλάω τη γλώσσα.

ΕΡ.2: Έχετε συμμετάσχει στο παρελθόν σε παρόμοιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, όπως είναι το πρόγραμμα «Μέτοικος»;

ΑΠ: Όχι.

ΕΡ.3: Πιστεύετε ότι το language café σας βοήθησε να μάθετε ή είναι καλύτερα για σας τα μαθήματα σε κανονική τάξη και με βιβλία; Γιατί;

ΑΠ: Το καφέ με βοήθησε για να μπω στο πρόγραμμα και να καταλάβω ότι με βάση αυτό, μαθαίνεις και πέντε πράγματα παραπάνω, αλλά μου αρέσουν καλύτερα τα μαθήματα με δασκάλα, με βιβλία. Προτιμάω τα μαθήματα γιατί νιώθω πιο υπεύθυνη και μ' αρέσει να γράφω ορθογραφία, να την ελέγχει η δασκάλα και προτιμάω το παραδοσιακό μάθημα. Στο καφέ ήταν πιο χαλαρά, με την έννοια ότι δεν έχεις βαθμολογία, απλώς έκανες τις ασκήσεις, ενώ στα μαθήματα στο πρόγραμμα «Οδυσσέας» βλέπω να είμαι συστηματική με τον εαυτό μου, έχω κάποια μαθήματα να κάνω και θέλω να τα κάνω. Το καφέ ήταν πιο χαλαρό, πιο ελεύθερο.

ΕΡ.4: Πιστεύετε ότι η μεθοδολογία του προγράμματος σας βοήθησε να ανταποκρίνεστε καλύτερα στις καθημερινές επικοινωνιακές καταστάσεις; Πώς το καταλάβατε; Πότε; Με ποιο τρόπο το είδατε να συμβαίνει στην καθημερινή σας ζωή;

ΑΠ: Επειδή στον προφορικό λόγο δεν έχω και πάρα πολλά προβλήματα, στο γραπτό λόγο είναι πάρα πολλά τα κενά, με βοήθησε, πώς να εκφράσω το σωστό λόγο, πώς να αρχίσω, πώς να τελειώσω. Ήταν ευχάριστο και έμαθα κάποια πράγματα που δεν τα είχα συναντήσει άλλες φορές. Για παράδειγμα, όταν κάναμε κρεμάλα, ή άλλα παιχνίδια, κάποιες λέξεις κλειδιά μου κέντρισαν το ενδιαφέρον πιο πολύ, λέξεις της καθημερινότητας. Μπορεί να μάθαινα μια σπάνια λέξη μέσω της συζήτησης με τη δασκάλα. Άρχισα να χρησιμοποιώ στην καθημερινή μου ζωή και άλλες λέξεις που δεν τις ήξερα από τα πρώτα μαθήματα.

ΕΡ.5: Πιστεύετε ότι η μεθοδολογία του προγράμματος σας βοήθησε να βελτιώσετε την επικοινωνιακή σας ικανότητα σε επίσημες επικοινωνιακές καταστάσεις; Αν, ναι, με ποιο τρόπο;

ΑΠ: Ναι, με βοηθήσανε και μου είναι πολύ ευχάριστο όταν λέω το σωστό λόγο στο σωστό μέρος. Κάτι που έχω μάθει σωστά, θέλω να το πω σωστά. Όταν συνάντησα τη δασκάλα που τώρα είναι διευθύντρια του σχολείου, κάποτε ήταν δασκάλα των παιδιών μου, της κόρης μου και σε μία συνάντηση όταν γνωριστήκαμε και χαιρετηθήκαμε, της είπα εις το επανιδείν. Η φράση αυτή μου κέντρισε το ενδιαφέρον και τη χρησιμοποιώ σε πολλές περιστάσεις. Δεν την ήξερα αυτήν τη φράση. Στο ταχυδρομείο όταν στέλνουμε δέματα, γράφουμε τον αποστολέα και τον παραλήπτη. Όταν έστειλα στην κόρη μου ένα δέμα, έγραψα λάθος διεύθυνση και το δέμα γύρισε στη δική μου διεύθυνση, ενώ εγώ ήθελα να το στείλω στο Ρέθυμνο. Αυτό το έμαθα όταν κάναμε την αντίστοιχη ενότητα για το ταχυδρομείο και με βοήθησε.

ΕΡ.6: Πώς νιώσατε ως μέλος της ομάδας που συμμετέχει σε ένα καφέ γλώσσας;

ΑΠ: Πολύ ωραία, μ' άρεσε, επειδή είμαι και κοινωνικός τύπος, μ' αρέσουν οι άνθρωποι, δεν έχω καθόλου πρόβλημα με την καταγωγή, εθνικότητα, χρώμα, είμαι πολύ ανοιχτός τύπος και από την πρώτη μέρα μπήκα πολύ εύκολα στο κλίμα, προσαρμόστηκα άνετα και με τους άλλους δεν αφήνω να δημιουργηθούν προβλήματα, αντιθέτως, βοηθάω πολύ τους άλλους.

ΕΡ.7: Μετά τα μαθήματα που παρακολουθήσατε στο πρόγραμμα αυτό, αισθάνεστε ότι οι Έλληνες σας αποδέχονται περισσότερο, ως μέλη της τοπικής κοινωνίας;

ΑΠ: Ο σύζυγός μου είναι από την Αλβανία και μένουμε στην Ελλάδα 19 χρόνια. Αισθάνομαι ότι οι Έλληνες με αποδέχονται περισσότερο και μ' αρέσει, το επιδεικνύω κιόλας, επειδή εγώ είμαι ειλικρινής, το λέω σε κάποιες κυρίες που έχω επαφές ότι πηγαίνω και στα μαθήματα της ελληνομάθειας (πρόγραμμα «Οδυσσέας») και νιώθω περηφάνια και για τον εαυτό μου και για τη μάθησή μου. Αντιλαμβάνομαι μία καλοσύνη. Δεν έχω κάποιο πρόβλημα. Η Ελλάδα είναι το δεύτερο σπίτι μας, το ίδιο συνέβαινε και πριν τα μαθήματα. Ας πούμε εγώ που ζω τόσα χρόνια εδώ και έχω χτίσει τη μισή μου ζωή εδώ, είναι όντως μία δεύτερη πατρίδα. Γιατί, όντως, μια ξένη γλώσσα είναι μία δεύτερη πατρίδα. Παρακολουθώ τα μαθήματα, οι άνθρωποι μου λένε μπράβο και είναι μία επιβράβευση γιατί τόσα χρόνια που είμαι εδώ, αισθάνομαι καλύτερα και θέλω να προσφέρω κάτι παραπάνω στον εαυτό μου, όπου μπορώ. Επειδή ακούμε τόσα ελληνικά, μιλάμε τόσα ελληνικά, γιατί να μην ξέρουμε και να γράφουμε τόσο ωραία ελληνικά; Το νιώθω σαν κάτι απαραίτητο.

ΕΡ.8: Τα μαθήματα που παρακολουθήσατε στο πλαίσιο του προγράμματος σας βοήθησαν να κάνετε περισσότερους Έλληνες φίλους;

ΑΠ: Τον κύκλο που έχω δημιουργήσει εδώ από τη δουλειά και την επικοινωνία τον έχω. Όμως, στην πορεία έχω συναντήσει και καινούργιο κόσμο, πολλούς Έλληνες και μάλιστα είναι ευχάριστο να μιλάω με τους άλλους, όπως οι δασκάλες, η διευθύντρια του σχολείου. Για αυτές τις κυρίες που προστέθηκαν στον κύκλο μου, με βοήθησαν τα μαθήματα.

ΕΡ.9: Τα μαθήματα που παρακολουθήσατε στο πρόγραμμα «Μέτοικος» σας βοήθησαν να καταλάβετε καλύτερα τη σύγχρονη ελληνική κοινωνική πραγματικότητα (κοινωνική δομή της χώρας, πολιτισμός, κοινωνικά θέματα);

ΑΠ: Ναι, μιλούσαμε για κάποια έθιμα, για την κρίση, για τις εποχές, για τον πολιτισμό της Ελλάδας. Αυτές οι συζητήσεις με βοήθησαν και με έβαλαν σε πιο σωστή κατεύθυνση. Συζητήσαμε για τα έθιμα, τη σαρακοστή, επειδή είμαι και γω χριστιανή ορθόδοξη. Συζητήσαμε και για τις θρησκείες. Εμείς, λόγω του καθεστώτος στην Αλβανία, δεν μπορούσαμε να κάνουμε τις γιορτές

ανοιχτά, ενώ κατά βάθος αυτά που γίνονται εδώ γίνονταν εκεί, αλλά οι γιαγιάδες μας τα έκαναν κρυφά. Αυτό μου ήταν ένα παράπονο, όμως εδώ που το ζω, νιώθω ευχάριστα. Μιλήσαμε και για τη μετανάστευση των Ελλήνων. Οι μετανάστες δεν φταίνε, δεν φταίμε και εμείς, γιατί αν αυτή η χώρα μας είχε δεχτεί πιο οργανωμένα, με καλύτερα προγράμματα και εμείς τώρα θα ήμαστε πιο σωστοί, θα είχαμε ενταχθεί στην κοινωνία πιο σωστά. Δεν θα γίνονταν κάποια πράγματα πολύ ανώμαλα. Εμείς οι Αλβανοί είμαστε η πλειοψηφία εδώ, είμαστε και πιο κοντά γεωγραφικά με την Ελλάδα, ακούγονται για μας διάφορα πράγματα στην τηλεόραση πιο συχνά. Οι Έλληνες πήγαν στη Γερμανία οργανωμένοι. Οι Γερμανοί ζητάγανε τόσα άτομα, βιβλιάρια υγείας, όλα τα χαρτιά να είναι σωστά. Θέλαμε και μεις να κάνουμε αυτό που ήθελε το κράτος που μας φιλοξενούσε. Άρα, τώρα με τις συζητήσεις που κάναμε μπορώ να καταλάβω γιατί υπάρχουν όλα αυτά τα προβλήματα με τη μετανάστευση και πώς οι πολιτικοί έχουν οδηγήσει τα πράγματα.

ΕΡ.10: Σε ποιες από τις μεθοδολογίες (καφέ γλώσσας, tandem, e-tandem, cyber café) συμμετείχατε και για πόσο διάστημα;

ΑΠ: Συμμετείχα μόνο στο καφέ για 20 ώρες.

ΕΡ.11: Ποια μεθοδολογία σας έκανε να βελτιωθείτε περισσότερο; Γιατί και με ποιο τρόπο; Τι ήταν αυτό που σας άρεσε περισσότερο στη συγκεκριμένη μεθοδολογία;

ΑΠ: Συμμετείχα μόνο στο καφέ και πέρα από αυτά που είπα παραπάνω μου άρεσαν και τα παιχνίδια. Κάποιες εικόνες που έφερνε η δασκάλα, παλιές ασπρόμαυρες ταινίες. Με βάση τις εικόνες δημιουργούσαμε μία ιστορία και τη λέγαμε. Για κάποιες κυρίες που ήταν από αραβικές χώρες ήταν πιο δύσκολο, δεν μπορούσαν να κατανοούν εύκολα.

ΕΡ.12: Ο εκπαιδευτής σας πόσο σας βοήθησε στη διάρκεια των άτυπων μαθημάτων; Με ποιον τρόπο σας βοήθησε;

ΑΠ: Με βοήθησε με τον κατανοητό τρόπο της, μιλούσε πολύ απλά και αργά και με τη δυνατότητα του παιχνιδιού μπορούσαμε να καταλάβουμε τη σημασία κάθε λέξης. Κάναμε και συζητήσεις για τα προβλήματα που είχε κάθε μέλος του καφέ. Η δασκάλα ρωτούσε τις κυρίες από την Αραβία για το πώς είναι, για παράδειγμα, κάποιο έθιμό τους: «Στην Ελλάδα είναι έτσι, εσείς πώς το έχετε στον τόπο σας;» και ο καθένας έλεγε την εμπειρία του. Η δασκάλα προσπαθούσε να μας κάνει όλες να μιλήσουμε. Έδινε ένα στοιχείο και ο καθένας μιλούσε για το πώς είναι στη χώρα του. Μας έκανε να μιλάμε και να υπάρχει πολλή επικοινωνία. Ανάλογα με τις ώρες που είχαμε, ήταν κατανοητό, γιατί κάναμε και πάρτι, όπως τα Χριστούγεννα, ήταν ένα χαρούμενο κλίμα. Τα μαθήματα πέτυχαν,

για μένα, ναι, γιατί η δασκάλα είχε κατανόηση. Η δασκάλα έπαιξε σημαντικό ρόλο. Είμαι πολύ ευχαριστημένη, μακάρι να δημιουργήσουν και άλλο τμήμα και θέλω να συμμετάσχω.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΟΣ ΕΚ 3

187

Χώρα καταγωγής: Σιέρα Λεόνε

Τόπος διαμονής: Αθήνα

Δράση που συμμετείχε: Καφέ γλωσσών στην Ένωση Αφρικανών Γυναικών

ΕΡ.1: Έχετε συμμετάσχει σε εκπαιδευτικό πρόγραμμα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας;

Αν ναι, για πόσον καιρό;

ΑΠ: Ναι, έχω κάνει κάποιο πρόγραμμα στη ΓΣΕΕ και πήρα το πιστοποιητικό για το Β και Γ επίπεδο. Δεν θυμάμαι για πόσον καιρό ήταν το πρόγραμμα, ίσως για 3 μήνες και για περίπου 300 ώρες. Πέρασε καιρός που έκανα αυτά τα μαθήματα, πάνω από 5-6 χρόνια. Μετά από τόσα χρόνια έκανα τώρα το language café που το θεωρώ πολύ καλύτερο.

ΕΡ.2: Έχετε συμμετάσχει στο παρελθόν σε παρόμοιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, όπως είναι το πρόγραμμα «Μέτοικος»;

ΑΠ: Δεν έχω συμμετάσχει σε άλλο πρόγραμμα, όπως το πρόγραμμα «Μέτοικος».

ΕΡ.3: Πιστεύετε ότι το language café σας βοηθάει να μαθαίνετε ή είναι καλύτερα για σας τα μαθήματα σε κανονική τάξη και με βιβλία; Γιατί;

ΑΠ: Η δική μου άποψη είναι ότι για κάποιον που άρχισε τα μαθήματα στα ελληνικά από το Α ή το Β επίπεδο, δηλαδή μπορεί να καταλαβαίνει λίγο και μπορεί να διαβάζει, το language café είναι το τρίτο επίπεδο που πρέπει να αρχίσει. Εγώ έχω κάνει μαθήματα μέχρι το Γ επίπεδο, αλλά δεν είμαι καλή στο να μιλάω. Γι' αυτό το language café με βοήθησε πάρα πολύ. Όπως ξέρετε εδώ στην Ελλάδα δεν έχουμε δουλειές ως μετανάστες. Οι περισσότεροι από μας που είμαστε από την Αφρική με το language café μπορούμε να κάνουμε εξάσκηση στη γλώσσα. Μαθαίνουμε, παίρνουμε το πιστοποιητικό για τη γλώσσα, αλλά μετά δεν μπορούμε να το χρησιμοποιήσουμε πουθενά. Έτσι μου μένουν αυτά που έμαθα μέσα στο μυαλό μου και δυσκολεύομαι να μιλήσω. Το language café έδωσε πολύ μεγάλη βοήθεια σε μας, γιατί μιλάμε και διορθώνουμε τα λάθη που έχουμε συνηθίσει

να κάνουμε. Βοηθάει να βελτιώσουμε το επίπεδό μας, να μπορέσουμε να μιλήσουμε καλύτερα και με καλύτερο νόημα.

Εγώ προτιμώ να κάνω το καφέ, γιατί μου δίνει τη δυνατότητα να συζητήσω. Αυτό θέλουμε στην καθημερινή μας ζωή, να μιλάμε έξω στο δρόμο, όταν πηγαίνουμε για δουλειές. Για μένα είναι καλύτερο το language café. Όταν αισθάνεσαι άνετα όταν μιλάς και φαίνεται η άνεση, μπορεί να μη μιλήσεις 100% σωστά, αλλά φαίνεται ότι μπορείς να μιλήσεις άνετα, σε βοηθάει να ενταχθείς καλύτερα μέσα στην κοινωνία. Ξέρεις ότι δε θα μιλήσεις εντελώς σωστά, αλλά μπορείς να εκφραστείς. Ειδικά εμείς οι μετανάστες που πηγαίνουμε σε δημόσιες υπηρεσίες για τα χαρτιά μας, αν δεν έχω τη σιγουριά ότι θα ανοίξω το στόμα και θα μιλήσω με άνεση, δεν μπορώ.

ΕΡ.4: Πιστεύετε ότι η μεθοδολογία του προγράμματος σας βοήθησε να ανταποκρίνεστε καλύτερα στις καθημερινές επικοινωνιακές καταστάσεις; Πώς το καταλάβατε; Πότε; Με ποιο τρόπο το είδατε να συμβαίνει στην καθημερινή σας ζωή;

ΑΠ: Ναι, με βοήθησε. Μου δίνει τη δυνατότητα να φύγει λίγο ο φόβος που έχω όταν ανοίγω το στόμα μου να μιλήσω. Αυτό που καταλαβαίνω από τα μαθήματα είναι ότι στην αρχή, όταν ξεκινήσαμε το μάθημα μπερδευόμασταν όταν μιλούσαμε, αλλά όσο προχωράει η συζήτηση, αρχίζει να μου βγαίνει. Όσο έχεις τη δυνατότητα να μιλήσεις, να είσαι μέσα σε μία συζήτηση, να ακούς τους άλλους και τις λέξεις που είχαν ακούσει, αρχίζουν να βγαίνουν. Εμένα μου έχει συμβεί πάρα πολλές φορές. Έχω λεξιλόγιο, αλλά καμιά φορά δεν μιλάω συχνά ελληνικά με κάποιον και οι λέξεις κρύβονται μέσα στο μυαλό μου. Όσο είμαστε στο language café και συζητάμε, σιγά σιγά «ζεσταίνεται» το μυαλό και ακούμε πράγματα που ξέρω ότι τα ξέρω, αλλά δεν μπορούσα να τα χρησιμοποιήσω. Το language café είναι πολύ καλό. Μετά από 2-3 μαθήματα καταλάβαινα καλύτερα τι ήταν το language café και σιγά σιγά έβλεπα τους άλλους να αισθάνονται άνετοι όταν ήμαστε όλοι μαζί. Μπορούσαμε να μιλάμε ελεύθερα και να κάνουμε λάθος. Το λάθος δεν είναι πρόβλημα. Κάνουμε τα λάθη μας και μας διορθώνουν. Εκεί αρχίζω να νιώθω λίγο καλύτερα, ακούω τα λάθη των άλλων, βλέπω τον εαυτό μου και λέω ότι κάνω και εγώ τα ίδια λάθη και προσπαθώ και εγώ να τα διορθώνω όταν μιλάω για να μην επαναλάβω το ίδιο λάθος.

ΕΡ.5: Πιστεύετε ότι η μεθοδολογία του προγράμματος σας βοήθησε να βελτιώσετε την επικοινωνιακή σας ικανότητα σε επίσημες επικοινωνιακές καταστάσεις; Αν, ναι, με ποιο τρόπο;

ΑΠ: Ναι, κατά κάποιον τρόπο, γιατί στο language café μαθαίνεις από τα λάθη σου, μαθαίνεις άλλο λεξιλόγιο και βοηθάει όταν πας να επικοινωνήσεις κάπου αλλού. Βλέπω μεγάλη αλλαγή στην επίσημη επικοινωνία. Πριν έκανα πολλά λάθη και ακόμα κάνω λάθη, δεν είμαι τέλεια, αλλά το

language café βοηθάει. Αυτά που χρησιμοποιείς κάθε μέρα και ο δάσκαλος σε διορθώνει μία – δύο φορές, σου μένουν, για να μην επαναλάβεις το ίδιο λάθος. Αν έκανα κανονικό μάθημα, δεν θα πήγαινα συνέχεια και δεν έχω χρόνο να ανοίξω βιβλίο για να διαβάσω. Δε θα μπορούσα να βελτιωθώ.

ΕΡ.6: Πώς νιώσατε ως μέλος της ομάδας που συμμετέχει σε ένα καφέ γλώσσας;

ΑΠ: Τα άτομα που συνεχίζουν τώρα είναι 4. Πριν ήμασταν 10. Έχουμε λίγο πρόβλημα με το επίπεδο. Υπάρχουν μερικοί που καταλαβαίνουν και μιλάνε λίγο καλύτερα τα ελληνικά, άλλοι που δεν ξέρουν τίποτα και γι' αυτό χωριστήκαμε. Έχουμε μια ομάδα που περιμένει να κάνει το Α επίπεδο και εμείς είμαστε λίγο προχωρημένοι. Ένιωθα πολύ καλά στην ομάδα, είμαι ευχαριστημένη που έχουμε αυτήν την ευκαιρία να καθόμαστε ως μετανάστες και να συζητάμε διάφορα θέματα στα ελληνικά. Σπάνια γίνεται αυτό και στο μεταξύ καταλαβαίνουμε πιο καλά ότι και εμείς κάνουμε λάθη και τα διορθώνουμε. Γιατί όταν μιλάει κάποιος και χρησιμοποιεί για παράδειγμα λάθος άρθρο, εσύ την επόμενη φορά δεν θα κάνεις το ίδιο λάθος. Γιατί όταν μιλάς με την ίδια ομάδα και τον περισσότερο χρόνο είσατε μαζί, καταλαβαίνετε τα λάθη που κάνετε. Αυτό βοηθάει πολύ καλά για να μην επαναλάβεις το λάθος.

Ήξερα από πριν τα μέλη της ομάδας μου από την Οργάνωση Αφρικανών Γυναικών. Είμαστε φίλες και είμαστε όλοι γνωστοί. Δεν ένιωσα ντροπή ή φόβο. Εκτός από αυτήν την ομάδα που γνωρίζομαστε, αν ήταν άλλη ομάδα μεταναστών, πιστεύω ότι την ίδια δυσκολία που έχεις εσύ να μάθεις μία γλώσσα έχουν και αυτοί. Θα μπορούσε να είναι λίγο πιο προχωρημένοι από μένα, αλλά δε θα έβλεπα μία μετανάστρια να μιλάει ελληνικά και να κάνει λάθη που εγώ δεν κάνω. Γιατί και εγώ κάνω λάθη. Μπορεί να κάνει τα λάθη που κάνω εγώ αν και έχω ξεπεράσει το επίπεδό μου, δεν θα την κοροϊδέσω, αλλά θα σκεφτώ ότι αυτά τα λάθη τα είχα κάνει και εγώ. Δεν είσαι στην ομάδα για να αισθάνεσαι ντροπή και να λες «Άκου πώς μιλάει, δεν ξέρει». Αλλά πρέπει να σκεφτείς ότι από κει άρχισες και εσύ.

ΕΡ.7: Μετά τα μαθήματα που παρακολουθήσατε στο πρόγραμμα αυτό, αισθάνεστε ότι οι Έλληνες σας αποδέχονται περισσότερο, ως μέλη της τοπικής κοινωνίας;

ΑΠ: Ναι. Βλέπω ότι με αποδέχονται, γιατί αν μπορείς να επικοινωνήσεις με τους Έλληνες, δεν είσαι ξένη ξένη. Όπου και να είμαι και μιλάνε ελληνικά, μπορούμε να κάνουμε συζήτηση. Όταν δεν μπορείς να συζητάς και να επικοινωνείς, τότε είσαι μακριά από τους ανθρώπους. Πώς να μπει κάποιος μέσα σε μία ομάδα, πώς να συμμετέχει σε μία συζήτηση; Δεν μπορεί αν δεν ξέρει τη γλώσσα. Αλλά όταν συμμετέχω σε μια συζήτηση, εκτιμάνε τη συμμετοχή μου στη συζήτηση και αυτό με βοηθάει για να μην αισθάνομαι απομακρυσμένη και δεν φοβάμαι να μιλήσω. Έχω Έλληνες

φίλους, δεν φοβάμαι να τους μιλήσω. Πιστεύω ότι κάνω τα λάθη μου, αλλά μπορώ να επικοινωνώ μαζί τους. Η γλώσσα είναι το μεγάλο όπλο για έναν άνθρωπο.

ΕΡ.8: Τα μαθήματα που παρακολουθήσατε στο πλαίσιο του προγράμματος σας βοήθησαν να κάνετε περισσότερους Έλληνες φίλους;

ΑΠ: Είχα Έλληνες φίλους, αλλά τώρα με την Οργάνωση Αφρικανών Γυναϊκών έχουμε πολλούς Έλληνες φίλους. Κάθε μέρα έχουμε καινούργιους φίλους στο δρόμο. Μπορεί να πας για μια δουλειά και να ακούσεις μια συζήτηση για την κρίση. Μπορώ και εγώ να συμμετάσχω στη συζήτηση και να μιλάμε. Από αυτή τη συζήτηση μπορεί να υπάρχει κάποια Ελληνίδα που θα μιλήσει με μένα παραπάνω.

ΕΡ.9: Τα μαθήματα που παρακολουθήσατε στο πρόγραμμα «Μέτοικος» σας βοήθησαν να καταλάβετε καλύτερα τη σύγχρονη ελληνική κοινωνική πραγματικότητα (κοινωνική δομή της χώρας, πολιτισμός, κοινωνικά θέματα);

ΑΠ: Ναι, αλλά στην αρχή δεν είχαμε πολύ χρόνο για να συζητήσουμε πολλά θέματα. Υπήρχαν πολλά θέματα για να συζητήσουμε και να μας εξηγήσει ο δάσκαλος καλύτερα, αλλά το πρόγραμμα ήταν, πρώτον λίγο και δεύτερον τελείωσε γρήγορα. Τώρα όμως που συνεχίζεται, δεν είναι προγραμματισμένο, δεν ξέρουμε ποια θα είναι τα θέματα και δεν έρχονται συνέχεια οι άνθρωποι στο καφέ τακτικά. Δεν αγγίζουμε όλα τα θέματα, έχουμε συζητήσει λίγα θέματα για κοινωνία, για πολιτισμό και αυτό το έχουμε ανάγκη για να γνωρίσουμε κάποια πράγματα. Θα ήθελα να κάνουμε περισσότερες συζητήσεις για θέματα σχετικά με τον πολιτισμό και την ιστορία της Ελλάδας. Θυμάμαι ότι είχαμε αρχίσει να συζητάμε λίγο για τα δικαιώματα των μεταναστών. Είχαμε μιλήσει λίγο για το ΚΕΠ, τι είναι το ΚΕΠ, τι μπορούμε να ζητήσουμε από κει, ποια είναι η δουλειά του.

ΕΡ.10: Σε ποιες από τις μεθοδολογίες (καφέ γλωσσών, tandem, e-tandem, cyber café) συμμετείχατε και για πόσο διάστημα;

ΑΠ: Συμμετείχα μόνο στο καφέ γλωσσών για 20 ώρες και συνεχίζω και τώρα με το Νίκο.

ΕΡ.11: Ποια μεθοδολογία σας έκανε να βελτιωθείτε περισσότερο; Γιατί και με ποιο τρόπο; Τι ήταν αυτό που σας άρεσε περισσότερο στη συγκεκριμένη μεθοδολογία;

ΑΠ: Στο καφέ δεν είχαμε ποτέ ασκήσεις για το σπίτι. Μου άρεσαν τα τραγούδια που ακούσαμε από παλιούς τραγουδιστές. Τα τραγουδήσαμε και ο δάσκαλος μας εξήγησε, όπως το τραγούδι «Τα παιδιά του Πειραιά». Έμαθα πράγματα που δεν ήξερα. Άκουγα αυτό το τραγούδι, αλλά δεν ήξερα τους στίχους. Όταν μας έδωσαν τους στίχους σε φωτοτυπία, το τραγουδήσαμε και ο δάσκαλος μας

εξήγησε ποια ήταν η Μελίνα και ο Χατζιδάκις και μου άρεσε. Μάθαμε ποιοι ήταν αυτοί οι σπουδαίοι άνθρωποι. Αλλά θα ήθελα να είχαμε κάνει περισσότερα.

ΕΡ.12: Ο εκπαιδευτής σας πόσο σας βοήθησε στη διάρκεια των άτυπων μαθημάτων; Με ποιον τρόπο σας βοήθησε;

ΑΠ: Οι δάσκαλοι (Χριστιάνα και Νίκος) μας βοήθησαν πάρα πολύ, όλοι. Πρώτα απ' όλα ο δάσκαλος σε ενθαρρύνει, σου δείχνει ότι μπορείς να βασιστείς πάνω του και να μην ντρέπεσαι. Αυτό το καταφέρανε. Καταφέρανε να μας περάσουν αυτό το μήνυμα. Μας έκαναν να νιώθουμε άνετα και να μπορούμε να συζητήσουμε με τα ελληνικά μας που δεν ήταν καλά. Μας βοήθησαν, μας διόρθωναν και μας δίνουν την ευκαιρία να βελτιωθούμε. Και τώρα είμαστε με το Νίκο. Μ' αρέσει ένα πράγμα στο Νίκο, ότι σου δίνει κουράγιο και σε βοηθάει να δεις ότι κανένας δεν είναι τέλειος, ούτε κι αυτός. Σε κάνει να νιώθεις ότι «Ναι, είμαι εδώ για να μάθω, όχι για να γίνω τέλειος». Γιατί καμιά φορά όταν θέλουμε να είμαστε τέλειοι και δεν το καταφέρνουμε, απογοητευόμαστε και δεν προχωράμε καθόλου. Αλλά ο Νίκος έχει αυτό να μας πει.

Κάνουμε λάθη, εγώ πιο πολύ, που καμιά φορά είμαι χάλια με τα ελληνικά μου και δεν μπορώ να πω καμία φράση σωστά. Αλλά ο Νίκος με βοηθάει να λέω: «Μην αισθάνεσαι άσχημα». Καταλαβαίνω τι προσπαθεί να πει και μας λέει ότι και αυτός κάνει λάθη. Και εμείς βλέπουμε ότι και αυτός που σε διδάσκει κάνει λάθη, όχι μόνο εσύ. Υπάρχει και κάτι που περιμέναμε να γίνει και δεν έγινε. Είχαμε κανονίσει να πάμε σε κάποιο μουσείο, να κάνουμε κάποια εκδρομή για να μας εξηγήσει για τα μουσεία που έχουν εδώ στην Αθήνα, για την ιστορία, αλλά δυστυχώς δεν είχαμε χρόνο και τελείωσε το πρόγραμμα. Θέλαμε να οργανώσουμε μία εκπαιδευτική εκδρομή, αλλά δυστυχώς δεν υπήρχε χρόνος και τελειώσαμε το πρόγραμμα. Αυτό θα ήθελα πολύ να το κάνουμε. Να δούμε κάποια μέρη, να πούμε την ιστορία. Όταν έκανα τα μαθήματα στη ΓΣΕΕ, είχαμε πάει με το δάσκαλο στο βράχο της Ακρόπολης και αυτός μας εξήγησε κάποια πράγματα και περπατήσαμε από το Μοναστηράκι μέχρι πάνω. Αυτά, αν τα κάνουμε, θα μας μείνουν, να ξέρουμε κάποια πράγματα ειδικά εδώ στην Αθήνα. Η Αθήνα έχει πολλά μνημεία και πρέπει να πάμε.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΟΣ ΕΚ4

Χώρα καταγωγής: Αλβανία

Τόπος διαμονής: Αθήνα

Δράση που συμμετείχε: Καφέ γλωσσών στο Παγκράτι

EP.1: Έχετε συμμετάσχει σε εκπαιδευτικό πρόγραμμα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας; Αν ναι, για πόσον καιρό;

ΑΠ: Όχι, ήταν η πρώτη φορά στο language café για 20 ώρες. Ό, τι έχω μάθει για τα ελληνικά, τα έχω μάθει από τα βιβλία και την τηλεόραση. Είχα ρωτήσει για μαθήματα πριν από χρόνια. Όταν ήρθα στην Ελλάδα ήμουν 18 χρονών. Επειδή δεν ήξερα καθόλου την ελληνική γλώσσα, ήξερα μόνο αγγλικά και ιταλικά και τότε δεν έκαναν κανένα πρόγραμμα, δεν έδιναν καμιά ευκαιρία για τους μετανάστες. Είχαν σταματήσει, δεν έκαναν τίποτα, ήθελαν και χαρτιά από διάφορους εργοδότες, κάτι που ήταν δύσκολο τότε. Εγώ δουλεύω σε σπίτια, δεν έχω ένα αφεντικό, κάθε μέρα αλλάζω διαφορετικά σπίτια.

EP.2: Έχετε συμμετάσχει στο παρελθόν σε παρόμοιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, όπως είναι το πρόγραμμα «Μέτοικος»;

ΑΠ: Όχι, ό, τι έχω μάθει, το έχω μάθει με τα βιβλία. Με βοήθησε η αγγλική γλώσσα. Πήγα στο βιβλιοπωλείο, αγόρασα βιβλία και μόλις άρχισα τη δουλειά, μπήκα κανονικά στην εκμάθηση της γλώσσας. Αυτή είναι η πρώτη φορά στο «Μέτοικο».

EP.3: Πιστεύετε ότι το language café σας βοηθάει να μαθαίνετε ή είναι καλύτερα για σας τα μαθήματα σε κανονική τάξη και με βιβλία; Γιατί;

ΑΠ: Ναι, έκανα το καφέ που κάναμε μετά από το μάθημα (στο πρόγραμμα «Οδυσσέας»). Ήταν πολύ ωραία, ήταν κάτι διαφορετικό. Μετά από το μάθημα όλες οι γυναίκες πηγαίναμε στην άλλη αίθουσα και κάναμε τον καφέ μας, ενώ κάποιες έπιναν τσάι. Όλα τα μαθήματα ήταν ωραία γιατί η δασκάλα μας έδινε υλικό για να δουλέψουμε, να κάνουμε κάποια δραστηριότητα (project) που από μία απλή εικόνα ή ένα απλό θέμα εμείς όλες μαζί οι γυναίκες ή χωρισμένες σε δύο ομάδες καταφέραμε να γράψουμε κάτι σαν έκθεση χωρίς τη βοήθεια της δασκάλας. Κάναμε τη δραστηριότητα μόνες μας και τη διορθώναμε. Μετά κάποια μπορούσε να διαβάσει την ιστορία ως παραμύθι ή σαν κείμενο που έγινε πολύ ωραίο και χαιρόμασταν με τον εαυτό μας που καταφέραμε κάτι. Ήταν πολύ ωραία. Και ο καφές που πίναμε μαζί ήταν ωραία. Γνωρίσαμε διαφορετικά έθιμα από διαφορετικές χώρες, όλες μαζί μιλούσαμε ελληνικά και ήταν κάτι πολύ ωραίο.

Ήταν πολύ ωραία και τα μαθήματα, βέβαια, γιατί μαθαίναμε τη γραμματική, αρχίζαμε από την αρχή. Όμως και το καφέ ήταν ωραίο, γιατί εκφράζαμε αυτό που είχαμε μέσα μας. Ακόμα και λάθος να το ξέραμε, θα το λέγαμε, θα το γράφαμε στην έκθεση που γράφαμε στο καφέ. Η δασκάλα μας έδινε ένα παιχνίδι ή ένα απλό παζλ για να κάνουμε κάτι μαζί. Εμείς πάλι εκφράζαμε ό, τι

είχαμε μέσα μας. Νιώθαμε ντροπή. Ενώ στην αρχή δεν μπορούσαμε να μιλήσουμε, μετά αρχίσαμε να μιλάμε όλες.

Ήταν πολύ ωραία και τα δύο συγχρόνως, δηλαδή να κάνεις και μαθήματα και καφέ. Δεν έχασα χρόνο με το καφέ και τώρα που κάνουμε το Α2 (στο πρόγραμμα «Οδυσσέας») λέμε στη Χριστιάνα: «Θα μας κάνεις καμιά ώρα καφέ;». Ήταν πολύ ωραία, ήταν ωραία, μ' άρεσαν αυτά τα πράγματα. Δεν ήταν κάτι που το κάναμε με το ζόρι και καμιά φορά λέγαμε να πάμε κάτω, γιατί έφτασε η ώρα του καφέ. Ήμαστε όλες μαζί εκεί, χωρίς διακρίσεις ανεξαρτήτως χώρας, χρώματος, εκεί είμαστε όλοι ίδιοι. Μπορούσαμε να μιλάμε όλες μαζί για ένα θέμα και βοηθούσαμε η μία την άλλη χωρίς να μας βοηθήσει η δασκάλα, γιατί έτσι ήταν ο κανόνας. Μπορούσαμε να βοηθάμε η μία την άλλη, χωρίς να μας πει η δασκάλα πού είναι το λάθος. Μπορούσαμε να το συζητήσουμε μαζί. Είχαμε ψαλίδια, κόλλες, χαρτιά, ήταν κάτι ωραίο. Ένιωθα σαν να ήμουν στο σχολείο.

ΕΡ.4: Πιστεύετε ότι η μεθοδολογία του προγράμματος σας βοήθησε να ανταποκρίνεστε καλύτερα στις καθημερινές επικοινωνιακές καταστάσεις; Πώς το καταλάβατε; Πότε; Με ποιο τρόπο το είδατε να συμβαίνει στην καθημερινή σας ζωή;

ΑΠ: Ναι, με βοήθησε. Εκεί άρχισα να γράφω. Μας έδιναν ένα θέμα, μια εικόνα και μπορούσαμε να μιλήσουμε για το τι βλέπαμε στην εικόνα. Για παράδειγμα, μιλήσαμε για τη μόδα αυτόν το χρόνο. Έτσι αρχίσαμε όλες μαζί με διαφορετικές εικόνες, κάναμε μια ιστορία και τη γράφαμε. Μετά κολλούσαμε τη μία με την άλλη ιστορία. Αυτά που κάναμε στο καφέ με βοήθησαν πάρα πολύ, γιατί ερχόμουν στο σπίτι, ήμουν περήφανη, μιλούσα με τον άντρα μου, με την κόρη μου, ήμουν λίγο διαφορετική σε σχέση με τη γλώσσα. Πήρα τα πάνω μου. Είμαι και χρόνια εδώ, έχω μεγαλώσει εδώ, είμαι από τα 18 μου. Η δυσκολία μου είναι να γράφω τη γλώσσα, όχι απλώς να τη μιλάω. Τώρα προσπαθώ να μιλάω. Ακόμα και τώρα από το άγχος μπερδεύω κάτι. Αν όμως σκέφτομαι τι μου είπαν οι δασκάλες μου, βρίσκω το σωστό. Το καφέ μας έδωσε το θάρρος να συνεχίσουμε. Εγώ συνεχίζω ακόμα (τα μαθήματα στο πρόγραμμα «Οδυσσέας»). Στις 10 Μαΐου δίνω και τις εξετάσεις ελληνομάθειας.

ΕΡ.5: Πιστεύετε ότι η μεθοδολογία του προγράμματος σας βοήθησε να βελτιώσετε την επικοινωνιακή σας ικανότητα σε επίσημες επικοινωνιακές καταστάσεις; Αν, ναι, με ποιο τρόπο;

ΑΠ: Ναι, με βοήθησε γιατί είδαμε κάποια θέματα πιο αναλυτικά. Οι φωτοτυπίες που μας είχαν δώσει είχαν διάφορα θέματα και μάθαμε πώς να κάνουμε αιτήσεις, πώς να κάνουμε μια δήλωση ή μάθαμε πράγματα για τα δικαιολογητικά που χρειαζόμαστε εμείς οι μετανάστες. Στο καφέ μάθαμε για διάφορα θέματα. Μιλούσαμε και αρχίσαμε να καταλαβαίνουμε κάτι περισσότερο. Μάθαμε πώς

να στέλνουμε ένα επίσημο γράμμα, για παράδειγμα σε ένα διευθυντή. Το επίσημο γράμμα δεν είναι το ίδιο όπως το γράμμα που στέλνεις σε έναν απλό φίλο. Μάθαμε ότι δεν μιλάμε το ίδιο σε ένα φίλο μας ή σε ένα διευθυντή σε μία τράπεζα ή στη δουλειά μας. Πρώτα διαβάζαμε τους διαλόγους στο βιβλίο και μετά κάναμε και παιχνίδια ρόλων.

EP.6: Πώς νιώσατε ως μέλος της ομάδας που συμμετέχει σε ένα καφέ γλώσσας;

ΑΠ: Στην τάξη μου ήμασταν περίπου 15, δε θυμάμαι και πολύ καλά γιατί μερικές τώρα δε συνεχίζουν. Ήμασταν 2 τάξεις και εγώ ήμουν στο Α2. Ήμασταν όλες γυναίκες. Ήταν πολύ ωραία. Γνώρισα και φίλες εκεί από άλλες χώρες. Μάθαμε χαρακτηριστικά κάθε χώρας και ήταν ωραία. Ένιωθα ότι ήταν κάτι καινούργιο στη ζωή μου και περνάγαμε πολύ ωραία. Δεν είχα κανένα πρόβλημα μέσα στην ομάδα και προσπαθούσα να προλαβαίνω το καφέ μετά τη δουλειά με τη βοήθεια του άντρα μου που έπαιρνε και τη μικρή από το σχολείο. Ο άντρας μου με βοηθούσε για να μπορώ εγώ να κάνω κάτι άλλο, γιατί νομίζω ότι, όπως όλοι οι μετανάστες, δεν προλαβαίνουμε να βγαίνουμε, επειδή δουλεύουμε πολλές ώρες.

EP.7: Μετά τα μαθήματα που παρακολουθήσατε στο πρόγραμμα αυτό, αισθάνεστε ότι οι Έλληνες σας αποδέχονται περισσότερο, ως μέλη της τοπικής κοινωνίας;

ΑΠ: Εγώ πιστεύω ότι οι περισσότεροι Έλληνες ξέρουν ότι δεν ξέρουμε να γράφουμε. Δεν μπορώ να είμαι ψηλομύτα, όμως έχω διαβάσει πολύ στο σχολείο και επειδή δουλεύω ως καθαρίστρια, με βλέπουν με άλλο μάτι. Όταν αρχίζεις και τους λες κάτι και τους δείχνεις ότι ξέρεις, αλήθεια, σε βλέπουν με άλλο μάτι και σε εμπιστεύονται μετά. Έτσι νιώθω εγώ, δεν ξέρω για τις άλλες. Για παράδειγμα, έπαιρνα τηλέφωνο τις κυρίες που καθαρίζα το σπίτι τους να τις ενημερώσω ότι λείπουν κάποια καθαριστικά ή ότι χρειάζομαι κάτι. Τώρα δεν παίρνω τηλέφωνο, τα γράφω σε χαρτί. Το αφήνω και γελάνε με μένα και τις ρωτάω αν έχω βάλει σωστά τον τόνο ή τα έχω μπερδέψει, ή πώς γράφεται κάποια λέξη. Και την επόμενη φορά μου διορθώνουν το χαρτί. Νιώθω πιο μέσα στην κοινωνία, τα καταφέρνω, μπορώ να γράφω. Δεν θέλω απλώς να μιλάω τη γλώσσα. Βλέπω την Ελλάδα ως δεύτερη πατρίδα και δεν θέλω να είμαι εντελώς ξένη. Έτσι νιώθω εγώ.

EP.8: Τα μαθήματα που παρακολουθήσατε στο πλαίσιο του προγράμματός σας βοήθησαν να κάνετε περισσότερους Έλληνες φίλους;

ΑΠ: Δεν γνώρισα καινούργιους ανθρώπους, όμως στα σπίτια των Ελλήνων που δουλεύω, κάθε μέρα μιλούσα για το καφέ, ότι κάνω αυτό, πηγαίνω εκεί, μιλούσα για αυτά τα ωραία πράγματα που έκανα και μου έδιναν κουράγιο. Μου δίνουν ακόμα για να πω την αλήθεια. Μου έλεγαν μπράβο και

καμιά φορά, όταν μιλάω και κάνω λάθη με διορθώνουν. Και τώρα με ρωτάνε πώς πάω με τα μαθήματα. Όταν έκανα το καφέ μου έλεγαν μπράβο και χαίρονταν για μένα.

EP.9: Τα μαθήματα που παρακολουθήσατε στο πρόγραμμα «Μέτοικος» σας βοήθησαν να καταλάβετε καλύτερα τη σύγχρονη ελληνική κοινωνική πραγματικότητα (κοινωνική δομή της χώρας, πολιτισμός, κοινωνικά θέματα);

ΑΠ: Ναι, με βοήθησαν αρκετά. Μπήκα πιο μέσα στα θέματα. Το καφέ ήταν κάτι διαφορετικό και κάθε μέρα μαθαίναμε και κάτι καινούργιο. Συζητήσαμε για τα δικαιολογητικά που χρειαζόμαστε, όπως οι δηλώσεις, που τα μπερδεύαμε καμιά φορά ή πώς γράφουμε ένα επίσημο γράμμα ή ένα γράμμα σε κάποια φίλη μας. Οι ώρες που κάναμε το καφέ ήταν λίγες. Κάναμε περίπου 20 ώρες. Τα μαθήματα με βοήθησαν γιατί μπήκα και πιο μέσα στη γλώσσα. Όσον αφορά στα έθιμα, έχουμε περίπου τα ίδια, επειδή είμαστε κοντά ως χώρες. Η Αλβανία με την Ελλάδα έχει περίπου τα ίδια έθιμα. Δεν προλάβαμε να κάνουμε πολλά θέματα. Δεν υπάρχει όμως κάτι που με δυσκολεύει.

EP.10: Σε ποιες από τις μεθοδολογίες (καφέ γλώσσας, tandem, e-tandem, cyber café) συμμετείχατε και για πόσο διάστημα;

ΑΠ: Συμμετείχα μόνο στο καφέ για 20 ώρες.

EP.11: Ποια μεθοδολογία σας έκανε να βελτιωθείτε περισσότερο; Γιατί και με ποιο τρόπο; Τι ήταν αυτό που σας άρεσε περισσότερο στη συγκεκριμένη μεθοδολογία;

ΑΠ: Συμμετείχα μόνο στο καφέ και ήταν κάτι πολύ διαφορετικό, καινούργιο για μένα, ωραίο. Στο καφέ γνώρισα καινούργιους ανθρώπους, γνώρισα καινούργια πράγματα για μένα, έμαθα κιόλας. Όμως οι ώρες ήταν λίγες. Μακάρι να γίνει πάλι. Ήταν ένας τρόπος να γνωρίσω άλλον κόσμο και να μιλήσω ελληνικά. Επίσης, έμαθα για τα χαρακτηριστικά καινούργιων χωρών. Ήταν ωραίο που ήμαστε όλοι μαζί. Στην αρχή είχαμε λίγο άγχος, μετά έφυγε το άγχος και από μένα και από τους άλλες κυρίες. Αρχίσαμε να μιλάμε και εγώ σήκωνα το χέρι για να παρουσιάσω την εργασία που κάναμε. Οι φίλες μου βοηθούσαν κάποια που ίσως ντρεπόταν να μιλήσει. Γνώρισα τις άλλες κυρίες πρώτη φορά στο καφέ. Μία κυρία ήταν από την Ινδία και οι περισσότερες από την Αλβανία. Με μερικές κυρίες ήμαστε ακόμα φίλες γιατί συνεχίζουμε στο Α2 και κρατάμε επαφή.

EP.12: Ο εκπαιδευτής σας πόσο σας βοήθησε στη διάρκεια των άτυπων μαθημάτων; Με ποιον τρόπο σας βοήθησε;

ΑΠ: Ναι, με βοήθησε πάρα πολύ. Μας εξηγούσε περισσότερο κάτι που δεν μπορούσα να καταλάβω. Έφερνε δικά της βιβλία, μας έδινε φωτοτυπίες και γραμματική. Μας έδινε περισσότερα,

όπως εγώ που ήθελα περισσότερα. Προσπαθούσα σ' αυτές τις 20 ώρες να μάθουμε περισσότερα. Μάθαμε και να γράφουμε. Αυτό ήταν το θέμα για μένα, να γράφω. Μπορούσα να μιλάω την καθημερινή γλώσσα. Με βοήθησε πάρα πολύ να γράφω. Και να μιλάω με βοήθησε. Ακόμα και τώρα μπερδεύομαι από το άγχος. Γιατί μάθαμε τα ελληνικά χωρίς βιβλία. Τώρα που κάναμε τα μαθήματα, καταλαβαίνουμε το λάθος μας. Ό, τι είχε η δασκάλα, μας το έδωσε. Άρχισε από την αρχή τη γραμματική, με τα ουσιαστικά, με τα άρθρα. Το ζητήσαμε και εγώ και οι άλλες κυρίες. Θέλαμε κάτι περισσότερο από τις φωτοτυπίες που μας έδωσε και μας βοήθησε πάρα πολύ. Κάναμε και συζητήσεις. Μιλούσαμε για την οικονομική κρίση, την καθημερινή ζωή, για τις δουλειές μας, πώς τα καταφέρνουμε. Μας έλεγε και εκείνη για τον εαυτό της, ότι ερχόταν από μακριά και μας βοηθούσε όσο μπορούσε. Η δασκάλα μας έδωσε λινκ στο ίντερνετ για να μπορούμε να μπαίνουμε και να μάθουμε κάτι περισσότερο.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΟΣ ΕΚ5

Χώρα καταγωγής: Αλβανία

Τόπος διαμονής: Θεσσαλονίκη

Δράση που συμμετείχε: Καφέ γλωσσών στη Θεσσαλονίκη

ΕΡ.1: Έχετε συμμετάσχει σε εκπαιδευτικό πρόγραμμα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας; Αν ναι, για πόσον καιρό;

ΑΠ: Όχι, δεν έχω κάνει άλλο πρόγραμμα για να μάθω ελληνικά. Τώρα άρχισα να μαθαίνω, έχω ένα χρόνο και αυτός είναι ο δεύτερος. Μαθαίνω ελληνικά στο δημαρχείο της Νεάπολης Συκεών (Θεσσαλονίκης) με την κυρία Μάρθα. Το πρόγραμμα που κάνω είναι το πρόγραμμα «Οδυσσέας» και το καλοκαίρι κάναμε καφέ. Είμαι έξι χρόνια στην Ελλάδα και μαθαίνω ελληνικά λίγο στο σπίτι, λίγο έξω αλλά σε κάποιο πρόγραμμα συμμετέχω για πρώτη φορά.

ΕΡ.2: Έχετε συμμετάσχει στο παρελθόν σε παρόμοιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, όπως είναι το πρόγραμμα «Μέτοικος»;

ΑΠ: Όχι, δεν έχω κάνει. Ήμουν για πρώτη φορά στο καφέ.

ΕΡ.3: Πιστεύετε ότι το language café σας βοηθάει να μαθαίνετε ή είναι καλύτερα για σας τα μαθήματα σε κανονική τάξη και με βιβλία; Γιατί;

ΑΠ: Και τα δύο καλά είναι, αλλά το καφέ έγινε έξω, καλοκαίρι, ήμαστε λίγα άτομα και μπορούσες να ρωτήσεις και να πάρεις απάντηση. Πιο πολύ μαθαίνουμε στην τάξη, γιατί γράφουμε. Το καφέ είναι μόνο για τα προφορικά, να μιλήσουμε και γράφαμε λίγο. Μου αρέσουν και τα δύο, και τα δύο μαζί είναι καλύτερα.

ΕΡ.4: Πιστεύετε ότι η μεθοδολογία του προγράμματος σας βοήθησε να ανταποκρίνεστε καλύτερα στις καθημερινές επικοινωνιακές καταστάσεις; Πώς το καταλάβατε; Πότε; Με ποιο τρόπο το είδατε να συμβαίνει στην καθημερινή σας ζωή;

ΑΠ: Το καφέ με βοήθησε. Κάναμε ένα μάθημα για το πώς μπορούμε να μιλήσουμε στη δουλειά που είναι σημαντικό για μας, μάθαμε λέξεις που δεν τις ξέραμε. Μάθαμε τι λέμε όταν ανεβαίνουμε στο λεωφορείο. Μάθαμε και ιστορία για τους πρόσφυγες και την Καλαμαριά. Ακόμη και να μην χρησιμοποιώ τις καινούργιες λέξεις που έμαθα, ξέρω κάποια πράγματα, τα θυμάμαι. Το κατάλαβα και εκεί, τη στιγμή που τα μαθαίναμε. Κατάλαβα ότι μερικά πράγματα που δεν τα ήξερα, τα έμαθα και τώρα στην καθημερινή ζωή όταν θυμάμαι κάτι, κατευθείαν πάει το μυαλό μου ότι αυτό το έχουμε μάθει στο σχολείο. Κατάλαβα ότι πηγαίνω καλά και όταν κάναμε τα μαθήματα και όταν τελείωσαν τα μαθήματα. Και όταν κάναμε τα μαθήματα μας βοήθησαν και μαθαίναμε και τώρα τα θυμόμαστε.

ΕΡ.5: Πιστεύετε ότι η μεθοδολογία του προγράμματος σας βοήθησε να βελτιώσετε την επικοινωνιακή σας ικανότητα σε επίσημες επικοινωνιακές καταστάσεις; Αν, ναι, με ποιο τρόπο;

ΑΠ: Ναι, με βοήθησαν και για το σχολείο των παιδιών και για το πώς συμπληρώνουμε τα χαρτιά, για παράδειγμα ένα χαρτί που χρειάστηκε από το δημαρχείο και το ΚΕΠ. Με βοήθησαν παντού. Επίσης, μάθαμε πώς να μιλάμε στους μεγαλύτερους, στον πληθυντικό. Αυτά έρχονται όταν μιλάς και τότε βλέπεις ότι σε βοήθησαν. Εγώ δεν παρακολουθούσα κάθε φορά το καφέ, μπορεί να έχουν κάνει διάφορα θέματα, δεν τα θυμάμαι όλα, για το ταχυδρομείο είχαμε κάνει. Για το ταχυδρομείο μάθαμε και κάτι που έχει σχέση με ένα θεό, τον Ερμή που είναι στο σήμα του ταχυδρομείου. Δεν θυμάμαι να κάναμε κάτι άλλο, γιατί εγώ έλειπα, έχουμε οικογένεια και παιδιά. Τηλέοραση μπορώ να καταλαβαίνω, αλλά έχει και λέξεις που με δυσκολεύουν. Επίσης, μπορώ να καταλάβω αν πάω στο γιατρό για τα παιδιά ή τι θα μου πουν οι δάσκαλοι στο σχολείο. Μπορώ να μιλήσω και εγώ μαζί τους, αλλά όχι όπως μιλάνε οι γιατροί και οι δάσκαλοι, αλλά με τα δικά μου λόγια. Τους καταλαβαίνω πολύ καλά και μιλάω όπως ξέρω. Δεν χρησιμοποιώ πολύ το επίσημο λεξιλόγιο. Καταλαβαίνω και μιλάω καλά, όχι αρκετά, αλλά καλά.

ΕΡ.6: Πώς νιώσατε ως μέλος της ομάδας που συμμετέχει σε ένα καφέ γλώσσας;

ΑΠ: Στο καφέ ήμαστε 5-6 άνθρωποι. Ως μέλος της ομάδας ένιωθα πολύ άνετα, ωραία, πολύ καλά. Μερικές κυρίες τις ήξερα από πριν και με μερικές γνωριστήκαμε εκεί. Όλες ήταν από διάφορες χώρες, ήμαστε όλες γυναίκες και αυτό βοηθάει καλύτερα. Στην αρχή (στο πρόγραμμα «Οδυσσέας») ντρεπόμουν γιατί δεν είχα πάει αλλού για μάθημα ή για κάτι τέτοιο, εκεί στο καφέ όχι, δεν ένιωσα κάτι τέτοιο. Στο καφέ ήμουν πολύ άνετα, καλύτερα από τα κανονικά μαθήματα. Στο καφέ δεν ντρεπόμουν γιατί γνώριζα από πριν κάποιες κυρίες και μετά γνώρισα και τις άλλες, είχαμε καλή παρέα και δύο δασκάλες. Δεν φοβήθηκα μήπως κάνω λάθος, ούτε μήπως με κοροϊδέψει κανείς από την ομάδα. Συμμετείχαμε όλες στην κουβέντα.

ΕΡ.7: Μετά τα μαθήματα που παρακολουθήσατε στο πρόγραμμα αυτό, αισθάνεστε ότι οι Έλληνες σας αποδέχονται περισσότερο, ως μέλη της τοπικής κοινωνίας;

ΑΠ: Είναι καλύτερα. Μόλις λέω ότι πήγαινα στο σχολείο (και πάω ακόμα), χαίρονται. Δεν έχουμε πολλή επαφή με τους Έλληνες και χρόνο για να μιλήσουμε γι' αυτά τα πράγματα. Δουλεύω 6-7 ώρες. Οι άνθρωποι στην Ελλάδα με αντιμετωπίζουν καλά, αλλά αν γίνει κάτι κακό από τους Αλβανούς, με αντιμετωπίζουν διαφορετικά. Με βλέπουν καλύτερα σε σχέση με τότε που δεν ήξερα ελληνικά, τώρα που μάθαμε να μιλάμε καλά, είναι λίγο διαφορετικά, καλύτερα. Ό, τι καινούργιο μαθαίνεις και ξέρεις, πάντα είναι καλύτερα. Αλλά δεν τυχαίνει να συναντηθούμε είτε με γνωστούς είτε με αγνώστους να μιλήσουμε ελληνικά και να συζητήσουμε γι' αυτά τα θέματα.

ΕΡ.8: Τα μαθήματα που παρακολουθήσατε στο πλαίσιο του προγράμματος σας βοήθησαν να κάνετε περισσότερους Έλληνες φίλους;

ΑΠ: Όχι, δεν είχα αυτή τη δυνατότητα. Πού να τους γνωρίσω; Δεν έτυχε κάτι τέτοιο. Γνώρισα μόνο τις κυρίες στην ομάδα του καφέ.

ΕΡ.9: Τα μαθήματα που παρακολουθήσατε στο πρόγραμμα «Μέτοικος» σας βοήθησαν να καταλάβετε καλύτερα τη σύγχρονη ελληνική κοινωνική πραγματικότητα (κοινωνική δομή της χώρας, πολιτισμός, κοινωνικά θέματα);

ΑΠ: Ναι, με βοήθησαν. Δεν ήξερα για παράδειγμα ότι οι Έλληνες θα έλεγαν για τους πρόσφυγες ότι «Μπείτε μέσα γιατί θα σας φάνε οι πρόσφυγες», δεν ήξερα ότι ήταν τόσο αυστηροί με τους άλλους που ήρθαν από μακριά (αναφέρεται στην είσοδο των προσφύγων μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή). Αυτό έμαθα και τώρα καταλαβαίνω ότι οι πρόσφυγες είναι πολύ καλοί άνθρωποι, τους έχουν δεχτεί και τα πράγματα είναι καλύτερα τώρα. Μπόρεσα να καταλάβω κάτι από την ιστορία της χώρας.

ΕΡ.10: Σε ποιες από τις μεθοδολογίες (καφέ γλώσσας, tandem, e-tandem, cyber café) συμμετείχατε και για πόσο διάστημα;

ΑΠ: Συμμετείχα μόνο στο καφέ για δύο μήνες το καλοκαίρι.

ΕΡ.11: Ποια μεθοδολογία σας έκανε να βελτιωθείτε περισσότερο; Γιατί και με ποιο τρόπο; Τι ήταν αυτό που σας άρεσε περισσότερο στη συγκεκριμένη μεθοδολογία;

ΑΠ: Μου άρεσε περισσότερο ότι ήμασταν όλες γυναίκες, ότι βγαίναμε έξω από το δημαρχείο σε άνετο χώρο και το μάθημα δεν ήταν συγκεκριμένο, μόνο να μάθουμε να διαβάζουμε ή να γράφουμε. Αυτό που μας προβλημάτιζε, το συζητούσαμε και αυτό που θέλαμε να μάθουμε, αυτό μαθαίναμε. Δεν κάναμε αυτό που είχε ετοιμάσει η δασκάλα, αλλά η δασκάλα μας ρωτούσε τι μας προβλημάτιζε και από αυτό αρχίζαμε. Η δασκάλα μας ρωτούσε τι θέλουμε να κάνουμε και καθένας ανάλογα με το πού δυσκολεύεται να μιλήσει, την επόμενη φορά το συζητάγαμε, για παράδειγμα, στο δικηγόρο, στο σχολείο.

ΕΡ.12: Ο εκπαιδευτής σας πόσο σας βοήθησε στη διάρκεια των άτυπων μαθημάτων; Με ποιον τρόπο σας βοήθησε;

ΑΠ: Η δασκάλα ήταν πολύ καλή. Μας βοήθησε με την ευγένειά της πρώτα απ' όλα. Ήταν καλή, γιατί αν είναι η δασκάλα καλή, όλα πάνε καλά. Ήταν πολύ ευγενική μαζί μας, γελαστή, έφερνε καφέ από το σπίτι της για όλες μας. Άνοιγε τη συζήτηση. Αυτό που ήθελα είναι να πηγαίναμε πολλές κοντινές εκδρομές, αλλά δεν προλάβαμε. Εγώ πήγα μόνο σε μία εκδρομή στην Άνω Πόλη. Εκεί είδαμε παλιά σπίτια που είχαν χτίσει οι Τούρκοι πριν και τα σπίτια όπως ήταν τότε, μερικά είναι και τώρα. Δεν ήξερα ότι υπήρχε η Άνω Πόλη, ούτε αυτά τα σπίτια. Αυτή η γειτονιά είναι πολύ κοντά και δεν την ήξερα. Αυτό το μάθημα μου άρεσε πάρα πολύ. Θέλαμε να κάνουμε μια εκδρομή για να γνωρίσουμε τη Θεσσαλονίκη, τα πιο σημαντικά μέρη αλλά δεν μπορούσαμε να πάμε γιατί και τα εισιτήρια ήταν ακριβά και δεν έγινε.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΟΣ ΕΚ6

Χώρα καταγωγής: Αρμενία

Τόπος διαμονής: Θεσσαλονίκη

Δράση που συμμετείχε: Καφέ γλωσσών στη Θεσσαλονίκη

EP.1: Έχετε συμμετάσχει σε εκπαιδευτικό πρόγραμμα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας; Αν ναι, για πόσον καιρό;

ΑΠ: Ναι, είχα κάνει όταν ήρθα στην Ελλάδα το 2002. Πήγα στο Βαρδάρη, αλλά επειδή έμεινα έγκυος, μετά σταμάτησα τα μαθήματα. Έκανα αυτά τα μαθήματα για 2-3 μήνες, αλλά μετά σταμάτησα γιατί έπρεπε να γεννήσω και δεν μπορούσα να συνεχίσω. Μετά βγήκε αυτό το πρόγραμμα (αναφέρεται στα μαθήματα του 2002) που με βοήθησε πάρα πολύ για να μάθω την ελληνική γλώσσα και χάρηκα. Τα μαθήματα τότε γίνονταν σε ένα κέντρο που κάνουν διάφορες γλώσσες.

EP.2: Έχετε συμμετάσχει στο παρελθόν σε παρόμοιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, όπως είναι το πρόγραμμα «Μέτοικος»;

ΑΠ: Δεν έχω κάνει άλλη φορά τέτοιο πρόγραμμα. Αυτό το πρόγραμμα έγινε για πρώτη φορά και ήταν πάρα πολύ ωραία. Πηγαίναμε για καφέ, συζητούσαμε, αυτό που έχω πιο πολύ ανάγκη, για να διορθώσω την προφορά μου, να μιλήσω σωστά καλά και με ευγενικό τρόπο. Αυτό το θέμα με ενδιαφέρει πάρα πολύ, γιατί θέλω να μιλάω σωστά και καλά.

EP.3: Πιστεύετε ότι το language café σας βοήθησε να μάθετε την ελληνική γλώσσα ή είναι καλύτερα για σας τα μαθήματα σε κανονική τάξη και με βιβλία; Γιατί;

ΑΠ: Ξεκινήσαμε το καλοκαίρι και κράτησε 2 μήνες νομίζω, δηλαδή από τον Ιούνιο μέχρι και τέλος Ιουλίου. Το καφέ βοηθάει πιο πολύ για να μιλήσουμε, για να συνεννοούμαστε. Μαθαίναμε πολλά πράγματα εκεί. Ήμαστε πιο χαλαροί, συζητούσαμε. Και τα δύο, νομίζω, βοηθάνε. Συζητούσαμε και μιλούσαμε πιο πολύ. Βοήθησε στον προφορικό λόγο. Αν είχα να επιλέξω ανάμεσα στο καφέ και στο μάθημα, θα επέλεγα μάθημα οπωσδήποτε. Είναι απαραίτητα και τα δύο μαζί, νομίζω, γιατί στο μάθημα μαθαίνουμε γραμματική και διάφορα άλλα που δεν ξέρουμε, ενώ στο καφέ συζητάμε, μιλάμε. Είναι και τα δύο σημαντικά, αλλά το μάθημα είναι πρώτα, στο καφέ είμαστε πιο χαλαροί. Στο καφέ συζητάμε διάφορα θέματα, ενώ το μάθημα είναι μάθημα. Κάνουμε γραμματική και συζητάμε και διάφορα άλλα. Το καφέ μπορεί να συνδυαστεί πολύ καλά με ένα κανονικό μάθημα. Έτσι πιστεύω.

EP.4: Πιστεύετε ότι η μεθοδολογία του προγράμματος σας βοήθησε να ανταποκρίνεστε καλύτερα στις καθημερινές επικοινωνιακές καταστάσεις; Πώς το καταλάβατε; Πότε; Με ποιο τρόπο το είδατε να συμβαίνει στην καθημερινή σας ζωή;

ΑΠ: Πάρα πολύ. Έμαθα πάρα πολλές λέξεις και εκφράσεις. Ναι, πάρα πολύ με βοήθησε. Περάσαμε ευχάριστα γιατί και γω δεν έχω πολλούς φίλους για να συζητάμε και να μιλάμε. Όταν κάνουμε

μάθημα, αυτό χρειάζεται (να συζητάμε). Καμιά φορά ξέρω τις λέξεις, αλλά επειδή δεν τις χρησιμοποιώ, τις ξεχνάω και δεν ξέρω πού πρέπει να τις χρησιμοποιήσω, ενώ εκεί συζητούσαμε, μιλούσαμε, γνωριστήκαμε.

Το καφέ μας βοήθησε πάρα πολύ για να ξέρουμε πώς να εκφραστούμε. Όταν τελείωσαν τα μαθήματα, κατάλαβα ότι βελτιώθηκα. Όταν γίνονταν τα μαθήματα, δεν κατάλαβα ότι προχωρούσα. Μου φαινόταν ότι δεν μαθαίνω τίποτα, ενώ στο τέλος κατάλαβα ότι έμαθα τόσες λέξεις που δεν ήξερα. Έμαθα πολλά πράγματα, πάρα πολλά. Αυτά δεν τα ακούω στην καθημερινότητά μου και αν δεν έχεις πάει και σχολείο πώς να τα ακούσεις; Πρέπει να πας σχολείο για να μάθεις, ακόμα και λέξεις, εκφράσεις, διάφορα. Πάρα πολλά πράγματα δεν ήξερα. Κάθε μέρα μαθαίναμε τόσα πολλά. Για παράδειγμα, μάθαμε τη λέξη «ασκώ». Ποτέ δεν είχα ακούσει αυτή τη λέξη και σημαίνει «κάνω». Δεν τη χρησιμοποίησα στην καθημερινή μου επικοινωνία, αλλά καμιά φορά ακούω στην τηλεόραση που μιλάνε και επειδή οι άνθρωποι στην τηλεόραση λένε πολλές εκφράσεις, δεν τις καταλαβαίνω, δεν καταλαβαίνω το νόημα, τι θέλει να πει. Μπορεί να μη χρειαστεί να χρησιμοποιήσεις αυτή τη λέξη, αλλά όταν την ακούσεις, πρέπει να την καταλάβεις. Κάποιος μπορεί να μην καταλάβει, επειδή δεν ξέρει τη λέξη. Ας πούμε, άκουγα τη λέξη «νωπό» και νόμιζα ότι είναι φίρμα, δεν ήξερα ότι είναι το φρέσκο κρέας. Ενώ στο καφέ, τυχαία όπως το συζητούσαμε, μας εξήγησε η κυρία Μάρθα (η εκπαιδεύτρια) ότι σημαίνει «φρέσκο» και εγώ τόσα χρόνια νόμιζα ότι είναι φίρμα και όχι φρέσκο.

ΕΡ.5: Πιστεύετε ότι η μεθοδολογία του προγράμματος σας βοήθησε να βελτιώσετε την επικοινωνιακή σας ικανότητα σε επίσημες επικοινωνιακές καταστάσεις; Αν, ναι, με ποιο τρόπο;

ΑΠ: Με βοήθησε και στο σχολείο και στους γιατρούς. Βέβαια, προσπαθώ. Δεν μπορώ να πω ότι είμαι ευχαριστημένη 100% με αυτά που έμαθα, αλλά ακόμα και μία λέξη να ρωτήσεις, είναι σημαντικό, βοηθάει. Όπως όταν πήγα στο σχολείο για το γιο μου ήθελα να πω ότι είμαι ο γονιός και εκεί κόλλησα, δεν μπορούσα να εκφραστώ. Ντράπηκα και ρώτησα κατευθείαν την κυρία Μάρθα. Ήθελα να ρωτήσω κάτι και τι εντύπωση άφησα; Και μάλιστα τα έγγραφα αυτά που μου είπε η κυρία Μάρθα (η εκπαιδεύτρια), να τα μάθω για να πάω στο σχολείο και να μπορέσω να εκφραστώ.

Τα μαθήματα με βοήθησαν και έξω. Όταν ακούς τηλεόραση, ακούς λέξεις και καταλαβαίνεις. Αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό, ενώ αλλιώς δεν ξέρεις τι συμβαίνει, τι λένε, δεν μπορείς να εκφραστείς. Δεν μπορείς να μιλήσεις έτσι, αλλά τουλάχιστον να καταλάβεις τι λένε.

ΕΡ.6: Πώς νιώσατε ως μέλος της ομάδας που συμμετέχει σε ένα καφέ γλώσσας;

ΑΠ: Στο καφέ ήμαστε 10 άτομα, ίσως παραπάνω, δεν θυμάμαι ακριβώς. Ήταν μία γυναικεία παρέα. Στο μάθημα έχουμε και άντρες, αλλά στο καφέ δεν ήρθαν. Στην ομάδα ένιωσα μια χαρά. Τέλεια! Ήταν από διάφορες χώρες. Γνωριστήκαμε. Υπήρχε κοπέλα ακόμα και από την Κίνα, τη Ρωσία, την Αλβανία, τη Βουλγαρία. Ήταν πολύ διαφορετικοί άνθρωποι, διαφορετικές απόψεις. Επικοινωνείς με τους ανθρώπους με διαφορετικούς χαρακτήρες, μαθαίνεις και την κουλτούρα τους. Ήταν πάρα πολύ ενδιαφέρον. Περάσαμε πάρα πολύ ωραία. Δεν ένιωσα καθόλου άβολα. Όλοι ήταν πολύ καλοί από την πρώτη στιγμή, σαν να είμαστε μια οικογένεια. Δεν είχα καθόλου άγχος για να κομπλάρω και να πω «Αχ, εγώ δεν μπορώ να μιλήσω, αχ, δεν μου δίνουν καμία σημασία». Δεν έγινε αυτό, καθόλου, όχι. Όλοι ήταν πάρα πολύ καλοί. Καθόλου πρόβλημα σ' αυτό. Δεν δημιουργήθηκε καμία παρεξήγηση μεταξύ μας, αντίθετα περάσαμε πολύ ευχάριστα. Όχι, δεν έγινε κάτι τέτοιο.

ΕΡ.7: Μετά τα μαθήματα που παρακολουθήσατε στο πρόγραμμα αυτό, αισθάνεστε ότι οι Έλληνες σας αποδέχονται περισσότερο, ως μέλη της τοπικής κοινωνίας;

ΑΠ: Πρόσφατα είδα μια γυναίκα (Ελληνίδα) που την είχα γνωρίσει όταν είχα έρθει στην αρχή στην Ελλάδα και δεν ήξερα ούτε πώς λένε το ψωμί και μιλούσαμε με τα χέρια. Με συνάντησε στο λεωφορείο και ξεκινήσαμε να μιλάμε και εγώ μιλούσα άνετα. Αυτή έμεινε άφωνη! Χάρηκα και είπε «Θυμάμαι ότι δεν ήξερες τίποτα! Και τώρα μπορούμε να επικοινωνήσουμε, να συζητήσουμε για τα πάντα». Βέβαια είναι πιο ευχάριστα όταν μπορείς να μιλήσεις, όταν μπορείς να εκφραστείς, είναι σημαντικό. Θα ήθελα πάρα πολύ να κάνω άλλες δραστηριότητες (ζωγραφική, μαθήματα χορού), δεν έχω κάνει. Πρέπει να πας και αλλού για να γνωρίσεις κόσμο, ενώ σπίτι δουλειά, δουλειά σπίτι, πού να μάθεις. Πρέπει να κάνεις πιο πολλές παρέες. Εκεί θα μιλήσεις για να βελτιωθείς.

ΕΡ.8: Τα μαθήματα που παρακολουθήσατε στο πλαίσιο του προγράμματός σας βοήθησαν να κάνετε περισσότερους Έλληνες φίλους;

ΑΠ: Με βοήθησαν απλώς στο ότι όταν χρειάζοταν να μιλήσω, μπορούσα να εκφραστώ και να πω ακριβώς τη λέξη και τι θέλω. Αυτό με έκανε να χαρώ. Επιτέλους, μπορώ να εκφραστώ και να μιλήσω. Είναι πολύ σημαντικό, γιατί δεν είσαι στη χώρα σου και θέλεις να εκφραστείς όμορφα και ευγενικά. Βασικά κομπλάρω με τους Έλληνες, είναι πολύ μεγάλο κόμπλεξ για μένα που δεν μπορώ να μιλήσω, για την προφορά που έχω, αλλά τουλάχιστον μπορώ να μιλήσω σωστά και ευγενικά. Με κομπλάρει πάρα πολύ. Όταν ήμουν σε μία παρέα, προσπαθούσα να μη μιλήσω γιατί ντρεπόμουν. Σκεφτόμουν ότι θα πω καμία βλακεία και ντρεπόμουν γι' αυτό. Ενώ, όταν έμαθα από δω κάποια πράγματα, είπα ότι επιτέλους μπορώ να πω κάτι σωστά. Πάρα πολύ χάρηκα. Έχω ακόμα

πολλή δουλειά, αλλά αυτά τα μαθήματα που κάνω τώρα (εννοεί τα δωρεάν μαθήματα στο δήμο Θεσσαλονίκης) είναι πολύ μεγάλη βοήθεια. Όμως ακόμα κομπάρω να μιλήσω με Έλληνες. Όχι τόσο πολύ, αλλά τώρα καταλαβαίνω. Όταν μιλάω, τώρα καταλαβαίνω το λάθος μου, παλιά δεν το καταλάβαινα. Αυτό είναι πολύ καλό, γιατί τώρα ξεκίνησα να ξεχωρίζω αν μιλάω σωστά ή όχι. Αλλά επειδή δεν είμαι σίγουρη ότι αυτό είναι, πάλι αυτό με κάνει να κομπάρω. Η επικοινωνία στο καφέ βοήθησε πάρα πολύ σ' αυτό. Εκεί συζητούσαμε, μιλούσαμε και αυτό βοήθησε για να μπορέσουμε να επικοινωνήσουμε.

ΕΡ.9: Τα μαθήματα που παρακολουθήσατε στο πρόγραμμα «Μέτοικος» σας βοήθησαν να καταλάβετε καλύτερα τη σύγχρονη ελληνική κοινωνική πραγματικότητα (κοινωνική δομή της χώρας, πολιτισμός, κοινωνικά θέματα);

ΑΠ: Κάποια πράγματα δεν τα ήξερα, κάποια πράγματα τα ήξερα αλλά όχι με λεπτομέρειες, για την πολιτική, για την ιστορία, για τους μετανάστες. Όταν κάναμε το καφέ, είχαμε και ωραία ντοκιμαντέρ. Παρακολουθήσαμε ένα ντοκιμαντέρ για τους πρόσφυγες και με βοήθησε πάρα πολύ, μαθαίνοντας πώς έζησαν και άλλοι, ότι δεν είσαι μοναδική εσύ, υπήρξαν και χειρότερα πράγματα. Κάθε χώρα έχει τις δικές της συνθήκες, αλλά επειδή ζεις στην Ελλάδα, μαθαίνεις τις συνθήκες της χώρας και προχωράς με τις συνθήκες της χώρας που είσαι, με τις δικές τους συνθήκες. Μπορεί να σου φαίνεται παράξενο.

ΕΡ.10: Σε ποιες από τις μεθοδολογίες (καφέ γλώσσας, tandem, e-tandem, cyber café) συμμετείχατε και για πόσο διάστημα;

ΑΠ: Έκανα μόνο το καφέ για 2 μήνες.

ΕΡ.11: Ποια μεθοδολογία σας έκανε να βελτιωθείτε περισσότερο; Γιατί και με ποιο τρόπο; Τι ήταν αυτό που σας άρεσε περισσότερο στη συγκεκριμένη μεθοδολογία;

ΑΠ: Αυτό που μου άρεσε στο καφέ ήταν η επικοινωνία. Επειδή δεν έχω πολλούς φίλους να μιλάμε ελληνικά, η επικοινωνία ήταν πάνω απ' όλα για μένα. Το άλλο είναι ότι μάθαμε πολλές λέξεις. Και μαθαίναμε και μιλούσαμε. Κανονίσαμε να πάμε και στο αρχαιολογικό μουσείο, να βγούμε και να κάνουμε παρέα, να πάμε θέατρο, να κάνουμε τέτοια πράγματα. Όλα αυτά βοηθάνε. Νιώθεις άνθρωπος, επικοινωνείς και μαθαίνεις.

ΕΡ.12: Ο εκπαιδευτής σας πόσο σας βοήθησε στη διάρκεια των άτυπων μαθημάτων; Με ποιον τρόπο σας βοήθησε;

ΑΠ: Καταρχάς, την ευχαριστώ πολύ την κυρία Μάρθα, γιατί είναι πάρα πολύ δύσκολο, γιατί μέχρι να καταλάβει τι λέμε, είναι πολύ δύσκολο κανείς να καταλάβει τι λέμε. Η κυρία Μάρθα μας καταλάβαινε και μας εξηγούσε με λεπτομέρειες και μας βοηθούσε έναν έναν με τις λέξεις και τις εκφράσεις. Την ευχαριστώ πάρα πολύ. Με τον τρόπο αυτό δεν ξεχώριζε κανέναν, με όλους ήταν ίδια και προσπαθούσε να τα δώσει όλα. Ό, τι μπορούσε. Ακόμα και εκτός μαθήματος που είχαμε πολλές ερωτήσεις, ακόμα και τώρα, όπως σήμερα που πήγα στο ΚΕΠ, της ζητάω να μου εξηγήσει. Χαίρεσαι που υπάρχει κάποιος άνθρωπος που μπορείς να τη ρωτήσεις και να βρεις απαντήσεις και την ευχαριστώ πάρα πολύ. Ήθελα να κάνω περισσότερα μαθήματα μάλλον, για να βελτιωθώ, να ξέρω 100% να μιλήσω ξεκάθαρα και ωραία. Εξαρτάται βέβαια και από μένα. Λόγω του χρόνου δεν προλαβαίνω να ασχολούμαι πιο πολύ και ξέρουμε ότι πρέπει να πηγαίνουμε οπωσδήποτε στα μαθήματα. Ήταν πάρα πολύ ωραίο πρόγραμμα. Ευχαριστώ πάρα πολύ, βοήθησε πάρα πολύ. Εγώ συνεχίζω και θα συνεχίζω (τα τυπικά μαθήματα). Κάθε φορά, δεν υπάρχει μέρα να μη μάθω κάτι. Κάθε μέρα μαθαίνουμε.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6

**METHODOLOGY FOR INFORMAL LANGUAGE LEARNING
FOR IMMIGRANTS**

**GUIDE FOR THE FACILITATORS AND ORGANISERS OF THE
SESSIONS**

(DRAFT VERSION)

METHODOLOGY FOR INFORMAL LANGUAGE LEARNING FOR IMMIGRANTS

GUIDE FOR THE FACILITATORS AND ORGANISERS OF THE SESSIONS

(DRAFT VERSION)

Table of Contents

Introduction.....4

Chapter A: Language Café5

1. INTRODUCTION 6

 1.1 Definition..... 6

 1.2 Examples of Language Cafes that are already working..... 6

2. PRINCIPLES UNDERLYING THE LANGUAGE CAFÉ METHOD 7

3. SETTING UP OF A LANGUAGE CAFÉ..... 9

 3.1 Selection of the Location..... 9

 3.2 Time and Days 10

 3.3 Pace (How often)..... 11

 3.4 Formation of the groups 11

 3.5 Facilitator..... 13

4. ACTIVITIES..... 15

 4.1 First Session..... 15

 4.2 Organisation of activities according to the needs of the target group 16

5. EVALUATION..... 20

6. CULTURAL AWARENESS 23

7. FACILITATION OF DISCUSSION. USEFUL TIPS AND TECHNIQUES 24

8. BUILDING CONFIDENCE 26

9. CORRECTION TECHNIQUES..... 27

10. CONFLICT RESOLUTION 28

11. PUBLICITY..... 29

12. FINANCIAL ISSUES..... 34

Chapter B: Tandem36

1. INTRODUCTION 37

- 1.1 Definition..... 37
- 1.2 History of the Approach 37
- 1.3 Examples where Tandem[®] learning has been applied 38
- 2. BASICS..... 39
- 3. IDENTIFICATION OF POSSIBLE PARTICIPANTS AND REGISTRATION 42
- 4. STARTING A TANDEM[®] 47
 - 4.1 Matching the participants 47
 - 4.2 Criteria for Successful Matching of the Participants..... 47
 - 4.3 Organisation of the first meeting between the participants 51
- 5. MONITORING OF A TANDEM 53

Chapter C: Cyber Cafe54

- 1. INTRODUCTION 55
 - 1.1 Definition..... 55
- 2. TECHNOLOGY..... 56
- 3. EXAMPLES OF ACTIVITIES DURING ONLINE SESSIONS 57
- 4. CRITICAL SUCCESS FACTORS..... 58
- 5. ROLE OF THE FACILITATOR 59
- 6. CREATING A FRIENDLY ATMOSPHERE 60

Introduction

The present document has been developed in the framework of the METIKOS project and aims to provide the individuals and organisations that are interested to organise informal language learning for immigrants, useful information that will help them to organise these sessions in the most efficient way. The document is focusing on three informal language learning methodologies that have been adapted in order to serve the specific interests of immigrants: language café, Tandem[®] and Cyber Language Café. It is divided in three parts one dedicated to each methodology although some parts (Cultural Awareness etc.) are presented in the Language Café part but are common for all the three of them.

The present document includes the following information: history of each one of the approaches, how to select an appropriate location, at what time and dates, how the groups should be formed, what is the role of the facilitator, how the first session should be organised, which activities can be organised in the framework of these sessions, how evaluation should be organised etc.

The methodology includes also useful information to improve the cultural awareness of the facilitator, to improve his/her ability to facilitate a discussion, to build the confidence of the participants in the sessions, to deal with groups of varying abilities and to correct the errors in the language more effectively. It includes also issues regarding the financial sustainability of the informal sessions.

The methodology is based on the initial study made by the partner organisations that are experts in these methodologies (University of Southampton, Tandem Fundazioa and Hellenic Culture Centre), in the field research that was realised in all the partner countries for the identification of the needs of the immigrants, on the guidelines for the development of a language cafe developed by LLAS, University of Southampton during the “Language Cafe” project <http://www.languagecafe.eu> and the guidelines for Tandem[®] developed by Tandem Fundazioa <http://www.tandemcity.info>

CHAPTER A: LANGUAGE CAFÉ

1. INTRODUCTION

1.1 Definition

A Language Cafe is a sociable and friendly way to practise languages without attending formal classes. It provides a social space for people to meet, talk and learn languages together in an informal and sociable way. Language Cafes are run for and by the people who use them and can be found in all kinds of places such as cafés, libraries, cinemas, bookshops, schools, pubs and restaurants. They include usually one person that is responsible for the facilitation of the session (facilitator) and people interested in learning a foreign language. Language cafes could include native speakers but this is not necessary.

1.2 Examples of Language Cafes that are already working

Usually the language cafes are not set up for immigrants wanting to learn the language of their host country but for people wanting to learn a foreign language in the country where they live. Many of those who attend the language cafes were people who were motivated to refresh their language skills for holidays, because they had family and friends living in the country where the target language is spoken or were keen in their leisure time to refresh their knowledge of a language learned at school or university.

Examples of Language Cafes that are currently running can be seen in the website www.languagecafe.eu which advertises over 70 cafes around the world. This website is the website of the Language Café project which was an EU funded project which ran from 2006-2008. Led by the LLAS Centre at the University of Southampton with partners in Belgium, Latvia, Lithuania, Hungary, Sweden and Turkey, it established language cafes in all partner countries and developed a guide to setting up language cafes.

2. PRINCIPLES UNDERLYING THE LANGUAGE CAFÉ METHOD

Regardless of the target group, the language cafes, in order to be defined as such should have some common principles:

Alternative or supplement to a more formal language course

The one common feature of the language cafes was an ethos of informal language learning as an alternative or supplement to a more formal language course. The description of a Language Café at Dunkirk (France) encapsulates the spirit and atmosphere of many of the cafes we reviewed.

'each week in a friendly atmosphere you can participate in discussions in the foreign language of your choice sitting comfortably with a drink in your hand. Based on the principles of free expression and exchange, the language café allows each person to choose their own topics of discussion. No set theme or obligation to attend, each person organises his evening as he wishes, immersed in an intercultural and intergenerational environment.'

Beyond this, there are varieties of scope and organisation between the different cafes.

Informality and flexibility with an emphasis on conversation

All cafes with a web presence emphasise the informal nature of the meetings, reinforced by the fact that many meet in cafes, bars and restaurants, establishments associated with relaxation and fun. Café participants enjoyed being able to chat in the target language without feeling constrained to study a particular theme, or aspect of the language.

The advantage of cafes is that, unlike a language course, participants are not signing up to a formal course with a substantial time and financial commitment.

Friendly and inclusive atmosphere

The cafes have to be friendly, welcoming and inclusive. Participants could contribute as much or as little to the discussion as they wished. It seems that a key driver for many people for going to a café is to meet people and make new friends and many of the cafes organise additional social events.

Ownership by group members

It is clear that the success of the cafes is not simply due to the facilitator (if indeed there is a person who would describe him/herself as this) but to the participants. Group members take responsibility for welcoming new people, steering the

discussion, organising additional events and deciding on the focus of the café (i.e. general conversation or singing or themed discussion)

Facilitation and native speaker input

Although most cafes function well with an egalitarian atmosphere at the café itself, the cafes which had been running for a number of years had one person who had some coordination role. This might involve liaising with the owners of the venue, ensuring that website information was up to date. A facilitator would also take responsibility for ensuring that at each session at least one person was present to greet somebody who simply turned up to the café speculatively.

Although there are a number of cafes which run very successfully without native speaker involvement, the presence of a native speaker is welcomed to provide an authentic experience and to provide accurate linguistic input. If the native speaker is not going to be paid, their motivation may be that they wish to make friends and meet people or they are happy to provide a voluntary service.

Regularity of meetings

For those people who are taking language learning seriously and who want to make progress through participation in language clubs, the groups need to meet weekly to maintain momentum.

Value for money

Many of the cafes are advertised as an opportunity to practise a language for the cost of a drink. Generally it is valued the fact that there is no cost attached to involvement in the cafes. It should be added, however, that there are people willing to pay a small fee as they recognise that they are only paying for sessions that they can attend.

3. SETTING UP OF A LANGUAGE CAFÉ

Setting a Language Cafe is a relatively easy process that could be done by everyone that has the time and the will to organise such sessions. Of course there are things where particular attention should be made when the target group of the language cafe' are immigrants.

3.1 Selection of the Location

It is very important that the language café is located near to the places where immigrants are already living because having to travel a long distance to attend a language café could be a very strong demotivating factor. Also, the location could have the following characteristics:

Tips for the Selection of the Location

- People will need to be seated comfortably, perhaps around a table so that they can talk to each other and share materials e.g. books, newspapers etc.
- The location that should be easy to get to and visible to a wider public, but could be in a place where immigrants already meet
- It should be quiet place that would still allow you to be able to talk
- There should be a sympathetic 'host' e.g. the café owner, librarian etc

List of things to consider specifically for immigrants

- The location should be near where immigrants are already living
- The place where the language café will be established should be culturally sensitive. For example you cannot organise a language café in a coffee shop for immigrants coming from cultures where going to a café is not socially acceptable. On these occasions, alternative places should be considered (village halls, libraries, church halls, rooms offered by voluntary organisations etc.)

Examples of locations where a language café could be organised

Café, bar, restaurant, pub	These already have the café atmosphere but check that they aren't too noisy or too busy
Libraries	These are places for the general public so

	should be willing to host community activity such as a Language Café but check that they have a space that is suitable and separate from reading rooms that need to be quiet
Bookshops	Many bookshops already host social activities such as book clubs or readings and they may have foreign language books as well but check that they can supply a space and will accept refreshments
Shops	Some small food shops are run by immigrant communities where immigrants already gather and could be interested in hosting language learning sessions but check they have seating and that you will not be restricted by their opening hours
Community centres, church halls, village halls etc.	These spaces are ideal in small communities as they are used to hosting community groups and meetings but check who else is using the centre and who the key holder is
Rooms offered by NGOs, social spaces	These spaces could be ideal when working with immigrants. You should check their availability and other uses

Note: Language Cafés are often small so you won't need a large space. If the café becomes so popular that you outgrow the space you can always look for somewhere larger or meet in smaller groups at different times.

3.2 Time and Days

The language cafés should be organised in the time and days that suit the participants and the hosts where the space selected is free to be used. The following things have to be considered when setting the time and days for the language café:

Important issues for the selection of time and day

- A time and day that suits the host

- A time and day when people are likely to come (this will influence the types of people who will come)
- Times or days when the venue is less busy or underused. You will need to negotiate those with the venue owner)

When organising a language café for immigrants, specific issues have to be taken into consideration:

List of things to consider specifically for immigrants

- Since most of immigrants work, it is most likely that the learning sessions are going to be organised during the weekends. Usually, Sunday is the most appropriate way but this depends on the needs of the participants
- Before setting the times and date, consider which is the specific group of immigrants that you are targeting (employed, unemployed etc.)

3.3 Pace (How often)

The frequency of the meetings depends of course on the availability and the schedules of the participants. However there are two main things that have to be considered:

Important issues regarding the frequency

- The time and frequency of the café should be fixed (but will need to be discussed with the host and participants). Weekly or fortnightly is probably best with the meeting lasting about an hour. In order not to lose contact, the sessions should be organised at least once a week
- Regularity – people need to know that the Language Café will be where they expect it to be when they expect it to be!

3.4 Formation of the groups

Generally, the language café is open to anyone interested and there is no need for formal registration. However, the formation of groups for immigrants could be an important issue and there are things that have to be taken into consideration.

List of things to consider specifically for immigrants

- **Group size:** The group size should be controlled and it should be neither too big nor too small. The optimum size is 10 participants and the minimum size is 5.

- **Level:** There is no need for the language levels to be similar. People from different levels can participate. The participants at a lower level will be able to learn initially from listening
- **Cultural Norms:** Cultural norms should be considered where appropriate and if a problem arises. For example in cultures where women cannot speak freely in front of men, maybe it would be appropriate to create separate groups for women and men.
- **Registration:** In order to be able to consider the above mentioned issues when making a group, it is advisable to ask for prior informal registration through a simple e-mail, a telephone call or an SMS. This requirement does not mean that a person that will show up in the session should not be accepted.
- **Reminder:** It was advisable that an e-mail notification or an SMS should be sent as a reminder to the participants in the language café sessions in order to remind them of the sessions. This can also be achieved through a facebook group.

The profile of the immigrants that could be interested to participate in these language sessions is varied. Below, you can find a table with possible reasons why immigrants are interested to learn the language of their host country. It is associated with examples from the research realised in Greece but it could be relevant also for all the countries.

<p>To improve the quality of communication with natives</p>	<p><i>«... it is a new life for me here in Greece. Learning the Greek language is obligatory...we should learn Greek properly so as to be acquainted with the traditions, mentality and cultural specifics in order to be integrated into the Greek society. Only then, Greek will treat us better...» (int. 15)</i></p>
	<p><i>«Knowing the Greek language means that you'll be treated well from the police and public administration. They will not treat you like an object sending you back and forth from one to another office or services, i.e. from IKA to tax office and vice versa. When I once went to the district's police station the police officers' behaviour toward me was far better comparing with how they treat another guy who couldn't articulate properly any</i></p>

	<i>word in Greek...»(int. 11)</i>
To adopt the cultural code of Greeks and Greek society	<i>«...it is in our interest to speak, to write, to learn the cultural code of the country you've migrated to, to set up communication bridges with the natives. The more you know the language, the better...» (int. 2)</i>
To find a better job and improve work conditions	<i>«...if I don't know the language, if I don't know how to speak and write I'm going to remain for my entire life a work equipment/tool that anybody can use it as a disposable item...I'll never be able to either find a proper job or to improve my position in the Greek labour market" (int.1)</i>
To improve the quality of social life	<i>"...we all need the language just because everybody needs to communicate with his fellow neighbours; you definitely want to improve the quality of your everyday life, that's why you are here searching for a better life..." (int.6)</i>
To prevent discrimination practices, rejection and segregation	<i>"...if you express yourself properly and address your needs so as to be understandable to the other, then everybody will respect you...you will find more easily a house, a job, no one will dare to insult you [...] the language it is the first step towards being accepted" (int.4)</i>

Other reasons identified include:

- Completing administrative procedures with the local municipality, tax office, bank etc
- Communicating with teachers at schools and helping children with their homework
- Dealing with everyday life activities such as shopping or going to the doctor.

3.5 Facilitator

The facilitator is very important for the formation of the language café since s/he is the person who organises everything and facilitates the discussion in the session. The facilitator should have the following characteristics:

Characteristics of the facilitator

- Open-mindedness
- An interest in people
- The ability to listen as well as speak
- A willingness to take responsibility for making the Language Café a success
- Should be native speaker or have an advanced level in the language of the café

219

Once the café is up and running the organiser's role may include some or all of the following:

Role of the facilitator

- To facilitate meetings e.g. keeping the conversation going, coming up with ideas for café activities
- To use icebreaking techniques and be able to propose new activities
- Be a native/competent speaker of the language of the café
- To liaise with the venue owner
- To make sure that everybody is able to speak but is an effective timekeeper
- To encourage participants to ask questions
- To invite external guests, where appropriate
- To promote the language café in the local area

The above characteristics are similar, more or less, for all the language cafés. For the particular case of the organisation of language café for immigrants, a facilitator should take also into consideration the following:

List of things to consider specifically for immigrants

- **Native Speaker:** The need for a native speaker is far greater in cafés organised for immigrants wanting to learn the culture and the language of their host country than in other types of language cafés. If the facilitator is not a native, at least one native should participate in the café as a participant when possible.

- **Language Teacher:** There is no need for the facilitator or the native speaker to be a language teacher or to have any teaching background.

- **Liaising with immigrants and immigrant associations:** The facilitator of the sessions should be able to liaise with immigrants and immigrant associations in order to attract people in the learning sessions. In the same time, s/he should liaise also with natives willing to participate in these language learning sessions.

4. ACTIVITIES

After setting up a language cafe, you should keep it going. In order to do that it is important to create a friendly atmosphere and organise a series of activities which will be considered useful and attractive. The first meeting is very important in order to engage the participants and create the basis for the success of the future sessions.

4.1 First Session

The first session is very important for the introduction of the cafe and the introduction of the participants. In the introduction of the cafe the following things have to be explained and discussed with the participants. It is very important that decisions are taken with the agreement of the participants.

Introduction of the Cafe

- Explanation of the aim of the language café
- Explanation of the ground rules for communication and organisation
- Decision about the times and dates of café
- Decision about the cultural interest that will be the focus of the café

Another useful activity for your first meeting is to discuss your language learning experiences using the form below. Each member of the Language Café group can introduce themselves using the suggested format below. It will probably be less intimidating for people to speak to each other rather than to the whole group. This can be done in the foreign language or in the immigrant language. Another idea is for each group member to introduce themselves to the person next to them who will then introduce them to the whole group.

Questions to be asked in the first meeting

- Name:
- What languages do you know?

PLANS AND EXPECTATIONS: Use these questions to discuss what each of you would like to get out of the Language Café. This could be done each time a new person joins the Café or simply used for the first meeting to set up the café.

- What are your reasons for joining a Language Café?

- Do you have any particular language learning aims, e.g. improving speaking skills, language for work, going to the doctor, help your children with homework, socialising with the speakers of the language etc.?
- What are your preferred times/days for meetings?

The first meeting is also the time where team building has to start and ice-breakers are very important for this issue. Below you can find some examples of ice breakers that you could use in a language café session.

Ice Breakers for the First Meeting

What we have in common

The facilitator calls out a characteristic of people in the group, such as *'having children'*. All those who have children should move to one corner of the room. As the facilitator calls out more characteristics, such as *'likes football'*, people with the characteristic move to the indicated space.

Match the cards

The facilitator chooses a number of wellknown phrases, and writes half of each phrase on a piece of paper or card. For example, they write *'Happy'* on one piece of

paper and *'Birthday'* on another. (The number of pieces of paper should match the number of participants in the group.) The folded pieces of paper are put into a hat.

Each participant takes a piece of paper from the hat and tries to find the member of the group with the matching half of the phrase.

Names and adjectives

Participants think of an adjective to describe how they are feeling or how they are. The adjective must start with the same letter as their name, for instance, *"I'm Henri and I'm happy"*. Or, *"I'm Arun and I'm amazing."* As they say this, they can also mime an action that describes the adjective.

Three truths and a lie

Everyone writes their name, along with four pieces of information about themselves on a large sheet of paper. For example, *'Alfonse likes singing, loves football, has five wives and loves PRA'*. Participants then circulate with their

sheets of paper. They meet in pairs, show their paper to each other, and try to guess which of the 'facts' is a lie.

Find someone wearing...

Ask participants to walk around loosely, shaking their limbs and generally relaxing. After a short while, the facilitator shouts out "Find someone..." and names an article of clothing. The participants have to rush to stand close to the person described. Repeat this exercise several times using different types of clothing.

List of things to consider specifically for immigrants

- **CV:** You can ask the immigrants to fill in the information below in writing but only when they have some basic writing skills. Therefore, an important question which should be asked at the beginning is whether they know how to write in their host language
- **Language:** The language used for the presentations and for all the activities of the project should be the language of the host country
- **Traumatic Experience:** The participants should be never forced to talk about personal experiences if they do not want to because they could be related to traumatic experiences

4.2 Organisation of activities according to the needs of the target group

The activities organised in the framework of the language cafe should be flexible and adapted to the particular needs of the target groups. The emphasis should be given to oral communication and discussion skills but also writing skills exercises have to be organised if the participants need them.

List of things to consider specifically for immigrants

Topic Based Sessions: A specific thing that is different when organising language café sessions for immigrants is that they should be based on specific topics. While in other forms of language cafés the flow of discussion is free, in order to meet the needs of the immigrants, each session (or the whole café) should be organised around specific topics in order to meet their specific needs. These topics are provided in the curriculum of the METIKOS project and include help for children, coping with administrative procedures, specific topics such as literature cafés, job related issues etc. The topics can be pre-arranged but also the participants can suggest topics according to their own needs. If the immigrants have writing skills,

they can write the topics on a piece of paper and put it in a box. If they do not have, they can just suggest ideas during the café sessions and discuss them with the other participants.

It is advisable that the facilitator prepares each topic before the session. They can bring together some material that could be used as a stimulus for the discussion or in order to explain some specific vocabulary, develop some specific skills etc. according to the needs of the group members. The facilitators can use the bank of online resources from the site www.metoikos.eu which has resources for the topics suggested in the curriculum. Other resources that can be used include:

- Articles from newspapers
- Videos from youtube
- Photos from magazines
- Language learning material from the dedicated sites in the Internet
- Vocabulary lists
- Etc

The list of resources is only indicative. The resources could be of any type (text, video, photo etc.). If the resource is electronic (audio or video), proper equipment needs to be made available in order to play it (e.g. laptop computer).

The learners do not necessarily have to be prepared for each session but sometimes it may be advisable that they are asked to be prepared for a topic to be discussed or bring an example of something relevant to the topic with them

Other ideas for activities can be seen below:

Discussion Starters
Easier Ones

- Compare your likes and dislikes about the culture of the host country, e.g. I really hate it when...
- Talk about your life/job/hobbies etc.
- Think of 10 items that are related to your life here and describe them
- Make word maps. Write one word and then try to find as many related words and expressions as possible.

More Difficult Ones

- Make up a quiz on an agreed topic

- Take it in turns to select an item from the media and present it to the rest of the group

Games

The organisation of games should again be culturally sensitive and only organise games if there is agreement of all the participants in advance that they want to play

- Charades – mime an activity/word/film/book etc
- Taboo (have picture cards, pick a card, try to explain the picture without using any proper nouns)
- Memory games – place a collection of items on a tray, spend 5 minutes naming the items and trying to remember them. Cover the tray and see who can remember the most items.
- Pictionary (pull a card with a word on it and draw a picture to help the others guess what the word is)
- Word association game – one person chooses a word, the next has to find a word that is associated with it and so on
- Scrabble (sets are available for different languages)
- Who's who? Someone thinks of a famous person and the rest have to ask questions to find out who it is (these can only be answered yes/no)
- Broken phone – whisper a sentence or a short story to your neighbour. This is continued around the group and the last person tells the sentence or story out loud so that everyone sees how it compares to the original.
- Start with items beginning with 'a' and each person adds an item and tries to remember every preceding item until you reach the end of the alphabet.

Cultural Activities

- Invite a guest speaker to talk about his/her work, interests, travels etc.
- Bring in some music, listen and talk about it or sing along karaoke style!

- Listen to songs. Try writing out the lyrics or have written lyrics with gaps and try to fill in the gaps.
- Take it in turns to prepare a talk on something or simply describe what you have been doing
- Take it in turns to talk about your country of origin
- Pick a topic (eg food) and each person has to say one sentence about anything related to that topic
- Go to the cinema together and discuss the film afterwards
- Choose a book to read and discuss it in the café
- Each person can bring a poem or play and you can read aloud from it and/or discuss it
- Have a food/wine tasting evening
- Take it in turns to cook an international dish and introduce it to the rest of the group

List of things to consider specifically for immigrants

Extra activities that could be organised according to the specific needs of the immigrants are practical hints and tips such as writing of CV and filling of forms in case such need is requested by the participants and scenarios.

The participants in the groups will have different skills which could be identified and made use of. These might include music skills, artistic skills etc. You would not believe the wealth that is hidden within your group!

5. EVALUATION

It is important to regularly obtain feedback from the participants in the language cafe who will be able to identify problems or highlight good practice in order to improve the sessions for everyone

The questionnaire that is suggested to be used with immigrant participants is the following:

LANGUAGE CAFE PARTICIPANT SATISFACTION FORM

A questionnaire for café-goers and sponsors to be used at 5 weeks and 10 weeks

This evaluation will be used in confidence, but is needed to inform us of your views.

Please let us know what you think of the project by completing and returning this form to your workshop leader / facilitator at the end of the programme

Your name (optional)

Location of the language cafe

Please ✓ the appropriate responses to each statement. If you would like to add further comments please add them in the space provided, continuing on a separate sheet if you need to.

		YES	NOT SURE	NO
1	The METIKOS language cafe programme was what I expected			
2	The information/guidance about learning I was given before and during the language cafe programme was relevant and helpful			
3	The language cafe has helped me to develop my spoken language skills for living and working in xxxxxxxxxxxxxx (name of the language)			
4	The language cafe programme was well organised			
5	The support available during the programme was helpful and supportive			

6	Any materials and resources used were well presented and easy to use			
7	I can speak in xxxxxxxxxxxx (name of the language) much better than before I attended the language cafe			
8	I have more confidence in using my spoken language skills in public, at work, with the doctor, in banks and wider professional capacity			
9	I have more confidence in using my spoken language skills with my neighbours and in my community			
9	I would recommend the language cafe programme to someone else			
10	The facilities provided for the language were satisfactory			

Was there anything that could be improved?

If the Language Café was attended by a native speaker, was this helpful?

Are you planning to continue coming to the Language Café (if not, why)?

Are you planning to continue your language learning in another way? If yes please say how.

Date: __ / __ / __

Thank you – we value your opinion

6. CULTURAL AWARENESS

Regarding the organisation of language cafe with immigrants, the cultural awareness of the facilitator in specific issues regarding the culture of the immigrant countries is considered to be very important in order to be able to understand their issues, barriers and concerns as well as, their need to learn the host language.

List of things to consider specifically for immigrants

Some of the things that the facilitator should know regarding the culture of the immigrants might include the following:

- Country of origin of immigrants (some basic information)
- Culture of the country of origin of the immigrants (traditions, religion, languages spoken etc.)
- Main difficulties faced
- Main needs regarding language learning
- Specific cultural characteristics (regarding alcohol etc.)
- Framework of the EU policy on migration

Here is a very indicative list with examples of websites that could help you develop this cultural awareness

UNESCO document library on immigrants	http://www.unesco.org/new/en/unesco/resources/online-materials/publications/unesdoc-database/
Overview of the Immigration to Europe	http://en.wikipedia.org/wiki/Immigration_to_Europe
Amnesty International	http://www.amnesty.org/
Article about language learning and immigration	http://www.multilingualliving.com/2011/11/13/immigration-and-language/
Basic Knowledge about Islam religion	http://islam.about.com/
Basic Information regarding EU migration policy	http://www.migrationsverket.se/info/217_en.html
EU Migration Portal	http://ec.europa.eu/immigration/
Basic Information for the	http://www.migrant.gr

7. FACILITATION OF DISCUSSION. USEFUL TIPS AND TECHNIQUES

A main role of the facilitator in the framework of the language learning sessions is to facilitate and keep the discussion going. Below there are presented some useful hints and tips that will facilitate the discussion process.

Questions to ask regarding facilitation

1. Are you allowing your participants to be active learners? Are they able to participate actively?
2. Are the goals of the language café and the trainings sessions clear?
3. Are the sessions recognizing and including the skills and competencies of each member of the group?
4. Are there feedback mechanisms in place?
5. Have you clarified how the learning will help the participants in their daily life?
6. Is the material provoking interest and enthusiasm?
7. Are participants able to undertake self assessment
8. Are the participants able to share their learning with each other?
9. Do you use strategies to include all participants in the learning?

Hints and Tips for the Preparation of the Session

1. Match your content to the needs of the participants.
2. Depending on the length of the session, include various exercises and activities that are both meaningful and consistent with your participants.
3. When you introduce an activity make certain that it has a clear and meaningful context.
4. Ask yourself if the materials you use are attractive

5. Since everyone learns and retains information differently, prepare the session using a variety of delivery methods.

Hints and Tips for facilitation during the session

1. Allow participants to learn from one another
2. Expect participants to be engaged
3. Enforce positive and respectful interaction
4. Summarise and clarify difficult content or discussions
5. Ask open-ended questions and listen carefully
6. Be aware of pacing; keep an eye on the clock; keep it moving
7. Clarify with examples but don't overuse stories
8. Be positive, enthusiastic, and focused
9. Trust your participants to have good ideas
10. Include a variety of activities
11. Offer encouragement, praise, and recognition
12. Understand that people like to learn in different ways
13. Encourage constructive differences of opinion
14. Keep participation balanced
15. Pay attention to participant reactions, moods, and attentiveness.
16. Listen carefully to all the participants.

8. BUILDING CONFIDENCE

Building the confidence of the participants is a very important part of all the learning sessions including the language cafe. Immigrants are usually very reluctant but they can develop more quickly if their confidence in themselves is increased.

Here are some tips to develop confidence

Hints and Tips for the Confidence Building

1. Provide leadership opportunities for the participants. Ask them to take initiatives, to propose their own activities, to facilitate one session etc.
2. Set attainable goals for each participant. Realize that overcoming doubt to achieve objectives helps build learners confidence. Discuss with them on how they have developed their skills during the sessions.
- 3 Give constructive feedback to help reduce weaknesses and enhance strengths. Remain honest with each learner to encourage her to address problems, instead of avoiding or denying their existence. Make corrections without damaging the confidence of the participants.
4. Encourage participants to set high standards for themselves. Reassure students that they are capable of improving their spoken language skills. Provide consistent encouragement to students to show your commitment to their success.

9. CORRECTION TECHNIQUES

When facilitating a language cafe' session or assisting a language cafe session as a native speaker, the correction techniques are a very important part of the learning process. When correcting activities and discussions based on informal conversations, there is an important balance that has to be made between accuracy and fluency.

Accuracy vs Fluency in a Language Cafe

In a Language Cafe fluency is generally more important than accuracy since the primary objective is to get the participants to speak the language they learn. Normally, in this situation the correction of the mistakes is not immediate but is left for later. This is usually called "delayed correction".

During a fluency activity, it is better not to interrupt the participants. However, there will always be mistakes which need to be highlighted.

Tips on correction of mistakes in a fluency activity

- Take note of the mistakes that you hear during the conversation
- You can highlight the mistakes and ask the participants to correct it
- If the participants are not able to correct it you can correct it yourself by highlighting the correct answer
- Emphasis should be given to the mistakes which are repeated more frequently
- Sometimes the majority of the language cafe participants are doing the same mistakes. You can talk about them in the class.

10. CONFLICT RESOLUTION

For the organisation of a language cafe, the existence of a friendly and relaxed atmosphere is a very important aspect. Therefore, the recognition and resolution of a conflict, it is an important part of the role of the facilitator.

4 main things about conflict

- **A conflict is more than just a disagreement.** It is a situation in which one or both parties perceive a threat (whether or not the threat is real).
- **Conflicts continue to fester when ignored.** Because conflicts involve perceived threats to our well-being and survival, they stay with us until we face and resolve them.
- **We respond to conflicts based on our perceptions** of the situation, not necessarily to an objective review of the facts. Our perceptions are influenced by our life experiences, culture, values, and beliefs.
- **Conflicts are an opportunity for growth.** When you're able to resolve conflict in a group, it builds trust. You can feel secure knowing that your group can survive challenges and disagreements.

http://www.helpguide.org/mental/eq8_conflict_resolution.htm

Tips for Successful Conflict Resolution

- You can avoid many confrontations and resolve arguments and disagreements by communicating in a humorous way.
- Accurately read another person's nonverbal communication. This is an effective way for the identification of conflicts
- Listen to what people have to say
- Recognise the importance of feelings

List of things to consider specifically for immigrants

In the resolution of conflicts with groups of immigrants, the respect of the cultural diversity of the participants, of possible traumata and of cultural norms is a very important aspect.

11. PUBLICITY

Here are a few tips for advertising your Language Café by using the press, events, personal contacts and other agencies. These are followed by some advice on supporting other people to set up a Language Café.

Build a Website

- You can use the website of METIKOS www.metoikos.eu to advertise the language courses (contact: euprograms@action.gr) or you can build your own website for your cafe using free platforms such as blogspot. This is a free and easy way to gain publicity
- In the website, give specific information regarding the language, the location and the time for the meetings. Emphasise the benefits that the participants will have. Regarding the immigrants, emphasize the topics you are going to cover

236

How to use the press

- Create a recyclable press release (see 'How to write a press release' www.linguaconnections.eu/STWritingPress.htm)
 - Contact:
 - o Press officer of newspapers, etc
 - o Webmasters of online publications
 - o Journalists of your local paper
 - o Online journals relating to language learning
 - Send pictures (but get permission from subjects first)
 - Find someone who has a contact in the press
 - Use your institution's press office
 - Use your institution's newsletter
 - Find something of media interest to tell the press (an attractive story to make your project look 'real')
 - Start local when approaching TV and radio
 - Use special interest newsletters, e.g. local government, schools

- Use events listings
- Create a podcast or mini video to send to websites, etc.
- Link to press coverage you have had on your website
- Use special event publicity relating to languages/education, e.g. European Day of Languages
- Use specialised press like women's or children's magazines
- Have a clear message and be innovative – tell a personal story, think of a catchphrase

Health warning. Be careful of:

- o The press misreporting you
- o More interesting events may displace you from the news
- o Using photos/podcasts without permission
- o Not always saying the same thing
- o Not targeting your press release to the publication
- o The press is good for spreading information and the idea but possibly not for recruitment
- o Your institution press office can let you down

Use of Events

- Use different kinds of publicity at different stages of the Language Cafe
- Use language learning conferences (your approach will depend on the type of conference, e.g. informal/research)
 - o Before Language Cafes are set up, use conferences as a means of:
 - ☐ Looking for venues/sponsors
 - ☐ Looking for partners
 - ☐ Market research

o After Language Cafes have been running for a while, use conferences to present:

- ☑ Successes and failures
- ☑ Dos and don'ts (useful tips)
- ☑ Poster presentations
- ☑ "Live" workshop version of the Language Café

- Give out postcards at events
- Consider cost issues
- Examples of events to look out for:

- o Professional events
- o Company "open houses"
- o Market days (local)
- o European Day of Languages
- o Book fairs (small)
- o Anti-racist days, events and festivals
- o Education fairs
- o Festivals (music, culture, art, etc)
- o Any kind of events organised by the immigrant communities

Use of Personal Contacts

When organising a language cafe for immigrants, the personal contacts maybe the most important means of publicity (word of mouth).

- Use "useful" contacts, e.g. institutions that can be useful to your Language Cafe, and personal contacts

- Instead of sending emails to a mailing list use a selective approach and contact people who are potentially interested or who can be an asset to your Language Café

- Contact immigrant associations, NGOs working with immigrants and all other mainstreaming organisations that are able to provide access to the target group
- Keep people updated, e.g. through an email every now and then or a newsletter, even if they are not in a Language Café' group
- Add the website URL and your blog address to your email signature to raise awareness of the Language Café
- Improve cohesion within the Language Café by organising activities like a dinner together or watching a movie – this may help to keep the Café running and might convince people to join
- Use friends for dissemination (tell them what you have been doing and for recruitment (ask them if they know people that would be able to join the groups)
- It is sometimes a good idea to talk to people face-to-face instead of sending an email

List of things to consider specifically for immigrants

Immigrants are usually very reluctant to speak to people they do not know, so good practice to attract them is to contact them through organisations and individuals that they do already know and trust.

Involving other Agencies

Involvement from other agencies may take the form of financial involvement, e.g. paying for a native speaker or some other form of sponsorship, e.g. providing a space/venue for free

- Find out about the aims of the agency and make sure that you link to the aims you have when approaching them
- Examples of agencies:
 - o Local authorities, e.g. district council/ municipality/commune
 - o Cultural organisations, e.g. British Council/ local cultural associations
 - o Embassy/cultural departments
 - o Language schools and university language centres/departments/ Lafrancophonie /

- o Schools (may be interested in a Language Café as an extra curricular activity)
- o Non-governmental organisations (NGOs)
- o Bookstores/chains and publishers
- o Libraries
- o Charities/refugee organisations
- o Immigrant Associations
- o Employment offices
- o Community centres in your area

How to extend the Network of Language Cafes

The real success of a Language Café is based also on the extension of its network. In order to expand your network you can do the following:

- Make it easy to access information such as this methodology
- Provide marketing tools/publicity pack, e.g. posters, postcards
- Include your contact details in all publicity
- Be ready to offer support and guidance
- Go to the first meeting of the Language Cafe if possible
- Make sure your website is easily accessible and regularly updated
- Link to other websites
- Use your own organisation's resources, e.g. mailing lists
- Contact organisations external to your own, e.g. libraries, supermarkets, immigrant-run shops
- Be aware of existing networks and use them
- Go in person to potential venues (but possibly phone first)

12. FINANCIAL ISSUES

The costs related with the organisation of a Language Café for immigrants are minimum, however some costs are always present and they could be covered by sponsorship. The sponsorship should not necessarily be in money but they could provide the venue or facilitate the promotion of the café.

Sponsors have agendas, make sure you make one for them. They will need to know what they will be getting out of the money, contribution they will be offering. Mostly they are looking for a new clientele (commercial sponsors) but some just look for good reputation (public minded sponsors).

You need to decide from the beginning what you need sponsorship for (venue, materials, promotional products in the language concerned, free courses, vouchers to give away as prizes) in order to identify the best sponsor for it.

Approaching the sponsor (by personal contact, letters or email will not work). She/he will need to know: numbers (do not give them actual number of participants, talk about multiplying effects), type of audience. In the table below, you can find a table with possible sponsors.

Who	How	Why
Public services such as schools, colleges, local councils, employment offices etc. e.g. Local authority, education service organising Language Cafés in libraries	Providing management and organisation services Funding Publicity	Language Cafés provide opportunities for a wide range of people to engage in self-improvement particularly if they don't have access to other opportunities for reasons of cost, access and lifestyle
Language Café venues such as cafés, bars, cinemas etc.	Organising and running the café Publicity Putting on special events, venue appear to offer services for co-nationals	Many potential venues are run by people who either belong to the immigrant community or who are interested in the culture, food etc. It also gives great added appeal to their venue.
Commercial enterprises such as coffee companies, supermarkets, manufacturers	Providing food and drink, Funding Publicity	Many businesses engage in charitable work and could support a Café that is of benefit to a particular

		group of people
Cultural associations, clubs and societies such as dance groups, NGOs etc.	Providing management and organisation services, providing venues, Publicity, Guest speakers	These societies etc. could work with a Language Café to put on a special event which would promote their area of activity (e.g. African dances)
Cultural Institutions such as embassies and cultural institutes	Funding, Links to the target culture, Resources from the target language, promotion to participants from their country	These organisations may be able to provide resources to promote their language/culture through the Language Café network

CHAPTER B: TANDEM®

1. INTRODUCTION

1.1 Definition

Tandem[®] is a way of learning a language by exchanging with somebody who wants to learn your language. You divide the time into two parts. In one, your partner learns and practises your language, and you help him. In the other, you learn and practise her/his language, and your partner helps you.

It is an especially good way

- to learn new words
- to understand better
- to speak freely and to learn to express yourself with few words
- to get to know other cultures.

You can also work on the Internet ('eTandem^{®1}'). So you can practise reading and writing, and you can also talk with a Webcam.

1.2 History of the Approach

In 1979, a German language teacher at the Cultural Institute Madrid (a branch of Goethe- Institute) was in a dilemma, which practically all foreign language teachers face from time to time: The Spanish course participants complained that they were 'saturated' with knowledge about the German language, but had no opportunity to use this knowledge. At the same time, he often met German students who wanted to learn Spanish in Madrid, but were angry about overcrowded courses that reminded them more of lectures.

His reaction was the only logical one: Any time it was possible, he brought into class the 'real' Germans increasing the opportunity for the course participants to communicate with 'Where are you from' and 'What do you do here' in real life situations with a personal interest.

However, in the long run it was not enough. The packed programme left no space for such 'excursions into reality' and, what is more, it shortly became apparent that the Germans had more prior knowledge of the foreign language than the Spaniards; and therefore, 'Castellano' (Spanish) was soon imposed as the lingua franca. This short experience posed some questions that were going around in his mind:

☐ To what extent can a language course prepare a person for the use of a language in reality? Apart from the often criticised fact that a great part of the utterances come only from the mouth of a teacher, is it a problem that all the corrections are only made by one person? Despite his/her good intentions, is this person, not hopelessly over challenged when he/she tries to establish genuine

communication in a target language with all the participants who are so different from each other?

☐ Isn't a lesson, of necessity, always a simulation; can a foreign language lesson with all its resources ever be more than a presentation and consumption of 'slices cut out of the linguistic reality, deeply-frozen and defrosted on occasion'?

☐ Isn't it nothing more than an absurdity that each year, hundreds of German students toddle speechlessly around Madrid, while at the same time hundreds of inhabitants of Madrid try to snatch 'a smattering of authentic German' in language laboratories by practising more or less artificial dialogues, listening comprehension exercises and tests?

☐ Why are we constantly looking for ways to bring the in-class conditions closer to reality by all possible means? Why don't we, at least once, try to change the reality in such a way that it facilitates language learning?

☐ In these last years, some solutions from many fields have been taken from the experts and passed down to those who are concerned about these issues. If it is possible even in psychiatry (self-help groups) why not in language teaching?

And so the teacher of German started matching Spaniards learning German and Germans learning Spanish in exchange pairs. After conducting detailed interviews with the first pairs, the dependent elements for success were revealed. With the help of the former course participants and the first Tandem[®] pairs, various didactic materials were developed. That is how the Tandem[®] intermediation came into being.

As a result of it operating successfully for three years and the enrolment was continually increasing, the time for the next step arrived: parallel Tandem[®] courses for Spaniards and Germans which started in 1982, hosted in the Cultural Institute's rooms. As far as previous experience was concerned, there was only one article known (by Nükhet Cimilli and Klaus Liebe-Harkort). It was in regards to a course in 1973, with Turkish workers and interested Germans in Munich. None of the pioneering projects of the Deutsch-Französisches Jugendwerk (German-French Youth Association) had reached Madrid. Nevertheless, the principles were approved and after some time an informal group of German and Spanish teachers with Tandem[®] experience was established. Then, in the summer of 1983, they tried to apply the same procedure working with youth at a youth meeting in Sigüenza. The majority of these teachers were present when the 'Centro Cultural Hispano-Alemán TANDEM[®]' (Hispanic-German Cultural Centre TANDEM[®]) was established. Now there is a wide net of cooperating initiatives in many continents that use the brand 'TANDEM[®]' as a common recognition sign.

1.3 Examples where Tandem[®] learning has been applied

The Tandem[®] approach has been used widely in a great variety of languages for a great variety of exchanges. It has been used mainly in a university environment for exchange students. Particularly interesting Tandem experiences include the Tandem integrated in qualification programmes and multigenerational house, Tandem between police officers and refugees, Tandem to support women, Tandem for lesser used languages etc.

2. BASICS

In this section are presented the basic tips for Tandem[®]. This document includes all the main information that a Tandem[®] participant should know in order to be engaged in a successful Tandem[®].

1: Let's start!

In the beginning it helps if you make notes about the next meeting, like this:

- What is the subject we are going to talk about?
- What materials do I need? (pictures, comics, articles, songs, short films etc.)
- Where do we meet?

2: Exchange roles

With Tandem[®] you are alternately 'learners' and 'teachers/learning assistants'. Sometimes you are the language-model for your partner, and sometimes you learn from his example and his corrections.

If you are the 'learning assistant', be restrained. We retain knowledge best when we have discovered it for ourselves. So do not provide answers immediately, but try tips or examples.

3: Distinguish and alternate both languages

Speak for a certain length of time, e.g. only half an hour, in one language, then half in the other. Or write an email half in your language and half in the other. If your partner does not understand a word immediately, explain it with another. If you translate, you end up using the language you can both speak better. So one learns more, and the other less.

4: Speak about what you like, for example:

- your school/course and class-mates, work and colleagues, your residential district/your town in the country of origin and here, your spare time, parties, habits, zodiac sign etc.
- common interests (sport, fashion, music, films, computers, domestic animals etc.)
- things you have done (your last holidays, the first trip without parents, first love, the nicest or worst day of your life...), or fantasise about the future (what you want to be in ten years, what your biographer would write about you, what you would be if you were born again...)
- discuss topical questions (climate change, youth unemployment...).

5. In this way you can learn a lot:

Listening: speak normally with the partner. If necessary, repeat something in other words, so he learns to guess the rest from words in a context.

Speaking: better a short sentence which is not quite correct than a silence. Don't worry, nobody is listening to you!

Reading: choose real articles or publications, even if you do not understand everything immediately. First find out what it is about in general, for whom it is written, and the central message.

Writing: it's practical to write something at home and then have a look at the results together, or read them out to each other.

6: There are many ways of saying the same thing

Not all words are in the textbooks. You can get to know from your partner what is 'cool' or 'up-to-date'. Or you can practise technical or business language (commercial letters...).

7: Your aim is mutual understanding

Speak naturally. Don't use long, involved sentences (which discourage) and no baby talk (the partner does not learn anything). Explain gradually, and make sure that he has understood. Encourage the other person and put yourself in his shoes.

8: Don't translate!

It is not effective if you jump from language to language (unless you are deliberately practising translation).

So it is better if you limit the number of new words and use:

- Synonyms: *stroll = walk*
- Contrasts: *bitterly <-> sweetly*
- Examples of the same category: *tangerine-> orange, lemon*
- Derivations: *fly -> flight*
- Associations: *sea and holidays*
- Word connections: *tooth(-)pick*
- Comparisons or references to the person: *'You have jet-black hair.'*

9: Retaining words is not difficult

- Write them down and look at them long and thoroughly
- Say them aloud, sing, shout or whisper them

- Discover similarities to other words
- Discover similarities to words from your own language
- Learn a word together with its opposite
- Express them graphically (make a flower in the 'o' of 'the flower')
- Form sentences with them or do a role play in which they appear
- Put in references to other words (*vacation – sea - jellyfish*)
- Order and collect them in groups or lists
- Pay attention to the feelings which the sound produces (e.g. the patter of rain).

10: Learn from your mistakes!

Mistakes are in no way bad and no accident, but are part of the learning process. Arrange with your partner how you want to deal with corrections.

If your partner has only a little knowledge, focus on a few topics. If he is advanced, don't think you can't develop his language. He can still learn a lot.

However, when writing, it is best to be accurate.

11: How you correct mistakes:

- during the conversation pay attention to which mistakes are made most often. Discuss them only afterwards so as not to interrupt the flow of words.
- Use the word he got wrong correctly, in the course of conversation. So your partner has a model, but is not interrupted
- Note mistakes, and then go through them together
- Highlight your explanations in writing
- Your partner can write down the word or the sentence and read it several times aloud.

12: Linking the cultures

With Tandem® you have the opportunity to see another country and another culture 'from the inside'. In this way you find out how others see your country and your culture 'from the outside'. It's worth allowing yourself to be surprised, but try to listen first, before you judge. As for the rest, if something in the behaviour of your partner seems strange to you, don't think that he wants to offend you. Ask.

If you have the feeling that it's not going well, talk about it without making it personal. In every learning process there are highs and lows. Your teacher/counsellor can also give you advice. Have a good journey!

3. IDENTIFICATION OF POSSIBLE PARTICIPANTS AND REGISTRATION

When organising a Tandem[®] session for immigrants, the main issue that has to be dealt with is that there may be more immigrants that are going to be interested in learning the language of the host country, than local natives interested in learning the language of the immigrant country. This situation becomes more difficult by the fact that having the same knowledge of the language of the other is a prerequisite in order to participate in a Tandem[®] exchange.

List of things to consider specifically for immigrants

When searching for Tandem[®] partners for immigrants it is very important to focus both on the immigrant population and the native population and search for natives that could have an interest to learn the language of the immigrants

The next step after the identification of the possible participants is the registration through the use of a questionnaire. The questionnaire is needed in order to match the needs of the immigrants to the needs of the natives and vice versa. Below, you can find a template for this questionnaire developed to match the specific needs of the immigrants. The questionnaire for the locals might be a little bit different.

List of things to consider specifically for immigrants

Often immigrants need more help when completing a questionnaire and therefore there should be someone capable of helping them with this process.

Languages offered:	Language Searches:
Registration Date:	With the help of:
1- Name:	
Location:	
Phone (s):	best time to find:
Email:	
Gender: male or female	Age: years
Do you have children that will be present during Tandem [®] ?	

2 - What is your educational background?	
What is your current occupation?	

3 - What are your interests?

travel	dance	walk	take photos
go to the cinema	painting	watching TV	go to the mountains
sing	go to museums	Discuss	go to the beach
cooking	going to the theater	acting	listening to music
read literature	write		

If you play sports, specify:

If you play an instrument, specify:

If there is something else you enjoy doing, specify:

4 - Why and for what you want to learn the language?

- o To communicate in daily life
- o cultural
- o to find work
- o For the work I have
- o studies
- o To help my children in the duties
 - o Other reasons:

I am interested in:

	Much	Medium	Little	None
Understanding what I hear				
Reading				
Talking				

Writing				
Translating				

5 - How much time per week you can devote to the Tandem ®? (We refer to the total time, ie while you speak in your language you speak more on that of your companion)

Minimum hours:.....

Maximum hours:.....

6 - Where and how long have you studied the new language?

Place of Study	How Long
public / private school	
course	
Individual study	
Other (specify)	

How would you evaluate your language skills? (1 = poor, 5 = almost native) (make an X)

	1	2	3	4	5
Understanding					
Speaking					
Reading					
Writing					
Translating					

Do you currently attend language courses?

- Yes
- No

7 - Do you usually have contact with people who speak the language?

- Never
- Little
- Occasionally

- Almost every day

If you had contact with the native language, what were your experiences and your impression of the language?

8 - Your own language

Do you know how to write?

- Yes
- With Difficulties
- No

Do you know any dialect, if yes which?

What skills do you have for other languages? (1 = poor, 5 = almost native)

	Speaking	Reading	Writing	Translate
French				
English				
Other (specify)				

9 - Do you smoke?

- Yes
- No

Would you like your partner to..[®]? (We can not guarantee everything...)

	Yes	No	It is the same
be the same age			
be studying the same subject			
be in same kind of work			
To have similar interests			
Be a Smoker			
Be female			
Be male			

10 - Is there anything else we should know about you or that you would like to tell us (ideas, questions, learning ...)?

11 - SCHEDULE: Please note in pencil

Preferred hours: xx hours eventually if possible: //

	Monday	Tuesday	Wednesday	Thursday	Friday	Saturday	Sunday
8.00-9.00							
9.00-10.00							
10.00-11.00							
11.00-12.00							
12.00-13.00							
13.00-14.00							
14.00-15.00							
15.00-16.00							
16.00-17.00							
17.00-18.00							
18.00-19.00							
19.00-20.00							
20.00-21.00							

12 - I agree with the three basic rules:

- We meet regularly and we should notify our partner if we cannot or we have to leave.
- We use the two languages and exchange the roles of 'student' and 'helper'.
- If possible, do not mix languages and divide the time into equal parts

Signature:

Thank you for completing the questionnaire!

4. STARTING A TANDEM ®

4.1 Matching the participants

The intermediary person or organisation is responsible for matching the participants on the basis of the questionnaires that have been presented in the previous section. The basis for a good Tandem ® is a genuine interest and mutual understanding between the partners, which prompts them to speak, making it easier for them. This is why a careful choice and a personal knowledge of the participants before an intermediation are the most important steps of the intermediation centre. This possibility of making a choice is what distinguishes Tandem ® from a haphazardly made conversation.

4.2 Criteria for Successful Matching of the Participants

Residence/workplace

Hopefully, this is not far away from each other, according to the time of day when the meetings are to take place.

List of things to consider specifically for immigrants

Attention should be paid to the fact that many immigrants change places of residence often as a result of their work. E-Tandem ® should be always offered to them as a possibility, provided that they have the related skills and access to the relative equipment.

Studies/profession

The same occupation is important only for people who do Tandem ® for professional reasons. A comparable level of education is more important.

Age

Normally, the difference of 5 years is acceptable, but 10 years is too much. However, the meaning of age loses its importance from a certain point; a difference between a 40 and a 50-year old is not as significant as between a 16 and a 26-year old.

List of things to consider specifically for immigrants

The migrants often are younger people with short school careers and they know only their own language, the host country's language is the second language they learn. The local people which learn a migrant language like arabic are often people which

have learnt a lot of languages and the migrants language is number five, so they are older. This might lead to the impossibility of building tandems for young migrants."

Interests

Asking about their interests rather serves the purpose of giving the intermediary an impression of the future Tandem[®] partners when he/she does not know them personally. As experience shows, it is enough to have one common interest to have something to talk about while getting to know each other. There are good Tandem[®]s not only with identical, but also with completely different or opposite interests; mutual understanding is more important than concrete interests.

Motivation for learning

Here, some specific professional interests should be required. Otherwise, the answers most often give little meaningful information.

Language proficiency level

Including a learning biography is important for two reasons:

1. It is possible to tell if a participant needs organised classes outside Tandem[®]
2. It is necessary that the participants are at a comparable level. If they are not, a great deal of patience is required by the advanced participant when explaining to the partner. Thus, this undermines the participants' interest after some time. Moreover, the language of the spontaneous communication shifts for the benefit of the advanced participant's language ('the language of the effortless communication'), which causes the gap to grow.

List of things to consider specifically for immigrants

For some immigrants that speak Arab or other similar languages, the identification of the language is not enough. Also the dialect of the participant should be asked because many immigrants do not speak the standard version of the language.

Also in the case of a temporary lack of people of a certain nationality interested in Tandem[®], the rule of equal proficiency levels should not be ignored. It is better not to intermediate any Tandem[®] than to do one, which condemns its participants to failure or continuous frustration. Small inequalities are possible only out of consideration for some culture specific peculiarities of learning or the country where a Tandem[®] takes place. For example, the Spanish tend to think that they will make fools of themselves if they make a mistake. In addition to that, the Germans in Madrid normally learn faster during the same time, because staying in a target-

language environment offers additional opportunities to practice. This is why in Madrid the Germans are principally matched with Spaniards who are at a more advanced level.

Duration

Tandem[®]s, which last for less than two weeks, do not seem to make much sense, unless the meetings take place almost every day and in this way, the beginning phase is shortened.

An average duration of a Tandem[®] is between three and six months, but there are also some perennial ones.

Time

Usually the one who comes to another country to learn a language needs significantly more hours than the one who works in the country while learning the language as an aside to daily living. Regulate this by enabling the former to work with many independent partners.

The minimum time is more meaningful for the intermediation than the maximum limit; however, it is often exceeded if there is mutual liking between the partners.

Additional learning

The knowledge of where the participants learn a language and what contact they have with it helps to determine which proficiency areas Tandem[®] can include or exclude, while appropriate hints are given during the interview.

Interests and other characteristics

The answers provided in this field help the intermediary to get a more refined idea of the future partners. What is more, they may provide some clues about possible incompatibility or aversion.

Political interests

Generally, the conservative participants have no interest in such information and want to perceive learning languages as something detached from it. Liberal participants tend to consider it as a part of a lesson. If no agreement can be achieved, the intermediary can sometimes help with hints about other information sources.

Gender

The statements under this heading should be interpreted carefully. For instance, it can happen that somebody would find a partner of the opposite sex more interesting, but he/she does not indicate it for fear that the intermediary would misinterpret their intent. Also during work in a Tandem[®], some difficulties resulting from the ambiguities in communication between men and women may arise.

According to the experience in Madrid and Bielefeld, Tandems between two women are the most productive if those women have similar cultural backgrounds.

List of things to consider specifically for immigrants

Gender is surprising often a blocking factor. Both native women as migrant women prefer sometimes to meet only with women, but the number of participating migrant women is in some nations very low, which leads to difficulties for building tandems."

Teaching experience

If one of the participants is a beginner, it is almost necessary that the other has teaching experience so that systematic and even learning is possible.

Schedule

Referring to a schedule makes the intermediation considerably easier; availability is often named as one of more important factors for a successful Tandem®.

Miscellaneous

A concern about the possibility of breaking off an inappropriate partnership and finding a new partner is often expressed here. According to the surveys, the mutual liking or openness comes before the common interests. The relationship between the future partners is difficult to foresee having only a questionnaire, but this question can give us some hints.

Tips for Matching the Pairs correctly

When intermediating, it is easier not to compare all the answers one by one, but to analyse them in this order:

- 1) Schedule
- 2) Knowledge
- 3) Age
- 4) Interests.

The questionnaires of the interim pairs matched in that way are put together and checked according to the following factors: sex, other characteristics, and political interests. At the end the 'blocking factors' like smoking and particularities are checked.

At this point, the pre-selection is completed, but there can be other possible combinations. Now one of the candidates is called and a meeting is arranged to shortly describe to him/her the possible partner/s (without showing him/her the questionnaires). Line them up according to his/her wishes. Two or three proposals of appointments are made. Then the intermediary calls the other partner/s, lets them chose a final meeting date and informs the other person about it. Then the actual introduction follows.

4.3 Organisation of the first meeting between the participants

Introduction

As experience shows, the names are not remembered after the first introduction so they should be repeated once again, later during the conversation, or on the telephone, before the introduction takes place.

Relaxation

The situation is sometimes embarrassing for both participants. The intermediary should absolutely avoid a situation in which the introduced partners have to wait for him/her or even sit together at the meeting point waiting and exchanging shy looks. It means coming on time or a bit early so that there is already somebody to talk with. Leaving both partners alone for 5 minutes after the introduction so that they can chat in private and then coming back to continue with the exact hints has also proven to be successful.

Informal test

If the intermediary does not know the foreign language proficiency level of those involved or the questionnaires do not evidently state it, the conversation provides a opportunity for a better overview. That is why the intermediary moderates the conversation sometimes in one language then the other. As an exception, he/she begins in the language of the participant who is probably less relaxed and more inhibited. The language has to be changed inconspicuously so that the situation does not seem like an exam.

Establishing direct communication between the partners

The aim of the introduction is to establish direct communication between the partners and to initiate the gradual withdrawal of the intermediary. That is why the partners trying to ask each other questions through the intermediary have to be gradually redirected. Good reasons for direct conversation are arranging the place, time and frequency of the meetings, etc.

Organisational clarification

At the end of the conversation, each of the participants needs to have:

- Name, address, phone number of the partner
- Phone number of the intermediating organisation
- Time and place of, at least, the first meeting

Attention should be given to the fact that the partners have the same travel distance to their meeting point. In the beginning, there should not be more than 3 meetings a week. The intermediary writes the charged fee, if any, and the name of the partner with a date, down on the questionnaires, and gives them back to the partners. He/she keeps a sheet with all the data. Then he/she explains the procedure for getting an extra Tandem[®] or a subsequent one in case any of the partners would like to do so.

Introduction into materials

Introduction to the existing supporting materials can be given at the beginning as an ice-breaker. As experience shows, these materials are only partially used. They should be nonetheless given as placebo for fright or 'anxiety during the first meeting'.

List of things to consider specifically for immigrants

Due to the forced mobility of migrants, all couples should be introduced in the introductory meeting in the use of skype and language exchange platforms, so they can maintain the contact by internet even if one has to change residence.

Also, it might be useful to give some web references about free language learning courses, both for the migrant wishing to take additional structured classes at his/her convenience, as for the local wishing to improve his/her level in the migrants language or to resolve grammar questions.

Tips on implementing a Tandem[®]

According to their observations during the meeting and their prior knowledge, the intermediary can give hints about possible topics, peculiarities and risks of a TANDEM[®]. In any case, they should emphatically point out the necessity of separating both languages and show a few examples as to how things can be explained monolingually. An intermediary should also offer help in case of any difficulties or questions that may possibly arise. If there is a feeling that either of the partners are not satisfied with the other, they can suggest that Tandem[®] begins less intensively and offers the partners on an individual basis, a different partner.

5. MONITORING OF A TANDEM ®

Basically, a Tandem® is a device for the participants and after a successful matching, the intermediary should be available in the background or disappear. However, the intermediary should ask the participants occasionally about how satisfied they are. The need for feedback is especially high in the first weeks immediately after starting; later it declines and can be obtained through group meetings where experiences are compared.

List of things to consider specifically for immigrants

Tandems with immigrants need considerably more monitoring than the other Tandems. The intermediary should contact the immigrant and the native speaker more often to discuss difficulties, problems and solutions.

At least in the first year of intermediation activity, it is strongly advised for the intermediary to organise an appraisal session with both partners together or separately at the end of each Tandem®. It broadens their experience and enables future intermediations to be better.

CHAPTER C: CYBER CAFÉ

1. INTRODUCTION

1.1 Definition

Generally the term “Cyber Cafe” is not widely used to describe websites for learning languages and therefore we propose the following definition:

A Cyber Language Cafe’ It is a website where language learners

- are able to practise a language, either through a tandem exchange, or in a virtual classroom, with the aid of audiovisual tools (text chat, video chat teleconference);
- can retrieve resources for language learning for independent language study;
- can find each other and meet up online, meet new friends on the basis of their common language(s) which they are learning or their native language;
- can be supportive / responsive to their questions and problems concerning their language learning, with the help of fellow learners, tutors and/or online tools (e.g. dictionary, online grammar,...);

Some principles are the same with the Language Cafe and Tandem sessions but there are specific issues that have to be considered in the framework of a cyber language cafe’. The sessions in the cyber language cafe are mainly synchronous with the use of a teleconference system. As with the language cafe’ and the Tandem sessions, the emphasis is more on oral than on writing skills even if the development of writing skills might also be considered with additional exercises and tasks.

2. TECHNOLOGY

Various platforms for teleconference are in place which allow for a great variety of interaction between the different users. However, a crucial factor that has to be considered for the immigrants is the issue of the ICT skills.

List of things to consider specifically for immigrants

Most immigrants tend to have lower ICT skills than the general population. Therefore, the tools that will be used should be as simple as possible and use communication platforms that they already know and use. Skype is a very good example of a communication platform that could be used for online sessions which might be known to the immigrants.

3. EXAMPLES OF ACTIVITIES DURING ONLINE SESSIONS

As in face to face language sessions, within the online sessions there are several examples of activities that could stimulate language learning in an informal environment. Some of them are described below:

Examples of Useful Activities

- “Find the synonym Quiz”: Reading parts of the text – Offering them a synonym orally or written in the Skype chat- writing down the phrase or word from the text- the person who would be first to find it, would get a star-prize.
- “Change the tense- Quiz”: Reading the text in another tense to practise verbs grammar use in different tenses. The person saying or writing first the correct form would get a star-prize.
- “Chain of phrases- Surrealistic story”: Each one makes a phrase with a word/ phrase of the text or exercise - for vocabulary revision (also checking the meaning of verbs or participles in some grammar phenomena) and passes on to the other student. Sometimes the story would be realistic and sometimes surrealistic!
- “Make an Interview” or “Act in a Role –play” with different subjects described in many exercises of the material in the platform.
- “Fill in the gaps by chatting”: A text with relative vocabulary or grammar phenomena to be filled in by chatting. They have some time to prepare it and fill it and then we would share it writing the correct types in the chat.
- “Share your favorite song” or “Share your favorite book with us”: an activity of presentation and commenting on students’ posts on the blogs also.

List of things to consider specifically for immigrants

All the activities should take into consideration the skills that the immigrants have and the skills that the immigrants would like to develop. If the immigrants do not have reading or writing skills and they want to practice their conversation skills, then all the activities should give emphasis to that.

4. CRITICAL SUCCESS FACTORS

For every advantage a cyber language café can have, we must take into account the challenges these advantages entail and even possible disadvantages. Coordinating an online cyber café, one must pay attention to the following statements.

- Learners are independent in the way that they are free to decide when, how and what they want to learn and to adapt the pace of their learning process alike. This also means that learners have to motivate themselves again and again to start learning each time, since there is no prescribed schedule or external pressure. This enlarges the risk of an early drop-out.
- Learners may choose to merely focus on the topics they are interested in and to focus on one certain skill more than on others. This might cause them to select certain materials which do not completely accord to their knowledge level. Trying to fill in the 'gaps', it might be difficult for them to retrieve appropriate materials to make up for the 'missing' knowledge.
- Learners might become overwhelmed by the large quantity of educational materials and resources provided. They should be self-organised enough to be able to cope with the challenges which language structure and grammar pose.
- Learners might get discouraged by the technological requirements for them use all the tools of the website. The risk of dropping out exists if the learner is not at ease with the technological requirements to be able to profit from the cyber language café. Consequently, the presence of decent and easy to access technical guidelines, a FAQ section, the opportunity to ask questions of the coordinator by email and/or phone and seek assistance, and in the best case, be able to offer face to face introduction or guidance to the website, are decisive factors.

For all these reasons we believe that the facilitators' role is crucial: s/he has to decide which learning path s/he will propose, according to every individual's needs, to give shape to the learning process, to propose timeline, a logical sequence of the different activities, to follow the learning process and make proposals as to optimise a fruitful and effective language learning experience.

5. ROLE OF THE FACILITATOR

The role of the facilitator is exactly as the one described in the previous parts. Moreover, the facilitator in online language learning should have also this additional role.

Role of the Facilitator

- To find and propose to the participants the online sources available and where they can find useful information and material
- To help the participants to overcome any technical problems that they may face
- To organise online activities
- To be able to use electronic sources rather than sources based on paper
- To correcting mistakes in language learning

6. CREATING A FRIENDLY ATMOSPHERE

As explained in the previous sections of the guidelines, one of the main reasons why people are attending the language cafes is to make new friends and meet interesting people. In the case of online learning, every effort should be made to keep this friendly atmosphere. For this reason, the following activities are proposed:

Tips for maintaining a Friendly Atmosphere

- Encourage participants to share photos
- Create a facebook page (or in another social media) for your Cyber Language Café and invite all the group members to join
- Encourage the interaction of the group outside the hours of the sessions (for example through chat, blog, forum activities)
- Organise a face to face meeting with the group members if this is possible